Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Defoe, Daniel.; [Dan. Defoe] ; oversat i det Danske Sprog, og ziiret med smukke Figurer.
Titel | Title:	Den navnkundige Engellænders Robinson Crusoe Levnet og meget selsomme Skiebne
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Ernst Henrich Berling, 1744-1745
Fysiske størrelse | Physical extent:	1-2 i 2 bd. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

ROBINSON KRUSOE.

Den
Navnkundige Engellænders
ROBINSON CRUSOE
Levnet
Og
meget selsomme
Skiebne,
I sær
Da han i 28. Aar levede paa en øde og u-bebygget Ø ved Gabet af den store Strøm Orooncko paa den Americanske Kyst.
Af ham selv i det Engelske Sprog beskrevet.
Men nu for sin Ypperlighed skyld oversat i det Danske Sprog, og zieret med smukke Figurer.
Første Deel.

KJØBERHAVN, 1744.
Trykt og bekostet af Ernst Henrich Berling, og findes hos hannem tilkiøbs for 3 Mark.

Imprimatur

P. HORREBOW.

Deres

Kongelige Høyhed,

Høybaarne og Durchlåuchtigste

Fyrstinde og Frue,

Frue LOVISE

Kron-Princesse

Til Dannmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertuginde til Slesvig, Holstein, Stormarn og Dytmarsken, Grevinde til Oldenborg og Delmenhorst,

Fød Princesse

Til Store Britannien, Frankerige og Irrland, Hertuginde til Brunsvig og Lyneborg ꝛc. ꝛc.

Min Naadigste

Kron-Princesse og Frue!

Det naadige Øye, hvormed Deres Kongl. Høyhed tilforn har anseet og antaget et andet Verk fra min Presse, som jeg ved Deres Kongl. Høyheds lykkalige og høyst-glædelige Ankomst til disse Riger underdanigst dristede mig at tilskrive og offerere Dem, giver mig den underdanigste Forhaabning, Deres Kongl. Høyhed lader sig naadigst vel befal-

de, at jeg atter i dybeste Underdanighed overrekker Dem et andet ligeledes paa min Bekostning i Fæderne-Landets Sprog oversat og af mit Trykkerie udgivet Skrift, kaldet: **Den vidt-berømte Engellænders** ROBINSON CRUSOES **mærkværdige Levnets Beskrivelse.** Et Ouvrage d'Esprit, som ikke er mindre opbyggeligt end behageligt at læse, og ingenlunde den mindste Prove af den finderige Engelske Nations lykkelige Productioner, men det ypperlige Monster, hvorefter saa mange andre, saasom den Franske, Spanske, Italienske, Svenske, Sachsiske, Schlesiske, Persianske, Americanske, Norske;

ſke; item den Aandelige, den Poëtiſerende, den Medicinſke ꝛc. Robinſons ere forfærdigede; omendſkiønt alle diſſe Copier efter rette Kienderes Kiendelſe (*) paa mange Miile ikke komme Originalen nær.

Tven-

(*) J. C. N. Vernünfftige Gedancken über allerhand Hiſtoriſche, Critiſche, und Moraliſche Materien. 2 Theil. Franckf. am Mayn 1739. p. 177 Alle dieſe Copien kommen dem vorhin erwehnten Original bey weitem nicht bey, wiewohl einer beſſer drinnen reuſſiret, als der andere. Da man nemlich geſehen, daß der Engliſche Robinſon ſowohl aufgenommen worden, ſo kamen gleich darauf die vielen andern ad Imitationem in die Welt hinein geflogen, in der Meynung, das Publicum würde gegen ihre Gebuhrten gleiche Liebe bezeigen. Allein die Auctores derſelben haben ſich in ihrer Hoffnung gewaltig betrogen gefunden, und deucht mir, daß wann ein Auctor ſo glücklich geweſen, ſeine Erfindung geſchickt auszuführen, man denſelben in Beſitz ſeiner erlangten Reputation laſſen müſſe, ohne ſich in den Kopf zu ſetzen, ihm nachzulauffen, welches dann das Anſehen hat, als wolle man demſelben etwas von ſeiner erworbenen Ehre rauben. Vielleicht wären dieſe Imitatores von dem Publico mit gütigern Augen angeſehen worden,

Tvende Ting foranledige mig underdanigst at dedicere Deres Kongl. Høyhed dette Verk. Først den Pretention Deres Kongl. Høyhed, som en Engelsk Princesse har frem for andre paa bemældte Engelske Robinson, saa vidt han er en Engellænder, og som en Dansk Kron-Princesse, saa-vidt han nu har taget Borgerskab i Dannemark. For det andet den beromelige Drift og Iver, hvor-

---

den, wann nicht die Einbildung, man gleiche dem Original, dasselbe bewogen hätte, eine Vergleichung unter ihnen anzustellen, welche aber sehr zu ihrem Nachtheil ausgefallen. Ein Frauenzimmer, das vor schön angesehen seyn will, findet sich nicht gerne in Gesellschafft einer andern, die man ohne Widerspruch vor eine ausnehmende Schönheit hält, um nicht Gefahr zu lauffen, man mögte eins gegen das andere halten. Die es aber wagen, die treibt ihre Présomtion oder Einbildung darzu. Also gehets auch vielen Gelehrten, welche aus Présomtion in Nachahmung anderer öffters lächerliche Affen werden.

hvormed Deres Kongl. Høyhed til mange Fremmedes Beskiæmmelse, der finde større Smag i det Danske Brød end det Danske Tungemaal, naadigst applicere Dem paa Fæderne-Landets Sprog, som i Sødhed og Ziirlighed giver ikkun faa andre noget efter. Til hvis nærmere og nemmere Kundskab en Dansk Oversættelse af et Engelsk Skrift, naar Versionen holdes imod Original-Texten, formodes underdanigst ikke lidet at contribuere: ligesom det er venteligt, at Deres Kongl. Høyhed maatte finde naadigst Behag udi at lære Dansk af en Engelsk-Mand og at læse et Skrift i det Danske Sprog, som Deres Kongl. Høyhed formodentlig har læst tilforn med Fornøyelse i Deres og sit eget Tungemaal.

De-

Deres Kongl. Høyhed værdiges i Naade at optage denne underdanigste liden Prøve af min u-ophørlige Iver og allerskyldigste Attraa, underdanigst at kunde udrette noget til Deres Kongl. Høyheds Fornøyelse, samt at lade mig og mit Officin være Dem udi naadigst Ihukommelse; der jeg med al timelig, aandelig og ævig Lyksalighedes idelige og inderlige Ønskning i dybeste Underdanighed forbliver

Deres Kongel. Høyheds,

Min Naadigste

Kron-Princesses og Frues

Kiøbenhavn d. 24 Julii 1744.

Tro-forbundne Arve-Undersaat og underdanigste Tiener
Ernst Henrich Berling.

Den berømte Engellænders

Mr. ROBINSON CRUSOES

Levnet

Og

Besynderlige Skiebne.

Jeg blev fød til Verden Aar 1632. i Staden YORCK, af en skikkelig Familie, skiønt den ikke var af dette Land; thi min Fader var en Fremmed, kommen fra Stiftet Bremen, og havde først slaget sin Boepæl i HULL Ved Kiøbmandskab havde han forhvervet en temmelig Capital: derpaa lod han Handelen fare, og begav sig til bemældte York, som var min Moders Fode-Bye, hvis Slægtinge, alle brave og fornemme Folk, havde det Navn Robinson, hvorudover ogsaa jeg blev nævnet Robinson Kreutzner; men nu, ved det at de Engelske Ord saa ideligen fordreyes,

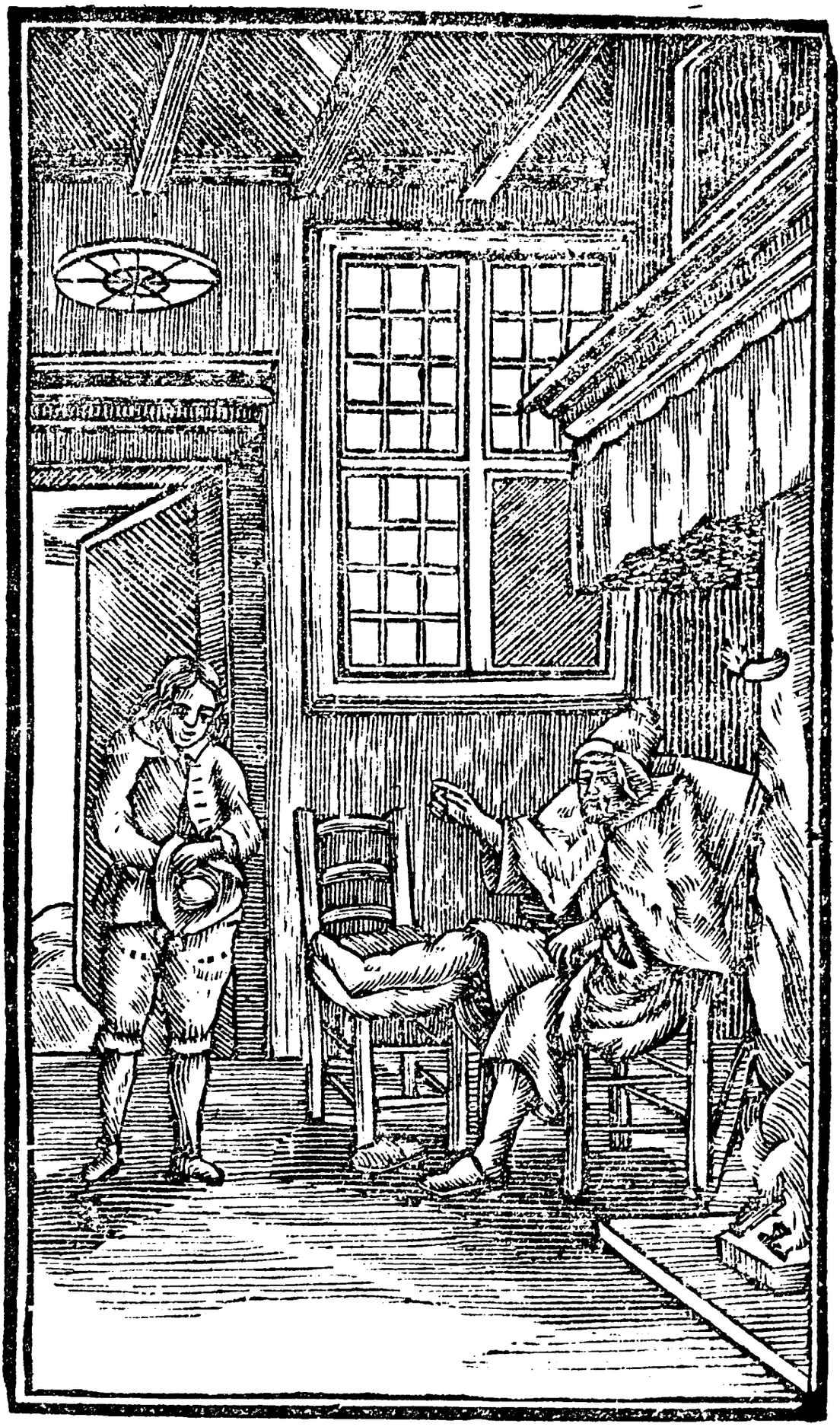
kalde og skrive andre, ja vi selv derudover kalde og skrive vort Navn CRUSOE. Og saaledes have altid mine Kammerater kaldet mig.

Den Eene af mine to ældste Brødre var Oberst-Lieutenant under et Regiment Engelske Fodfolk i Flandern, som fordum blev commanderet af den berømte Øverste Lockbart, og mistede sit Liv i Slaget imod Spanierne ved Dynkirchen. Hvor den anden kom hen, har jeg aldrig erfaret, ligesaa lidet som mine Forældre vidste, hvor jeg var bleven.

Fordi man nu ikke holdt mig, som var den Tredie og sidste Søn, til nogen Handel, saa blev mit Hoved for tidlig fuldt af allehaande Flyve-Tanker. Min Fader, som allerede var vel bedaged, havde temmelig ladet mig lære, nemlig saa vidt man ved en vidløftig Optugtelse hiemme, og i en offentlig Skole kand komme, og vilde giøre mig til en Jurist. Men intet i Verden havde jeg Lyst til, uden alleneste til Søefart, og denne Attraa drev mig saa stærk, tvert imod min Faders Villie, ja imod hans Befalning, og hvor meget end min Moder og andre Venner raadede mig derfra, saa det syntes ret ligesom noget fatal med saadan naturlig Tilbøyelse, hvilken ligesom drog mig ved Haaret til den Elendighed, som siden paakom mig.

Da min Fader forud mærkede min Hensigt, gav han, som en alvorlig forstandig Mand, mig mangt et alvorligt og kosteligt Raad derimod. Han kaldede mig engang aarle ind til sig i sit Kammer for Sengen, hvor han laa syg af Podagra, og gav mig en dygtig Snibbe, fordi jeg havde i Sinde at

reise

ROBINSON ſtaaer for hans Fader, der ſiger ham all hans U-lykke forud.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

reise bort. Han spurde mig, hvad for Aarsager fleere, end Lyst til at reise, jeg vel havde til at forlade min Faders Huus og mit Fode-Land, eftersom jeg dog meget vel kunde der faa mit Ophold, og jeg der havde den Forhaabning for mig, ved Arbeyde og Flid at naae den Lykke, saa jeg kunde komme til at leve fornoyet og uden Moye? Han holdt mig fore, at ingen, uden Folk som vare i desperat Tilstand, eller og saadanne, som vilde langt hoyere frem end andre, vovede sig omkring i den vide Verden, for at komme til stor Rigdom eller forskaffe sig besynderlig Roes ved at foretage sig saadanne Ting, som vare usædvanlige blant andre Menniske. Alle disse Ting, sagde han, ere for mig enten alt for hoye eller alt for ringe: Jeg hører til Middel-Standen, om hvilken Stand han af lang Forfarenhed vidste, at det er den allerbeste Stand i Verden, i det man derudi kand snarest haabe at blive lykkelig, og har derimod ikke behov at leve saa slæt, elendig, kummerlig og moysom, som Haandverks-Mænd og Daglønnere, man ey heller er underkast den Hofmod, Overdaadighed, Ergierighed og Misundelse, som følger med den hoyere Stand. Denne Stands, nemlig Middel-Standens Lyksalighed skulde jeg kun eftertænke og slutte om af dette eeneste, nemlig: At dette er en Leve-Maade, som alle andre Folk mestendeels avindes ved og bære Fortrydelse over: At Konger have tidt sukket over det, at de vare fødde til store Ting, og de have ønsket at maatte være paa Middel-Veyen mellem den ringe fattige Almue og den

rige høye Stand: Og at Salomon dermed betegner denne Stand at være en ret lyksalig Stand, naar han saaledes beder til Gud: "Giv mig ikke "Armod eller Rigdom!

Jeg skulde kun tænke efter, saa skulde jeg altid befinde, at dette Livs Moysommeligheder ere deelte ud imellem den øverste og nederste Deel af Menneskerne, derimod har Middel-Standen den mindste Uhæld, og ikke saa mange Forandringer at frygte for, som den Høye og Nedrigste: Ja man er i Middel-Standen ikke undergiven saa mange Meen baade paa Legeme og Sind, som de, der formedelst et usømmeligt Levnet, Vellyst og Overdaadighed paa den eene Side, eller formedelst tungt Arbeyde, Mangel paa allehaande Nødtorft, og ringe eller for liden Føde paa den anden Side falde i Sygdom og Fortred, hvilket er noget, som naturlig viis følger paa deres uordentlige Levemaade: At Middel-Standen regnes for at være alle slags Dyder og Fornøyelser: At middelmaadig Lykke har Fred og Overflodighed omkring sig: At Maadelighed, Fornøyelighed, Roe, Sundhed og godt Selskab, al behagelig Tidsfordriv, og alle de Forlystelser man kand ønske sig følge med Middel-Standen: At paa saadan Maade kommer Menneskerne stille og magelige igiennem Verden, og bequeme ud af Verden, uden at plages formedelst haardt Arbeyde, enten med Hænder eller Hoved, ey heller ligesom at sælges til et trælvurnt Levnet for det daglige Brød, eller at blive udmattet af Fortredeligheder, som berøve baade Sielen sin Fred

og

og betage Legemet sin Hvile, ey heller at blive optændt af Avind eller hemmelig brændende Ærgierrighed efter høyere Ting, men tvert imod, gaae gandske sagte igiennem Verden, og leve med Lyst og Behag uden nogen Bitterhed, finde ogsaa, at de ere Lyksalige, og formedelst daglig Erfarenhed lære endnu mærkelig at erkiende det.

Herpaa talede han til mig saa alvorlig og bevegelig som han meest kunde, og bad mig, at jeg skulde ikke være en ubesindig ung Dreng, ey heller styrte mig selv i allehaande Elendighed, hvilket Naturen og den Stand jeg var fød udi, syntes jo at have forekommet. Jeg havde jo ikke behov at lede vidt efter mit Brød. Han vilde vel see til for mig, og gierne hielpe mig til den Leve-Maade som han just nu havde raadet mig til; og dersom det da ikke gik mageligt og lykkeligt for mig i Verden, saa var der intet, som kunde volde det, andet end blot min Skiæbne eller min egen Forseelse, og da vilde han ikke staae til Ansvar derfore, saasom han paa saadan Maade havde giordt hvad ham som en Fader burde, med at formane og raade mig fra de Hensigter, som han vidste der vilde blive mig skadelige. Kort sagt: Ligesom han ikke vilde spare noget af det der kunde komme mig til gode, om jeg blev hiemme, og satte mig der efter hans Meening og Befaling, saa vilde han derimod aldrig hielpe det ringeste til min Ulykke og Bortreise. Til Slutning forestillede han mig min ældste Broder ti Exempel, hvilken han havde ligesaa alvorlig raadet fra at begive sig i Krigs-Tienneste i Nederlan-

dene, men formaaede ikke at holde ham tilbage, at han jo efter sin Ungdoms ivrige Lyst gik i Felten, hvor han siden blev skudt ihiel. Og, (sagde han derhos,) endskiønt han vilde ikke lade af at bede for mig, saa trøstede han sig dog ikke til at sige, at Gud skulde velsigne mig, om jeg gik min egen skieve Gang; og siden kom jeg vel nokſom til at eftertænke hos mig selv, hvorledes jeg havde foragtet hans Raad, "naar der maaskee var ingen "menneskelig Hielp meere for Haanden til min Red"ning og Frelse.

Ved dette sidste Stykke af hans Tale, som sandelig var noget prophetisk, skiønt min Fader kand vel selv ikke have meent det saa, agtede jeg, at Taarene runde ham stride ned paa Kinderne, især da han talede om min Broder, som blev skudt i Slaget; og da han kom frem med de Ord, at jeg fik at fortryde det, og "jeg fik vel Tid til Omvendelse, "men ingen Bistand af nogen, mærkede jeg, at der faldt saadan en Ømhed og Uroe paa ham, at han brød sin Tale plat af, og sagde til mig: "Hans "Hierte var saa beklemt, at han kunde intet meere "tale til mig.

Denne Tale gik mig ret til Hiertet. Thi hvem skulde den ikke have beveget? og jeg fattede den Slutning, aldrig meere at tænke paa nogen Reise, men efter min Faders Begiering at slaae mig til Roe hiemme. Men inden faae Dage var det alt glemt igien. Og kort at sige, paa det min Fader ikke skulde endnu engang faa fat paa mig, tog jeg, nogle Uger derefter, mig heller fore, at lobe plat

bort

bort fra ham. Dog alligevel giorde jeg det ikke saa hastig, som min første Heede drev mig dertil, men fik min Moder, da hun engang, efter mit Tykke var venligere end ellers, afsides i Cenrum, og aabenbarede for hende, hvorledes mine Tanker vare saa stadige hos mig efter at ville besee Verden, at om jeg end begyndte paa ti slags Ting, saa blev det dog ikke varigt; min Fader giorde derfor langt bedre, at han stedde sit Minde dertil, end at han twang mig til at reise bort uden hans Villie. Jeg var nu atten Aar gammel, folgelig allerede alt for stor til at tiene en Kiøbmand eller Advocat som Dreng. Og om jeg end giorde det, saa blev jeg dog ikke paa Sted, men jeg løb vist nok bort fra min Læremester førend Tiden kom til Ende og begav mig paa Søen. Vilde hun tale med min Fader derom, at han tillod mig at giøre kun en Reise blant Fremmede, dersom jeg da kom tilbage, og det ikke stod mig an, saa vilde jeg aldrig meere begiere at reise ud, men trolig love at oprette med dobbelt Fliid hvad jeg havde forsømt.

Min Moder geraadede derudover i stor Uroe: Hun sagde, at al den Umage hun giorde sig i den fald, at overtale min Fader, var kun forgieves, det vidste hun vidst nok forud. Han var til fulde forsikkret derom hos sig selv, at mit Forehavende blev mig til Skade, thi kunde han for mit eget Bestes skyld ingenlunde give sin Samtykke dertil; og derfore forundrede hun sig over, at jeg vilde endnu tænke paa sligt, da dog min Fader, (hvilket ogsaa hun vel vidste) havde talet saa eftertrykkeligen og

med saa bevegelige Ord med mig derom. Kort sagt: Vilde jeg styrte mig selv i Ulykke, saa var der intet Raad for mig; men det kunde jeg nu være vis paa, at jeg aldrig fik hverken hendes eller hans Samtykke dertil. Hun paa hendes Side vilde ikke i ringeste Maade være Aarsag til min Fordervelse, og den Dag skulde jeg aldrig leve, at hun som Moder samtykkede noget, som min Fader ikke vilde have.

Endskiønt hun nu havde sagt Ney, at hun vilde ikke tale med min Fader derom, saa dog, som jeg siden fik at høre, fortaalde hun ham den gandske Discours; hvorpaa han, som var høylig bekymret derover og sorrigfuld, sukkende sagde: "Den "Dreng kunde blive lykkelig, dersom han blev hiem"me; men reiser han ud blant Fremmede, saa bli"ver han den ulyksaligste Karl under Solen. Jeg "kand ikke give min Samtykke dertil!

Det varede meest et heelt Aar inden jeg brød los, hvor imidlertid jeg haardnakked stoppede mine Øren til imod alle de Forestillinger man giorde mig, nemlig, at jeg dog skulde give mig til en Profession; Ja jeg kivede ofte imod mine Forældre, fordi de vare mig saa imod i det, som de dog vidste, at min naturlige Tilbøyelighed drev mig iidelig til. Da jeg nu engang af Hændelse var kommen til Hull, i hvorvel jeg havde da ikke det Forsæt at ville løbe bort, og imidlertid een af mine Kammerater, som vilde reise med sin Faders Skib til London talede til mig, og bad, jeg skulde følge med, lokkede mig ogsaa med den sædvanlige Talemaade som Skibs-

Folk

Folk pleye at bruge, nemlig: at Reisen skulde ikke koste mig en Skilling, saa foer jeg afsted uden at spørge min Fader og Moder tiere ad, ja jeg lod dem ikke engang vide det, men lod det komme derpaa an, hvad enten de finge det at høre eller ikke; Bekymrede mig lidet enten om Guds eller min Faders Velsignelse, overveyede hverken mine Omstændigheder eller det Onde som kunde følge deraf, men begav mig i en ulykkelig Time den 1 Sept. 1651 om Borde paa et Skib, som laae seylfærdigt ad London. Aldrig har, efter min Skionsomhed, en ung Vovehalses Ulykke tiligere begyndt, eller længere varet end min. Neppe var Skibet kommet ud af Humber-Floden forend der reiste sig en stor Blæst, og Havet begyndte grumt at bruse. Efterdi jeg nu aldrig tilforn havde været paa Søen, saa blev jeg gandske syg paa Legemet, og i Sindet meget bange. Da begyndte jeg alvorlig at tænke efter hvad jeg havde giort, og hvor billig nu Himmelens Dom kom over mig, fordi jeg var romt fra min Faders Huus, og bleven en ulydig Søn. Alle mine Forældres gode Raad, min Faders Taare og min kiære Moders bevegelige Formaninger kom jeg nu gandske tydelig ihu, og min Samvittighed, som var paa den Tid endnu ikke saa forstokked som siden, bebreydede mig, hvorledes jeg havde foragtet trohiertige Raad, og efterladt min Pligt imod Gud og min Fader.

Imidlertid satte det stærkere paa at blæse, og Søen, som jeg tilforn ikke var vant til at fare paa, skrydede høyt op, skiønt ikke saa farligt, som jeg

siden ofte, ja kun faae Dage derefter, fik at see. Dog var det slemt nok til at røre mig, og giøre mig bange, eftersom jeg var kun en ung Dreng, og forstod mig endnu intet paa Søe-Væsen. Jeg tænkte at enhver Bølge skulde sluge os, og saa tidt som Skibet, efter min Indbildning, foer ned i Havets Afgrund, meente jeg, at det kom aldrig op igien. I denne Hierte-Angest giorde jeg mange Løfter, at dersom GUd holdt mig i Live paa denne eeneste Reise, og jeg engang fik min Fod igien paa tørt Land, vilde jeg gaae lige hiem til min Fader, og aldrig komme til Skibs meere, men adlyde hans Raad, og ikke styrte mig selv i slig Nød. Nu saae jeg kiendelig hvor vel grundet hans Tale var, i det han prisede Middel-Standen for den beste Stand blant Menniskerne! Nu kunde jeg skiønne, hvor rolig og magelig han havde levet sine Dage, i det han aldrig havde havt behov hverken at vove sig paa Søen i Storm og Uveyr, ey heller at trælle paa Landet i svart Arbeyde! Besluttede derfore hos mig selv, ligesom den forlorne, men nu bodfærdige Søn: "Jeg vil giøre mig rede og gaae til min Fader!

Disse kloge og fornuftige Tanker varede saa længe som Stormen holdt ved, og endda noget længere. Dagen derefter dalede † dog Vinden noget, Søen blev stillere, og jeg begyndte at blive lidet vant dertil. Alligevel var jeg den gandske Dag endda stille og eftertænksom, tilmed ogsaa noget

† Naar Vinden sagtes, siges det, at Vinden daler.

get Søe-syg.* Men mod Natten klarede Luften op, Vinden havde lagt sig, og der fulte et yndigt Aftens Veyr paa: Solen gik gandske klar ned, og den anden Morgen ligesaa op igien, og fordi vi havde sagte eller hart ad ingen Vind, og Søen var derhos stille, og Solen skinnede derpaa, saa syntes mig at det var det Lystigste jeg nogensinde havde seet.

Jeg havde sovet vel om Natten, var nu ikke meere Søe-syg, men lystig, og beskuede med Fornøyelse Havet, som Dagen tilforn havde været saa uroligt og forskrækkeligt, og kunde nu i saa kort Tid derefter blive saa stille og yndigt. Men paa det mit Forsæt ikke skulde fæste Rod hos mig, kom min Kammerat, som virkelig havde forført mig, til mig, klappede mig paa Axlene, og sagde: "Hvordan "staaer det nu til med dig du bange Hare? hvad giel-

* Søe-syg, er idelig at kløges og stærk at spye, hvilket hændes de fleeste, som aldrig før eller dog i lang Tid ikke, have været paa Søen; ja mangen gang blive de aller ældste Søe-Folk ikke aldeles fri derfor. Hos nogle kommer det strax, saa snart de kun faa Lugten af Søe-Vandet. Hos andre kommer det, naar Skibet rider og slingrer stærkt. Nogle ville forekomme det med at drikke en god Mundfuld Søe-Vand i sig, men det gaaer ikke altid an. Friske Citroner ere iblant Simplicia gemeenligen det beste Præservativ; hvem det kommer paa i Storm, slipper snarest derfra, men derimod har den verre at døye, som kløges i got Veyr, thi da er det ligesom Hierte, Lunge og Lever vilde ud af Halsen. I det øvrige er ingen Vomitiv (og om det end var den beste Ramoneur) bedre til at rense en slimed Mave; thi naar man faaer Land at see, eller stille Vand igien, pleyer man at blive ret frisk derefter.

"gielder det, du var i forrige Nat meget angest, da "der kun blæste en Hat-fuld Vind? En Hat-fuld "Vind? spurde jeg, det var jo en forskrækkelig "Storm. En Storm? du Taasse, svarede han: "Kalder du en Storm det, som ikke var værdt at "giore sig Umage for? Giv os kun et got tæt Skib "og rum Søe, saa skiotte vi ikke et Haar derom, "at saadan en liden Vind piber os om Ørene. Men "jeg seer vel, du est kun vant at fare med en Esping "paa Aaer og Bække. Kom, vi ville lave os en "Skaale med Puns † til rette, og slukke Sorgen "dermed. Seer du, hvor deyligt Veyr det nu er! Kort at tale om dette tungsindige Stykke af min Historie; vi giorde som man pleyer hos de Søefarende: Punsen blev færdig, jeg blev drukken deraf, og al min Omvendelse, al min Eftertanke om min forrige Vandel, og alt mit gode Forsæt til Bedring drak jeg bort i denne eeneste Nats Ryggesloshed: Summa: Ligesom Havet, ved det at Stormen lod af, var kommet til sin forrige Stilhed, ligesaa, da mine Tankers Urolighed var forbi, da min Angest og Skrek, at blive opsluget af Havet, var borte, og min første Begiærlighed igien optændt, saa glemte jeg reent de Løfter jeg havde giort i min Nød. Stundum syntes vel de alvorlige Tanker ligesom at ville komme igien til Eftertænksomhed, men jeg drev dem bort, vogtede mig for dem, som

† Puns, er et slags stærkt Drik, som Skibs-Folk, helst Engellænderne bruge; Den er blandet af Brændeviin, Vand, Sukker og Citron-Saft. Paa Landet findes der ogsaa mange, som drikke denne Drik.

som for en Pest, holdt mig til Drik og lystigt Selskab, og fik snart dæmpet Heeden, (saaledes kaldede jeg de gode Tanker hos mig) som vilde vende tilbage, saa jeg i 5 eller 6 Dage fik saa fuld Seyr over min Samvittighed, som et ungt Menneske, der ikke kand taale dens Nag og Paamindelser, nogensinde i Verden kand ønske. Alligevel skulde jeg snart paa nye træde frem for dens Dom, og Guds Forsyn besluttede, at jeg skulde ingen Undskyldning have, hvilket Guds Forsyn pleyer altid at giøre i deslige Tilfælde. Thi da jeg ikke vilde agte dette for en Redning, saa skulde den følgende Prøve være saadan en Prøve, hvorved den allerugudeligste og meest forhærdede Skalk iblant os maatte erkiende baade hvor stor Fare og hvor stor Guds Barmhiertighed var.

Paa den siette Dag af vor Seyllads naaede vi ind paa Rheden af Yarmouth, thi siden den sidste Storm vare vi kun komne langsom afsted formedelst Modvind og stille Vande. Her maatte vi kaste Anker, fordi Vinden var os endnu stedse imod, nemlig af Syd-Vest, og det i 7 til 8 Dage, i hvilken Tiid der vare komne mange andre Skibe fra Newcastle, og havde lagt sig for Anker just paa denne Rhede, som er den almindelige Havn, hvor Skibene vente paa god Vind op ad Themsen.

Dog havde vi ikke tovet her saa længe, men efterhaanden listet os op ad med Floden, dersom ikke Vinden havde blæst saa stærk, i sær paa den 4de eller 5te Dag, efterat vi vare der ankomne,

blæste

blæste det meget hart. Efterdi man nu holdt denne Rhede ligesaa god som en Havn, fordi der var god Anker-Grund, og vort Anker-Tov var vel stærkt, bekymrede vore Folk sig ikke meget derom, tænkte ey heller paa ringeste Fare, men, efter Skibsfolks Vane, fordrev Tiden med Sovn og Lystighed. Men paa den ottende Dag, om Morgenen, blev Vinden end stærkere, saa vi havde Umage nok, med at strygge Stængerne, (a) og at giøre alting tæt og fast, paa det Skibet kunde ligge for Anker, saa mageligt, som mueligt være kunde. Hen mod Middag skrydede Søen meget høyt op, vort Skib fik Skade i Forstavnen, (b) nogle stærke Bølger sloge ind over heele Dekket, (c) og et par Gange syntes os, ligesom Ankeret rippede i Grunden. (d) Hvorpaa vor Skipper lod strax Pligt-Ankeret (e) falde, saa vi laae da for to Ankere, og han befalede Folket at stikke (f) paa

(a.) Stryge Stænger, er at flytte de mellemste og øverste Stænger af deres Sted, og lade dem glide ned paa Masten, at ikke Skibet skal slingre formeget. Det skeer med Møye, og kun af Nød.

(b.) Forstavnen er den forreste Deel af Skibet.

(c.) Dekket er (saa at sige) det Loft man gaaer paa øverst i Skibet. Men der findes ogsaa Skibe som have 2. 3. ja 4 Dække.

(d.) Ankeret ripper, siges, naar det slipper af og til, og holder ikke fast i Grunden.

(e.) Pligt-Anker, er det største Anker.

(f.) Stikke paa Tovet, er at hielpe Tovet længere og meere ud igiennem de Huller som ere for i Boven af Skibet; og kaldes gemeenligen Klysset. At stoppe Tovet siges derimod, naar man ikke vil have det længere ud, men holder tilbage og giør det fast.

paa Anker-Tovene, paa det Skibet kunde have meere Ride-Rum.

Det blæste da i Sandhed en gruelig Storm, og jeg blev nu vaer af Skibsfolkets Ansigter, at ogsaa de vare angeste og bange. Skipperen, saa vagtsom som han end var i sin Gierning til at frelse Skibet, hørde jeg dog, da han listede sig forbi mig ind ad og ud af sin Cajytte, (g) nogle Gange at sige gandske sagte ved sig selv: "Vær os "naadig, HErre Gud! ellers omkomme vi alle: "vi forgaae alle, &c. Medens denne første Allarm varede, laae jeg gandske føleslos i min Hytte, som var hos Roeret; og jeg veed selv ikke at beskrive, hvorledes mig var til Mode. Jeg kunde ikke vel gribe til den forrige Anger, hvilken jeg saa letsindig havde slaget hen i Veyr og Vind, og derimod forhærdet mig selv. I mine Tanker var Dødens Bitterhed allerede overstanden, og Noden var vel ikke saa stor som forrige gang. Men da Skipperen selv kom til mig, og sagde: "Vi omkomme hver og een! overfaldt mig en usigelig Skræk." Jeg foer ud af min Hytte og saae mig omkring: Men ach! saa bedrøveligt et Syn er aldrig i min Livs Tiid kommet mig for Øyne! Havet sydede op som høye Bierge, og kastede sine Bølger alle 3 eller 4 Minuter ind over Skibet. Da jeg saae mig ret om, yttrede sig trindt omkring os intet uden Jammer og Nød. To Skibe, som laae lidet fra os for Anker, havde, fordi de vare alt for

sva-

(g.) Cajytte, er den lille Stue bag i Skibet, hvor Skipperen etc. sover og spiser inde etc.

svart beladne, maattet kappe (h) deres Master, og slenge dem over Borde, (i) og vore Folk raabte, at der var et Skib siunket, som laae omtrent en Engelsk Miil oven for os for Anker. Endnu to andre Skibe, som havde mistet deres Ankere, vare paa Lykke og Ulykke løbne ud af Rheden i den aabne Soe, og havde slet ingen Mast om Borde. De lette Skibe vare best holdne, thi de reede ikke saa hart; dog dreve der to eller tre af dem bag efter os, og løbe siden, os tæt forbi, med Vinden ud i den rumme Soe-blot for deres store Blinde. (k)

Hen mod Aften bad Styremanden og Høy-Baadsmanden Skipperen, at han dog vilde lade dem kappe Fok-Masten; (l) men han vilde ikmed

(h.) At kappe, heder at hugge af, skiære løs. Kappe Anker skeer i Storm, i det Kabel-Tovet eller Anker-Tovet hugges af, at ikke Skib og Guds skal forgaae eller komme til Skade, men kand maaskee endda redde sig i den aabne Soe.

(i.) Borde er Randen af et Skib rundt omkring. Naar man staaer bag ved Roret og seer frem ad, saa kaldes den Side af Skibet som er paa venstre Haand, Bagborde, men den paa høyre Haand kaldes Styrborde. Borde tages ogsaa i steden for heele Skibet, saasom naar man siger: at fare om Borde, til Borde, at være, blive om Borde, kaste over Borde, slenge inden Borde etc.

(k.) Store Blinde, er det nederste Seyl paa Bovsspredet eller paa den Mast som ligger for ud af Skibet; Bovsspredet kaldes ogsaa Udleggeren, Udhaleren. De dertil hørende Stænger kaldes Store-Blinde-Raar.

(l.) Fok-Masten er forreste Mast i Skibet.

ke samtykke det. Men Høy-Baadsmanden svor, at, dersom han ikke giorde det, saa arbeyde-de Skibet sig lek, (m) og maatte siunke; hvorpaa han da tillod dem det. Da de nu vare færdige med Fok-Masten, stod Stor-Masten (n) saa løs, og slengede Skibet saa hæftig, at man maatte kap-pe den med, og kaste den over Borde.

Nu lader jeg enhver selv domme, i hvad Til-stand jeg, som en ung See-farende Dreng, har været, helst da jeg kort tilforn havde udstaaet saa-dan en Angest! Dog, at jeg nu, da det er saa læn-ge siden, skal sige mine Tanker, som jeg havde paa den Tiid, saa var mit Sind ti gange meere fuldt af Skræk over mine forrige Overbeviisninger, at jeg var falden derfra og til mit første ugudelige Forsæt, end jeg var bange for Døden i sig selv: Og just derover, saavelsom ogsaa over den forskrek-kelige Storm, geraadede jeg i saadan en Tilstand, som jeg med Ord ikke kand beskrive. Dog var dette endnu ikke det verste, men Stormen holdt saa overvolds ved, at Skibsfolket tilstode selv, at de havde aldrig været paa Seen i haardere Veyr. Vel havde vi et got Skib, men det var stærkt be-ladet, og slingrede saa stærk i Seen, at Matro-serne nogle gange raabte: Nu krenger det sig lek. Saavidt var det godt for mig, at jeg ikke vidste, hvad Skibsfolket meente med det, de sagde, at

(m) Arbeyde sig lek, er, naar Skibet mens det ligger for An-ker, rider og springer saa uregierlig, indtil der kom-mer Aabning neden i; kand ogsaa seyle sig lek.

(n.) Stor-Masten er den mellemste.

Skibet arbeydede sig lek, indtil jeg fik det af dem udspurt. Imidlertid var Stormen saa heftig, at jeg saae, hvad man sielden seer, nemlig Skipperen, Hoy-Baadsmanden og nogle andre, hvilke Noden gik meere til Hierte, end de andre, laae og bad, forventende det Øyeblik, da Skibet skulde forgaae. Ved Midnats Tiid midt i all vor Nød begyndte en Matros, som var gaaen ned i Skibet at see sig omkring, at raabe høyt: "Vi "havde faaet en Lek! En anden skreg, at der ne-"den i Rummet var allerede 4 Fod Vand. Strax blev hver Mand kaldet til Pumpen. Da jeg hørde dette, blev mit Hierte, saasom mig syntes, strivt og ligesom dødt i mit Liv, og jeg singlede baglængs fra min Seng, hvor jeg sad, ned og ind i Cajytten. Dette uagtet ruskede Baadsfolket mig op af den Besvimelse, og sagde til mig, at jeg som hidindtil havde ikke kundet giøre noget til Nytte, kunde nu ligesaa vel pumpe, som en anden. Jeg krablede derpaa op, saasom jeg kunde, skyndede mig til Pumpen, og arbeydede af all Magt. Medens jeg pumpede, befalede Skipperen, der han saae, at nogle let laddede Kull-Skibe (o) som ikke i Stormen kunde blive liggende for Anker, søgte ud ad den rumme Soe, og syntes at komme nærmere til os, at syre et Stykke af, for at give den Nød tilkiende, vi vare udi. Jeg, som ikke vidste hvad det

(o.) Kull-Skibe, ere de Skibe, som hente de i Engelland i sleden for Brænde-Ved brugelige Steen-Kull, fra Newcastle, Norden paa Engelland i Naboeskabet af Skotland, og kommer mangen Uge to gange, Flode-viis.

det havde at betyde, blev saa forfærdet, at jeg tænkte, nu brast Skibet sønder, eller der skeede ellers noget farligt. Kort sagt: Jeg var saa fuld af Skrek, at jeg besvimede. Efterdi nu enhver havde nok at tænke paa sit eget Liv, bekymrede sig ingen om mig, men en anden Baadsknegt gik til Pumpen, stødte mig med Foden til Side, og lod mig ligge for død; som det da ogsaa varede en temmelig Tiid inden jeg kom til mig selv igien.

Vi pumpede med Magt; men eftersom Vandet blev alt høyere i Rummet, saa var der øyensynlig Formodning, at Skibet skulde siunke. Og, endskiøndt Søen begyndte at stilles lidet, det derimod var umueligt at holde Skibet saa længe oven paa Vandet, indtil det maaskee kunde komme i en Havn, saa blev Skipperen endda ved at skyde om Hielp, hvorpaa et let Skib, som lige over for os havde holdt ud i Strømmen, vovede at sende os en Baad til Hielp. Baaden naaede hen til os med største Fare, men det var ikke mueligt, at vi kunde komme i Baaden, eller faae Baaden lagt om Borde af Skibet, indtil Matroserne omsider maatte roe det stærkeste, de kunde, og med Livs Fare, for at redde os, kom os saa nær, at vore Folk fra Bagstavnen (p) af Skibet kastede et Tov med en Boye (q) til dem, og firede det heel langt,

(p.) Bagstavnen er den bageste Deel af Skibet, hvor Roeret findes.

(q.) Boye er en liden tæt Tønde, beslagen med Jernbaand, hvorved er hæftet et stykke Reeb, som gaaer ned i Grunden omkring Ankeret, dermed at give tilkiende og at see efter oven Vandet, hvor Ankeret omtrent staaer i

hvilket de endelig med stort Arbeyde og Fare finge fat paa, saa vi halede dem ind til os under Laaringen (r) af Skibet, hvor vi samtlige stigede ned i deres Baad. Da vi nu vare alle komne i Baaden, torde hverken de eller vi tænke til at naae deres eget Skib: Thi besluttede vi at drive med Baaden, og, saa meget mueligt være kunde, at styre den ind mod Havbreden; derhos lovede vor Skipper dem, at dersom Baaden ragede paa Grund ved Strandsiden og stødtes sønder, saa vilde han betale den. Saa kom da vor Baad, deels ved at roe, deels ved at drive, Norden hen mod Strandbredden, og landede hart ad ved Winterton-Neß.

Neppe havde vi været i et Qvarteer af en Time fra vort Skib, forend vi saae det siunke. Jeg tilstaaer, jeg kunde neppe vende mine Øyne derhen, da een af Matroserne sagde til mig: Nu sunker Skibet. Thi fra det Øyeblik af, da de slengde mig ned i Baaden, (thi jeg kand ikke sige, at jeg stigede eller gik ned,) var mit Hierte ligesom dødt, deels af Skræk, deels af Uroelighed i Sindet og Tankerne over det, som endnu stod mig fore.

Medens

Grunden. Paa smaa Skibe gisres de kun af et Stykke læt Træ, at de (som det heder) kand raage over Vandet. NB. Her paa dette Skib tiener Boyen til at holde det udslengte Reeb oven Vandet, indtil de andre i Baaden have faaet fat derpaa, og kunde dermed drages til Skibet, for at hendte de Skibbrudne.

r.) Laaringen, er den Sted af Skibet hen paa Siden mod Bagdeelen.

Medens denne vor Tilstand varede, og Baadsmændene roede det beste de kunde, for at føre os til Land, kunde vi, hver gang Baaden kom til at ride paa en Bølge, see mange Folk løbe ved Strandsiden, som vilde hielpe os, saa snart vi komme nærmere. Men det dvælede længe med os, thi vi kunde ikke naae ind under Landet, førend vi vare forbi Fyret eller Vare-Taarnet ved Winterton, da Landstrekningen Vesten mod Cromer kneb lidet af, saa Landet, som der var høyt, nildede lidet paa Vinden. Her roede vi ind, og komme allesammen, dog med stor Vanskelighed, lykkeligen paa Landet, vandrede saa til Fods hen til Yarmouth, hvor os, som skibbrudne Folk, vederfores meget got baade af Stedens Øvrighed, som anviiste os got Herberg, og af Kiøbmænd og Skibs-Eyere; ja der bleve givne os saa mange Penge, som vi havde behov at reyse med hvorhen vi vilde, enten til London, eller tilbage til Hull.

Havde jeg nu havt den Forstand, at vende tilbage til Hull, og derfra til mit Hiem, saa havde jeg været lykkelig, og min Fader havde uden Tvivl, efter vor Frelseres Lignelses Tale, for min Skyld slagtet en feed Kalv, helst da han fra det første, han fik Efterretning derom, at Skibet, som jeg var seylet med fra Hull, var siunket paa Rheden af Yarmouth, maatte vente en rum Tiid, inden han fik Vished om, at jeg ikke var druknet.

Men min Uheld forledede mig nu til en Haardnakkenhed, som ikke ved nogen Ting lod sig afvende. Og, endskiønt jeg fandt hos mig mangen ty-

delig Tiltale af min Fornuft og Eftertanke, at jeg skulde vende hiem igien, saa havde jeg dog ikke den Kraft, at giøre det. Jeg veed ikke, hvorledes jeg skal kalde det, begierer ey heller iust at forsvare det, ligesom det skulde være en Tilskikkelse efter Guds besluttede Raad, der drev os til at være Redskab til vor egen Fordervelse, naar den er for Døren, og selv øyensynlig at befordre den. Nok sagt: Mine Tanker, naar de vare rolige, raade de mig til at gaae hiem, og Gud havde allerede givet mig to synlige Lærdomme ved mit første Forsøg; endda skulde jeg rende i blinde hen til min Ulykke.

Min Kammerat, som var Skipperens Søn, og tilforn havde hiulpet mig til Forhærdelse, var nu mindre lystig end jeg. Den første gang han talede med mig i Yarmouth, (nemlig omtrent et Par Dage efterat vi vare komne der til Land, thi man havde fordeelt os omkring i Staden i adskillige Herberge) syntes han at have tabt Modet, han var da ikke saa mundkaad, men snarere tungsinded, rystede Hovedet, og spurde, hvorledes det gik mig? I det han nu tillige fortalde sin Fader, hvo jeg var, og at jeg var denne gang faren med paa Forsøg, i Tanke, at begive mig endnu længere ud blant Fremmede, vendte hans Fader sig til mig med et alvorligt og bedrøvet Ansigt, sigende: "Dreng, kom aldrig meere paa Havet, men "tag dette an som et tydeligt og synligt Tegn, at "du kand ikke blive til nogen retskaffen Søemand. "Hvi saa min Herre? spurde jeg ham derimod:

vil

"vil da han ey heller tiere komme paa Havet?
"Det har sig anderledes med mig, svarede han,
"thi jeg er kaldet dertil, og derfore er det min Pligt.
"Men efterdi du har giort denne Reyse kun til en
"Prove, saa seer du vel, hvad Forsmag Himme-
"len har givet dig paa det, du har at vente, der-
"som du bliver ved dit Sind; maaskee denne U-
"lykke er kommen over os for din Skyld, ligesom det
"gik med Jonas paa Skibet til Tharsis? Sig
"mig, hvo du est? hvad er dit Erinde? og
"hvorfore har du begivet dig paa Soen? Herpaa
fortalte jeg ham mit Levnets Lob, og da det var til
Ende, sprang han op med en sær heftig Affect, og
sukkede: "Hvad har jeg dog syndet, at saadan en
"forvoven Skalk er kommen paa mit Skib? jeg
"vilde ikke sætte min Fod tiere med dig inden
"Skibsborde, om nogen vilde give mig mange
"1000de Daler. Dette var, som sagt er, en ha-
stig Sindets Overiilelse, som Sorg over hans
Forliis kand have forledet ham til, men at viise
sig saaledes mod mig, havde han just ingen Foye
til. Hvor om alting er, saa talede han
mig dog siden meget alvorlig til, og formanede mig
at vende hiem til min Fader, og ikke opirre Guds
Forsyn til min Fordervelse. Jeg skulde kun be-
tragte Guds synlige Haand imod mig. "Og,
"sagde han endelig, troe mig sikkerlig, min Dreng,
"dersom du ikke gaaer tilbage, saa vil der, i hvor
"du end gaaer hen, følge dig idel Nod og Ulykke
"i Hælene, indtil din Faders Ord blive opfyldte
"paa dig.

Vi skiltes strax derpaa fra hverandre. Thi jeg svarede ham kun kort, og jeg saae ham siden den Tiid aldrig meere, veed ey heller hvor han kom hen. Jeg, som da havde nogle Skillinger i Lommen, gik min egen Gang giennem Landet til Lo[illegible] og havde der, saavel som underveys, mangen Kamp i mig selv, hvad for en Leve-Maade jeg vilde begynde, og om jeg skulde gaae hiem, eller give mig paa Søen?

Imod alle de beste Bevegelser, som komme mig i Tanker, at jeg skulde gaae hiem, fandt jeg Modstand, i det jeg skammede mig ved at vende tilbage; og det faldt mig strax i Sinde, hvorledes Naboerne vilde belee mig, og hvor skamfuld jeg maatte komme frem ey allene for mine Forældres, men ogsaa ellers for hver Mands Øyne? hvorover jeg da siden den Tiid ofte har givet Agt paa, hvor urimelig og uforstandig Folkes Opførsel i Almindelighed, men i sær Ungdommens er, tvertimod Fornuften, som dog i deslige Tilfælde skulde tiene dem til Ledere, nemlig at da de skamme sig, naar de have syndet, de dog ogsaa skamme sig, naar de skulde angre det; og i det de ikke skamme sig for Gierningens Skyld, for hvilken de dog med Rette agtes for Daarer, men skamme sig ved at vende tilbage, hvilket alleene er dog det, hvoraf de kand kaldes forstandige Folk.

I denne Tilstand blev jeg enddog nogen Tid, og vidste endnu ikke ret, hvad jeg skulde slaae paa, og hvad for Leve-Maade jeg skulde udvælge. Der fandtes endnu idelig hos mig en Gienstridighed i

at

at vende hiem, og, da det havde varet noget, svedte jeg den Nød, jeg havde udstaaet, ud igien, og da jeg først havde glemt Nøden, svandt ogsaa den svage Rørelse, som endnu var i mine Tanker om Hiem-Reyse, indtil jeg endelig satte alle disse Tanker aldeeles til Side, og saae mig omkring efter at komme til Sees.

Detn onde Indskydelse, som drev mig første gang fra mine Forældres Huus, og opvakte i mig de vilde og utidige Tanker, at søge min Lykke blant Fremmede, og som havde saa aldeeles indtaget mine Sandser, at jeg havde været døv, og vilde ikke høre alle min Faders gode Raad, ey heller hans Tale og Befalning! just denne Indskydelse, eller hvad det og ellers var, forestillede mig da mit Foretagende som det aller u-lykkaligste; og jeg begav mig om Borde paa et Skib, som laae laddet at skulle gaae ad den Africanske Kyst, (s) eller som Skibsfolk gemeenligen kalde det, en Guinea-Farer.

Ved alle disse Hændelser var det min største Ulykke, at jeg ikke hyrede mig bort for Baads-mand paa Skibet, helst siden jeg derved, skiønt jeg skulde arbeyde noget stærkere end ellers, kunde alligevel have lærdt hvad en Under-Officeers Pligt og Forretning var, ogsaa med Tiden have bleven dygtig til en Styrmand eller Skibs-Lieutenant, ja vel til en Skipper. Men som min Skiebne altid vilde, at jeg skulde udvælge det verste, saa gik det og her til. Thi, efterdi jeg havde Penge i Lom-

(s.) Kyst eller Kust er den Strekning af et Land, saa vidt som det grændser med sine Kanter til Søen.

men, og gode Klæder paa Kroppen, saa vilde jeg altid gaae til Skibs i Junker-Habit, tilmed havde jeg ingen Forretning paa Skibet, lærde ey heller at giøre noget.

For alting var det min Lykke, at jeg i London kom strax i Begyndelsen iblant ret got Selskab, hvilket hændes ikke altid saadanne frekke, selvraadige, og omkring vankende unge Drenge, som jeg da var een af, helst da Satan sætter gemeenligen Snarer for dem. Med mig gik det dog bedre. Jeg blev bekiendt med en Skibs-Capitain, som allerede havde været paa Kysterne af Guinea, og, fordi han havde der været lykkelig i Handel, agtede sig atter derhen. Da nu min Omgængelse, som paa den Tid var just ikke keedsommelig, stod ham an, og han hørde mig sige, at jeg gad gierne beseet Verden, gav han mig strax det Tilbud, at, havde jeg Lyst til at gaae med ham, saa skulde det intet koste mig. Jeg kunde spise med ham ved hans Bord, og sove i hans Cajytte, og vilde jeg tage nogle Vahre med, maatte jeg gierne søge min mueligste Fordeel dermed, han vilde ikke fortryde derpaa: Maaskee (sagde han) der kunde være en god Profit for mig at vente, saa jeg siden reiste fleere gange did.

Jeg tog mod hans Tilbud, slattede et fortroligt Venskab med denne Skipper, som var en ærlig oprigtig Mand, gav mig paa Reysen med ham, og tog en liden Capital med mig, men den blev mærkelig større og forøget formedelst min Vens, Skibs Capitainens Redelighed. Thi jeg havde anlagt

om-

omtrent 40 Pund Sterling (t) i saadant Leege-tøy og Dukke-tøy, som Capitainen havde sagt, jeg skulde kiøbe. Disse 40 Pd. Sterling havde jeg faaet samlede ved nogle af mine Slægtinges Hielp, som jeg corresponderede med, og som efter min Gisning havde formaaet min Fader, eller i det mindste overtalt min Moder dertil at give mig saameget Forskud til at begynde med.

Dette var den eeneste Reise, som jeg iblant alle mine underlige Forsøg kand kalde lykkelig. Og det har jeg min Vens, Capitainens trohiertige ærlige Gemyt at takke for, under hvilken jeg ogsaa fattede temmelig Videnskab i Mathematiske Konster og Skibsfarts Regler, og derhos lærde, hvorledes et Skibs Cours skal opskrives, hvorledes man skal tage Solens Høyde etc.; Kort sagt: jeg lærde hos ham de Ting, som en Søefarende u-omgængelig bør forstaae. Thi ligesom han havde sin Fornøyelse i at lære mig; saa derimod havde jeg Lyst, var og villig til at lære; Og paa saadan Maade blev jeg ved denne Reise baade en Søemand og en Kiøbmand; thi jeg førde for min Part 5 Pund og 9 Unzer Guld-Støv tilbage, hvorfor jeg i Londen fik siden hen mod 300 Pund Sterling. Men just dette fyldte mig Hovedet med høye Tanker, hvorudover jeg efter Haanden geraadede i yderste Elendighed.

Ja paa denne Reise havde jeg dog ogsaa min Nød, især med det at jeg var af og til syg af en hid-

(t.) Et Pund Sterling regner man for 5 Rigsdaler, ja vel meere.

hidsig Feber, som kom af den overmaade Varme der i Egnen; thi vor fornemmeste Handel paa Kysten gik fra den femtende Grad Norder-Bredde indtil Linien.

Nu passerede jeg for en Guinea-Handler, og, da til min store Ulykke, min Ven døde strax efter hans Hiemkomst, besluttede jeg endnu eengang at vove denne Reise, og begav mig igien paa det forrige Skib med Een, som paa den første Reise tiente for Styrmand, og havde nu faaet Commando over Skibet. Dette var den ulykkeligste Reise, som nogensinde et Menneske har giort. Thi endskiont jeg havde kun taget 100 Pd. Sterlings Værdi af min forhvervede Rigdom med mig, men ladet de øvrige 200 Pd. staae hos min afdøde Vens Enke, som handlede meget redelig mod mig, geraadede jeg enddog paa denne Reise i forskrekkelig Ulykke; Det første var dette: Da vort Skib satte sin Cours hen mod de Canariske Øer, eller rettere sagt, mellem disse Øer og Landstrekningen af Africa, finge vi om Morgenen aarle i Dagningen at see en Tyrkisk Søe-Røvere fra Salee, som jagede efter os med alle sine Seyl. Vi satte ogsaa saa mange Seyl til, som vore Stænger i Bredden kunde rumme og vore Master kunde bære, for at komme ham af Syne. Men, da vi merkede, at Søe-Røveren fik Fordeelen fra os, og kunde inden faae Timer ufeylbarligen seyle os op, giorde vi os færdige til at fegte, eftersom vort Skib førde 12 Stykker, men den Tyrkiske Hund førde 18 Stykker. Omtrent Klokken 3 Eftermiddag naaede han os; og da han af Forseelse,

se, i steden for at løbe tvert bag omkring vort Skib, som han vel havde havt i Sinde, holdt til ret tvert bag vort halve Dekke, gave vi ham fra Siden et fuldt Lag, saa han, da vi begyndte atter at skyde, slap os og holdte af fra os. Hans Folk, som vare hen mod 200 i Tallet, havde han vel ogsaa ladet fyre en Salve af Musqueter, men ingen af vore Folk fik Skade, fordi de holdte sig allesammen fordekte. Herpaa giorde han Anstalt til nye Fegtning, og vi til Modværge. Men da han strax derefter lagde os om Borde paa den anden Side, sprunge der 60 Rovere ind paa vort Dekke, og begyndte strax at hugge Dekke og Tov-Verk sønder. Vi hilsede dem vel med Musqueter, halve Pigge, Spring-Kister og deslige Ting, og jagede dem to gange ned fra Fordekket; men for at giøre denne sørgelige Historie kort, da vore Master, Seyl og Tove vare gandske skamferede, 3 af vore Folk ihielslagne og 8 af dem vare qvæste, maatte vi give os tabt, og som fangne lade os slæbe til Salee, som er en Soe-Havn der horer Morerne til.

Mig gik det da ikke saa elendigt, som jeg i Forstningen frygtede for; Jeg blev ey heller, saasom det skeede med de andre, fert ind i Landet til Keyserens Hof, men Rover-Capitainen beholdt mig til sit eget Bytte, og giorde mig, som et ungt friskt Menneske, der kunde passe ham, op til sin Slave. Over denne min Tilstands selsomme Forandring, at jeg af en Kiøbmand var bleven en stakkels Slave, tabte jeg plat Modet, og tænkte da tilbage paa min Faders prophetiste Tale, nemlig, at jeg kom i

ſtørſte Elendighed, og fik ingen til Hielpere, hvilket ſyntes mig nu at være ſaaledes opfyldt, at det ikke kunde blive verre: Nu havde Guds Haand grebet fat paa mig, og der var intet Haab at vente til min Frelſe. Men ach! dette var en Forſmag paa en ſtørre Elendighed, ſom ſtod mig endnu fore, hvilket man fremdeeles ſkal faae at høre af denne Hiſtorie.

Efterdi min nye Skibs-Capitain eller Herre havde taget mig hiem til ſig i ſit Huus, begyndte jeg at haabe, han tog mig vel med ſig, naar han gik igien til Soes; maaſke tænkte jeg, der kand komme et Portugiſiſk eller Spanſk Krigs Skib og ſnappe ham op, ſaa ſlipper jeg paa fri Fod. Men denne Forhaabning forgik mig ſnart. Thi, naar han foer ud paa Kaperie, lod han mig blive hiemme at vogte hans liden Hauge, og at giøre det ſædvanlige Slave-Arbeyde i Huuſet; men kom han hiem og havde været ude at krydſe, ſaa maatte jeg ſove i Cajytten, og give agt paa Skibet.

Her tænkte jeg paa intet andet, end hvorledes jeg kunde beſt komme paa Flugt. Men i hvor meget jeg ponſede og hvad Maade jeg end optænkte, ſaa ſyntes det mig dog ingenlunde mueligt; ja mine egne Tanker derom ſyntes mig ikke engang overeensſtemmende med Fornuften. Thi jeg havde ingen levende Siæl, ſom jeg kunde blotte mig for, og ſom jeg kunde faae til at følge med mig paa Havet. Der var ingen anden Slave, ingen Engellænder, Skotlænder eller Irrlænder uden jeg alleene. Hvorudover jeg i to Aar ſaae ikke ringeſte Vey for mig

til

til at sætte det i Verk, endskiønt jeg mangen gang glædede mig med den søde Indbildning.

Omtrent efter to Aars Forlob yttrede sig en vis selsom Omstændighed, som førde mig de forrige Tanker om min Flugt igien i Hovedet. Eftersom min Patron laae længere hiemme, end han pleyede, og udrustede ikke sit Skib, hvilket, som jeg fik at høre, kom af Mangel paa Penge, saa tog han idelig om Ugen eengang, to gange, ja naar det var got Veyr, vel fleere gange den lille Skibs-Baad, og foer dermed ud paa Rheden at fiske. Som han nu tog altid mig og en liden Moresco med sig, at roe Baaden, giorde vi ham mangen Forlystelse, og jeg kunde godt bære mig ad at fiske, saa at han derudover sendte mig, tillige med en More, som var hans Slægt, og den unge Moresco, saasom de kaldte ham, undertiden ud efter en Ræt Fisk.

Som vi nu engang en Morgen, da det var gandske stille Veyr, foere ud paa Fiskerie, kom der saa tyk en Taage, at vi ikke kunde see Volden eller Landet, endskiønt vi vare ikke engang en halv Miil fra Strandbredden. Vi bleve ved at roe, men vidste ikke, enten vi roede frem eller tilbage, vi arbeydede den gandske Dag og den paafolgende gandske Nat med, og bleve ikke vaer, førend i Dagningen, at vi i steden for at roe til Land med Baaden, vare drevne ind i Søen, saa vi vare i det mindste to Tydske Miile borte fra Landet. Dog alligevel naaede vi det igien lykkeligen, skiønt med stivt Arbeyde og med Fare, fordi det begyndte

om

om Morgenen stærkt at kule op. (u) Men i sær vare vi alle bundsultene.

Men vor Patron, som havde denne Hændelse til Advarsel, besluttede hos sig selv, ikke meere efterdags at sætte sig i saadan Fare, og efterdi han havde Chalouppen til vort Skib, som han havde opsnappet, liggende hos sit Skib, saa satte han sig for, at han vilde ikke meere fare ud paa Fiskerie, uden han havde et Compaß og noget Proviant med sig. Til den Ende befalede han sin Skibs-Timmermand, som var ligeledes en Engelsk Slave, at bygge midt i Chalouppen et Rust eller en liden Cajytte, ligesom paa en Barque, bag hvilket een kunde staae til Roers og derhos hale Stor-Skiødet (x) til, men foran var der rum til 2 Personer, som kunde vinde Seylene op og vende dem. Seylet dertil var smalt oven og bredt neden, eller som vore Skippere kalde det, et Gyk-Seyl, og Raaen eller Gykken hang ret over Cajyten, som var gandske smal og lav, saa han allene med et par Slaver havde Rum at sove derinde og der kunde staae et lidet Bord at æde ved, samt nogle smaa Skuffer, hvori der kunde legges i sær hans

(u.) Kule op, er naar Vinden begynder stærkt at blæse.

(x.) Stor-Skiødet, eller plat hen: Skiødet, ja man siger vel ogsaa Skiødene, naar der forstaaes eller tales om fleere; det er et Reeb, eller de Reeb hvormed man haler og firer, eller drager til sig og lader gaae fra sig, kort sagt, hvormed man regierer Seylene. Samme Reeb have stundum ogsaa deres Gænger og Blokke de gaae udi, alt efter Skibets og Bygningens Omstændighed.

hans Brød, Risengryn og Caffe, og sættes noget som han gad drukket.

Med denne Baad foere vi flitteligen ud at fiske, og fordi jeg vidste god Besked m d Fangsten, saa tog han mig altid med. Engang satte han sig for med to fornemme Mohrer der paa Stæden, at seyle ud enten for Lyst skyld eller for at fiske, og giorde da en besynderlig Anstalt. Til den Ende havde han om Natten sendt en Deel Levnets Midler til Baaden, og befalede mig at holde tre Bosser færdige med Krud og Hagel, paa det de kunde forlyste sig baade med at fiske og at skyde Fugle.

Jeg holdt, efter hans Befalning, alle Ting i Bereedskab, og ventede efter ham med Baaden, som jeg havde skyllet gandske reen, og sat Flag og Vimpel derpaa, som vajede lystig, saa alting var rede til at accommodere hans Giæster. Men han kom strax derefter gandske alleene om Borde, med den Beretning, at hans Giæster havde ladet ham sige, de kunde ikke komme, thi de havde faaet Forfald; jeg skulde derfore med Mohren og den lille Dreng efter Sædvane fare ud i Baaden, fange en Ræt Fiske til hans Giæster, som i Aften skulde spise hiemme hos ham, og saa snart jeg havde faaet noget, skulde jeg komme hiem dermed. Hvortil jeg da i en Hast giorde all Anstalt.

I samme Øyeblik fik jeg mine forrige Tanker om Flugten i sinde; thi jeg saae, at jeg kunde nu faae et lidet Skib efter min Villie. Efterdi min Herre var nu borte, saa foranstaltede jeg al-

ting, ikke til at fiske, men til en Reyse, enddog jeg ikke vidste, ja ikke engang betænkte, hvor jeg skulde seyle hen. Thi mig var det endelig lige meget hvor jeg kom hen, naar jeg kun først var borte fra Egnen.

Min første Tanke sigtede derhen, hvorledes jeg paa en god Maade kunde befale Mohren, at hente noget fra Landet til Ophold paa Baaden, eftersom det ikke, sagde jeg, kand gaae an, at vi æde af vor Patrons Mund-Brod. Hans Svar var, jeg havde Ret. Saa kom han da med en stor Kurv fuld af Kavringer af deres slags, og førde dem tillige med 3 Krukker friskt Vand om Borde. Jeg vidste, hvor min Patrons Flaske-Foder stod, hvilket saavidt jeg kunde see paa Arbeydet, maa have været af en Engelske Pryse, (y) slæbte Flaskerne i Baaden, medens Mohren var paa Landet, og satte dem ind i Skufferne, ret ligesom de havde tilforn været satte derhen for vor Patron. Jeg bar ogsaa en temmelig Klump Vox, i Vægt 50 Pund, ned i Baaden, samt et stort Nogel Seylgarn, en Øxe, Saug og Hammer, hvilke Ting vare os siden meget nyttelige, i sær Voxet til Lys. Endnu dreyede jeg Mohren een Næse, og han lod sig binde noget paa Ermet, saa han i sin Ulskyldighed gik hen og giorde det. Hans Navn var Ismael, hvilket Navn de kalde Muley. Jeg sagde da med venlige Ord til min Muley, eftersom vor Patrons Bøsser vare her i Baaden, om han da ikke kunde faae lidet Krud og Hagel, der maatte kandskee komme

(y.) Pryse er et opsnappet Skib.

me os nogle Alcamies (z) for Skud, thi jeg vidste, at Patronen havde Skyde-Materialerne liggende i det store Skib. Ja gierne svarede Mohren; han hentede og strax en stor Ledder-Pung med omtrent halvandet Pund Krud, eller meere, og derforuden en Pung med 5 eller 6 Pund Hagel, samt nogle Kugler, og lagde det altsammen i Baaden. Paa samme Tid havde jeg i min Herres store Cajytte fundet noget Krud; dermed fyldede jeg een af de største Flasker, som var nesten tom, kom det lidet, som var derudi, i en anden Flaske, og saa seylede vi, da vi vare forsynede med al Nødtørft, dristig fra Havnen ud at fiske. Castellet, som laae ved Indløbet af Havnen, vidste hvem vi vare, og lod os uhindret fare forbi. Vi vare neppe komne en Engelsk Miil uden for Havnen, saa strøge vi Seylet, (a) og satte os ned at fiske. Vinden blæste af Nord-Nord-Vest, men det var tvert imod mit Ønske; thi havde den blæst af Sønden, saa vilde jeg have naaet den Spanske Kyste eller i det mindste indtil Bayen (b) for Cadix. Men min Slutning stod fast ved at flye fra dette Rover-Hull, af hvilket Hiørne Vinden end blæste; Resten vilde jeg lade beroe paa Guds Forsyn.

Efter at vi havde fisket en liden Stund og finge intet, (thi om der end beed noget paa min Angel, drog jeg dog ikke op, paa det han ikke skulde see det) sagde jeg til Mohren: "Her vil det ikke

(z.) Alcamies, er et slags store Søe-Fugle.
(a.) Stryge Seyl, heder at lade Seylet enten sinke lidet eller plat falde ned.
(b.) Bayen, er det samme som Havnen eller Reden.

"bide; vor Patron vil have Fiske; vi faaer at sæt-
"te længere ud fra Landet. Han formodede sig intet Ont, men vandt Seyl op, eftersom han var for i Baaden; jeg, som sad ved Roeret, styrede Fartøyet en god tydsk Miil bedre ud i den aabne Sø, dreyede det saa, ret ligesom vi nu skulde igien give os til at fiske, gav Drengen Roeret i Haanden, løb frem til Mohren, lod som jeg bukkede mig bag ham efter noget, greb ham saa med min Arm bag i Knæ-Hasene, og kastede ham over Borde ud i Vandet. Han kom i Øyeblik op igien, thi han kunde svømme som Kork, raabte til mig, og bad mig tage sig ind igien, han vilde følge med mig igiennem den gandske Verden. Han svømmede virkelig saa stærk bag efter Baaden, at han havde nær naaet mig, thi det var kun sagte Vind. Herpaa løb jeg strax til Cajytten, tog en Bosse, holdt den imod ham, og sagde: Jeg havde endnu ingen Skade giort ham, vilde ey heller giøre ham Skade, dersom han skiøttede sig selv; thi eftersom han kunde saa godt svømme og Søen var stille, saa skulde han giøre sit Beste at komme til Land, og saa skulde ham intet Ont af mig vederfares. Men kom han til Baaden, saa vilde jeg skyde ham for Panden; thi jeg havde fast besluttet at ville have min Frihed. Saa vendte han da om, arbeydede ind ad Strand-bredden; og jeg tvivler ikke paa, at han jo uden Møye naaede Landet, eftersom han kunde got svømme.

Endelig kunde jeg vel have taget denne Mohr med mig, og derimod druknet Drengen; men jeg torde ingenlunde troe ham. Da jeg først havde

faaet

faaet Mohren fra mig, vendte jeg mig til Drengen, som de kaldede Xury, og sagde til ham, at dersom han vilde være mig tro, saa skulde han ved mig blive til en stor Mand; men vilde han ikke slaae sig i Ansigtet og love mig Troskab, det er, vilde han ikke sværge mig "ved Mahomet og sin Faders Skieg, saa fik jeg ligeledes at slenge ham i Havet. Men Drengen smilede saa venlig ad mig, og talede saa uskyldig, at jeg kunde ikke troe ham ilde. Saa svor han da, at være mig huld og troe, og at reise med mig heele Verden igiennem.

Imidlertid jeg saae efter Mohren, som svømmede, styrede jeg Baaden lige ud ad den vilde Sø, og meere op ad over Vinden, paa det de skulde tænke, at jeg seylede til Enden af Strædet mellem Africa og Spanien; som ogsaa enhver, der havde været i deres Sted skulde virkelig have formodet. Thi hvo kunde have troet, at vi vilde Sønden paa, lige ad den rette Barbariske Kyste, hvor heele Nationer Negros (c) med deres Baade vist nok omringede os og sloge os ihiel; ja der hvor vi ikke engang kunde gaae i Land, uden øyensynlig Fare at blive opædt af vilde Dyr, eller af vilde Mennesker, som ere endnu meere ubarmhiertige.

Men saa snart det blev mørkt om Aftenen, forandrede jeg min Cours, og seylede lige Sønden og Østen paa, dog meere ad Østen, paa det jeg kunde blive under Vallen. Eftersom jeg nu havde frist

(c.) Negros, ere vilde sorte Mennesker.

god Vind og smuult Vande, (d) saa snellede (e) det saa got for mig, at jeg den anden Eftermiddag Klokken hen mod 3, da jeg første gang fik Land at see, var efter min Meening, i det mindste 150 Engelske Miile Sønden for Salee, og saaledes langt oven for Keyserens Lande af Marocco, og oven for hans Naboers de andre Kongers Lande.

Vi saae ingen Folk, dog havde jeg faaet saadan en Skrek for Mohrerne, at jeg var meget bange at falde i deres Hænder, saa jeg hverken trøstede mig til at holde stille, eller at gaae i Land, ey heller at kaste Anker. Vinden blev endda staaende, indtil jeg saaledes havde seylet i fem fulde Dage. Da nu Vinden imidlertid dreyede sig til Sønden, sluttede jeg tillige, at, om de end havde sendt et Fartøy ud efter mig, saa vendte de vel nu tilbage, og lode af at leede meere efter mig. Thi vovede jeg at nærme mig ind under Landet, hvor jeg ankrede i Munden af en liden Flod, ey vidende hvor det var, eller hvad for en Flod det var, ey heller under hvad Brede, Land, Nation eller Strøm. Hverken saae ey heller begierede jeg at see noget Folk. Det meeste mig fattedes, var friskt Vand. Til dette Indløb komme vi om Aftenen, og havde i Sinde, saa snart det blev mørkt at svømme til Land, for at udforske Egnen. Men saa snart Natten var falden paa, hørde vi et grueligt Bulder af vilde og for os ubekiendte Dyr, som brumlede, gisede, tude-

(d.) Smuult Vande, siges naar Søen gaaer saa maadelig jevn.

(e.) Sneller eller skiær igiennem.

tudede og brølede, saa den arme Dreng havde nær dødet af Angest, og bad mig inderlig, at jeg ingenlunde skulde gaae i Land forend det blev Dag. Godt Xury sagde jeg til ham, "jeg vil og ikke giøre "det, men maaskee naar det bliver Dag, saa faaer vi "Mennesker at see, som giøre os meere Skade, end "end alle Løver. Ey, svarede Xury smilende, saa „ville vi skyde iblant dem, og jage dem alle paa Flugt. Jeg glædede mig derved, at Drengen var saa lystig, og for at giøre ham endnu meere modig, saa gav jeg ham en Slurk Brændeviin af vor Patrons Flaske-foder. I alt dette var Xury Raad got, og jeg lydede det. Vi lode da vort lille Anker falde, og laae den gandske Nat stille: Jeg siger stille; thi vi sovede ikke, men efter et Par Timers Forløb saae vi en Hob store vilde Dyr (hvad man kaldede dem, vidste vi ikke) af allehaande Slags komme ned fra Hav-Bredden, og sprunge i Vandet, der at forlyste, forfriske og kiøle sig, og de skrege og tudede saa forfærdeligen, at jeg aldrig i min Livs-Tiid har hørt sligt.

Xury blev meget forskrekket, og jeg ikke mindre. Dog forfærdedes vi endnu meere, da vi hørde et af disse store Dyr svømme hen mod vor Baad. Vi kunde ikke see det, men af dets Fnysen og Snorken kunde vi vel fornemme, at det var et Uhyre, et vildt og grumt Beest. Xury sagde, det var en Løve, som det ogsaa var, saa vidt jeg kunde merke. Han, stakkels Dreng, raabte, jeg skulde dog lette Ankeret og roe bort. „Ney, Xury sagde jeg, vi „kand stikke vort Anker-Tov med Boyen længere

„ud, og fire meere af ud ad Sven: De kand ikke „følge os saa vidt. Neppe havde jeg sagt dette, saa mærkede jeg, at Beestet var os saa nær som paa et par Aare-Kast langt, hvorudover jeg standsede noget. Dog løb jeg i Hast hen til Cajytten, tog min Bøsse, og skiød derpaa. Herover vendte sig Beestet strax om, og svømmede igien til Land.

Dog er det ikke at beskrive saa forskrækkelig Larm, grædselig Skrigen og Hylen, som der blev over dette Bøsse-skud, ey allene her foran hos Strandbredden, men ogsaa høyere oppe i Landet; thi efter min Meening, havde disse Creaturer endnu aldrig hørt sligt. Dette overtydede mig vist, at det var ikke raadeligt for os at gaae til Land om Natten, og, om vi torde vove det, naar det blev Dag, var et nyt Spørsmaal. Thi det var ligesaa farligt at geraade iblant nogle vilde Folk, som iblant Løver og Tiger-Dyr, eftersom vi vare lige bange for begge.

Alt dette uagtet vare vi dog nødde til at gaae i Land efter friskt Vand, paa hvad Sted det og skeede, thi vi havde ingen Potte Vand meere i Baaden; men naar, og hvor vi skulde hente det? derpaa kom det nu an. Xury sagde, dersom jeg lod ham gaae i Landet med en Krukke, saa vilde han vel finde og føre mig frisk Vand til. Jeg spurde ham: hvi just han vilde gaae? hvorfore jeg maatte ikke hente Vand, og han kunde blive i Baaden? Men Drengen svarede mig paa saa trohiertig en Maade, at jeg fra den Tid af kunde ikke andet end altid elske ham. Hans Svar var dette: „Dersom de

„vilde

„vilde Mænd komme og aade ham op, saa slap dog
„jeg derfra. Xury, sagde jeg, vi ville begge gaae
„i Land, og dersom de Vilde komme, saae ville vi
„skyde dem ihiel, og de skulle ingen Steeg faa af os.
Saa gav jeg ham et stykke Kavring og en Slurk
Brændeviin af bemeldte Flaske-foder; vi halede da
Baaden saa nær til Strand-bredden, som os tien-
ligt syntes, og vadede til Landet, men tog intet med
os andet end vort Gevær og to Vand-Krukker.

Jeg torde ikke gaae længere end vi kunde see Baaden, fordi jeg var bange, der maatte komme nogle Kaner med Vilde ud fra Floden. Drengen som fik see en lav Platz, omtrent en Engelsk Mil ind i Landet, lob derhen, og jeg saa ham strax komme rendende tilbage igien efter mig. Jeg tænkte der vare maaskee nogle Vilde, som forfulte ham, eller at han flyede af Frygt for et grumt Dyr; hvorudover jeg skyndede mig til ham, for at hielpe ham. Men da jeg kom nærmere til ham, saae jeg noget henge over hans Axel, nemlig et Dyr, som han havde skudt. Af Skikkelse var det som en Hare, men havde anden Farve paa Haar, og var meere langskudden. Vi vare meget glade derved, og havde deraf en skion Rxt Mad. Den glædeligste Tidende, som Xury førde med sig, var dette, at han havde fundet got Vand, og ingen vilde Mennesker seet.

Dog bleve vi siden vaer, at vi havde ikke havt saa stor Umage nødig for at faae friskt Vand, thi lidt bedre op i Munden, hvor vi laae, var der friskt Vand nok at faae der hvor Floden endtes, og den

gik ikke langt op i Landet. Vi fyldede der vore Krukker, vare vel tilfreds med vor Vildbrad, og giorde os reede at reise videre, eftersom vi funde intet Fodspor af noget Menneske her i denne Egn af Landet.

Eftersom jeg havde allerede eengang tilforn været paa denne Kyste, saa vidste jeg meget vel, at de Canariske Øer, saavelsom de Cap-Verdiske Øer laae ikke vidt borte derfra. Alligevel fordi jeg havde ingen Soe-Instrumenter til at tage Høyden med, vidste ey heller tilvisse, eller i det mindste kom ikke ret ihu, under hvad for en Brede disse Øer laae; saa vidste jeg og ikke, hvor jeg skulde see mig omkring efter dem, eller om jeg skulde stikke ind ad Soen for at faae dem fat: Thi ellers havde jeg maaskee med ringe Umage fundet nogle af disse Øer. Imidlertid var min Forhaabning denne, at, naar jeg seylede langs hen med denne Kyste, ned til den Egn, hvor Engellænderne handle, fandt jeg maaskee nogle af deres Skibe paa deres sædvanlige Fart, og blev saa bierget og antagen af dem.

Saa noye som jeg kunde udregne det, saa maatte den Egn hvor jeg nu var, være det Land imellem Keyserens af Marocco og de Sortes Herredømme, som ligger øde, og beboes ikke, (undtagen af vilde Dyr) fordi de Sorte (Negros) have forladt det, og ere af Frygt for Mohrerne dragne længere ned mod Sonden: Mohrerne agte det og ikke værdt at beboe, fordi det er ufrugtbart; men begge, baade Mohrer og Negros, have virkelig overgivet det for den skrekkelige Mængdes skyld af

Tige-

Tigere, Løver, Leoparder, og andre grumme Dyr, som opholde sig der: Saa Mohrerne bruge det alleeneste til Jagt, og naar de drage paa Jagt, saa komme de ligesom med en Armee af 2 til 3000 Mænd paa eengang. Vi saae visselig hen mod 100 Engelske Miile i Rad intet andet end et øde og übeboet Land om Dagen, og hørde intet andet end Brølen og Tuden af vilde Dyr om Natten.

To gange den Dag saae jeg, efter mit Tykke, Pico af Teneriffa, som er den høyeste Top af Bierget Teneriffa paa de Canariske Øer, og havde vel i Sinde at vove mig derhen, om jeg maaskee kunde naae dem. Men, da jeg havde anden gang forsøgt det, maatte jeg for Modvinds skyld, og fordi Søen skiød saa stærke Dynninger, (f) og gik alt for huul for mit lille Fartøy, tilbage igien, og blive ved min første Seyllads, nemlig langs med Strandsiden.

Jeg maatte siden vi ginge ud fra denne Egn, endnu nogle gange legge til Land for at hente friskt Vand. I Synderlighed lagde vi os engang om Morgenen tidlig for Anker under en liden Odde af Landet, som var temmelig høy; og fordi det begyndte at ebbe, (g) saa vilde vi tøve, indtil det var forbi. Xury hvis Øyne vankede formodentlig mere omkring, end mine, listede sig sagte

(f.) Dynninger, ere dybe Kastninger af Vandet, som er endnu lidt urroeligt efter Stormen.

(g.) Ebbe, er naar det bliver lavt Vande, at Vandet falder ud fra Landet.

te hen til mig, sigende: vi giorde best om vi lagde længere ud fra Strandsiden; thi jeg skulde kun see ind paa Landet, hvilket et skrekkeligt Uhyre der laae og sov hos hiin liden Høy! Jeg saae derhen, hvor han pegede med Fingeren, og saae virkelig det Uhyre, som han sagde. Thi det var en forfærdelig stor Løve, som hos Strandsiden laae i dyb Sovn under Skyggen af et stykke Høy, der ligesom hang ud over ham. Xury, sagde jeg, "du "faaer at gaae paa Land, og slaae den Hund ihiel. Drengen viiste et bange Ansigt, og sagde: "Skal "jeg slaae ham ihiel? han opsluger mig vist nok paa "eengang. Jeg fristede ham da ikke meere, men bød ham kun ligge stille; jeg greb fat paa vor største Bøsse, som skød meest en Musquet-Kugle, ladede den stærk med Krud og et par Stykker Jern, og lagde den hen. I den anden Bøsse lagde jeg to Musqvet-Kugler, og den tredie, thi vi havde tre, laddede jeg med fem Rendkugler. Med den første Bøsse sigtede jeg ham nøye efter Hovedet, men han laae med sit Been og sin Labbe lidet hen over Næsen, saa at de Stykker Jern, som Bøssen var ladden med, sloge ham Hofte-Beenet sønder. I Forstningen sprang han op brumlende; men da han følede, at hans Been var i stykker, sank han ned igien, reyste sig dog atter paa sine tre Been, og brølede forskrekkeligen. Jeg studsede lidet og blev bange, fordi jeg havde skudt feyl ad Hovedet. Saa greb jeg strax fat paa den anden Bøsse, skød ham alligevel han begyndte at hinke afsted, atter lige i Hovedet, saa jeg havde min Lyst deraf,

at

at jeg saae hvorledes han segnede ned, og larmede ikke meget meere, men laae og vilde døe. Herpaa fik Xury Mood, og vilde gierne været paa Land. Da jeg nu tillod ham det, tog han et lidet Skyde-Gevær i den eene Haand, sprang i Vandet, svømmede med den anden Haand ind til Strandbredden, gik hen til dette Uhyre, satte Bosse-Piben ret for hans Øre, og skiød ham endnu eengang igiennem Hovedet, saa han reent døde.

Her havde vi vel et Vildbrad, men vi kunde ikke æde det, og det fortrød mig, at jeg havde spildt tre Skud paa et Dyr, som var os til ingen Nytte. Dog vilde Xury have noget af ham. Til den Ende kom han om Borde, bad mig om Øxen til at hugge Hovedet af Dyret med. Men da Hovedet blev ham for tungt at bære, lod han sig nøye med en Labbe, hvilken han førde til mig, og jeg maatte forundre mig over dens Størelse.

Dog betænkte jeg mig, om ikke Huden maa skee kunde være os til Nytte i een eller anden Tilfælde? og besluttede at flaae ham, om jeg kun var sterk nok dertil. Altsaa lagde baade Xury og jeg Haand paa ham; men Xury forstod det Haandverk langt bedre end jeg, og jeg kunde slet intet komme tilrette dermed. Vi havde virkelig begge nok at giøre dermed i heele to Dage; men endelig finge vi dog Huden dragen af ham, bredede den ud oven paa Cajytten, Solen tørede den i et par Dage, og jeg brugte den siden til Underdyne.

Efterat vi havde sinket os her, seylede vi i 10 til 12 Dage Sønden paa, vare meget spar-

som-

somme med vort Proviant, som begyndte at mindskes merkelig, og begave os ikke tiere til Land, end, naar vi havde intet meere friskt Vand. Herudi var min Hensigt at naae hen til den Flod Gambia eller Senegall, det er den Egn omkring Capo Verde, hvor jeg haabede at finde et Europæisk Skib. Mislingede mig dette, saa vidste jeg intet meere at slaae paa, andet end søge Derne, eller der at omkomme blant de Sorte. Mig var bekiendt at alle de Skibe fra Europa, som seyle enten til Kysten af Guinea, eller til Brasilien, eller til Ostindien, besogte dette Cap eller disse Øer; og med faae Ord sagt: Jeg satte all min Skiebne paa denne eeneste Punct, enten maatte jeg faae fat paa et Skib, eller jeg maatte doe af Hunger.

Da jeg havde fult dette mit Forsæt, som sagt er, endnu omtrent i 10 Dage, fik jeg at see, at Landet var beboet, thi paa et Par Steder, hvor vi seylede forbi, stode der Folk hos Strandsiden, som saae efter os. Vi kunde ogsaa merke, at de vare kullsorte og splitter nogne. Jeg havde vel engang Lyst at gaae til Land, men Xury, min beste Raadgivere, raadede mig derfra. Alligevel styrede jeg dog nærmere i Vallen, paa det jeg kunde tale med dem, og jeg saae at de lobe ved Siden af mig et godt Stykke Veys hen mod Stranden. Vaaben havde de, saa vidt som jeg merkede, ikke i Haanden, uden een med en lang smal Stok, hvilken som Xury sagde, var een Lantze, hvormed de kunde paa en temmelig Længde ramme vist. Saa holdt jeg længere af fra Vallen, men talede med

dem

dem ved Gebærder og Tegn, saa godt som jeg kunde. I sær gav jeg dem tilkiende, at jeg vilde gierne have noget at æde. De vinkede ad mig, at jeg skulde ligge stille med min Baad, saa vilde de føre mig Spise til. Herpaa fiirede og strøg jeg mit Seyl lidet, og laverede; et Par af dem rendte i en Hast op i Landet, kom igien inden en halv Time, og havde to Stykker tort Kiød og noget Korn, saaledes som det fandtes i deres Land. Hvoraf og hvad for slags disse Vahre vare, vidste vi ikke; imidlertid vilde vi alligevel tage imod dem. Men hvorledes vi skulde gaae Sagen an, det var os en nye Sorg. Thi jeg vilde ikke vove mig til Land, og de vare ligeledes bange for os. Dog hittede de paa det beste Middel for os paa begge Sider; thi de førde det til Stranden, lagde det der ned, løbe et temmeligt Stykke Veys bort, indtil vi havde det om Borde, saa indfunde de sig igien tæt hos os.

Vi gave dem vor Taknemmelighed ved Tegn tilkiende, thi vi havde intet at forære dem derimod. Dog yttrede sig i samme Øyeblik en Leylighed, til at giøre dem en synderlig Tieneste og Velbehag. Thi, just medens vi endnu laae ved Stranden, komme der to store Rov-Dyr fra Biergene lige ned ad Soen rendende, af hvilke det eene, efter vor Meening, forfulte det andet med hefftig Grumhed. Om det var Han-Dyret som forfulte Hun-Dyret, og om det var Leeg eller det skede af Vrede, vidste vi ikke, ligesaa lidet som vi kunde sige, om det var noget sædvanligt eller u-

sædvan-

sædvanligt; dog troer jeg snarere at det skeede af Vrede og som noget usædvanligt, efterdi først disse Rov-Dyr lade sig sielden see uden ved Natte-Tider, og for det andet efterdi Folket, i sær Qvinderne, blev derudover meget forfærded. Den, som havde en Lantze eller et Kaste-Spyd i Haanden, vigede ikke ret langt for dem, men de andre flyede. Alligevel da disse Beester sprunge lige ud i Vandet, var det ikke tilsyne, at de vilde giøre disse Negres noget ondt, men de dykkede under Vandet, og svømmede omkring, ret ligesom de vilde leege og forlyste sig. Omsider begyndte det eene at komme nærmere til min Baad, end jeg formodede. Men jeg passede flittig paa. Thi jeg havde i hast laddet min Bosse, og bød Xury ligeledes at ladde de andre to. Saa snart dette Dyr kom mig ret for Skud, brændte jeg los og ramte det lige i Hovedet. Strax sank det, men kom strax op igien, dykkede snart op snart ned, ret ligesom det endnu ikke vilde doe, men piintes kun. Det arbeydede virkelig ind mod Strandbredden, men det dødelige Saar og det meget Søevand, han havde slugt i sig, giorde Ende paa ham, førend han kom ind paa det tørre.

Det er ikke at beskrive, hvor forbausede disse arme Folk bleve over Knaldet og Ilden af mit Gevær. Nogle vare færdige at doe af Angest, og signede af Skræk ligesom døde ned til Jorden. Men da de saae, at Dyret var dødt og stunket, og at jeg vinkede ad dem, at de skulde kun komme ned til Stranden, fattede de Mood, komme løbende, og

begynd-

begyndte at lede efter Dyret. Jeg fandt det af Blodets Spor, som det havde farvet Vandet med, snoede et stykke Reeb om Kroppen, og gav de Sorte det, at de kunde slæbe det op af Strandbanken. Da saae man, at det var en meget skion Leopard, med de reeneste Pletter over den gandske Krop, og de Sorte rakte deres Hænder i Veyret forundrende sig derover, hvad det dog maatte være, hvormed jeg havde dræbt dette Dyr?

Det andet Dyr blev bange for Ild-Glimtet af Krudet og Knaldet af Bøssen, svømmede til Land, og sprang lige op ad Biergene, hvor de vare komne fra, saa jeg, fordi det var langt fra mig, kunde ikke kiende, hvad for et Dyr det var. Jeg merkede strax, at de Sorte havde Lyst til dette Vildbrad: Thi vinkede jeg ad dem, givende tilkiende at jeg vilde forære dem det. De toge tiltakke, grebe strax til at flaae det, og endskiont de havde ingen Knive, saa vidste de dog med et Stykke skarpkantet Træ ligesaa nøt og saa snart at løse Huden fra Kiødet, som vi nogensinde kunde giøre det med vore Knive. De tilbode mig noget af Kiødet, men jeg afslog det, i det jeg vinkede, at de kun skulde selv beholde det, derimod vilde jeg gierne have Huden; hvilken de og godvilligen gave mig, hentede ogsaa meere af deres Fode-Vahre, som jeg vel ikke kiendte, men dog antog. Hernæst tog jeg en tom Krukke, vendte Bunden op og rystede den, givende dem dermed tilkiende, at mig fattedes friskt Vand, de raabte strax paa nogle af deres Kyndinge, og der komme strax to Qvinder med

et stort Steen-Kar, som jeg ikke andet kunde skionne, end at være torret og brændt ved Solen, satte det, ligesom tilforn, hen for mig, og jeg lod Æury fylde mine tre Krukker deraf. Disse Qvinder vare ligesaa splitter nogne som Mændene.

Nu var jeg med ædende Vahre, nemlig med Rodder og Korn af det Slags, som voxede der i Landet, samt med Vand forsynet. Jeg forlod da disse godhiertige Negros, og seylede elleve Dage længere frem, uden at komme til Land, indtil jeg saae, at Landet strekkede sig omtrent 4 indtil 5 tydske Miile langt fra mig ud i Havet; og eftersom der da var smuult Vand, saa holdt jeg mig uden fore fra Landet i den aabne Soe, paa det jeg kunde komme denne Pynt (h) forbi. Omsider efterat jeg, omtrent to tydske Miile fra Landet, var seylet bemeldte Odde forbi, fik jeg ogsaa gandske tydelig Land at see paa den anden Side ind ad Soen, hvoraf jeg sluttede, som det ogsaa ufeilbarlig var, at det Land, som jeg saae paa hin Sinde, maatte være Capo Verde, eller det grønne Forbierg, og at det Land, som var paa denne Side, maatte folgelig være de saa kaldede Cap-Verdiske Øer. Dog laae de endnu meget langt borte fra mig, og jeg vidste ikke, hvad det beste Raad var, thi dersom der kom en Storm paa mig, saa kunde jeg letteligen blive fordreven og tabe dem begge af Sigte.

Da jeg nu, ponsende paa denne Uvished, var kroben ind i Cajytten, og havde just satt mig ned raab-

(h.) Pynt, er en liden Tunge eller Odde af Landet som skyder ud i Vandet.

raabte Kury, som jeg havde sat ved Roeret, af fuld Hals, at han saae et Skib med et stort Seyl, og af Angest var han nesten besvimet, fordi han tænkte, at det vist nok var et af hans forrige Herres Skibe, som skulde sætte efter os; da jeg dog vel vidste, vi vare langt nok borte, saa de ikke kunde indhente os. Jeg sprang i Øyeblikket ud af Hytten, og saae ey alleene Skibet, men jeg saae ogsaa hvad for et Skib det var, nemlig et Portugisisk Skib, som jeg troede at være bestemt ad den Guineiske Kust at kiøbe Negros. Dog da jeg ret betragtede dets Cours, merkede jeg strax, at det gik andensteds, og agtede sig ikke til Land. Hvorpaa jeg med al Magt satte ind ad den rumme Soe, i Tanke at komme til at tale med Folket paa Skibet, saa fremt det var mueligt.

Men jeg befand, at jeg kunde ikke naae dem, i hvor meget jeg end stræbte, men de maatte snarere komme mig af Øye end jeg kunde komme til at give dem et Tegn. Dog, eftersom jeg hang digt i Vinden, og lod Seylene staae saa fulde som mueligt skee kunde, men tvivlede endda om at naae dem, maatte de maaske have seet mig med deres Kikkert, og meente at det var en Baad fra et Europæisk Skib, som maatte være kommet til Ulykke: Hvorudover de mindskede Seyl, og biede efter mig. Da jeg saae dette, fik jeg Mood, tog min Patroas Flag, som jeg havde om Bord og lod vaye, skod ogsaa en Bosse los til Tegn at jeg var i Nod. Dette havde de seet, som de siden sagde mig, nemlig Flaget og Dampen, men Skuddet kunde de ikke

hore. Af Medynk holdte de da af hen til mig/ brasſede op (i) for min ſkyld, ſaa jeg omtrent inden 3 Timer kom lykkelig til dem.

De ſpurde mig paa Portugiſiſk, Spanſk og Franſk, hvem jeg var? men jeg forſtod intet af alle de tre Sprog. Omſider raabte en Skotlændiſk Matros, ſom var paa Skibet, til mig. Jeg ſvarede og fortaalte ham, at jeg var en Engelsmand, ſom ved Flugt var undkommen af Slaverie fra Mohrerne i Salee. Saa bode de mig klavre op inden Borde til dem, og de annammede mig ſamt alt mit Gods meget venligen.

Mig var det, ſom vel enhver let kand tænke, en uſigelig Glæde, at jeg nu efter min Meening, var paa ſaadan Maade befriet fra den jammerlige og fortabte Tilſtand, jeg da var udi; Hvorudover jeg tilbød Skibs Capitainen alt hvad jeg havde, ſom et Vederlag, fordi han havde frelſt mig. Men han ædelmodig ſvarede, at han begierede intet, men alt hvad jeg havde fort paa Skibet, ſkulde jeg faae igien, naar vi vare komne lykkeligen til Braſilien. „Thi, ſagde han, jeg har ikke i anden Hen„ſigt reddet eders Liv, end jeg ønſker mig ſelv i de„ſlige Tilfælde at maa blive reddet; og det kand „maaſkee hænde ſig engang i ſin Tid, at man li„geledes annammer mig i Frelſe. Tilmed, ſagde „han vidre, naar jeg nu forde Eder ſaa lang en „Vey bort fra Eders Hiem, ſom Braſilien er, og „tog

(i.) Braſſe op, er at giøre Seylene loſe, ſaa de hænge ſlappe, for dermed at ſtandſe Skibets Fart, og ſaaledes at bie efter nogens Ankomſt.

„tog da fra Eder hvad I havde, saa maatte I dog „der døe af Hunger, og saa tog jeg enddog Livet fra „Eder, hvilket jeg nu har skiænket Eder. Ney, ney, „min kiere Engelsmand! Jeg vil føre Eder derhen „for intet, og ved de Ting, som I har til beste, kand „I da der søge Eders Ophold, samt forhverve saa „mange Penge, at I kand reyse hiem for.

Saa kierlig som han viiste sig i sine Ord, saa ærlig var han til at holde det han sagde; Thi han forbød strax alle Matroserne, at de ikke maatte røre det ringeste hvad mit var. Herpaa tog han alt hvad jeg havde med mig, saavel smaae som store Ting under sin Haand, og gav mig en rigtig Opskrift derpaa, at jeg skulde faae det alisammen igien, end ogsaa mine tre Leer-Krukker.

Hvad min Baad angik, da var den ret et got Stykke Fartøy; Dette saae han vel, og spurde mig derfore, om jeg vilde sælge den til Skibet, og hvad jeg vilde have for den? Jeg svarede: Han havde været saa ædelmodig og høflig mod mig i alle Stykker, at jeg kunde ikke regne Baaden derimod, men jeg vilde gierne overlade ham den derfore. Herpaa bød han mig sin Haandskrift, at betale mig for Baaden 80 Stück von Achten, (k) naar vi vare komne til Brasilien, og dersom nogen tilbød sig der at give meere, saa vilde han legge Resten til. Derforuden bød han mig 60 Stück von Achten for min Dreng Xury; men de Penge vilde jeg ikke gierne tage imod, ikke fordi at jeg jo unde de Capitainen Drengen, men fordi jeg vilde ikke

(k.) Stück von Achten, ere Spanske Species-Dalere.

sælge den stakkels Drengs Frihed, som havde saa trolig hiulpet mig til at redde min egen Frihed. Dog, da jeg havde sagt ham mine Aarsager, fand han det ikke ubilligt, men tillige foreslog det Middel, at naar Drengen havde tient ham i 10 Aar og var bleven en Christen, saa vilde han give ham fri igien; hvilket han vilde skriftlig forbinde sig til. Thi overlod jeg Drengen til Capitainen, helst siden Xury havde selv Lyst til at være hos ham.

Vi havde indtil Brasilien en meget god Reise, og vi komme omtrent 3 Uger derefter lykkeligen ind i Bahia de Todos los Santos, eller i Alle Helgenes Havn. Og nu var jeg fuldkommen befriet fra den allerelendigste Leve-Maade; maatte da ogsaa nu overveye hvad jeg efterdags skulde slaae paa.

Jeg kand aldrig nokſom tænke paa, hvor ædelmodig denne Skibs-Capitain teede sig mod mig. Han vilde ikke have en Skilling for min Passage, gav mig endnu 20 Ducater for Leoparder-Huden, og 40 for Love-Huden, som jeg havde havt i min Baad, og lod Stykviis tælle til mig alle de Sager, som jeg havde paa hans Skib. Hvad jeg havde i sinde at ville sælge, saasom Flaske-foderet, to Busser og et stykke af Vox-Klumpen, thi af Resten havde jeg giort Lys, det kiobte han altsammen til sig. Kort sagt: Af mit fulde Bagage fik jeg hen mod 220 Stück von Achten, og kom med denne Capital i Brasilien til Land.

Det varede ikke længe, saa recommenderede han mig til en Mand, der var lige saa ærlig som han selv; samme Mand havde en Ingenio eller

Zuk-

Zukker-Molle, og et Stykke Land, som horde dertil. Hos denne Mand holdt jeg mig en Tidlang op, og lærde der esterhaanden, hvorledes det gik til med at plante og at syde Zukker; og efterdi jeg saae hvor got Indbyggerne havde det der, fattede jeg det Forsæt at slaae der min Boepæl, at tage ligeledes et Stykke Land an, om jeg kunde faae Tilladelse dertil, og da at lade mine Penge, som jeg havde staaende i London, med Leilighed sendes hid til mig. Til den Ende lod jeg mig formedelst et Skrift ligesom naturalisere, kiobte saa meget udyrket Land, som mine Penge strekkede til, og giorde Overslag og Bestik, hvorledes jeg vilde gribe det an med at plante og holde Huus, saa det kunde stemme overeens med min fra Engelland forventende Capital.

Min Naboe var en Portugiser fra Lissabon, dog fod af Engelske Forældre; hans Navn var Wells, og han havde meestendeels lige Formue med mig. Jeg kalder ham Naboe, fordi hans Plantage laae næst hos min, og vi bleve ret fortrolige Kammerater tilsammen. Min Capital var ligesom hans kun maadelig, og vi plantede i to Aar meere for den blotte Fode, end at vi kunde legge noget op. Dog begyndte vi at tage til, og vor Land kom i god Skik, saa at vi allerede i det tredie Aar plantede noget lidet Tobak, og hver af os lavede et stort stykke Jord til rette, som vi i næstkommende Aar vilde bruge til Zukker-Rør. Men os fattedes Hielp, og nu fornam jeg det meere end tilforn, at jeg havde ikke giort vel imod mig selv, i det jeg lod min Dreng Xury komme fra mig.

Men ach! det var ikke at undre paa, at jeg giorde dette ilde, jeg som aldrig havde giort vel. Her hialp intet uden Taalmodighed og flittig Arbeyde. Jeg havde givet mig til en Profession, som var aldeles imod mit Naturel og den Leve-Maade, som jeg havde Lyst til, og for hvis skyld jeg havde forladt mine Forældres Huus, og slaget alle gode Raad hen i Veyret. Ja jeg kom nu just i den Middel-Stand, eller paa det øverste Trin af den nedrige Leve-Maade, som min Fader havde tilforn raadet mig til, og havde sinukt kundet bleven hiemme, og ikke først havt behov at lade mig saa strappazere i Verden for at komme i denne Stand, dersom jeg havde villet resolveret mig dertil. Som jeg da ogsaa ofte sagde til mig selv: Dette havde jeg lige saa vel kundet giore hos mine Venner i Engeltand, som jeg derfore skulde reise 5000 Engelske Miile ud iblant fremmede og vilde Folk i en Orken; og saa langt fra mit Hiem, at jeg aldrig havde fundet nogen Plads paa heele Jorden, hvor man kiendte det allermindste til mig.

Saaledes pleyede jeg at ansee min Tilstand med største Keedsommelighed. Jeg havde intet Menneske at omgaaes med, uden stundum min Naboe. Hvad jeg vilde have, maatte skee ved mine Hænders Arbeyde, og jeg sagde ofte, at jeg levede ligesom en Skibbrudden Mand, der var dreven til en øde Oe, og havde der ingen anden levende Siæl hos sig. Men hvor billigt var det ikke, og hvor burde ikke alle Mennesker tænke efter, at naar de ligne deres nærværende Tilstand med andres, som

er

er endnu verre, Himmelen kand herudi giøre en Forandring med dem, og formedelst Erfarenhed overbeviise dem om deres forrige Lyksalighed, som de nu have mistet: Hvor billigt siger jeg, var det ikke, at det eensomme Levnet paa en ede Øe, som laae mig i Sindet, skulde engang falde i min Lod, jeg som saa mangen gang ubilligen lignede det med min Tilstand paa den Tid, i hvilken Tilstand jeg dog, om jeg var bleven derved, kunde efter al Formodning have bleven meget lyksalig og rig?

Min Plantage havde jeg nogenledes indrettet efter mit Sind og paa en vis Fod, forend min tienstfærdige Ven, Skibs Capitainen, som havde bierget mig i Søen, reyste bort igien. Thi Skibet havde med sin Ladning og sine Reyse-Anstalter at giøre hen mod tre Maaneder. Da jeg havde aabenbaret for ham, hvilken en liden Capital jeg havde ladet staae efter mig i London, gav han mig dette venlige og oprigtige Anslag: Dersom jeg vilde give ham Brev og en formelig Fuldmagt med sig, samt skriftlig Ordre til den Person i London, som havde mine Penge i Giemme, at de skulde oversendes til Lissabon til hvem man selv vilde, men i saadanne Vahre, som vare i Priis her i dette Land, saa vilde han, naar han med Guds Hielp kom herhid igien, føre mig dem hid; Men eftersom alle menneskelige Ting vare Forandring og allehaande Uhæld undergivne, saa giorde jeg best, at jeg kun skrev efter den halve Deel af Capitalen, nemlig 100 Pund Sterling, og vovede det dermed; gik det lykkelig an, saa kunde jeg altid faae Resten

paa samme Maade; men slog det Feil, saa var dog den anden halve Deel i Behold til fornøden Brug.

Dette var saa gavnligt og efter all Tykke saa oprigtigt et Raad, at jeg blev deraf overbeviist, jeg kunde intet bedre giøre. Hvorpaa jeg skrev Brevene til den Kone, hos hvilken jeg havde mine Penge staaende, og giorde en Fuldmagt for den Portugisiske Skipper færdig, saasom han havde forlanget.

Jeg skrev til den Engelske Capitains Enke en udførlig Efterretning om alle mine selsomme Hændelser, mit Slaverie, min Flugt, og hvorledes jeg havde fundet den Portugisiske Skipper paa Havet, hans Høflighed mod mig, og i hvad Tilstand jeg nu var, samt om al fornøden Ordre, angaaende de Penge, hun skulde sende mig; og da denne ærkiære Capitain kom til Lissabon, fandt han hos nogle der boesatte Engelske Kiøbmænd Leilighed, at oversende en alleene den Ordre, han havde, men ogsaa en fuldkommen Efterretning om mine Hændelser, til en Kiøbmand i London, som rigtig leverede det til Enken. Hvorpaa hun en alleene udleverede Pengene, men ogsaa af hendes egne Midler oversendte den Portugisiske Skipper en god Foræring for den Høflighed og Kierlighed han havde beviist mig.

Den Londonske Kiøbmand anvendte de 100 Pund Sterling paa saadanne Engelske Vahre, som Portugisen havde skrevet om, sendte dem lige til ham i Lissabon, og han førde dem allesammen

lykke-

lykkelig og uskadede til mig i Brasilien, iblant hvilke Vahre fandtes ogsaa allehaande Redskaber af Jern, og andet Huusgeraad, som baade var fornødent og nyttigt til min Plantage, enddog jeg ikke havde begieret det, thi jeg var endnu for ung til ret at betænke saadanne Ting.

Da disse Vahre vare ankomne, tænkte jeg, at min Lykke var fuldkommen, saa glædefuld blev jeg derover; og min gode Huusholder Capitainen, havde ogsaa anvendt de fem Pund Sterling, som min Veninde havde sendt ham til Forøring, i det han havde kiøbt en Træl eller Knegt for mig paa 6 Aars Tiid, og vilde ingenlunde antage noget af mig til Taknemmeligheds Tegn, andet end een liden Pakke Tobak af min egen Vext, hvilken jeg dog maatte ret nøde ham paa.

Det var ikke nok dermed; men fordi Vahrene bestode i lutter Engelske Manufacturer, saasom Klæde, Stoff, Bay, og deslige Ting, som her i Landet ere særdeles gangbare, saa fand jeg Leylighed til at sælge dem med stor Fordeel: Saa jeg vel tør sige, jeg fik fire gange saa meget derfor, som min første Ladning var. Og nu var jeg langt mægtigere end min Naboe, forstaa i at forøge og fortsætte min Plantage: Thi det allerførste, jeg giorde, var det at jeg kiøbte mig en sort Slave, og endnu een Europæisk Knegt, foruden den, som Capitainen havde ført mig hid fra Lissabon.

Men ligesom Lykken, naar den misbruges, bliver ofte et Middel til vor Ulykke og største Elendighed, saa gik det ogsaa med mig. Jeg fik i

det

det paafølgende Aar stor Vext og Indtægt i min Plantage. Jeg sankede halvtredieſindstive store Ruller Tobak paa min egen Grund, foruden hvad som jeg lod mine Naboer faae for allehaande Nødtørftighed; og disse 50 Ruller, af hvilken enhver vog over 100 Centner, bleve som en Capital henlagte, indtil Floden kom tilbage fra Liſſabon. Da jeg nu saaledes tiltog i Handel og Rigdom, begynte mit Hoved at blive fuldt med allehaande Anslag og Paafund, som ginge langt over min Forstand, hvorved ofte de beste Hoveder, som have noget imellem Hænderne, virkelig styrtes i Fordervelse.

Var jeg bleven stille i denne min Stand, saa havde jeg endda vel kundet bære all den Lykke, som tilfaldt mig, hvilken Stand min Fader dog havde saa sinderlig recommenderet mig som et roeligt og stille Levnet, og havde saa tydelig beskrevet mig at være den middelmaadige Leve-Maade. Men der ventede andre Ting efter mig, og forestod mig det endnu, at jeg skulde være selvraadig til min egen Ulykke, og især giøre min Feyl større, samt forøge den Fortrydelse over min Adfærd, som jeg siden i min kummerlige Tilstand vilde faa Tid og Leylighed nok til at plage mig med. Alt dette Uheld kom øyensynlig deraf, at jeg saa haardnakked blev hængende ved min daarlige Lyst til at reyse endnu meere omkring i Verden, og at følge denne Tilbøyelse, meenende at jeg giorde vel mod mig selv, dersom jeg fortsatte den Leve-Maade, som Naturen og Guds Forsyn havde forelagt mig, at jeg skulde følge.

Ligesom jeg havde giort dette eengang, da jeg

løb bort fra mine Forældre, saa kunde jeg endnu ikke sidde stille, men maatte afsted og forsk de den Lykke, hvorved det tegnede sig til, at jeg kunde have bleven en riig og formuende Mand i min n e Plantage, alleneste for at folge i blinde en formastelig og umaadelig Begierlighed efter at stige hoiere, end min Tilstand tilod. Og saaledes styrtede jeg mig selv igien i den dybeste Elendighed, som nogensinde er kommen over et Menneske, eller hvorved maaskee ellers ingen i Verden har beholdt sit Liv og sin Helsen.

Nu efter Haanden da at komme til de besynderlige Ting af min Levnets Beskrivelse, saa kand den gunstige Læsere let slutte, at da jeg nu havde levet i Brasilien næsten 2 Aar, og alting havde begyndt at gaae vel for mig i min Plantage, saa havde jeg ey alleene lært Sproget, men ogsaa faaet mange Kiendinge og Venner iblant de andre Indbyggere saavel som iblant Kiøbmændene i St. Salvator, der er vor Soe-Havn; Jeg fortalde dem ofte i mine Discourser, hvorledes jeg to gange havde været paa den Guineiske Kust; hvorledes man handler der med Negros, og hvor let det er, imod ringe Ting, saasom „Glas-Perler, Duk„ke-Toy, Knive, Saxe, Øxer, Stykker Glas, og deslige, at tilhandle sig i Mængde ey alleene „Guld-Stov, Guineisk Korn, Elffenbeen ꝛc. men ogsaa at faae Negros til Slave-Arbeyde i Brasilien.

De lydede altid vel til, naar jeg talede om saadanne Materier, i sær naar jeg talede om Negros, hvilken Handel gik paa den Tid endnu ikke

meget

meget i Svang, men saa meget som der handledes saa skeede det kun under Asiento eller Tilladelse af Kongen udi Spanien, hvoraf den Kongel. Cassa havde Fordeel, folgelig bleve der kun faae Negros førte herover, og derforuden bleve de solte overmaade dyre.

Da jeg engang i Selskab talede alvorligen om disse Ting med nogle Kiøbmænd og Landmænd, som jeg kiendte, besøgte tre af dem mig Morgenen derefter, sigende de havde i den forgangne Nat flittig eftertænkt min Discours, og nu vare de komne hid til mig at giøre mig et Forslag. Efterat jeg nu først havde maattet love dem tavs Mund, sagde de, at de havde vel Lyst at udruste et Skib ad Guinea. De havde allesammen ligesaavel Plantager, som jeg, og der var intet, de behøvede meere i Verden, end Knegte og Trælle. Eftersom nu var ingen Handel der paa Stedet, at de kunde offentlig sælge Negros, om de finge nogle hid over, saa ynskede de kun at giøre een eeneste Reise, for at faae Negros hemmeligen førte til Landet, og at deele dem iblant sig til deres egne Plantager. Med faae Ord sagt: Spørsmaalet var dette, om jeg ikke vilde være deres Kiøbmand i Skibet, og reyse over til den Guineiske Kust at kiøbe og tilhandle dem Negros, saa skulde jeg faae min Deel deraf, ligesaa mange som de selv finge, og det uden nogen min Bekostning, thi jeg skulde ikke legge noget til Capitalen?

Dette var sandt at sige, et skatteligt Forslag, dersom det var blevet giort til een, der selv ingen

Plan-

Plantage havde havt at passe paa; men af mig, som allereede havde min egen Plantage, der efter Haanden tegnede usigeligen vel til at kunde indheate mig en anseelig Capital, jeg som havde endnu 3 eller 4 Aars Arbe de derpaa at anvende, og behovede alleneste at forskrive de sidste 100 Pd. Sterling fra Engeland, jeg som allereede da, og med dette ringe Tillæg, kunde ufelbarligen tænke til at faae samlet en Capital paa 3 til 4000 Pd. Sterling, ja vel meere; af mig, siger jeg, at tænke paa saadan en Reise, var det saa urimeligt og blindt giort, som en Mand af deslige Omstændigheder kunde nogensinde giore.

Men jeg, som var fød til min egen Fordervelse, kunde ligesaa lidet afslaae dette Tilbud, som jeg første gang kunde jage mine flygtige Indfald fra mig, da min Faders gode Raad var spildt paa mig. Kort sagt: jeg svarede dem, at jeg vilde hiertelig gierne derhen, dersom kun de i min Fraværelse vilde passe paa min Plantage; og, i fald jeg imidlertiid døde, de da vilde lade den tilfalde den, som jeg vilde indsætte til min Arving. Dette lovede de alle, og forpligtede sig dertil baade med Eed og med Haandskrift. Jeg giorde mit Testament færdigt saaledes som jeg vilde have at der skulde forholdes med min Plantage og med mine Penge, i fald jeg ved Døden afgik, og indsatte den Skibs-Capitain, som havde frelst mit Liv, til Hoved-Arving; dog saa, at Halvdeelen af min Formue skulde han selv beholde, men den anden halve Deel skulde han sende til Engelland.

Med

Med faa Ord sagt: Jeg brugte al muelig Forsigtighed at beholde mine Effecter og min Plantage i Stand. Havde jeg kun anvendt halv saa megen Klogskab til at indsee min egen Interesse, og fornuftig overveyet, hvad jeg burde have giort eller ladet, sandelig jeg havde aldrig gaaet fra saa lykkelig en Tilstand, som det da tegnede til for mig, at blive en rig Mand, og jeg havde ingenlunde sat min Foed paa Skib til en ny Soe-Reise, hvorved alle sædvanlige Farligheder var at befrygte. Ikke at tale om de Aarsager, jeg havde til at frygte for besynderlige Ulykker for mig selv.

Alligevel blev jeg indtagen, saa jeg i Blinde fulte mine egne Indfald meere, end min Fornuft. Og, da Skibet, efter Afstale, var udrustet, Ladningen fort om Borde, og alle Ting vare efter mine Med-Interessenters Gotbefindende indrettede til denne Reise, begav jeg mig, atter i en ulykkelig Time, den 1 Sept. 1659 om borde, som var just den samme Dag, paa hvilken jeg for 8 Aar siden lob bort fra mine Forældre i Hull, og da giorde mig til en Rebeller imod deres Myndighed, og til en Nar imod mit eget Beste.

Vort Skib forde omtrent 120 Tonder, 8 Stykker og 14 Mænd, Skipperen, hans Dreng og mig imed beregnet. Vi havde ingen svar Ladning af Gods, uden saadanne ringe Sager, som vare tienlige til Handel med de Sorte, saasom Glas-Perler eller Paternoster, allehaande Hav-Muskeler og Dukketoy, især smaa Lomme-Speyle, Knive, Saxe, Øxer og deslige Ting.

Paa

Paa den samme Dag, da jeg kom om Borde, ginge vi til Seyls, og styrede Norden hen paa vor egen Kust, i den Meening at vi vilde sætte over til den Africanske Vall, naar vi først vare komne under den 10de eller 12te Grad Norder-Brede, hvilket syntes paa den Tid at være Farten derhen. Vi havde meget got Veyer, alleneste at det var overmaade varmt, langs med vor gandske Kust, indtil vi naaede hen paa Høyden af Cap St. Augustino, hvor vi seylede længere ind ad Søen, følgelig komme vi dette Cap af sigte, og toge saa Coursen, ret ligesom vi agtede os hen til Øen Fernando de Noronha, holdte altid Nord-Øst til Østen, og lode bemeldte Øer ligge paa Øster-siden. Paa denne Cours passerede vi Linien omtrent i 12 Dage, og vare efter vor sidste Observation, 7 Grader 22 Minuter Norder-Brede, da der kom en heftig Orcan k) og slog os gandske fra vor Fart. Samme Orcan reiste sig af Sydøst, løb om til Nordvest, og satte sig fast i Nordøst, af hvilket Hiørne den rasede saa skrekkeligen, at vi i 12 Dage kunde intet andet giøre, end drive og løbe for den, og maatte lade Lykken og Veyret føre os hvorhen det vilde. I disse 12 Dage maatte jeg stedse vente, at Søen skulde opsluge mig, og ikke een eeneste Siæl af alle dem, som vare inden Skibs Borde, tænkte at komme derfra med Livet.

I denne Nød døde os ved den Skrek af Stormen en Matros af hidsig Feber, og en anden, samt Drengen bleve af Bølgerne skyllede ud over Borde.

(k.) Orcan, er et overmaade sterkt Veyr med Brudd og Hvirvel-Kast, har ogsaa stundum Jordskiælv i Følge

Den 12 Dag ad Aften, da Veyret dalede lidet, tog vor Skipper Høyden, saa got som han kunde, og befand, at han var omtrent 11 Grader Norder-Brede, men 22 Grader i Længden Vesten for Cap St. Augustino. Saa at han efter sin Regning var fordreven op til Kusten af Guiana eller til den Nordre Deel af Brasilien paa hin Side af Amazon-Floden hen mod Oroonoko, som gemeenligen kaldes den store Strom, og begyndte at raadføre sig med mig, hvad for en Cours han skulde tage, eftersom Skibet havde faaet mange Revner og var ilde tilreedt; hvorudover han vilde seyle lige tilbage til den Brasilianske Kust.

Jeg var aldeles imod hans Meening, og idet vi beskuede Kortet om den Americanske Soe-Kust, sluttede vi, at der var intet beboet Land for Haanden, som vi kunde tage vor Tilflugt til, førend vi komme til Circulen af de Caribiske Øer: Bleve derfore eenige om at seyle til Barbados, hvilket efter vor Forhaabning kunde skee omtrent i 15 Dage, naar vi, for at undgaae Bayen eller Golfo af Mexico bleve ude paa den rumme Soe, i den Sted det vilde derimod blive os umueligt at fuldende Reisen til Kusten af Africa, dersom vi ikke finge Hielp, baade for os og for Skibet.

I saadan Hensigt forandrede vi vor Cours og seylede Nordvest til Vesten, for at naae een af de Engelske Øer, hvor jeg haabede at faae nogen Bistand. Thi der overfaldt os under den 12te Grad 18 Minuter atter en Storm, som med lige saa stor Magt jagede os Vesten paa, og fordrev os saa langt

fra

fra Veyen til at faae Omgængelse med christne Mennesker, at, omendskiont vort Liv kunde blive reddet fra Havets Grumhed, saa vare vi dog snarere i Fare at blive opædt af vilde Mennesker, end nogensinde at komme til vort eget Land igien.

I denne Elendighed medens Stormen holdt endnu stærk ved, raabte om Morgenen tilig en af vore Folk: Land! og vi vare neppe ude af Cajytten for at see hvor vi vare i Verden? saa stødte Skibet paa en Sand-Banke, og da det derudover i et Øyeblik standsede, brød Søen saa stærk ind over Skibet, at vi allesammen hvert Øyeblik tvivlede om Livet, og løbe i Hast ind ad Hytterne og Vraaerne i Skibet der at være frie for Skum og Sqvalp af Bølgerne.

Ingen, uden hvo som engang har været i saadan Nød, kand tænke eller beskrive hvad Angest man er udi ved slige Omstændigheder. Vi vidste ikke hvor vi vare? eller hvad for et Land vi vare drevne til? om det var en Øe eller fast Land? om det var bebøet eller øde? Og efterdi Stormen var endnu heftig, skiont ikke saa meget haard som i Forstningen, saa kunde vi dog ikke engang haabe, at Skibet skulde kunde holde heelt ret længe, men maatte slaaes i tusinde Stykker, med mindre det som et halvt Mirakel skeede, at Vinden vendte sig i et Øyeblik om i et andet Hiørne. Summa: Vi sadde der og saae paa hinanden, og ventede hvert Øyeblik paa Døden, hvortil enhver efter sin Maade giorde sig reede, siden det skulde nu gielde Evigheden; thi i denne Verden var der dog kun lidet eller slet

intet Haab meere til overs. Vor nærværende og derhos eeneste Trøst var, at Skibet imod al vor Formodning var endnu ikke brustet, og Vinden efter Skipperens Sigelse begyndte at sagtnes noget.

Endskiønt vi tænkte at Vinden lagde sig lidet, saa vare vi dog i en jammerlig Tilstand, fordi Skibet var saaledes stødt paa Sand-Banken, og sad saa fast derudi, at der var ingen Forhaabning om at faae det ud igien; thi var der da intet andet Raad for os, end at redde Livet, saa got som vi kunde. Ret som Stormen kom, havde vi vel en Baad bag efter Skibet, men den havde ey alleene faaet Skade af det at den iidelig stødte imod Roeret, men var strax derefter kommen los, og enten siunken eller dreven ad Søen: Thi kunde vi ikke trøste os ved den. Vel laa der endnu en liden Baad paa Skibet, men dette var Kunsten at faae den sat over Borde i Vandet. Dog var her ikke Tid at disputere derom. Thi hvert Øyeblik bildede vi os ind, at Skibet vilde briste, og nogle sagde, at det var allereede brustet.

I denne yderste Nød greb vor Styrmand fat paa Baaden, satte den med de andre Matrosers Hielp over Borde, og vi foere alle ned derudi, lode den drive, overgivende os, elleve i Tallet, i Guds Naade, og søgte ud ad det vilde Hav. Thi endskiønt Stormen havde merkelig lagt sig, saa skyllede Søen dog forskrekkelig høyt mod Strand-Siden ud, og kunde vel, saasom Hollænderne sige om Søen, naar det stormer, med rette kaldes den vilde og uregierlige Søe.

Men

Men endnu stod det kun gandske slet til med os. Thi vi saae Søen gaae saa høy, at Baaden kunde umueligen holde det ud, men vi ufeylbarligen maatte drukne. Seyle kunde vi ikke, thi vi havde intet Seyl; og om vi end havde havt Seyl paa Baaden, saa kunde vi dog intet have udrettet dermed. Saa gave vi os da til at roe, og arbeydede ind mod Landet, men som Folk under Skarpretterens Hænder med sorrigfulde Hierter. Thi vi vidste alle, at om Baaden end kom hen mod Stranden, saa slog Søen med sine Bølger den dog i tusinde Stykker. Vi befalede derfore ret hierteligen Gud vore Sieele, og tillige med Vinden, som bar ind paa Vallen befordrede vor Undergang med vore egne Hænder, i det vi af al Magt roede ind ad Strand-Bredden.

Om Vallen eller Strand-Bredden var klippig og steenig, eller flad og jevn, kunde vi ikke vide. Den eeneste Forhaabning, som vi til sidst kunde giøre os, var denne, at vi maaskee torde rage for en Havn eller Fiord, eller uformodentlig finde en Flod, hvor vi kunde drive ind, løbe hen under høyt Land, og maaskee komme i smuult Vand; allige-vel merkede vi intet Tegn til noget Indløb, men jo nærmere vi komme til Vallen, jo grueligere saae Landet ja verre end Havet, selv ud.

Da vi nu efter vor Gisning havde roet eller rettere sagt, drevet halvanden Tydsk Miil med Baaden, kom der en grum Bølge saa høyt som et Bierg brusende bag efter os, og syntes ligesom den vilde give os vor Rest. Kort sagt, den foer frem

med saadan Heftighed, at Baaden med et Sleng kantrede om, og vi, som paa eengang bleve baade skilte fra Baaden og fra hverandre, havde ikke saa megen Tid til overs at vi kunde paakalde Guds Barmhiertighed, men bleve alle i et Øyeblik af Søen opslugte.

Jeg kand ikke beskrive, hvor forvirrede mine Tanker vare, da jeg var siunken i Vandet! Thi endskiønt jeg kunde meget got svømme, formaaede jeg dog ikke at snoe mig saa længe for Bølgerne, at jeg ret kunde faae dragen min Aande, førend der kom en meget stor Vandvove, som slengte mig et langt Stykke Veys hen mod Strand-Bredden, og i det den løb tilbage igien ud ad Søen, lod mig ligge meestendeels tør paa Stranden. Saa halv død som jeg end ogsaa var af Søe-Vandet jeg havde faaet i mig, havde jeg endda saa megen Forstand og Aande til overs, at, da jeg saae, hvorledes jeg var kommen langt nærmere til det faste Land end jeg formodede, jeg dog giorde mit Beste, saa hastig som mueligt var, at løbe ind mod Landet, førend der kom en anden Vove at skylle mig ud igien. Men jeg merkede strax, at jeg ingenlunde kunde undløbe. Thi jeg saae Søen som et stort Bierg, og saa grum som en forbittret Fiende bag efter mig, imod hvilken jeg havde hverken Middel eller Kræfter til at værge mig. Jeg lavede mig da til at holde min Aande, om jeg kunde, for at komme op igien af Vandet, og da om det ellers var mueligt, ved Svømmen at arbeyde ind mod Landet; thi derom var det mig meest at giøre, at Søen, naar den skrydede op

og

og førde mig ind mod Vallen, skulde ikke tage mig med sig, naar den rullede ud igien.

Atter kom der en anden Bølge, som overskyllede mig, og begrov mig 10 til 15 Alne dybt i Vandet; og jeg kunde føle, at jeg blev med stor Magt og Hastighed ført et temmeligt Stykke Veys ind ad Stranden. Men jeg stoppede Aanden, og hialp mig selv i at svømme med alle Kræfter ind at Strand-Bredden. Just som jeg var færdig at briste af det jeg holdt Luften hos mig, mærkede jeg, at jeg kom i Veyret, og fik Hoved og Hænder op over Vandet at puste lidet. I hvor vel jeg nu neppe kunde saaledes holde mig et Minut, gav det mig dog god Hielp, frisk Luft og nyt Mood. Jeg blev igien en god Stund begraven i Vandet, dog kunde jeg holde det ud, og da Søen begyndte at rulle tilbage, arbeydede jeg ind imod Bølgerne, og fornam atter Grund under mig. Jeg stod et par Minuter stille at drage frisk Luft, og at lade Søe-Vandet rinde mig fra Livet, traadde saa paa Fødderne, og løb, saa stærk som jeg kunde, ind mod Strand-Bredden. Dette vilde enddog ikke beskytte mig for det oprørte Havs Grumhed, men det slog mig endnu i Hælene, saa jeg blev endnu to gange opløftet af Bølgerne, og efterdi Stranden var der flad, blev jeg atter slengt et temmeligt stykke Veys ind ad.

Den sidste gang var det nær blevet min Død. Thi Søen slengde mig lige saa langt som tilforn, men mod et Stykke af en Klippe, og det med saadan Magt, at jeg blev følesløs, og kunde ikke hielpe mig selv. Thi jeg fik saa haardt et Stød i min

Side og for mit Bryst, at Aanden ligesom foer mig ud af Halsen, og havde jeg endnu eengang faaet fligt et Stød, saa var jeg vist nok bleven qvalt i Vandet. Dog kom jeg lidet til mig selv igien, inden Bølgerne komme tilbage; og da jeg saae, at der vilde endnu fleere Bover skylle mig over Hovedet, besluttede jeg at holde mig fast ved et stykke af Klippen, og om mueligt var, at stoppe min Aande, indtil Stødet var forbi. Efterdi nu Bølgerne, fordi det var nær hos Landet, ginge ikke meere saa høye, som i Førstningen, saa holdt jeg mig fast indtil deres Magt var forbi, vovede endnu et Spring og naaede derved saa nær til Land, at den nærmeste Bølge, endskiønt den foer hen over mig, kunde dog ikke skylle mig ud, og med det sidste Spring fik jeg fat paa det faste Land, klavrede med stor Glæde op paa Strand-Banken, satte mig ned i Græsset, og havde nu saa vidt overstaaet Livs Faren, og var fri for Vandets Anlob.

Da jeg nu saaledes var paa Landet i Sikkerhed, saae jeg mig omkring, og takkede GUD, fordi han saa mægtig havde reddet mig mit Liv i en Fare, som jeg nogle Minuter tilforn neppe haabede at slippe fra. Det lader sig umueligen beskrive, hvor henrykt Sielen kand blive, og hvor stor Glæde den fornemmer til, naar Legemet, saa at sige, er blevet hentet tilbage fra Graven. Og nu forundrer jeg mig ikke meere over den Sædvane, at naar en arm Synder, som staaer allerede paa Stigen med Strikken om Halsen, og skal hænges, men faaer uformodentlig Naade, man da, saa snart det forkyndes ham, at Li-

vet

ROBINSON lider Skibbrud og bliver kaſtet paa en ubeboet Ø.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

vet bliver ham skienket, lader strax en Bartskiærer aareslaae ham, paa det hans Livs Aander skulle ikke af Skrek drives fra Hiertet, og han derudover skal ikke i en Daanelse blive død.

Thi hastig Glæde kand vort Sind forvirret gjøre,
Saavelsom hastig Sorg kand i Forvirring føre.

Jeg gik frem og tilbage paa Landet, oplofte de mine Hænder, og, saa at sige, mit gandske Væsen, af lutter Tanker over min Befrielse, og det med tusinde haande Gebærder og Bevægelser, hvilke jeg ikke kand beskrive; jeg betragtede alle mine druknede Staldbrødre, med Forundring over det at der dog ingen levende Siel var kommen til Land, uden jeg alleene! Thi jeg saae ikke een eeneste af dem, end ikke engang noget Tegn fra dem, undtagen tre Hatter, en Hue, og et par umage Skoe.

Da jeg kastede mine Øyne hen paa det sønderslagne Skib, gik Brændingerne (l) og Havets Skum saa tykt og høyt over det, at jeg kunde neppe see det, thi det laae saa langt borte; og

(l.) Brænding, er et farligt Sted i Vandet, gemeenligen mod Vallen eller Landet; iligemaade hvor Strømme løbe ud, da Vandet, naar der er Ebbe, dog meest naar der er Flod, bryder stærk mod Sand-Grunden eller mod Blinde-Skiær og Steen-Revler, som ligge under Vandet, saa det stiger i Høyden som Rendefog, bruser og skummer, at man kand see og høre det langt borte. Saadanne maa man med stor Forsigtighed vogte sig for. NB. Alle Brændinger ere Baaren, men alle Baaren ere ikke Brændinger

jeg kunde ikke nokſom forundre mig, hvorledes jeg dog var ſluppen der fra hid; thi af mig ſelv havde jeg aldrig kundet komme ſaa lang en Vey her ind til Strandbredden.

Efterat jeg, ſaa godt ſom jeg kunde, havde ſtillet mit Sind til Roelighed, begyndte jeg at ſee mig omkring, paa hvad for en Sted jeg var i Verden, og hvad jeg nu vilde ſlaae paa. Men da faldt Modet ſnart hos mig igien, og det kunde ikke ſynderlig meere glæde mig, at jeg var bleven frelſt. Thi vaad var jeg, ingen tørre Klæder havde jeg at føre mig udi, ingen Mad eller Drikke at qvæge mig med, ſaa jeg kunde intet forestille mig andet, end at jeg maatte dse af Hunger, eller blive reven ihiel af vilde Dyr; og det, ſom i ſær krænkede mig, var, at jeg havde intet Gevæhr i Hænderne, hverken til at ſkyde mig noget Vildt til mit Ophold, ey heller at forſvare mig med, i fald noget Dyr vilde ſætte an paa mig og giøre mig Skade. Kort ſagt: Jeg havde intet hos mig, uden en Kniv, en Tobakspibe, og noget lidet Tobak i en Doſe. Dette var all min Forraad; og juſt dette ſatte mit Sind i ſaadan Angeſt og Forvirring, at jeg i nogle Timer løb omkring ſom et affindigt Menneſke. Men da Natten faldt paa, begyndte jeg for Alvor med et ſorrigfuldt Hierte at eftertænke, hvordan det dog vilde gaae mig, i fald der vare nogle vilde Dyr i denne Egn, efterſom de altiid gaae om Natten ud paa Rov.

Jeg fik intet bedre Middel i Sinde, end at klav-

re

re op i et tykt sammengroet Træe, der stod lidet afsides fra mig, og saae ud som et Fyrre-Træe, men var fuldt med Torne, der at sidde om Natten, og den anden Morgen at eftertænke, hvad Død jeg skulde døe, eftersom det syntes umueligen for mine Øyne, at jeg skulde kunde opholde mit kummerlige Liv. Jeg gik et Par hundrede Trin op fra Strandbredden, for at see, om jeg kunde finde frisk Vand at drikke, og jeg fand det, og glædede mig derved. Da jeg nu havde lædsket min Tørst, gik jeg hen til Træet, klavrede op, giorde mig et Sæde tilrette, paa det jeg i Søvne skulde ikke trimle ned, skar mig en Knippel i steden for et Gevæhr, satte mig paa mit tillavede Hvilested, faldt i en dyb Søvn og sov saa sødt, som neppe en anden af min Tilstand skulde have giort, og befand mig deraf særdeles vederqvæget.

Da jeg vaagnede op, var det lys Dag, klart Veyer, og Stormen havde lagt sig, saa at Søen brusede ikke meere eller skrydede op, som tilforn. Nu faldt jeg meest i Forundring over det at Skibet var om Natten formedelst høyt Vande lettet fra den Sand-Banke, det stod paa, og drevet op meestendeels indtil den Klippe, hvor jeg, som tilforn er mældet, blev af Vandvoverne henslengt og fik det haarde Stød. Efterdi nu denne Klippe var kun omtrent en Engelsk Miil fra Søe-Kanten, hvor jeg var, og Skibet syntes endnu at ligge ret op, saa ønskede jeg mig om Borde, i det mindste for at hente mig nogle af de Ting derfra, som jeg havde behov.

Da

Da jeg var stegen ned fra mit Sove-Kammer, saae jeg omkring mig paa nye, og faldt mig da først Baaden i Øine, hvilken Vandet og Vinden havde slengt ind paa Stranden, omtrent et Par Engelske Miile hen paa den høire Haand. Jeg gik derhen langs med Vandet, saa nær jeg kunde komme, men fand mellem mig og Baaden en Strøm, som var en halv Engelsk Miil bred. Thi vendte jeg den gang tilbage igien, og tænkte meere paa, hvorledes jeg skulde komme ud paa Skibet at hente mig noget til min Underholdning.

Lidet efter Middag fand jeg Søen gandske stille og jevn, og Vandet saa langt løbet ud fra Stranden, at jeg kunde komme til Skibet paa en Fierdingsvey nær. Her fik jeg Anledning til at fornye min Smerte; thi det var øyensynligt, at, dersom vi vare blevne ombords, saa vare vi alle blevne bergede, og komne levende til Land; og saa var jeg ikke geraaden i saadan en trøstelös og forladt Tilstand. Dette trykkede mig Taarene af Øinene. Dog, siden det kunde intet hielpe mig, besluttede jeg, saa fremt det var mueligt, at gaae ud til Skibet. Til den Ende drog jeg mine Klæder af, thi det var overmaade varmt, og begav mig i Vandet. Men da jeg nu havde svommet lige til Skibet, var der endnu større Vanskelighed at komme op paa Skibet. Thi siden det stod fast paa Grunden, og laae høyt over Vandet, saa kunde jeg ingensteds faae fat med Haanden. Endelig, da jeg to gange havde svommet trindt omkring, saae jeg et lidet Stykke af et Reeb, (hvor-

over

over jeg forundrede mig, at jeg ikke strax første gang var bleven det vaer) hænge saa dybt ned for ved Fuk-Rysten (m), at jeg fik det fat, skiønt med stor Møye, og derved klavrede for til op paa Bakken (n). Her saae jeg nu, at Skibet var revnet og havde meget Vand neden i Rummet, at det stod paa en haard Sand-Banke, med Bagdeelen oven paa Banken, men den forreste Deel var noxen lige med Vandet. Saaledes var heele Dekket eller det øverste Rum gandske frit, og alting tort derom-kring; thi det er let at slutte, at jeg saae nøye til og randsagede, hvad der var fordervet af Vand og hvad der endnu var godt. Først fand jeg da at alt Skibs-Proviant var tort og bevaret for Sø-Vand; og eftersom jeg havde stærk Hunger, saa gik jeg i Brød-Kammeret, tog Kavringer, fyldte mine Buxe-Lommer dermed, og aad tillige, thi jeg maatte tage Tiden i agt, at jeg kunde faae beseet de andre Ting. Derforuden fand jeg i den store Cajytte noget Rum (o) hvoraf jeg drak en god Drik, thi jeg havde det vel behov, at styrke mig dermed imod det, som endnu stod mig fore. Nu fat-

(m.) Fuk-Rysten, er et tykt smalt Bret foran uden til paa Skibet, som Fuk-Vandtet eller det stive Tov af Fuk-Masten er giort fast ved.

(n.) Bakken, er den forreste Deel af Skibet; For-Castellet eller Forskandsen.

(o.) Rum, er Zukker-Vand eller Zukker-Brændeviin, Lavet af det sletteste, som falder af fra Zukkeret. Af dette slags distilleres meget paa de Engelske Øer omkring America, som kaldes de Caribiske Øer, paa Latin Insulæ Caribes eller Insulæ ad Ventum. Den beste Drik af dette Slags kommer fra den Øe Barbados.

fattedes mig intet, uden en Baad, til at forsyne mig med allehaande Ting, som jeg vel merkede forud, at ville være fornødne.

Det var ikke raadeligt at sidde her længe stille; thi Ønske kunde intet hielpe mig. Den Nød, jeg var kommen i, opvakte Omhyggelighed hos mig, og drev mig til at finde paa noget. Vi havde adskillige Raaer (p) i Forraad, og to eller tre tykke Sparrer, samt et par Stænger i Skibet. Disse havde jeg Lyst til, og slengde af dem saa mange over Borde, som jeg kunde løfte og slæbe afsted, men bandt et Stykke Reeb fast ved enhver, at de ikke kunde flyde bort. Da jeg havde giort dette, steeg jeg ned fra Borde, drog dem efter mig, giorde fire af dem faste ved begge Ender, saa stærkt som jeg kunde, og sankede dem ligesom en Flode, lagde saa nogle smaa Fiæle korsviis derover; hvorpaa jeg fornam, at jeg vel kunde gaae derpaa, men ikke legge nogen stor Tynge derpaa, fordi Træerne vare for lette. Thi fik jeg fat paa Skibs-Tommermandens Saug, og savede dermed en stor Stang i tre lige Stykker, og fik dem med stor Møye og Arbeyde slæbt ned paa min Flode, hvorved jeg da haabede at faae mig allehaande fornødne Ting forte fra Skibet, hvilket jeg vel ellers maatte have ladet bleven ugiort.

Nu var min Flode stærk nok til at bære en merkelig stor Last. Men min første Sorg var denne

(p.) Raaer, ere Seyl-Stænger, nemlig de Stænger oppe paa Masten, som Seylene ere giorte faste ved, og som, efter Søefolks Talemaade, Seylene deroppe beslaaes paa.

ne, hvad jeg vel skulde ladde derpaa; og dernæst, hvorledes jeg kunde forvare Ladningen, at den ikke blev overskyllet af salt Vand? Dog brød jeg ikke mit Hoved meget dermed, men jeg lagde først alle de Fiæle og Dæler, jeg kunde faae, der oven paa, og da jeg vel havde betragtet hvad mig meest feylede, tog jeg tre Matros-Kister, som jeg brød op og udtømmede, og firede dem ned paa Floden. Den første fyldede jeg med Proviant, saa som Brød, Riisengryn, tre Hollandske Oste, fem Stykker reget Bukke-Kiød, og en Slump Europæisk Korn, som var giemt til at fode nogle fiærede Dyr med, som vi havde taget med os paa Vandet, men vare nu druknede. Det havde været Byg og Hvede blandet tilsammen, men siden fik jeg at see, hvorledes Rotterne havde ædt og skraaet det, af Drikke-Vahre fand jeg nogle Flaske-Foder, som horde vor Skipper til, hvorudi vare nogle Flasker med Cordial-Vand (q), og i alt fem eller sex Gallons med Rak (r), hvilke jeg satte allesammen hen ved Siden af hinanden, thi Soe-Vand kunde ikke giøre dem nogen Skade, fordi de vare vel tilbundne og begede, og i Kisterne kunde de ikke rummes. Medens jeg var i Verk med dette, mærkede jeg, at det blev Flo (f), skiønt det kom kun sagteli-

(q.) Cordial-Vand, er Spansk Viin eller Sect, som er distilleret med de beste slags Kryderier.

(r.) Rak, er Brændeviin, brændt af Riis eller Risen-Korn, og siden klaret. Beskrives ellers at være den sletteste Drik. Hollænderne kalde det Arak; og Ost-Indie-Farer rose den slags Drik ikke synderlinen.

(f.) Flo, kaldes det, naar Vandet voxer, og løber ind mod Landet.

teligen, og maatte jeg da med Græmmelse see, at min Kiol, Vest, og min Skiorte, som jeg lod ligge paa Sandet hos Strandbredden drev bort med Vandet, thi i mine Beenfoder og Strymper var jeg svommed til Borde. Jeg ledte derfore efter Klæder, fandt ogsaa Klæder nok i Skibet, men tog kun saa mange, som jeg denne gang behøvede. Thi mit Øye stod efter andre Ting, nemlig først at faae allehaande Redskab og Verktøy at arbe de med paa Landet. Da jeg længe havde leedt omkring, kom jeg til Skibs-Tommer-Mandens Kiste, hvilken var visselig et meget nytteligt Bytte for mig, og den gang langt meere værd, end om jeg havde bemægtiget mig en heel Skibs-Ladning af Guld. Denne Kiste gav jeg mig ikke Tid til at aabne, men lod den, saa heel og holden som den var, hale ned paa min Flode, eftersom jeg forud vidste, hvad der var udi.

Hernæst sogte jeg efter Gevæhr, samt Krud og Kugler. I den store Cajytte hang der et par meget gode Fugle-Bosser og to Pistoler. Disse tog jeg først bort, samt nogle Krud-Horne, og en liden Pose med Kugler, og to gamle rustede Sværd. Jeg vidste vel, at der vare tre smaa Tonder med Bosse-Krud i Skibet, men jeg vidste ikke, hvor Constabelen havde sat dem hen. Da jeg længe havde leedt efter dem, fand jeg dem dog omsider. To af dem vare torre og gode, men den tredie var bleven vaad. De to torre, tilligemed Gevæhret forde jeg ned paa Floden; og hermed syntes mig nu, at jeg havde min fulde Ladning. Jeg begynde

te

te da at tænke paa, hvorledes jeg skulde komme til Land dermed, eftersom jeg havde hverken Seyl, Aarer, eller Roer, og en Haandfuld Vind kunde kaste al min Fragt i Søen.

Tre Ting giorde mig dog et frit Mod: først, at Søen var stille; for det andet, at Vandet voxede; og for det tredie, at Vinden, som blæste kun sagte, bar ind ad Landet. Foruden de oven beskrevne Ting havde jeg endnu fundet to Sauger, en Øxe og en Hammer, samt et Par Aarer, som hørde til Baaden, men vare sønderbrudte, og med denne Ladning stødte jeg endelig fra Skibs-Borde. Omtrent en halv Miil langt gik min Flode meget godt afsted, alleneste dette merkede jeg, at den drev noget afsides hen fra den Sted, hvor jeg tilforn var kommen til Land, hvoraf jeg sluttede, at der maatte være noget Træk af Vandet, saa jeg derudover haabede at finde en Indfart eller en Flod deromkring, der kunde tiene mig til en Havn, hvor jeg kunde lande med min Ladning.

Ligesom jeg tænkte, saa var det. Der yttrede sig for mig et lidet Gab i Landet, og jeg merkede, at der gik en stærk Strøm derind med Floen. Jeg styrede da, min Flode saa godt som jeg kunde, for at holde den ret midt i Strømmen. Men her havde jeg nær liidt Skibbrud paa nye. Thi efterdi jeg vidste ikke Kustens Beskaffenhed, saa løb min Flode med den eene Ende paa en leeragtig Grund, og fordi den laae ikke fast med den anden Ende, saa var det paa det nærmeste, at all min Ladning, hen mod den Ende, som endnu flød, var

gleden af og falden i Vandet. Jeg giorde min yderste Flid, i det jeg satte min Ryg imod Kisterne, saa de bleve staaende, men jeg kunde endda ikke med alle mine Kræfter arbeyde Floden los, tilmed torde jeg ikke vige af Steden, men holdt Kisterne med al Magt, stod saaledes i en halv Time, hvorimidlertid Vandet, som voxede alt høyere, førde mig lidet længere op paa en flad Grund, og strax derefter løftede Vandet min Flode aldeles i Gang; jeg stagede den med Aaren ret i Fart, drev høyere op ad, og kom endelig ind i Munden af en liden Fiord, med Land paa begge Sider, og en stærk indtrængende Strøm, hvor jeg saae mig omkring paa begge Sider efter en beqvem Sted til at legge til Land, thi jeg vilde ikke gierne fare alt for langt op ad Strømmen, i Haab, med Tiden at blive et Skib vaer i Soen. Derfore vilde jeg da heller blive neden ved Søe-Kanten, saa nær som mueligt skee kunde.

Endelig blev jeg vaer en liden Bugt paa den høyre Side af Indløbet; der ledede jeg min Flode ind med stor Møye og Besværlighed, og kom endelig saa nær derhen, at, i det jeg følede Grund med Aaren, kunde jeg støde den lige ind. Men her var min gandske Ladning atter paa Veye at falde i Vandet. Thi efterdi Strandbredden var temmelig hald, saa var der ingen Leylighed at lande, helst da den Ende af Floden, som jeg drev ind til Landet, var kommen saa høyt at ligge, den anden Ende var derimod kommen saa dybt, at mine Sager vare, som sagt er, geraadne i nye

Fare

Fare. Herved var da intet andet at giore, end jeg maatte bie, indtil Vandet voxede paa det høyeste, hvor imidlertid jeg holdt Floden med Aaren, ligesom med et Anker, fast til Landet, i sær holdt jeg fast ved et stykke Grund, som jeg formodede, at Vandet skulde snart gaae over; hvilket ogsaa skeede. Saa snart som jeg merkede at jeg havde Vand nok, (thi min Flode stak næsten en Fod dybt,) stødte jeg den ind paa denne flade Grund, satte mine to sønderbrudne Aarer ned i Grunden, den ene ved den ene Ende, og den anden ved den anden Ende, og giorde den saa fast. Her laae jeg da saa længe, indtil det blev Ebbe, og min Flode samt heele Ladningen blev sikker paa Landet.

Mit nærmeste Arbeyde var nu, at udforske Landet, og at oplede en beqvem Plads til min Bolig, saavelsom og en sikker Sted for mit Gods. Endnu vidste jeg ikke, hvor jeg var: enten jeg var paa fast Land, eller paa en Øe; enten jeg var paa en øde eller paa en bebygget Øe; om der var Fare for vilde Dyr, eller ey? Omtrent en Engelsk Miil borte fra mig laae der en Bakke eller Høy, som var steil op ad, ja syntes høyere end nogle andre Bakker, der laae ligesom i Rad hen mod Norden. Jeg tog een af Bøsserne, samt en Pistol, og et Krud-Horn, og gik dermed hen til bemældte Bakke, og med stor Møye og Arbeyde klavrede op oven paa Spidsen, hvor jeg da til min store Bedrøvelse saae min Skiebne, nemlig at jeg var paa en af Havet omflødt Øe, og at

der var ingensteds Land at see, uden nogle Klipper meget langt derfra, og to andre Øer, som vare endnu mindre end denne, hvilke laae omtrent tre tydske Miile derfra hen mod Vesten.

Jeg befand ogsaa, at den Øe, jeg var kommen paa, var øde og ufrugtbar, og, som jeg med rette troede, var ubebygget, saa der fandtes kun vilde Dyr, af hvilke jeg dog ingen saae den gang, men vel en Hob Fugle og flyvende Dyr, som jeg dog ikke kiendte, ey heller kunde vide, hvilket deraf var ædeligt eller ey, om jeg end havde skudt nogle. Alligevel, da jeg kom tilbage, skiød jeg efter en stor Fugl, som jeg saae siddende i et Træ hos en stor Skov. Efter min Meening maa dette Skud have været det første, som er skeet her siden Verdens Skabelse. Thi jeg havde neppe fyret Bøssen af, førend der kom fra alle Hiørner af Skoven en utallig Mængde af allehaande Fugle, med uordentlig Skrigen og Skræben, hver efter sin Viis, men ingen var af det slags, jeg kiendte. Den jeg havde skudt, holdt jeg for en Høge-Art, fordi han var dem liig paa Fiære og Neb, men havde ikke synderlig store Fødder og Kloer. Kiødet havde en tranig Affmag, og duede derfor ikke.

Som jeg nu var tilfreds med denne Kundskab, saa gik jeg tilbage til min Flode, begyndte at føre min Ladning til Land, hvormed Resten af den Dag gik bort. Men hvad jeg skulde begynde med mig selv til Natten, eller hvor jeg skulde sove, det vidste jeg ikke; thi jeg gruede for at ligge paa Jorden, af Frygt, at blive reven ihiel af vil-

de

de Dyr. Ihvorvel det siden lod sig tilkiende, at det var en ufornøden Angest.

Ikke desmindre giorde jeg dog en Skandse trindt omkring mig med de Kister og Dæler, som jeg havde faaet i Land, og lavede mig en Hytte til rette til Natteleye. Hvor jeg skulde faae noget at æde, vidste jeg endnu ikke, uden at jeg havde seet et par Dyr, ligesom Harer, springe ud af Skoven, hvor jeg havde skudt den store Fugl.

Nu begyndte jeg at eftertænke, at jeg havde endnu mange fleere Ting at hente fra Skibet, som kunde være mig til Nytte, i sær Tov-Verk og Seyl, samt andet meere; besluttede derfore, om jeg ellers kunde, at vove mig endnu engang derud. Efterdi jeg nu vidste, at den første Storm som kom paa, vilde ufeilbarligen slaae Skibet i stykker, tænkte jeg at ville heller sætte alt andet saa længe til side, indtil jeg havde berget alt hvad jeg kunde overkomme. Herpaa gik jeg i Raad med mig selv, om jeg skulde liste mig derud igien med min forrige Flode. Dog syntes mig dette ikke giorligt. Thi resolverede jeg, ligesom den første gang, at gaae der ud, naar det blev Ebbe, og intet tage med mig, uden en blaa tørned Skiorte, et Par Beenfoder, og et par tynde Skoe uden Hæle; mine Klæder vilde jeg føre mig af, og forvare i min Hytte.

Jeg svømmede, ligesom tilforn, ud til Skibet, og forfærdigede en nye Flode, men giorde den ikke saa ubeqvem, som den første, laddede ey heller saa meget der paa, og førde alligevel mange

nyttelige Ting derfra. Først fand jeg i Tommermandens Hytte to store Sække fulde med Som og Spigger, en stor Skrue, et Dosin eller to Øxer, og i sær en Slibesteen, som var en meget nyttelig Ting. Alt dette lagde jeg tilsammen, tillige med adskillige Ting, som havde hørt Constabelen til, i sær et par Jern-Lofte-Stænger, to smaa Fade med Musquet-Kugler, syv Musqueter, og endnu een Fugl-Bosse, samt lidet Forraad af Krud, en stor Pung med Hagel, og en stor Rulle tyndt slaget Bly. Dog dette sidste var saa tungt, at jeg kunde ikke slæbe det op og faae det over Borde.

Foruden disse benævnte Ting tog jeg ogsaa alle de Klæder, jeg kunde finde, et Mers-Seyl (t.), en Hænge-Motte (u.) og nogle Koye-Klæder (x.). Hermed beladdede jeg min anden Flode, og

(t.) Mers-Seyl, er det mellemste Seyl paa Masten; kaldes saa, fordi det har sin Sted oven for den Afdeeling, hvor den tykke Mast slipper, hvilken Afdeeling hedder Mersen. For-Mers-Seylet derimod er det mellemste Seyl paa Fuk-Masten eller den første Mast.

(u.) Hænge-Motte, er et grovt syttke Lærret eller Seyldug rundt omkring besyet med smaa Reeb, hængende med sine 4 Hiørner ved Bielkerne af det andet Fordek. Herudi have Baadsmændene og Soldaterne deres Koye-Klæder, nemlig et Teppe og en Dyne. Naar der laves til Fegtning eller Søeslag, snøres disse Hænge-Motter for og bag tilsammen, kastes paa det halve Fordek i det saakaldede Finken Nett eller stærke Slag-Garn, og bruges til Bryst-Værn for de Soldater og Bosse-Skydere, som fegte paa det halve Fordek

(x.) Koye-Klæder, saaledes kaldes de slags Senge-Klæder, som Skibs-Folket hvile paa og dekke sig med.

og fik det altsammen lykkelig ført til Land, mig til stor Magelighed og Nytte:

Medens jeg var borte fra Landet, frygtede jeg for, at vilde Dyr havde fortæret min Forraad af Mad og Drikke. Men da jeg kom tilbage, fand jeg intet Tegn til, at der havde været nogen ubuden Giæst; der sad alleneste et Dyr som en vild Kat, paa Landet, hvilken sprang lidet til side, da jeg gik hen til den, men stod strax igien stille. Den sad ellers gandske tryg, uden ringeste Frygt, og saae stivt paa mig, ret ligesom den vilde være bekiendt med mig. Jeg holdt min Bosse imod den, men fordi den ikke forstod det, lod den sig ikke det ringeste anfegte, begierede ey heller at løbe bort. Herpaa slengde jeg et Stykke Kavring hen til hende, endskiønt jeg kunde selv ikke vel miste det, efterdi jeg havde ikke stor Forraad derpaa. Alligevel bød jeg hende et Stykke: Hun kom, lugtede dertil, og havde Lyst til meere. Men jeg betakkede mig, thi jeg kunde selv intet meere undvære; og saa løb hun bort igien.

Efterat jeg havde faaet min anden Ladning paa Land, vilde jeg gierne have aabnet Krud-Tønderne, og deelt dem i mindre Hobe, men de vare mig alt for tunge, thi det var store Tønder. Saa arbeydede jeg da paa et lidet Telt af Seyldug og nogle til den Ende afhugne Pæle, og i dette Telt forde jeg enhver Ting, som kunde faae Skade af Regn eller Soel; og satte saa alle tomme Kister og Tønder i en Ring omkring Teltet, for at befæste det imod et pludseligt Anløb enten af Mennesker eller Dyr.

Da jeg havde giort dette, lukkede jeg Døren for Teltet inden til med Fiæle, og satte en ledig Kiste uden for, bredede saa een af mine Koye-Dyner paa Jorden, lagde mine to Pistoler ned ved mit Hoved, og min Bøsse hos min Side, gik første gang til Sengs, og sov den gandske Nat meget roelig, thi jeg var overmaade træt og søvnig af det at jeg den heele Dag havde stærk arbeydet med at hente alle Ting fra Skibet, og slæbe dem paa Landet.

Efter mit Ønske havde jeg nu det største Magazin af allehaande Sager for eet Menneske; og var endda ikke fornøyet. Thi saa længe som Skibet blev der staaende, meente jeg, at jeg giorde ret, at jeg tog deraf alt hvad jeg kunde faae. I sær førde jeg paa den tredie Reyse saa meget Tov-Verk, Seylgarn, og saa mange tynde Reeb, som jeg kande faae fat paa, samt et stykke Seyldug, som man i Nødsfald brugte til at bøde Seyl med, item den Tønde vaade Krud; kort sagt: Jeg slæbte til Land alle Seyl, det største med det mindste, men jeg maatte hugge dem i Lapper, og hver gang tage saa meget med mig, som jeg kunde regiere: thi de vare alligevel ikke meere tienlige til Seyl.

Men det, som end meere fornøyede mig, var dette, at, da jeg havde giort 5 eller 6 deslige Reyser, og formodede, at der var intet meere paa Skibet, som var værdt at giøre sig Umage for, fandt jeg dog til sidst et stort Øxehoved med Brød, tre store Fade med Rum eller Spiritus en Skuffe med Sukker, og en Tønde med fiint

Meel

Meel. Dette kom mig ret forunderligt for, saasom jeg haabede ikke at finde meere Proviant, uden hvad som var fordervet af Søevand.

Dagen derefter begav jeg mig atter derhen. Og, eftersom jeg havde allerede reent udplyndret Skibet og taget alt hvad jeg kunde bære og komme afsted med, saa greb jeg nu til Anker-Tovene, hug det største Tov (y) i saadanne Stykker, som jeg kunde føre bort, giorde ligeledes med det andet og med Baads-Tovet z), og Kabel-Tovet a), samt alt det Jerntøy jeg kunde faae; og efterat jeg havde kappet og skaaret løs den store Blinde-Raa, samt Bezaans-Raaen (b), og alt hvad som kunde tiene til en stor Flode, saa laddede jeg alle disse tunge Sager derpaa, og satte fra Borde. Men den forrige Lykke forlod mig. Thi denne Machine var

(y.) Er det tykkeste Anker-Tov.

(z.) Baads-Tovet, er det tyndeste Anker-Tov.

(a.) Kabel-Tov, eller Kabelet, er det tykke Reeb, som fæstes hos Ankeret, (vel ogsaa ved en Pullert eller Hæfte-Knag,) og maa holde Skibet i Havnen. Dog forstaaer det sig af sig selv, at dets Tykkelse maa være passet efter Skibets Størelse, følgelig ogsaa efter Ankerets Størelse; men alle ere med megen Umage sammentvundne af tre andre stærke Reeb, som man kalder Totter, og hver Tot bestaaer atter af saa mange maadelige Linier. Paa store Skibe har man af dette slags ordentlig fire, af hvilke det stærkeste giemmes til Pligt-Ankeret, for dermed at forsøge det yderste, naar de andre ikke vilde holde. Længden er gemeenligen 120 Favne.

(b.) Bezaans-Raaen, er den nederste Seyl-Stang paa den bageste Mast, som kaldes Bezaans Masten.

saa plump, saa uhandelig, og saa stærk belad, at, da jeg var kommen ind i bemeldte Bugt, og kunde ikke saa magelig regiere denne store og tunge Flode, som de forrige, saa blev den veltet, og jeg med alt Godset faldt i Vandet. Jeg selv kom ikke til nogen synderlig Skade, fordi jeg var nær ved Landet, men af min Ladning gik der en god Deel til Grunde, især Jerntøyet, som jeg dog ventede stor Nytte af. Dette uagtet passede jeg siden paa, naar Vandet faldt, og fik dog de fleste stykker af Anker-Tovene samt noget af Jerntøyet slæbt paa Land, skiønt jeg havde usigelig Umage dermed, thi jeg maatte ofte dykke under Vandet, hvoraf jeg blev meget udmattet. Siden svømmede jeg endnu daglig ud til Skibet, og hentede i Land hvad jeg kunde.

Nu havde jeg allerede været tretten Dage paa Landet, og elleve gange paa Skibet, og i den Tid havde jeg ført saa meget derfra, som en anden kunde nogensinde have giort med sine to Hænder; ihvorvel jeg troer stadig, at jeg havde omsider hentet heele Skibet til Land, Stykke for Stykke, saa fremt det kun var blevet længere stille Veyr. Men da jeg den tolvte Gang giorde mig reede at fare derud, mærkede jeg, at Vinden reiste sig. Ikke desmindre svømmede jeg dog om Borde, medens det var Ebbe; og endskiønt jeg havde allerede søgt saa nøye omkring i Cajytten, at der var intet meere at finde, saa blev jeg endda et Skrin vaer med Skuffer; i een af disse Skuffer fand jeg nogle Rage-Knive, et par store Sayer, samt 10 til 12 gode Kni-

ve

ve og Gaffeler; i en anden Skuffe fand jeg hen mod 30 Pund myntede Penge, deels af Europæisk, deels af Brasilisk Mynt, nogle Stykker von Achten, og noget Guld og Sølv.

Da jeg fik see disse Penge, loe jeg ved mig selv og sagde høyt: "O lumpene Vahre! hvortil due "I? Mig ere I jo til ingen Nytte; I ere ikke "engang værde at tage op fra Jorden. Een af disse "Knive er lige saa meget værd, som denne heele Hob. "Jeg kand ikke bruge eder til noget. Bliver, hvor I "ere, og siunker; thi I ere ikke værde at redde. Dog, da jeg havde bedre betænkt mig, tog jeg dem til mig, svobte dem i et stykke Seyldug, og begyndte at lave paa en Flode. Imedens jeg giorde Floden til rette, blev Himmelen gandske blaaned, Vinden begyndte at blæse, og inden et Qvarteers Tid kulede det temmeligen fra Landet af. Strax befindede jeg mig, at det vilde blive et forgiæves Arbeyde at giøre en Flode, eftersom Vinden blæste fra Landet, og at jeg kun maatte skynde mig selv afsted, forend Vandet voxede, thi ellers torde det blive svart for mig at naae Vallen meere. Herpaa lod jeg mig glide ned i Vandet, og svommede over Farten mellem Skibet og Revlerne (c), skiønt med stor Besværlighed, deels formedelst Tyngsel af de Sager jeg havde hos mig, deels formedelst Sqvalp af Vandet, eftersom Vinden reiste sig pludseligen, og der blæste en fuld Storm, inden Vandet var kommet ret i Fløe.

Jeg

(c.) Revler, ere Sand-Banker eller blinde Klipper og Skiær i Søen, som Skibene stode paa.

Jeg kom dog hiem i min liden Hytte, hvor jeg havde al min Rigdom liggende sikker omkring mig. Det stormede den gandske Nat meget stærkt, og om Morgenen, da jeg saae mig om, var Skibet aldeles borte. Jeg blev vel lidet bange, dog gav jeg mig strax igien tilfreds, ved det at jeg kom ihu og vidste, at jeg havde ingen Tid spildt, ey heller sparet Fliid for at hente alt hvad der kunde være mig tienligt. Og om jeg end havde havt længere Tid, saa var der virkeligen kun lidet eller intet meere at faae.

Nu lod jeg de Tanker om Skibet fare, og ventede ikke at faae meere deraf, uden saa var, der kom nogensteds noget af Vraget (d) drivende til Strand-Bredden; hvilket ogsaa siden skeede med adskillige stykker Vrag, men de vare mig ikke synderligen til Nytte.

Jeg ponsede nu kun paa, hvorledes jeg kunde forskandse mig enten imod de vilde Mennesker, i fald der komme nogle, eller imod Rov-Dyr, om der fandtes nogle paa Øen. Jeg havde allehaande Betænkninger derover, hvor og hvorledes jeg vel skulde mage det: Om det var raadeligere at bygge en Kielder eller Hule under Jorden, eller et Telt oven paa Jorden? Kort sagt: Jeg besluttede at giøre begge Dele. Hvordan det skeede, vil jeg nu beskrive; og maaskee den gunstige Læser tør finde Behag i at vide det.

Jeg merkede strax, at den Sted jeg havde fun-

(d.) Vrag, det er Levninger eller Stykker af et strandet og sønderslaget Skib.

fundet, var ikke beqvem til en bestandig Boelig, iscer fordi Grunden var sumpig og nær hos Havet, maatte efter min Meening, ey heller være ret sund at leve paa; og endnu vanskeligere vilde det falde mig, fordi der var intet friskt Vand i Nærværelsen. Derfore besluttede jeg at oplede mig et sundere og beqvemmeligere Stykke Land.

Til den Ende saae jeg først efter sund Luft og friskt Vand; for det andet, at jeg kunde have Stiul imod Heeden; for det tredie, at jeg kunde være i Sikkerhed for roverske Mennesker og Dyr; og for det fierde, at jeg kunde faae Udsigt ad Soen, paa det, om Gud lod nogensinde et Skib komme mig for Oyne, jeg da ikke skulde forsomme nogen Fordeel til min Befrielse, hvilket Haab jeg vilde ikke sætte aldeles tilside.

Som jeg nu saae mig om efter en Egn, som kunde være beqvem hertil, fand jeg en liden Slette hos et lidet Bierg eller Hoy, hvis forreste Deel hen mod Sletten var gandske fast som et Huus, saa der kunde intet komme ned til mig fra Toppen. Paa Siden af denne klippige Hoy var der en huul Platz ind ad, ligesom en Indgang eller Dor til en stor Kielder; dog var der inde i Klippen ingen virkelig Kielder eller Vey.

Ret uden for denne Hule, paa Gronningen, tænkte jeg at slaae mit Telt op. Pladsen i sig selv var ikke over 100 Skrit bred, og omtrent to gange saa lang, laae ret ligesom en Hauge for min Dor, og ved Hiornerne paa alle Sider lob der Vey ned til den nedrige Grund mod Soen. Bemeldte Platz

laae

laae paa den Side af Høyen, som vendte mod Nordvest, saa jeg heele Dagen havde Skiul for Solens Heede, indtil den var løben om til Vesten eller Sonden, hvilket der omkring i Egnene skeer ikke forend mod Aften eller mod Solens Nedgang.

Forend jeg slog mit Paulun op, drog jeg uden for den huule Sted eller Kielder en halv Circul, som i sit halve Giennem-Snit fra Klippen af var omtrent 10 Skrit, men fra Begyndelsen indtil Enden giorde Kredsen i fuld Diameter 20 Skrit ud.

I denne halve Kreds eller halve Maane satte jeg to Rekker stærke Stavre, hvilke jeg drev saa længe ned i Jorden, indtil de stode som faste Pæle. Den tykkeste Ende var halv siette Fod oven over Jorden, og spidset op ad, men begge Rekkerne stode ikke over et Qvarteer fra hinanden.

Mellem disse to Rekker Pæle lagde jeg Stumperne af de Ankertove og Kabeltove, jeg hug i stykker paa Skibet, den eene Stump oven paa den anden indtil det øverste, spidsede andre Stavre, omtrent halv anden Alen høye, satte dem inden til ligesom man sætter Strøbe-Pæle imod Poster, og giorde paa saadan Maade mit Gierde saa stærkt, at hverken Mennesker eller Dyr kunde bryde der igiennem, eller springe derover. Dette kostede mig megen Tid og Arbeyde, sær med at hugge Pælene i Skoven, at slæbe dem hen til Steden, og siden at stode dem ned i Jorden.

Indgangen til denne Platz giorde jeg ikke med en Dor, men med en stafket Stige, som jeg kunde stige over paa. Naar jeg da var kommen over,

over, drog jeg Stigen op til mig, og var efter min Mecning, nokſom omgierdet og forſkandſet imod al Verden; altſaa ſov jeg rolig om Natten, hvilket jeg ellers ikke havde giort; i hvorvel jeg ſiden blev vaer, at al ſaadan Forſorg og Anſtalt af Frygt for Fiender havde ſlet intet været nødig.

Inden for dette Gierde eller denne Skandſe ſlæbte jeg da med uſigelig Umage al min Rigdom, Proviant, Munition og mit Verktoy ind, ſo jeg tilforn har udforligen nævnet, og byggede et ſtort Telt, og det dobbelt, nemlig forſt et mindre Telt under, og et ſtørre Telt oven over, hvilket ſidſte jeg bedekkede med et bredt Stykke beget grovt Lærred, ſom jeg havde berget tillige med Seylene, paa det jeg kunde være tor for Regn, ſom paa en vis Tid om Aaret falder her ſtærk.

Nu laae jeg en Tidlang ikke meere i den Dyne, ſom jeg havde fort til Land, men i en ret god Henge-Motte, ſom havde været vor Styrmands.

Under dette Telt lagde jeg min Provtant, og alt hvad ſom ingen Regn kunde taale, og efterat jeg ſaaledes havde indelukket mit Gods, lukkede jeg ogſaa Indgangen til, ſom hid indtil havde ſtaaet aaben, og ſteg, ſom tilforn ſagt er, op og ned paa en liden Stige.

Da jeg havde faaet dette i Stand, begyndte jeg at arbeyde et Hull ind i Klippen, bar al den Jord og Steen, ſom jeg grov los, igiennem mit Telt, lagde det inden omkring hos mit Gierde, ligeſom en Teraſſe rundt om, ſaa at Grunden inden til blev halvanden Fod høyere, og giorde mig

ſaale-

saaledes en Huule ret bag mit Telt, hvilken Huule jeg brugte som en Kielder til mit Huus.

Det kostede mig meget Arbeyde og mangen Dag, inden alle disse Ting finge deres rette Skik, og derfore maatte jeg ogsaa først sette andre Ting i Lave, som ligeledes giorde mig Bekymring. Nemlig: Just da jeg havde lagt Grunden an til at opreise mit Paulun og at udhule Kielderen, og der imidlertid faldt en stærk Stybregn af en tyk mørk Skye, kom der en pludselig Lynild, og som naturligt er, et stærkt Torden-slag for mine Øyen og Øren. Jeg forfærdedes ikke saa meget over Glimtet af Lynilden, som over de Tanker, der ligesom Lynet foere mig i Sindet: Ach mit Krud! Mit Hierte klappede, naar jeg tænkte derpaa, at al mit Krud kunde formedelst et eeneste Lynilds-Skud gaae i Lobet, eftersom ey allene min Beskyttelse, men ogsaa, efter min Meening, mit Legems Ophold beroede derpaa; jeg blev ikke saa meget beængstet for den Fare jeg selv var undergiven, ey betænkende, at, dersom der var kommen Ild i Krudet, saa havde jeg ikke meere ædt Brød.

Herudover paafaldt mig saadan en Uroe, at, saa snart den Storm var forbi, lod jeg alt mit Arbeyde, Bygnings- og Fæstnings-Verk hvile, giorde derimod Punge, Poser og Skuffer at giemme Krudet i, og at fordeele det hist og her i smaa Hobe, paa det at, om der end skeede en Ulykke, det dog ikke altsammen skulde flyve bort paa eengang, ey heller det eene kunde saa læt tænde Ild i det andet. Omtrent i 14 Dage blev jeg færdig dermed, og havde mit Krud, som omtrent vog halvtredie Centner, skilt

ad

ad i det mindste i hundrede smaa Deele. For den Tonde vaade Krud frygtede jeg ikke. Jeg satte det i min nye Kielder, hvilken jeg i mine Tanker kaldte mit Kiøkken, og giemte Resten oven og neden i Huuler og Klofter mellem Steenene, at intet kunde komme dertil, og jeg lagde vist Merke til hvert Giemmested.

Saa længe dette mit Arbeyde varede, gik jeg i det mindste eengang om Dagen ud med Bössen, baade for Tidsfordriv, og for at see til, om jeg intet Vildt kunde finde, og tillige erkyndige mig efterhaanden, hvad der voxede paa Den. Strax den første Gang blev jeg noget vaer, som jeg havde Lyst til, nemlig vilde Geeder, men derhos var dette Uheld, at de vare saa skye, saa tredske og saa rappe paa Fødderne, at jeg kunde ikke komme dem nær, uden med stor Besværlighed. Dog skræmmede dette mig endnu ikke derfra, saasom jeg ikke tvivlede, at jeg jo efterhaanden fik nogle af dem paa Skud, hvilket ogsaa siden skeede. Thi da jeg havde opsporet, hvor de havde deres Leye, saa lurede jeg efter dem paa følgende Maade, nemlig: Jeg gav Agt paa, at, endskiønt jeg gik neden i Dalen, og de vare oven paa Klipperne, saa flyede de dog af Frygt, saa snart de saae mig; men ginge de og aade i Dalene, og jeg stod paa Klippen, saa bleve de mig ikke vaer; hvoraf jeg sluttede, at deres Syn var rettet saa ned ad, at de kunde ikke i Hast see de Ting, som vare oven over dem. Saa klavrede jeg da altid først op paa Klipperne over dem, og nedlagde mangt et Stykke. Med det første Skud,

jeg giorde blant disse vilde Geder, ramte jeg just en gammel Geed, som havde hos sig et ungt Kid, som endnu diede, hvilket giorde mig ondt. Dog, da den gamle faldt stod den unge stok stille, indtil jeg kom, og tog den gamle Geed op. Ja ikke det alleneste, men da jeg slengde Geden paa mine Axle trippede Kidet bag efter mig lige ind til mit Gierde eller min Skandse, hvor jeg lagde den gamle ned paa Jorden, og bar den unge paa mine Arme over mine Vold-Pæle, i Tanke at tæmme og klekke det op. Men det vilde ikke æde. Thi maatte jeg da slagte og æde det. Af dette Vildbrad havde jeg i lang Tid at æde, saasom jeg kun levede knap, og sparede paa mit Forraad, saa meget som jeg kunde, især paa Brodet.

Som jeg nu saaledes havde giort mig en Bolig, hvor jeg stedse vilde være, saa befandt jeg derhos fornødent, at see mig om efter en Sted, hvor jeg kunde altid giore Jld og kaage, samt efter Træ til at brænde. Hvorledes jeg begyndte derpaa, iligemaade hvorledes jeg grov min Kielder større, og hvad for Anstalter jeg ellers giorde, derom skal jeg paa sit Sted give fuld Efterretning. Nu vil jeg først mælde noget om mig selv, og hvad for Tanker jeg havde om min Leve-Maade; thi man kand lett slutte, at jeg har giort mig adskillige Betænkninger derom.

Med min Tilstand saae det visseligen ret jammerlig ud; Thi efterdi jeg ey anderledes, end ved en stærk Storm var bleven fordreven aldeles fra den Cours, vor Reise sigtede til, og det saa lang en

Vey,

Vey, nemlig nogle hundrede Tydske Miile fra Kopfardie-Skibenes sædvanlige Passage, hen paa denne Øe, saa havde jeg jo Aarsag at tænke, at det var en Tilskikkelse og Straf af Himmelen, at jeg skulde ende mit Liv i saadan en eenlig Tilstand paa dette øde Land. Naar jeg tænke derpaa, løbe Taarene mig i Hobetal ned paa Kinderne. Undertiden havde jeg disse utaalmodige Indfald: Hvi dog Gud saa plat forderver sin Skabning, og kaster den hen i saadan Elendighed, berøver den al Hielp, og saa aldeles nedtrykker den, saa det synes hart ad ikke overeensstemmende med Fornuften, at takke ham for saadant et Levnet?

Derimod faldt mig atter ind, at jeg burde holde saadanne Tanker i Tøyle, og rettere blive vred paa mig selv. I sær en Dag, da jeg gik med min Bøsse i Haanden hos Strandsiden, eftertænkte jeg mine nærværende Omstændigheder, da min egen Fornuft ligesom straffede mig paa denne Maade: "Vist nok er det, at du est i en forladt "Tilstand; men kom derhos ihu, hvor dine Stald-"brødre ere blevne? Vare I ikke ellevе i Baaden, "hvor ere da de Ti? hvi bleve ikke de frelste, og "hvorfore druknede ikke du? hvi est du alleene ble-"ven til overs? Mon det være bedre der, en her? Derpaa saae jeg hen til Vandet. Og saaledes skal man altid ligne og overveye det Onde med det Gode, som findes derhos, og med det Verre, som mangen gang kunde møde os.

Hernæst betænkte jeg igien, hvorvel jeg var forsørget til min Underholdning, og hvorledes det

vilde have seet ud for mig, dersom Skibet var ikke bleven liggende saa nær hos Stranden, at jeg havde faaet alle disse Ting hentet derfra, (hvilket ikke engang hændes een iblant hundrede tusinde) men var bleven drevet ud i Søen fra den Sted, hvor det først strandede. Jeg betænkte, hvorledes det da havde staaet til med mig, dersom jeg skulde have levet i den Tilstand, som jeg første gang kom til Land udi, uden Livs Nødtørft, og uden fornødne Midler til at faae Ophold? Især, (sagde jeg høyt, skiønt jeg talede kun til mig selv) hvad skulde jeg vel have giort, uden Bøsse, Krud og Kugler, uden allehaande Værktøy, uden Klæder, Dyner, Tælt, eller andet Skiul? i den Sted jeg nu havde Forraad af alt dette, og kunde formode, at indrette min Tilstand og at forsørge mig paa saadan Maade, at naar jeg havde hverken Krud, Kugler, eller Hagel mere, jeg dog kunde leve uden Bøsse: Saa jeg efter min Fornufts Slutning, kunde haabe, at jeg ikke skulde lide Mangel, saa længe jeg levede. Thi jeg havde strax i Begyndelsen eftertænkt, hvorledes jeg kunde forvare mig imod paakommende Tilfælde, og derhos i fremtiden forsørge mig, ikke just alleneste, naar, som sagt er, min Munition var til Ende, men ogsaa naar engang i sin Tiid min Helsen og mine Kræfter skulde tage af.

Jeg tilstaaer, jeg havde ikke tænkt meere paa min Munition, dersom den med før ommældte Liunslag var floyen i Luften, men saa kom jeg det altid med Skræk ihu, hver gang det tordnede og liunede, ligesom jeg just nu giorde. Ef-

Efterſom jeg nu ſkal meddeele en ſørgelig Beretning om et eenligt Levnet, ſom man maaſkee aldrig har hørt lige til i Verden, ſaa vil jeg begynde for fra, og ſaaledes fare fort i Ordenen. Efter min Regning var det den 30 Sept. da jeg, ſom mældt er, ſatte Fod paa denne øde Ø, da Solen, ſom var her i Æquinoctio autumnali, ſtod mig meſtendeels lige over Hovedet, thi jeg havde udregnet, at jeg var under den 9 Grad, 22 Minuter Norder-Brede.

Da jeg i 10 eller 12 Dage havde været paa Øen, faldt det mig i Tanke, at jeg, af Mangel paa Papiir, Pen og Blek, glemte vel aldeeles min Tids-Regning, ſaa jeg omſider kunde ikke meere ſkielne Søndagen fra andre Søgnedage. Til at forekomme dette, ſkar jeg den med min Kniv i en tyk Pæl med ſtore Bogſtaver, giørde et ſtort Crucifix der af, og ſatte det hos Strandbredden, hvor jeg første gang landede. Neml. "her "kommen til Land den 30 Sept. 1659. Paa Siderne af denne firekantede Pæl ſkar jeg med min Kniv en Karve, og altid var den ſyvende Karve atter engang ſaa lang ſom de øvrige, og hver første Dag i Maaneden var atter engang ſaa lang ſom Søndags-Karven. Paa ſaadan Maade holdt jeg min Almanak, eller ugentlige, maanedlige og aarlige Tids-Regning.

Fremdeles er at vide, at iblant de allehaande Ting, ſom jeg adſkillige gange hentede i Land fra Skibet, havde jeg ogſaa faaet noget, ſom vel ikke var af nogen Værdie, men jeg dog kunde bruge,

og som jeg har glemt at mælde om tilforn, i sær Papiir, Penne og Blek, nogle Bundter Skrifter, som Skipperen, Styremanden, Constabelen og Tommermanden havde eyet, 3 eller 4 Compasser, nogle "Mathematiske Instrumenter, Soel-"Skiver, Kikkerter, Paß-Kort, Soe-Bogger, hvilke jeg havde slengt i Hob, enten jeg brugte dem siden eller ikke. Jeg fand ogsaa 3 smukke Bibeler, som vare komne iblant min Ladning fra Engelland, og jeg havde pakket blant mine andre Sager. Iligemaade nogle Portugisiske Bogger, og iblant disse et Par Catholske Bonne-Bogger, samt adskillige andre Bogger, hvilke jeg forvarede allesammen med Omhyggelighed. Fornemmelig maa jeg ikke glemme, at vi havde en Hund og to Katte paa Skibet. Thi om den har jeg paa sit Sted Andledning til at fortælle noget besynderligt. Begge Kattene tog jeg med mig, men Hunden sprang selvvillig fra Borde, svømmede ogsaa til Land, Dagen efterat jeg med min første Ladning var kommen i Havn, og passede mig trolig op i mange Aar. Alt hvad han kunde faae fat, det førde han til mig; og gik kun sielden fra mig. Gierne havde jeg vildet lære ham at tale med mig; men det vilde ikke gaae an. Med bemældte Papir, Penne og Blek, som jeg havde fundet, holdt jeg til Raade, det beste jeg kunde; og det skal nok viise sig, at saa længe mit Blek varede, skrev jeg alle Ting noye op; men da Blekket var altsammen forbrugt, kunde jeg ikke meere; og jeg kunde intet Middel optænke til at faae Blek giort.

Dette

Dette førde mig paa de Tanker, at mig fattedes endda mange Ting, i hvormeget jeg end havde skrabet sammen. Blek var een Ting; siden Spader, Hakker, og Skovle, til at opgrave og at bortkaste Jorden med. Hvad Linnet er angaaende, det lærde jeg snart, uden Vanskelighed at undvære.

Mangel paa disse Redskaber volte, at alt, hvad jeg giorde, var tungt for mig, og gik kun langsom fra Handen; thi det varede næsten et heelt Aar, inden jeg fik min liden Vold eller omskandsede Bolig færdig. Pælene eller Stavrene, som vare saa tunge at jeg neppe kunde løfte dem, toge mig megen Tiid hen, inden jeg fik dem fældede i Skoven og hugne til rette, og endnu længere Tiid, inden jeg fik dem slæbte saa langt hiem: Saa der ginge undertiden to Dage bort med at hugge nogle Pæle og med at bære dem hiem, og den tredie Dag brugte jeg til at slaae dem i Jorden. Hertil brugte jeg i Førstningen et tungt Stykke Træ, men omsider huskede jeg paa Jernstængerne, hvilket gik vel an, men det kostede dog meget Arbeyde, saa jeg undertiden keededes derved.

Dog, hvor kunde jeg blive keed af en Ting, som skulde gisres, helst da jeg havde Tiid nok dertil. Tilmed, saavidt jeg forud kunde see, stod mig intet andet Arbeyde fore, naar dette først var forbi, uden at gaae omkring paa Øen, og skyde mig noget Vildt, hvilket jeg giorde een eller fleere gange om Dagen.

Nu begyndte jeg alvorligen at betragte, og

skriftlig at forfatte min nærværende Tilstand, ikke fordi at jeg vilde efterlade det til nogen, som maatte komme hid efter min Død, thi jeg efter al Anseelse havde eller fik ingen Arving; men alleneste for at udlade mine Tanker, som daglig qvælede mit Sind dermed. Og som min Fornuft begyndte nu at blive Mester over min Kleinmodighed, saa begyndte jeg ogsaa at trøste mig selv, og at sætte det Gode imod det Onde, paa det jeg kunde lære at skielne min Tilstand fra en endnu verre Tilstand. Derfore satte jeg gandske upartisk den Beqvemmlighed, jeg nød, imod den Ulykke jeg leed, og det paa en ordentlig Tabelle, ligesom Debet og Credit, paa følgende Maade lige over for hinanden:

Det Onde.

Jeg er bleven fordreven hen paa en vildsom og ubeboet Øe, og kand ikke haabe at komme nogensinde derfra igien.

Jeg er ligesom blant alle Mennesker udsogt og fraskilt til idel Ulykke.

Jeg er adskilt fra alle Mennesker, en Eremit, og

Det Gode.

Men jeg er dog endnu i Live, og ikke druknet, saasom alle mine Stalbrødre.

Men jeg er ogsaa afskilt fra det heele Skibs Selskab til at beholde Livet; og den, som paa saa underlig Maade har frelst mig fra Døden, kand ogsaa hielpe mig udaf denne Tilstand.

Men jeg er dog endnu ikke død af Hunger og forsinerg-

udelukket fra alle Menneskers Selskab.

Jeg haver ingen Klæder at skiule mig med.

Jeg havde intet at værge mig med imod Anfald af Mennesker eller Dyr.

Jeg har intet Menneske, som jeg kand tale med, og faae Trøst af.

smægtet paa en ufrugtbar Sted, hvor slet ingen Spise var at faae.

Men jeg er under en varm Luft, hvor jeg neppe kunde bære Klæder, om jeg end havde dem.

Men jeg er dreven til en Øe, hvor jeg seer ingen vilde Dyr, som kand skade mig, saasom jeg saae paa den Africanske Kust. Og hvorledes vilde det have gaaet mig, dersom jeg havde strandet der?

Men GUd sendte Skibet nær nok til Land, saa jeg deraf har taget saa mange fornødne Ting, at jeg kand dermed enten raade Boed paa hvad mig nu fattes, eller skaffe mig hvad jeg behover, endogsaa for min gandske Livs Tiid.

Med faa Ord sagt: Her var et u-imodsigeligt Vidnesbyrd, at der neppe kand være i den gandske Verden nogen Tilstand saa elendig, hvorudi der, saa at sige, jo er et Negativum og Positivum, hvilket man bør at takke den gode GUd for; Og dette er en Lærdom, man kand drage sig endogsaa af den allerelendigste Tilstand i denne Ver-

den, nemlig at vi altid kand derudi finde noget til vor Trøst, naar man holder det Gode og Onde, som Debet og Credit imod hinanden, da vi visselig maa tilstaae, at det Gode, vi nyde, er meere end det Onde, vi lide.

Efterat jeg nu havde faaet mit Sind til at være fornøyet med min Tilstand, og ikke meere at see saa flittig ud ad Havet efter et Skib; jeg siger, efterat jeg havde ladet disse Ting fare, begynte jeg at indrette min Leve-Maade, og at giøre mig alle Ting saa lette som mueligt være kunde.

Min Bolig har jeg allerede beskrevet, nemlig at den var en Tiidlang for til en Klippe, omsat med stærke Pæle og Anker-Tove. Men jeg burde hellere kalde denne Omskandsning en Muur. Thi jeg giorde ligesom en Muur derhos af Torve, ved den yderste Side hen mod en Alen tyk, og nogen Tid derefter, som var efter mit Tykke halvandet Aar, satte jeg fra denne Muur af, skraa hen op mod Klippen lange Rafter, og flettede dem med Greene af Træerne og med hvad andet jeg kunde faae, til at holde Regnen ude, som nogle gange om Aaret faldt meget stærk.

Jeg har ogsaa sagt, hvorledes jeg førde alt mit Gods inden denne Vold, og i den Kielder, som jeg havde gravet bag mig. Men jeg maa derhos mælde, at det var i Førstningen en uordentlig Hob af allehaande Sager, som toge mig al Vladsen bort, fordi de laae slengte i Fleng. Jeg kunde neppe vende mig der imellem. Thi tog jeg mig fore at giøre min Kielder endnu større og læn-

gere

gere ind i Klippen, efterſom Grunden var meeſt af Gruus, Sand, og ſaadanne Stykker Steen, ſom vel kunde brydes ud. Da jeg nu merkede, at jeg var tryg for Rov-Dyr, arbeydede jeg tvert ind i Klippen paa den høyre Haand, vendte mig ſiden endnu meere hen paa den høyre Haand, grov igiennem, og giorde mig en Dør, paa det jeg kunde komme hen til den yderſte Side af min Skandſe.

Dette gav mig ey alleene fri Gang, ret ligeſom en Gienvey til mit Telt og Magazin, men jeg fik derudover ogſaa Rum til at ſætte mit Gods ordentligen.

Nu begyndte jeg paa at forfærdige mig de meeſt fornødne Ting, ſaaſom i ſær en Stoel og et Bord. Thi diſſe Stykker Boeſkab kunde jeg ikke undvære, efterſom jeg kunde hverken ſkrive eller ſpiſe, ey heller med Magelighed giøre mange andre ſmaa Ting, uden Bord og Stoel.

Men juſt her maa jeg anmerke, at ligeſom Fornuften er de Mathematiſke Konſters Væſen og Oprindelſen; ſaa kand hvert Menneſke, ved at afveie og afmaale enhver Ting, og ved fornuftig Grandſkning og Skiønſomhed, med Tiden blive Meſter i enhver Mechaniſk Videnſkab. Jeg havde i mine Livs Dage aldrig havt noget Haandverkstøy i min Haand, og befand alligevel med Tiden ved Arbeyde, Flid og Skarpſindighed, at der var intet Stykke, ſom jeg jo kunde forfærdige, naar jeg kun havde Verktøy dertil. Alligevel giorde jeg mange Ting endogſaa uden Verktøy; og til nog-

le Ting havde jeg intet andet Redskab, end en Hovl og en Øxe; saa at slige Ting ere maaskee aldrig tilforn blevne paa saadan Maade giorte; Men det kostede usigeligt Arbeyde. For Exempel: Naar jeg behovede en Fiæl, saa var der intet andet Raad, end at fælde et Træ, hugge det paa begge Sider til rette med min Tømmer-Øxe, og endelig, naar jeg havde faaet det hugget tyndt, da giøre det med min Hovl til en slet og glat Dæle. Vist nok er det, at jeg af et heelt Træ fik paa saadan Maade kun et eeneste Bret; men der hialp intet, uden Taalmodighed. Og lad være det kostede megen Tiid og Umage, saa var dog min Tid og mit Arbeyde lidet værdt, og saa havde jeg dog anvendt det vel.

Ikke desto mindre giorde jeg mig, som sagt er, et Bord og en Stoel, nemlig af de Dæler og stumpede stykker Bredder, som jeg havde fort fra Skibet paa min Flode. Naar jeg nu havde faaet nogle Fiæle paa ovenmældte Maade arbeydet til rette, giorde jeg mig Hylder og afdeelte Rum deraf, een over den anden, langs hen med Siden af min Kielder, at jeg kunde legge alt mit Haandverkstøy, Som, Jerntøy, ꝛc. derpaa; saa jeg i en hast kunde finde hvert Stykke paa sit visse Sted og i sit visse Rum. Jeg slog ogsaa Knage og knortede Ploge ind i Siden af Klippen, ligesom i en Væg, og hængde derpaa mine Bøsser og andre fleere Ting.

Dersom nogen havde seet min Kielder, sandelig han skulde have holdet den for et General Maga-

Magazin af alle fornødne Ting; thi jeg havde hvert Stykke paa saa reede Hænder, at det var ret en Lyst at see mit Gods i saadan Orden, og i sær at see min Forraad af alle slags Nødtørft være saa stoer.

Jeg begyndte nu først paa at forfatte en Journal eller et Register over det Arbeyde, jeg hver Dag giorde. Thi i Begyndelsen var jeg virkelig i alt for stor Urolighed, saa jeg var ey alleene urolig af Arbeyde, men ogsaa aldeeles urolig i mit Sind; hvorudover der vilde have kommet megen utidig Snak ind i min Journal. Jeg havde, for Exempel maattet sætte saaledes: "Den 30 Sept. "da jeg var kommen i Land, og undgangen Do- "den, i steden for at takke Gud for Frelse, efter- "at jeg først havde udspyet det meget salte Vand, "jeg havde faaet i mig, og var kommen mig lidet "igien, sprang jeg omkring paa Stranden vreed "mine Hænder, slog mig selv i Hoved og Ansigt, "skreeg høyt over min Elendighed, og sagde: Ach! "jeg er forloren, forloren! indtil jeg af Afmagt "maatte legge mig ned paa Jorden til hvile, men "torde ikke sove, af Frygt at blive opædt. Nog- "le Dage derefter, da jeg havde været omborde, "og taget med mig alt hvad jeg kunde faae, kunde "jeg dog ikke entholde mig fra at klavre op paa Spid- "sen af en Bakke, og see ud ad Søen, i Haab at "blive et Skib vaer. Thi bildede jeg mig ind, "at jeg saae en Seylere langt borte, og glædede "mig derover i Haabet, men det kom mig aldeeles "af Syne, da jeg havde længe seet stivt og mig

halv

"halv blind derefter, satte mig ned, græd som et "Barn, og forsøgede saa min Elendighed forme- "delst min Daarlighed.

See, saadant Tøyerie var der kommet ind i min Journal, dersom jeg havde strax begyndt der- med; men da dette var nogenledes overstaaet, min Boelig og Boehave, mit Bord og min Stoel fær- dige, og alting stod saa ordentligen og mageligen indrettet hos mig, som det efter den Leylighed kun- de, begyndte jeg først paa at skrive min Journal, hvoraf en Copie følger hernæst efter (endskiønt der udi forekomme endnu eengang alle disse Particula- ritæter) nemlig saa vidt den gaaer, thi da jeg hav- de intet meere Blek, maatte jeg lade af at skrive Journal.

JOURNAL eller Dag-Register.

September 30 An. 1659. kom jeg stakkels elendige Robinson Crusoe, efterat jeg i en forstrek- kelig Strom havde liidt Skibbrud i den aabne Soe, hid til Land paa denne ulykkalige Øe, hvilken jeg kaldte Fortvivlelses-Øe, thi alle mine andre Skibs- Brødre vare druknede, og jeg selv var halvdød.

Resten af Dagen gik bort for mig med Be- kymring over den Nød, jeg var kommen udi; nemlig: At jeg havde intet at æde, intet Huus, ingen Klæder, intet Vaaben, ingen sikker Sted at flye hen til, og saae intet uden Døden for mig, en- ten at blive reven ihiel af vilde Dyr, eller slagen ihiel af vilde Folk, eller at maatte sulte ihiel. Da Natten faldt paa, krøb jeg af Frygt for vilde Dyr op i et Træ, og sov der sødeligen, endskiønt det regnede heele Natten.

Octo-

October 1. om Morgenen saae jeg med stor Forundring, at Skibet var med høyt Vande kommet til at flyde, og drevet langt nærmere til Strandbredden; hvilket, som det paa den eene Side gav mig nogen Trost, i det jeg saae det ligge ret op og var ikke sønderslaget, hvorudover jeg haabede, naar Vinden blev stille, at kunde gaae om Borde, og hente mig noget Proviant, samt andre fornødne Ting; saa derimod paa den anden Side fornyede det min Smerte, at jeg havde mistet mine Stalbrødre, thi jeg troede, at dersom vi vare alle blevne i Skibet, saa havde vi maaskee reddet det, eller de vare i det mindste ikke alle omkomne; Vare de da blevne frelste, saa havde vi bygget os en Baad af Stykkerne af vort Skib, og vare dermed seylede hen til en anden Deel af Verden. Med slig Bekymring over alle disse Ting gik en stor Deel af Dagen bort, men endelig, da jeg saae, at Skibet laae meestendeels tør, løb jeg ud paa Sand-Grunden, saa langt og saa nær som jeg kunde, og svømmede saa siden til Borde. Denne Dag blev det endnu ved at regne, men var ellers gandske stille Vind.

Fra 1 October indtil den 24de. Jeg gik hver Dag til Skibet, og førde til Land paa Floder alt hvad jeg kunde faae. I disse Dage faldt der ogsaa megen Regn, men det er ikke noget at forundre sig over, eftersom det var den sædvanlige Regn-Tiid.

October 24. kastede jeg min Flode omkuld med alle Vahrene; dog eftersom det var ikke dybt

Van-

Vande, og de fleeste Ting vare temmeligen tunge, saa fand og fik jeg mange deraf igien, da det blev Ebbe.

October 25. var det Regn baade Dag og Nat, med nogle Vind-Kulinger og Hvirvel-Stød, som blæste haardere end tilforn, i hvilken Tiid Skibet brast i Stykker, saa der var intet meere at see, uden alleeneste Vraget, og det kun, naar der var lavt Vande. I Dag fik jeg det Gods, jeg havde berget under Tag, paa det det skulde ikke forderves af Regn.

October 26. gik jeg næsten den heele Dag omkring hos Strandbredden, at opsøge en Platz til min Bolig, thi jeg vilde gierne mage det saa, at jeg kunde om Natten være tryg for alle befryktelige Anfald af vilde Mennesker eller Dyr. Hen mod Aften fand jeg en Platz under en Klippe, som syntes mig beqvem, og jeg maalede en Halv-Kreds af til min Vaaning, hvilken jeg vilde siden giøre til en Vold eller Fæstning for mig med dobbelte Pæle, fyldte med Kabeltove, og udentil forstrækket den med Jord og Grønsvær.

Fra 26 indtil 30 October arbeydede jeg meget stivt, med at bære alt mit Gods ind i min Bolig, skiønt det undertiden regnede stærkt.

Den 31 October tidlig om Morgenen gik jeg med min Bøsse omkring paa Øen, at skyde mig noget, og tillige at besee Landet. Jeg skod da en vild Geed, hvis Kid løb efter mig og fulgte med mig Hiem; men, siden det ikke vilde æde, saa maatte jeg slagte det.

No-

November 1. slog jeg mit Telt op under en Klippe, og sov derudi den første Nat, efterat jeg havde giort det saa vidt som mueligt var, og slaget Stavre i Jorden, at min Hænge-Motte kunde hænge derpaa.

November 2. satte jeg alle mine Kister og Bretter samt Flode-Træerne paa hinanden til Værn trindt omkring mig, lidet ind ad paa Plætzen, som jeg havde udseet til min Fæstning.

November 3. gik jeg ud med Bossen, og skod to store Fugle, som Ender, hvilke smagte mig ret vel, da jeg aad dem. Om Eftermiddagen begyndte jeg paa at giøre mig et Bord.

November 4. denne Morgen begyndte jeg ordentlig at inddeele min Tiid til at arbeyde, til at gaae ud og skyde, til at sove, og til at forlyste mig; og det saaledes, nemlig: Hver Morgen, naar det ikke regnede, gik jeg et Par Timer ud med Bossen: Saa arbeydede jeg indtil hen mod Klokken elleve: Siden aad jeg hvad jeg havde, lagde mig fra Klokken 12 til 2 at sove for den overmaade Heedes skyld, og siden begyndte jeg paa nye at arbeyde. Denne Dag og Dagen derefter havde jeg nok at giøre med mit Bord; thi endun var jeg kun en Fusker: Men Tiden og Noden giorde mig siden til en saa naturlig fuldkommen Mester, som jeg tor vedde, at neppe nogen skulde giøre det bedre.

November 5. i Dag spatzerede jeg ud med min Bosse og min Hund, og skiod en Vild-Kat, hvis Skind var deylig blødt, men Kiødet duede ikke at æde. Alle de Dyr, jeg skiod, flaaede jeg

Huden af, og forvarede den. Paa Hiem-Veyen saae jeg hos Strandsiden mange slags Vand-Fugle, som jeg ikke kiendte. Men jeg forundrede mig ja forfærdedes hart ad over et par Sælhunde, hvilke, da jeg stod og saae stivt efter dem, ey vidende hvad det var, plumpede i Vandet, og den gang snege sig fra mig.

November 6. efterat jeg havde været ude om Morgenen, gik jeg til mit Arbeyde, og giorde mit Bord fuldfærdigt, skiønt det blev ikke efter mit Sind. Dog lærde jeg snart, hvordan det kunde hielpes.

November 7. nu begyndte det at blive stadigt godt Veyr. Den 7. 8. 9. 10. og noget af den 12 (thi den 11 var efter min Regning Søndag) arbeydede jeg paa en Stoel, som ogsaa fik temmelig Skik, men blev dog ikke som jeg vilde have den. Thi medens jeg arbeydede derpaa, brød jeg den nogle gange i stykker. NB. Min Søndag glemte jeg snart, thi som jeg havde forgiættet at skiære Karver i min Stotte, saa vidste jeg siden ikke mere, hvilken der skulde være Søndag.

November 13. denne Dag regnede det, hvilket forfriskede mig meget, og kiolede Jorden. Men derhos tordnede og lynede det forskrekkeligen, hvorved jeg var meget bange for mit Krud. Derfor, saa snart dette Veyr var forbi, besluttede jeg at skille det ad i saa mange smaa Deele, som jeg kunde, paa det jeg ikke meere skulde frygte for nogen Fare dermed.

November 14. 15. 16. I disse tre Dage giorde

de jeg moxen intet andet, end forfærdigede smaa firekantede Skuffer, saa jeg i hver af dem kunde have 1. eller i det høyeste 2 Pund Krud, fordeelte Krudet derudi, og satte det paa visse Steder saa vidt fra hinanden, som jeg kunde. Paa een af disse Dage skød jeg en stor Fugl, som var godt Vildbrad, men jeg veed ikke at give den Navn.

November 17. i Dag begyndte jeg at grave bag min Tælt ind i Klippen, for at faae meere Rum til min Begemmelighed. Tre Ting fattedes mig i sær til dette Arbeyde, nemlig en Hakke, en Skovl, og en Hiulbøre eller en Kurv. Thi lod jeg det beroe, og tænkte efter, hvorledes jeg kunde raade Bod derpaa, og hvorledes jeg vilde forfærdige mig noget Verktøy. I steden for Hakken tog jeg en Jernstang, som kunde vel bruges dertil, men var tung. Nu skulde jeg ogsaa have en Skovl eller Spade, og den var saa fornøden og umistelig, at jeg uden den kunde ikke giøre noget til Gavns. Men hvad for een jeg skulde giøre, det vidste jeg ikke.

November 18. Dagen derefter, da jeg ledte omkring i Skoven, fand jeg et Træ, omtrent af det slags, som i Brasilien kaldes Jern-Træer, fordi de ere saa meget haarde. Heraf hug jeg et Stykke, men jeg havde stor Umage dermed, og derudover fordervede min Øxe; siden slæbte jeg det hiem, men med end større Umage, thi det var overmaade tungt.

Just fordi dette Træ var saa meget haardt og fordi jeg ikke paa anden Maade kunde behielpe

mig, maatte jeg anvende lang Tid paa dette Arbeyde. Thi efterhaanden fik jeg det dog dannet ligesom en Skovl eller Spade med Skaft og Haandfang ellers er giort; men den kunde dog ikke vare saa længe, som en, der er beslagen med Jern omkring Kanterne, foran og i Midten. Dog giorde den mig Tieneste nok i det jeg skulde bruge den til; og jeg troer derhos, at der er aldrig bleven giort nogen Skovl efter dette Mynster, ey heller brugt i saa lang Tid.

Endnu fattedes mig noget: Thi jeg havde endnu ingen Kurv eller Hiulbore. En Kurv vidste jeg ikke at giore, thi jeg havde hverken Piile eller Viddier, eller andet slags Riis, som Kurvmagere bruge; eller jeg havde i det mindste endnu ikke fundet saadanne. Hvad Hiulboren er angaaende, den tænkte jeg dog at kunde giore, saa nær som Hiulet; men det forstod jeg ikke, og vidste ikke hvordan jeg skulde bære mig ad dermed. Derforuden vidste jeg ey heller at giore Jern-Bolte eller Pigge, som Axelen skulde løbe paa. Thi lod jeg det blive, og giorde mig saadant et Trug, som Haandlangere bære Kalk udi til Muurmestere; og i dette Trug bar jeg bort den Jord, som jeg grov ud af Kielderen.

Dette faldt mig ikke saa tungt at giore som Skovlen, og alligevel kostede den, samt det forgiæves Forsøg med Hiuulboren, mig over fire Dages Arbeyde, dog Morgenstunden undtagen, da jeg gik ud med min Bosse, hvilket jeg sielden forsømte, men kom ogsaa kun sielden hiem, at jeg jo havde Vildbrad med mig.

No-

Novembr. 23. Efterdi jeg havde maattet lade mit andet Arbeyde saa længe fare, medens jeg giorde disse Redskaber, og jeg nu var færdig dermed saa greb jeg det nu, saa vidt Tiden og mine Kræfter vilde tillade, an paa nye, og arbeydede 18 Dage i Rad paa at giøre min Kielder større og dybere, saa jeg kunde beqvemmeligen giemme mine Sager.

NB. I al den Tid giorde jeg denne Kielder større, paa det jeg kunde have Plads nok til et Tøy-Huus eller Magazin, til et Kiøkken, til en Spise-Stue og til en Kielder. Men Teltet blev min Bolig, uden naar jeg ikke kunde være tør derunder for alt for megen Regn, som faldt i de vaade Maaneder. Hvilket siden drev mig til at bedekke heele Pladsen inden min Skandse med lange Rafter som Sparre-Træer, hvilke jeg lagde skraa hen mod Klippen, og klædde dem med Rør, med Sif og med brede Blade af Træer, ligesom et Straa-Tag.

Decembr. 10. Da jeg nu meente, at min Kielder eller Hvelving var færdig, skød der sig pludselig et stort Stykke af Bakken fra oven og fra Siden ned, hvilket efter min Meening kom deraf, at jeg maaskee havde giort den for vidtløftig. Jeg blev derover ret forskrekket, som jeg og havde Aarsag til; thi havde jeg staaet derunder, saa var jeg vist nok bleven der begraven. Over dette Uheld fik jeg atter et temmeligt Arbeyde; thi jeg maatte bære Grusset og Jorden ud, og det som vigtigere var, jeg maatte sætte Støtter under Hvelvningen, at den ikke skulde endnu eengang skyde ned.

Decembr. 11. I Dag satte jeg to Støtter op

under Loftet, med to Fiæle korsviis over hver Stotte. Herined blev jeg den anden Dag færdig. Siden stottede jeg endnu meere med Fiæle, og saa fik jeg i en Uge heele Loftet fast oven til. Og efterdi Stytterne stode i Rekker, saa havde jeg dem til Afdeeling i mit Huus.

Decembr. 17. Fra i Dag og til den 20de giorde jeg Hylder paa Veggen, slog Som i Stolperne, paa det jeg derpaa kunde henge alt hvad som skulde henge; og forde mit Huus-Vesen i bedre Ordning.

Decembr. 20. Nu bar jeg Alting ind i Kielderen, og giorde en Rekke af Bretter, til at legge mine ædende Vahre paa. Men eftersom jeg havde ingen fleere Bretter, saa giorde jeg endnu et Bord.

December 24. Stærk Regn den gandske Nat og Dag. Kunde ikke gaae ud.

December 25. Regn den gandske Dag.

December 26. Ingen Regn, og Jorden var meget koldere og behageligere end tilforn.

December 27. Skod jeg en ung Buk, og endnu en anden skod jeg halt, saa jeg fik fat paa den, og slæbte den hiem ved et stykke Reeb. Hiemme forbind jeg Skaden. NB. Jeg rogtede denne Buk saa flittig, at den blev i Live, og fik sin Gang ligesaa frisk og stærk som tilforn. Ved det at jeg længe pleyede ham, saa blev han tam, gik og aad paa den lille gronne Plads uden for min Dor, og bod ikke til at løbe bort. Dette var den første gang, jeg tog mig fore at klekke og fode nogle tam-

me

me Dyr, paa det at naar mit Krud og mine Kugler vare forskudte, jeg kunde dog have noget at æde.

December 28, 29, 30. Stor Heede, og ingen kiølig Søe-Luft, saa jeg kunde ikke gaae ud, uden om Aftenen, for at skyde noget til mit Kiøkken. Denne Tid anvendte jeg til at føre mine Sager i Orden inden i min Boelig.

Januarii 1. Endnu meget varmt; dog løb jeg tilig og sildig omkring med min Bøsse, og sov om Dagen. Da jeg denne Aften begav mig dybere ind i de Dale, som ligge midt inde paa Øen, fand jeg vel en Hob Geder, men de vare meget skye, og vanskeligen at belure. Dog besluttede jeg at forsøge, om jeg ikke kunde hidse Hunden paa dem.

Januarii 2. Til den Ende tog jeg Hunden med mig derhen, og hidsede ham paa de vilde Geder; men jeg fand mig bedragen: Thi de stillede sig alle til Værge imod ham, saa jeg slutter, at han blev bange, eftersom han vilde ikke falde an paa dem.

Januarii 3. Begyndte jeg paa mit Gierde eller min Muur, og tænkte at giøre det ret tykt og stærkt, thi jeg frygtede endda stedse for Overfald.

NB. "Eftersom jeg tilforn har beskrevet den-
"ne Muur eller Skandse, saa udelukker jeg med
"Villie det, som stod skrevet derom i Journalen. Al-
"leeneste dette vil jeg mælde, at jeg arbeydede der-
"paa fra den 3die Januarii indtil den 14 April, og
"fik den da først i fuld Stand, endskiønt dette Verk
"var ikke længere, end omtrent 24 store Skrit,

»(hvert Skrit 3 Fod) i Længden ligesom en halv Cir-
»cul, fra een Sted i Klippen til den anden omtrent 8
»deslige Skrit, hvorpaa Kielder-Døren var bag i
»Middel-Puncten.

I al denne Tid arbeydede jeg meget stærkt, endskiønt Regnen hindrede mig mangen Dag ja heele Uger i Rad derfra. Men saa længe holdt jeg mig ikke for at være ret tryg førend denne Muur eller Skandse var færdig; og man kand neppe troe, hvilket usigeligt Arbeyde jeg havde med alle Ting, især med at slæbe Pælene hiem fra Skoven, og at slaae dem ned i Jorden. Thi jeg hug dem langt tykkere end fornødent giordes.

Da nu denne Muur var færdig, og jeg uden til havde kastet et Dige op af Græs-Torv gandske tæt derhos, bildede jeg mig ind, at, om her end kom Folk til Land, saa kunde de dog ikke merke at det saae ud til at være en Boelig. Og derudi giorde jeg meget vel; hvilket skal siden give sig tilkiende ved en merkværdig Leylighed.

Imidlertid gik jeg dog hver Dag i Skovene efter Vildbrad, naar det ikke regnede, og fand, medens jeg saa spatzerede omkring, ofte een og anden Ting til mit Beste. Især fand jeg et slags vilde Duer, hvilke giøre ikke Reede i Træer, saasom vore Duer, men rettere ligesom de tamme, giøre sig Reeder i Rifterne eller Huulerne af Klipperne. Jeg tog nogle Unger, og klekkede dem tamme; men da de bleve ældre, floye de alle bort, hvilket maaskee kom i Forstningen af Mangel paa Fode, thi jeg havde intet at give dem. Dette uagtet fand jeg mangen

gen

gen gang deres Reeder, tog Ungerne bort, og gior-
de mig en herlig Mad deraf.

Nu da jeg havde indrettet min Huusholdning, befand jeg, at mig feylede mange Ting, som det i Forst-ningen syntes mig umueligt at giore; og det var ogsaa umueligt for mig med nogle Ting der iblant. For Exempel: Jeg kunde ikke giore nogen Tonde med Baand paa. Vel havde jeg, som tilforn er mældet, et par smaa Tonder, men det vilde ingen-lunde lykkes for mig at giore een derefter, enddog jeg spildede nogle Ugers Tid derpaa. Jeg kunde hverken sætte Bund deri, ey heller drive Staverne saa tæt sammen, at de kunde holde Vand. Derfor giorde jeg mig ingen meere Umage dermed.

Fremdeles var det tungt for mig, at jeg havde ingen Lys, hvorudover jeg, saa snart det blev mørkt, gemeenligen om Aftenen Klokken syv, maatte gaae til Sengs. Jeg tænkte da paa den Klump Vox, som jeg giorde Lys af paa min Africaniske Reise; men nu havde jeg intet. Det eeneste Middel var, at naar jeg skod en vild Geed, jeg da gjemte Tal-gen, og med et lidet Leer-Fad, som var brændt ved Solen, hvorudi jeg lagde noget Talg og en Væge af udpillet Skibs-Verk, giorde mig en Lampe. Dette lyssede vel for mig, men brændte dog ikke saa klart, stadigt og varigt, som et Lys.

Imidlertid jeg saaledes gik og arbeydede, hæn-dede det sig, at, da jeg ledte mine Sager igiennem, jeg fand en liden Pose, hvilken, som tilforn er mældt, havde været fyldet med noget Korn til Hønse-Fode, ikke for denne Reise, men, som jeg troer tilforn, da

Skibet var kommet fra Lissabon. Det lidet, som var levnet deraf, hævde Rotterne skaaret altsammen, saa jeg saae intet i Posen andet end Skiæl og Bælge; og efterdi jeg tænkte at bruge Posen til noget andet, nemlig til at giemme Krud derudi, da jeg vilde skille det ad i smaa Hobe af Angest og Frygt for Lynslag; saa rystede jeg Korn-Bælgerne ud af Posen hen ved en Side af min Fæstning under Klippen.

Det var kort førend bemeldte store Regn faldt, at jeg slengte disse Skæl og Bælge ud, og jeg gav ikke Agt paa noget, kom ikke engang ihu, at jeg havde slengt noget derhen; men omtrent en Maaneds Tid derefter fik jeg at see nogle faae Halmstraaer af en slags Sæd spire op af Jorden, hvilket jeg holdt for at være en Vext, som jeg maaskee endnu aldrig havde seet. Men jeg faldt i stor Forundring, da jeg siden, noget længere derefter, saae 10 eller 12 ret fuldkomne Byg-Ax voxe frem, just af samme slags Byg, som voxer i Europa, eller som vi have i Engelland.

Jeg kand umueligen sige hvor forbauset jeg blev, og hvor forvirrede mine Tanker vare ved dette Tilfald. Hid til Dags havde jeg ikke bekymret mig om Theologiske og Samvittigheds Sager, ey heller fra Ungdom af brodt mit Hoved meget med Religionen, men alt, hvad der vederfoeres mig, havde jeg holdt for en blot Hændelse, eller som vi ellers saa letsindigen kalde det, en Guds Tilskikkelse, uden at eftertænke, hvorfore Gud saaledes tilskikker enten et eller andet, og hvorledes han til et

besyn-

besynderligt Øyemeed indretter og forordner alt hvad der hændes i Verden. Men da jeg her saae Byg voxe, i et Land og under et Clima, som jeg vidste, der var ikke bequemt til at give Korn, og i sær da jeg ikke vidste, hvordan det var kommet derhen, saa blev jeg meget underlig og forbauset derover, og begyndte at tænke: "Gud havde paa en underlig Maade, uden Hielp "af nogen udstroet Sæd, ladet her paa denne vilde "og øde Sted dette Korn voxe, alleneste til mit Op"hold.

Dette rørde mit Hierte noget lidet og lokkede mig Taarene af Øynene, og jeg begyndte at agte mig lykkelig, fordi der skeede saadant et Mirakel i Naturen for min skyld. Og det kom mig desmeere fremmed for, efterdi jeg tæt derhos langs hen med Klippen saae endnu nogle andre Straae pippe op, som lignede Riis-Stilkene, hvilke jeg kiendte af det, at jeg havde seet dem voxe i Africa, da jeg var der i Land.

Jeg meente Guds Forsyn skulde ey allene lade dette, som stod for mine Øyne, voxe til min Redning og Underholdning, men ogsaa lade andensteds paa denne Øe voxe meere for min skyld. Thi løb jeg omkring paa den heele Deel af Øen, hvor jeg hidindtil var vant at gaae, og kigede nøye i alle Vraaer og Kanter, og under hver Bakke og Klippe, om jeg kunde faae meere at see, men jeg fand ikke det ringeste. Omsider kom jeg ihu, hvorledes jeg paa dette Sted havde rystet noget Hønse-Korn af en Pose; og da blev det i mine Tanker intet Mirakel meere, men jeg maa tilstaae, at min retsindige Tak-

nem-

nemmelighed mod Guds Forsyn tog ogsaa efterhaanden af over det, jeg blev vaer, at alt dette var alligevel kun noget sædvanligt; i den Sted jeg burde have været ligesaa taknemmelig for saa besynderlig og uformodentlig en Guds Tilskikkelse, som om det var skeet ved et Mirakel. Thi det var jo virkelig endda ligesaavel en Guds Forsyns Gierning mod mig, som havde beskikket og forseet det, at, da Rotterne havde ædt Resten, der skulde dog blive omtrent et Dosin gode Korn tilbage, som de samme udtrykkeligen kunde have været faldne ned af Himmelen. Ligemade var det en Guds Forsyn, at jeg skulde slenge det hen just paa denne besynderlige Sted, hvor det, ligesom under Skyggen af en høy Klippe, strax spirede frem, da det derimod paa den Tid af Aaret dog var blevet opbrændt og til intet, i hvor helst jeg havde saaet det.

Man kand vel tænke, at jeg var omhyggelig for at skiære disse Ax af, da de bleve modne, omtrent mod Junii Maaneds Udgang, og at forvare hvert et Korn, paa det jeg kunde siden saae dem igien, i Haab, at høste med Tiden Forraad til Brod. Men det varede næsten 4 Aar, forend jeg kunde bruge det ringeste Korn deraf til Mad, og endda meget sparsom, som siden skal meldes i sin Orden. Thi i det første Aar gik Sæden reent ud, fordi jeg tog ikke den rette Tid i agt, men saaede det kort forend den tøre Aarets Tid faldt ind, saa det kom ikke alt eller i det mindste saa op, som ellers. Herom skal tales paa sit Sted.

For-

Foruden disse Byg-Ax stode der endnu 20 til 30 Stilke med Riisen-Korn, hvilke jeg ligeledes med Omhyggelighed giemte just til samme Brug, nemlig at bage Brød deraf, eller snarer at rede Mad deraf, thi jeg havde fundet et Middel at kaage det, uden at bage det, ihvorvel jeg efter nogen Tids Forløb ogsaa giorde dette. Nu skeider jeg igien til min Journal.

I disse 3 eller 4 Maaneder arbeydede jeg meget flittig, for at faae min Muur færdig, og den 14 April lukkede jeg den til, og giorde Anstalt, ikke at gaae igiennem en Dør, men at stige op og ned over Volden paa en Stige, paa det der paa den yderste Side af min Bolig intet Tegn maatte være at see.

April 16. giorde jeg Stigen færdig, steg derpaa op, drog den op efter mig, og lod den glide ned igien paa den inderste Side. Dette var et fuldkommet Giærde for mig. Thi derudi havde jeg Rum nok; og uden fra kunde intet komme til mig, uden saa var det steg først over min Muur.

Dagen efter at jeg havde denne Skandse færdig, var hart ad mit heele Arbeyde faldet omkuld, og jeg slagen ihiel. Sagen forholdt sig saaledes: Just da jeg paa den inderste Side bag mit Telt, ret for Indgangen, havde noget at gisre i Kielderen, blev jeg over et grueligt Tilfald meget bange og forskrekket. Thi jeg blev pludselig vaer, at oven fra Loftet af min Kielder, og fra Toppen af Høyen ret over mit Hoved faldt Jorden ned i Stykke-viis, og to Stolper, som jeg havde sat der, bragede forskrekkeligen. Jeg geraadede i stor Angest, men tænkte

ikke

ikke derpaa, hvad den egentlige Beskaffenhed maatte være, men meente kun, at min Kielder-Hvelving faldt maaskee ned, som allerede skeet var med en Deel deraf; og paa det jeg ikke skulde blive slagen ihiel der inde, løb jeg hen til min Stige, og efterdi jeg ey heller agtede mig der sikker, saa stigede jeg ud over Muuren, af Frygt at Stykkerne af Bakken skulde falde paa mig. Neppe var jeg stegen ned paa den faste Grund, førend jeg saae klarligen, at det var et forskrekkeligt Jordskielv: Thi Jorden under mig rystede omtrent i 8 Minuter 3 gange, og det med saadanne Stød, at den stærkeste Bygning i Verden kunde have falden omkuld derved. Som jeg og saae, at der med forskrekkelig Bragen skød et stort Stykke ned fra Toppen af en Klippe, som laa omtrent en halv Engelsk Miil fra mig ud mod Søen. Jeg merkede ogsaa, at Havet kom derudover i en stærk Bevægelse, saa jeg troer, at Stødet maa have været heftigere under Vandet, end paa Den.

Efterdi jeg nu aldrig havde fornummet saadant, ey heller talet derom med nogen, som havde fornummet det, saa var jeg derover saa forbauset, at jeg var ligesom et dødt eller dumt Menneske, og Jordskielvet voldte, at jeg fik ligesaa ondt, som een, der paa et Skib slingrer hid og did. Men medens jeg sad ligesom jeg havde været føleslos, saa kom det Bulder af Klippen, som faldt ned, og vakte mig op, hvorudover jeg blev saa forskrekket, at jeg tænkte intet andet, end Høyen vilde falde ned paa mit Telt og mit heele Huusgeraad, og be-

gra-

grave det paa eengang altsammen. Og just derover paakom mig anden gang stor Forfærdelse.

Efter at den tredie Rystelse var forbi, og jeg i en Stund fornam ikke til fleere, begyndte jeg at faae Mood igien, dog havde jeg ikke det Hierte at stige over mit Gierde, af Frygt for at blive levende begraven, men jeg blev siddende stille paa Jorden, gandske nedslagen og trøsteslos, thi jeg vidste ikke hvad jeg skulde tage mig til. I al den Tid havde jeg ikke den allerringeste alvorlige og gudelige Tanke, intet uden det sædvanlige, GUd vær os naadig! det fik jeg saa i Munden, og da Jordskielvet først var forbi, blev der ikke tænkt meere paa den gode GUd.

Medens jeg saaledes sad, saae jeg Skyerne drage op, ligesom det vilde regne. Kort derefter reiste sig Vinden efterhaanden, saa det inden en halv Time blæste en forskrekkelig Orcan. Havet stod i et Øyeblik i Skum overalt, Brændingerne skyllede ind over Strand-Bredden, Træerne bleve rykte op med Rodder, og det var, med faa Ord sagt, en forskrekkelig Storm. Dette varede hen mod 3 Timer, siden sagtedes det, saa blev det i 2 Timer stille, og begyndte stærkt at regne.

I al den Tid sad jeg paa Jorden gandske forfærdet og forsagt. Men nu faldt mig pludselig i Sinde, efterdi denne Vind og Regn fulgte paa Jordskielvet, saa maatte Jordskielvet i sig selv nu være forbi, og jeg torde vel nu vove at gaae ind igien i min Kielder. Ved disse Tanker fik jeg Liv igien, og efterdi Regnen tilfulde forsikkrede mig der-

derom, saa steg jeg over, og satte mig ned i mit Telt. Men Regnen var saa stærk, at den havde nær revet mig Teltet ned. Thi maatte jeg gaae i min Kielder, endskiønt jeg var bange nok, at den skulde falde mig paa Hovedet.

Denne stærke Regn nødde mig til et nyt Arbeide, nemlig til at hugge et Hull igiennem min Skandse, for at lade Vandet løbe ud, som ellers havde oversvømmet min Kielder. Da jeg havde luuret en liden Stund i min Kielder, og hørde ikke fleere Stød af Jordskielv, begyndte jeg at blive roligere; og paa det jeg kunde vederqvæge mine Livs-Aander, som visseligen havde det behov, saa gik jeg hen til mit Spise-Kammer, og tog mig en maadelig Drik Rum, thi det var noget, jeg nu, saavelsom ellers tog kun sparsom til, eftersom jeg vel vidste, at, naar dette var engang uddrukket, saa kunde jeg intet faae meere.

Det regnede heele Natten og en stor Deel af den følgende Dag med, saa jeg ikke kunde gaae ud. Men efter at mit Sind var sat i Roe igien, overlagde jeg, hvad jeg helst og best skulde giøre, thi jeg tænkte, dersom denne Øe var undergiven saadanne Jordskielv, saa var det ikke tienligt for mig at blive i en Kielder eller Hule, men jeg fik at være betænkt paa, hvorledes jeg kunde bygge en liden Hytte, og omgiærde den med en Muur, ligesom her, og saaledes være tryg for Mennesker og Dyr. Thi, tænkte jeg, blev jeg hvor jeg var, saa blev jeg dog engang vist nok levende begraven.

I disse Tanker besluttede jeg, at tage mit Telt bort

bort fra den Sted, det stod paa, og forflytte det andensteds hen, fordi at Toppen af Høyen hang saa ud over det, og i fald der kom endnu eengang saadant et Jordskiælv, vilde vist nok skride ned paa Teltet. Med at optænke, hvorhen og hvorledes jeg vilde forflytte min Bolig, havde jeg nok at giøre i de to følgende Dage, nemlig den 19 og 20 April.

Angesten over den Fare jeg var udi, at blive levende begraven, forhindrede, at jeg sov aldrig rolig, og endda var der hart ad ligesaa stor Frygt ved at ligge uden fore, uden at have Vold omkring mig. Alligevel, naar jeg saae mig omkring, og saae Alting i saa god Orden, og betragtede derhos, hvor artig jeg havde skiult mig, og giort mig tryg for Fare, saa vilde jeg dog ikke gierne drage derfra.

Midlertid, da det faldt mig i Tanker, at der hørde megen Tid til, og jeg maatte dog være her saa længe i Fare, indtil jeg havde faaet en anden Sted saaledes indringet, at jeg kunde begive mig sikker derhen, saa gav jeg mig noget tilfreds, og besluttede at giøre mig i mueligste Hast en nye Muur af Pæle og Kabel-Tove, etc. som en halv Kreds, ligesom tilforn, og naar den var færdig, da at slaae mit Telt op derudi; men saa længe vilde jeg blive paa Lykke og Fromme, hvor jeg var. Dette var den 21de.

April 22. Morgenen derefter var jeg betænkt paa Middel til at sætte mit Forsæt i Verk, men jeg leed stor Nod for Verktøy. Vel er det saa, at jeg havde 3 store Timmer-Øxer, og en stor Hob smaa Øxer, (thi vi havde taget dem med os at sæl-

ge eller handle dem bort til Indianerne) men de vare alle slove og fulde med Skaare af det meget knortede haarde Træ, jeg havde hugget med dem; og, endskiont jeg havde en Slibesteen, saa kunde jeg dog ikke baade drage den omkring og tillige slibe mit Verktoy derpaa. Dette kostede mig saa mange Tanker, som en Statsmand kunde have havt behov til en stor politisk Streg, eller ogsaa en Dommer til at domme over et Menneskes Liv eller Død. Endelig fand jeg paa at giore et Hiul med en Snor om, paa det jeg kunde dreie det omkring med min Fod, og have begge Hænder frie. NB Sligt havde jeg ikke seet i mit Fæderneland, eller i det mindste ikke bekymret mig derom, hvorledes det gik til; men siden blev jeg vaer, at det er der noget almindeligt. Derforuden var min Slibesteen stor og tung. Med dette stykke Arbeyde havde jeg i en heel Uge at giore, inden det kom til Skik.

April 28, 29. Disse to gandske Dage brugte jeg til at slibe mit Verktoy, og min Slibe-Stoel var meget beqvem og god.

April 30. Efterdi jeg merkede, at mit Brød gik flux med, saa holdt jeg i Dag Mynstring derover, og beskikkede mig selv efterdags ikkun een eeneste Kavring om Dagen; hvilket giorde mig meget bange.

Maji 1. Da jeg denne Morgen saae ud ad Havet, og Vandet var just lavt, blev jeg hos Strandsiden noget vaer, som syntes mig større end sædvanligt. Saa vidt jeg kunde see, lignede det et Fad. Da jeg kom nærmere hen til, fand jeg en

Ton-

Tonde, og 2 eller 3 stykker Vrag af Skibet, som den sidste Orcan havde drevet ind paa Stranden. I det jeg nu saae hen til Vraget, syntes mig, at det laae høyere oven Vandet, end jeg havde tænkt. Jeg besaae denne Tonde, og merkede strax at der var Krud deri. Men det var vaadt, og Krudet derfore blevet saa haardt som en Steen. Alligevel veltede jeg det længere op mod Strand-Bredden; og løb saa paa Sandet, saa nær til Skibet, som mueligt var, for at see, om der fandtes noget meere.

Da jeg var kommen til Skibet, fand jeg det flyttet langt bort fra den forrige Sted. Forstavnen som tilforn laae begraven i Sand, stod nu i det mindste 6 Fod oven Vandet, og Bagstavnen, som var brudt sonder, og strax, efterat jeg sidste Gang havde randsaget og forladt det, bleven af Søens Magt skilt fra det øvrige Krop, laae ligesom omvendt, og slengt paa den ene Side; og Sandet var just paa den Side af Bagdeelen fort saa hø i Hob, at i den Sted jeg ikke kunde komme til Vraget, uden jeg maatte svømme en god Fierdingsvey igiennem Vandet, saa kunde jeg nu, naar Vandet var paa det laveste, gaae derhen meestendeels tør-skoet eller med tørre Fødder. I Forstningen forundrede jeg mig derover, men tænkte strax, det maatte være kommet af Jordskiælvet. Efterdi Skibet var ved saadan Magt nu brustet meere end tilforn, saa dreve der allehaande Ting daglig til Landet, som Vandet havde løsnet, og Vinden og Floden havde efterhaanden slengt ind mod Strandbredden.

Dette forde mig aldeeles fra de Tanker, at forflytte min Boelig andensteds hen; og jeg giorde mig stor Umage, i sær denne Dag, om jeg kunde nogensteds komme ind i Skibet, men fand, at det vilde ikke paa nogen Maade lade sig giore, eftersom det var gandske fyldt med Sand inden i. Som jeg havde lært, ikke at være raadvild eller give mig saa let tabt, saa besluttede jeg at hugge i stykker alt hvad jeg kunde komme til, thi jeg kunde bruge det, om ikke saa lige eengang, saadog en anden Gang.

Maji 3. Begyndelsen giorde jeg med min Saug, og skar dermed en Bielke igiennem, hvilken, efter mit Tykke, holdt den eene Overdeel af dette halve Dekke tilsammen. Da jeg havde sauget den igiennem, ryddede jeg, saa meget jeg kunde, Sandet bort, hvor det laae hoyest; men jeg maatte denne Gang gaae derfra, fordi Vandet tog til at voxe.

Maji 4. Gik jeg ud at fiske, men fik ingen Fisk, som jeg torde æde. Endelig da jeg blev keed af denne Lyst, og just vilde gaae bort, fik jeg en ung Delphin. Jeg havde giort mig en lang Snor af Traade, som jeg havde vredet op af Tov-Totter, men jeg havde ingen Krog dertil. Alligevel fangede jeg ofte Fiske nok, saa mange som jeg kunde æde. Alle disse torrede jeg ved Solen, og aad dem torre.

Maji 5. Arbeydede jeg paa Vraget, saugede endnu en Tvær-Bielke i to, og fik tre Fyrre-Bretter ned fra Fordekket, band dem tilsammen, og lod dem drive til Land med Floden.

Maji

Maji 6. Blev jeg ved at arbeyde paa Vraget; fik mange Jern-Bolte, og andre stykker Jern; giorde mig stor Umage, kom hiem gandske træt, og tænkte at ville nu lade det blive derved.

Maji 7. Gik jeg igien til Skibet, dog ikke i Tanke at arbeyde, men fand at det af sin egen Tyngsel var brudt i to, siden Tvær-Bielkerne bleve affaugede. Adskillige Stykker syntes at ligge løse, og Inder-Siden af Rummet laae saa aaben, at jeg kunde see derind; Dog var det meestendeels fuldt med Vand og Sand.

Maji 8. Gik jeg atter derhen, med en Jernstang at bryde Dekket op, som nu laae gandske frit for Vand og Sand. Jeg stødte to Bretter løse, og fik dem med Floden til Land. Jern-Stangen lod jeg ligge om Borde indtil Morgen.

Maji 9. I Dag arbeydede jeg med Jernstangen ind i det inderste af Vraget, følede nogle Fade, giorde dem løse med Jernstangen, men kunde ikke bryde dem op. Jeg fornam ogsaa den Rulle Engelsk Blye, og kunde bevege den, men den var mig for tung at føre bort.

Maji 10. 11. 12. 13. 14. Gik jeg hver Dag til Skibet, og hentede mange Bielker, Sparrer, Dæler, Bretter, og 2 til 3 Centner Jern.

Maji 15. I Dag tog jeg to Øxer med mig, for at forsøge, om jeg ikke kunde faae et Stykke af Bly-Rullen til Bytte, naar jeg satte Eggen af den eene Øxe paa Blyet, og slog saa med den anden derpaa. Men jeg kunde intet Slag faae til at drive Øxen ret i Blyet, fordi det laae halvanden Foed dybt i Vand.

Maji 16. I denne Nat havde det været en heftig Vind, og Vraget syntes at være meere sønderslaget af Vandets Magt. Jeg selv tøvede saa længe i Skoven, for at faae Due-Steeg, at Floden kom for hastig paa mig, og jeg kunde ikke i Dag komme til Skibet.

Maji 17. Saae jeg nogle Ender af Vraget, som var slengt til Land, men laae hen ved 2 Engelske Miile borte fra mig. Jeg vilde alligevel see, hvad for noget det var, og befand, at det var et Stykke af Forstavnen, men mig for svart, saa jeg kunde ikke fore det afsted.

Maji 24. Paa enhver af disse Dage indtil i Dag arbeydede jeg paa Vraget, og brod med stor Besværlighed nogle Stykker los igien med Jernstangen, saa der med den første stærke Flod, som kom, dreve adskillige Fade og to Matros-Kister ind til Standbredden. Men fordi Vinden stod fra Landet, saa kom der i Dag intet ret ind til Stranden, uden noget Træ, og et Orehovet med saltet Brasiliansk Svine-Kiød, som var fordervet af salt Vand og Sand.

Med dette Arbeyde holdt jeg daglig ved indtil den 15 Junii, uden at jeg stunddum ogsaa sørgede for Maven, og derfore gik paa Jagt; men dog indrettede det altid saaledes, at jeg var færdig at gaae til Vraget, naar det blev Ebbe. Nu havde jeg Bielker, Bretter, Planker, og Jerntoy nok til at bygge en god Baad af, dersom jeg kun havde vidst Kunsten. Derforuden bemægtigede jeg mig paa adskillige Tider og i adskillige Stykker hen mod 100 Pund af Blyet.

Ju-

Junii 16. da jeg gik ned til Strandsiden, fand jeg en stor Soe-Skildpadde. Denne var den første, som jeg saae her, dog ikke fordi her jo var Mængde nok af dem ved Øen, men min ulykkelige Anlanding paa denne Side af Øen var Skyld derudi. Thi havde jeg slaget min Boepæl paa den anden Side af Øen, saa kunde jeg, som jeg siden befand det, have havt hen mod hundrede hver Dag; men maaskee ogsaa dyre nok maattet betale dem.

Den 17. Juni gav jeg mig i færd med at kaage Skildpadden. Den havde en Skok Æg i Livet, og dette Kiød var mig da det lekkerste og nydeligste, jeg i min Livstiid havde ædt; thi siden jeg kom til Land paa denne vildsomme Øe, havde jeg ikke faaet andet Kiød at æde, end af vilde Geder og Fugle.

Junii 18. regnede det den gandske Dag, og jeg blev hiemme. Mig syntes, der faldt nu en kold Regn, og jeg var lidet kold, hvilket jeg vel vidste at være noget usædvanligt i denne Egn.

Junii 19. var jeg gandske syg og kuldskier, ret ligesom det havde været koldt Veyer.

Junii 20. den heele Nat havde jeg ingen Roe; stærk Hovedpine og Rystelse.

Junii 21. var jeg meget svag, og halv død af lutter Angest over min ulyksalige Tilstand, at jeg var syg, og skulde ingen Pleye eller Opvartning have. Siden Stormen ved Hull var det nu den første Gang jeg bad til GUD, men vidste neppe

selv hvad jeg bad, og hvorom jeg bad; thi mine Tanker vare gandske forvirrede.

Junii 23. atter meget upasselig med Knugen og Rystelse, og stærk Hovedvee.

Junii 24. meget bedre.

Junii 25. megen stærk Koldesyge. Paroxysmus varede i syv Timer, Kuld og Heede, med mat Sveed.

Junii 26. var det bedre med mig. Og efterdi jeg havde intet at æde, saa tog jeg min Bosse, gik ud, men befand mig meget afmægtig. Dog skod jeg en Geed, slæbte den med stor Moye hiem, steegte noget deraf paa Risten og aad. Jeg havde heller stovet det, (*) og lavet en kort Suppe derover, men hvor var der en Potte til rede?

Junii 27. Kolden var atter saa heftig, at jeg laae heele Dagen i Sengen, og hverken aad eller drak. Jeg var færdig at døe af Tørst, men var saa svag, at jeg havde ikke engang saa megen Styrke, at jeg kunde staae op, eller hente mig selv en Mundfuld Vand. Jeg bad igien til Gud, var gandske forvirret, og naar Forstanden kom igien, var jeg saa uvidende og dum, at jeg forstod ikke engang at bede, men laae kun og raabte: "Ach Gud, "hielp mig! Gud hielp mig! Gud vær mig arme "Synder naadig! Jeg troer, jeg giorde i to til tre Timer intet andet, indtil Paroxysmus var forbi, da jeg faldt i Søvn, og opvaagnede ikke forend seent ud paa Natten. Da jeg vaagnede, merkede jeg en temmelig Bedervoxelse hos mig, men var dog mat,

(*) Stove, er at lade nogen slags Mad kaage sagte og under lukt Laag.

mat, og overmaade torstig. Ikke desto mindre, ef erdi der var i min heele Boelig ingen Draabe Vand at finde, maatte jeg blive liggende indtil Morgenen, og sov saa hen igien. I denne anden Slum havde jeg følgende forskrekkelige Drom:

Jeg tænkte, jeg sad paa Jorden, uden for min Skandse, oven til hvor jeg sad, da Stormen efter Jordskiælvet satte saa sterk paa, og saae der en Mand komme ud af en stor sort Skye, stigende ned i en lys Ild-Lue, som skod et klart Skin ned paa Jorden. Han var allevegne saa glimrende som en Lue, saa at jeg kun kunde see bag hen efter ham. Hans Væsen var saa overmaade forfærdeligt, at det lader sig ikke med Ord beskrive. Da han traadde med Foden paa Jorden, syntes mig, at Jorden bævede, ligesom tilforn ved Jordskiælvet, og heele Luften syntes at være idel Ilds Luer, hvilket jog Skræk i mig.

Neppe var han kommen til at staae paa Jorden, forend han gik lige hen imod mig med et langt Spyd eller Vaaben i Haanden at slaae mig ihiel; og da han var kommen noget affides til en lidt høyere Grund, talede han med mig, og jeg hørde saa forfærdelig en Røst, at jeg kand ikke beskrive hvor stor Skræk derudover paakom mig. Alt hvad jeg kand sige, at have forstaaet, var dette: "Efterdi alle disse Ting ha-"ve ikke beveget dig til Omvendelse, see saa skal du "nu døe. Da han havde sagt dette opløftede han, saasom mig syntes, Spydet i sin Haand, at dræbe mig dermed.

Ingen af alle dem, som nogensinde læse denne Beretning, maa kræve af mig, at jeg med Ord skulde kunde beskrive den gruelige Angest, min Siæl var udi, over dette forskrekkelige Syn, hvilket, endskiont det skeede i Drøm, forfærdede mig dog i Drømme saa usigeligen. Og lige saa lidet er det mig mueligt, at kunde tydeligen udsige den Virkning og Eftertryk, der blev tilbage i mit Sind, da jeg vaagnede op og merkede, at det var kun en Drøm.

Jeg havde, desverre! ingen ret Kundskab om Gud. Alt hvad jeg af mine kiære Forældres trofaste Underviisning havde fattet derom, det var altsammen udsveedt og glemt igien i de 8 Aar efter hinanden formedelst det ryggesløse Soe-Levnet, og idelig Omgængelse med mine Jevnlige, liderlige, letsindige og ugudelige Companer. Jeg husker, at jeg i all denne Tid har ikke eengang tænkt enten paa Gud i Himmelen, eller paa min egen indvortes Tilstand, og hvad jeg burde giøre; men et vis slags Følesløshed havde indtaget min Siel, saa jeg hverken følede Synden, eller havde mindste Attraae til Gud; kort sagt: Alt hvad man kand sige eller indbilde sig om den meest forhærdede, ubetænksomste, og ugudeligste Krop iblant de gemeeneste og liderligste Matroser, det var jeg, som ikke havde ringeste Følelse, hverken hvorledes man i Fare skal frygte sig for Gud, ey heller hvorledes man skal takke ham for Frelse.

Dette troer man mig desto lettere til, naar jeg, foruden det jeg allerede tilforn har fortalt, endnu frem-

fremdeeles mælder, at jeg i saa mangen mig hidtil Dags paakommen Ulykke og Elendighed havde ikke engang tænkt, at Guds Haand var derunder skiult, eller at det var en retfærdig Straf for mine Synder, for mit halsstarrige Forhold mod min Fader, eller ogsaa for mine nærværende Misgierninger, som vare store, eller at det i Almindelighed var at ansee som en Revselse for alt mit ryggesløse Levnet. Da jeg laae og slakkede omkring paa den farlige Reyse hos den vilde Havbredde og de øde Kyster af Africa, tænkte jeg ikke engang ret derpaa, hvorledes det vilde løbe af med mig, gav ey heller et Hierte-Suk til Guld, at han vilde viise mig den Vey, hvor jeg skuld hen, eller naadelig bevare mig for alle Farligheder, som jo synensynligen havde omringet mig, ey alleene af Rov-Dyr, men ogsaa af grumme vilde Menneskers: Ach nej! men jeg bekymrede mig slet intet om Guld eller hans Forsyn, og fulgte, som et ufornuftig Beest, blot den naturlige Fornufts Drift, og endda neppe det.

Da den Portugisiske Skipper reddede mig, og tog mig op af Havet ind i sit Skib, og beviiste all Venlighed, Ærlighed og Billighed, ja Godhiertighed mod mig, kom mig ikke den ringeste Taknemmelighed mod Gud i Sinde. Og da jeg derimod havde liidt Skibbrud, mistet hvad jeg havde, og var endnu i Fare at drukne ved denne Øe, saa rørde mig min Samvittighed ligesaa lidet, og jeg ansaae ey heller det for en Guds Dom, men sagde kun ofte til mig selv, at jeg var en forladt Hund, og fød ret til Ulykke. Vel

Vel er det saa, at da jeg første gang kom her paa Land, og saae alle mine Skibs-Brodre druknе, men mig frelst, da fornam min Sixl til nogen glædelig Bevegelse, hvilken var vel kommen til en oprigtig Taknemmelighed, dersom Guld havde fremdeles staaet mig bi; men det holdt op, hvor det havde begyndt, og blev ved en Fornuft-Slutning, om jeg saa skal kalde det, „da det alleneste glædede mig, „at jeg endnu levede, uden ringeste Eftertanke om Guds særdeles Miskundhed, som havde opholdt mig, og fraskilt mig til at leve frem for alle de andre, som druknede, ja uden at efterspørge engang hos mig selv, hvi Guds Forsyn havde just været saa barmhiertig mod mig? Ret ligesom Søefolk i Almindelighed glæde sig derover, naar de fra et Skibbrud ere slupne lykkeligen til Land, da de slukke all den Angest, de have udstaaet, ned med en Skaale Punß, og glemme det altsammen, saa snart det kun er forbi. Og ligeledes var jeg sinded.

Paa selvsamme Tid, da jeg siden eftertænkte min Tilstand, hvorledes jeg dog var bleven fordreven til denne vildsomme Øe, havde intet Menneske hos mig, ey heller Haab om nogen Hielp eller Befrielse, hvorudover jeg blev bedrøved, og jeg derimod kun halvveys saae, at jeg kom dog ikke til at døe af Hunger, saa fand jeg ikke meere til min forrige Bedrøvelse, jeg blev lystig, greb til at arbeyde til mit Ophold og Nødtorft, og græmmede mig slet intet over min Tilstand som en Guds Dom, ey heller over Guds Vrede, som svevede over mit Hoved. O! deslige Tanker komme mig kun gandske sielden i Sinde.

Kor-

Kornets Fremskydelse, hvorom er mældet i Journalen, havde i Førstningen en liden Virkning hos mig, og jeg faldt i alvorlig Eftertanke, saa længe som jeg formodede, at det saae ud til et Mirakel; men, saa snart denne Tanke var forbi, saa var det og til Ende med den Bevægelse, som derudover yttrede sig hos mig.

Ligeledes gik det med Jordskiælvet, ihvorvel der kunde intet af dette slags have været forfærdeligere, og tillige kraftigere til at lede mig lige til den usynlige Magt, som alleene regierer saadanne Ting; enddog var den første Skræk neppe forbi, førend ogsaa den Virkning, som derover havde yttret sig hos mig, strax forsvandt. Jeg havde ikke meere Følelse hos mig om Gud og hans Domme, og endnu mindre, at mit nærværende Kors var tilsendt mig fra hans Haand, end om jeg havde været eller levet i den allerlykkaligste Tilstand.

Men nu, da jeg begyndte at blive sig, en elendig og bitter Død alt meere og meere bares mig for, mine Livs-Aander vilde forgaae under en stærk Sygdoms Byrde, og Naturen tegnede til at blive aldeles overvunden af den stærke Koldesyge, da begyndte Samvittigheden, som saa længe havde sovet, at vaagne op, og jeg at bebreyde mig selv mit Levnets Forhold, hvormed jeg saa synensynligen formedelst særdeeles Ugudelighed havde opirret Guds Retfærdighed som en Hævner til at hiemsøge mig med usædvanlig Straf.

Disse Betragtninger giorde mig i de første to eller tre Dage af min Sygdom gandske forsagt,

og

og, da Kolde-Sygens Heftighed saavelsom min Samvittigheds skrekkelige Bebreydelse satte an paa mig, tvang det mig nogle Ord af som en Bøn; dog kand jeg ikke sige, at jeg bad ret, som jeg burde, med Attraa og Haab, men det skeede meere af blot Frygt og Angest. Mine Tanker vare forvirrede, min Samvittigheds Overbeviisninger betyngede mig mit Hierte, og Frygt for at doe i slig en ynkelig Tilstand forde mig Dunster af idel Skræk i Hovedet, saa jeg i denne min Siæls Uroe veed ikke, hvad min Tunge maa have talet. Det har vel været et Skrig, omtrent saa lydende: „Ach Guld! hvilket et elendigt Creatur er jeg? „Skulde jeg blive syg, saa kom jeg vist nok til at „doe, fordi jeg har intet Menneske, som kand hielpe mig til rette eller see mig til gode? og hvorledes vil det siden gaae mig? Herpaa brast jeg i Graad, og kunde i en lang Tiid ikke tale eet Ord meere.

Imidlertid randt mig min Faders trohiertige Raad og hans Spaadom i Sinde, nemlig: „Der„som jeg begik den Daarlighed og gav mig til at „reise Verden igiennem, saa havde jeg hverken „Lykke eller Velsignelse af Guld at vente, og jeg „fik siden Tiid nok til at overveye hvorledes jeg „havde foragtet hans Raad, ja maaskee forsilde, „naar der var ingen tilstede, som kunde redde mig. Nu, (raabte jeg hont), nu seer jeg, at min kiære Faders Ord vare sande; nu er det aabenbare; nu har Guds retfærdige Hevn grebet mig, og der er ingen som redder eller hører mig.

mig. Jeg har forkastet det Guds Kald, som vilde have sat mig i en Stand, hvorudi jeg kunde have levet lykkalig og magelig, men jeg vilde hverken selv erkiende eller skionne paa den Stand, ey heller vilde jeg lære dens Lykkalighed af mine Forældre. Jeg forlod dem i Bedrøvelse over min Ubesindighed, og nu er Skiftet kommet til mig, at jeg er igien forladt, og maa bejamre den Elendighed, der er fulgt paa saadan Daarlighed. Jeg afslog deres Hielp og Bistand, som vilde have hiulpet mig frem i Verden, og giort alting mageligt for mig, men nu er jeg i største Nød, saa min Natur selv er hart ad overvunden, og her er ingen Bistand, ingen Hielp, ingen Trost, intet Raad. Da raabte jeg: „HErre, hielp mig, thi jeg er i „stor Nod, som haver rammet mig!

Dette var den første Bøn, om jeg saa maa kalde det, som jeg havde giort i saa mange Aar. Nu gaaer jeg til min Journal igien.

Junii 28. efterat jeg havde vederqvæget mig lidet ved den Søvn, jeg fik, og Paroxysmus af Koldesygen var gandske forbi, stod jeg op. Og endskiont Frygten og Angesten over min Drøm var stor, saa betænkte jeg dog, at Kolden vilde den anden Dag komme igien; imidlertid havde jeg nu Tiid at skaffe mig noget ved Haanden, som jeg kunde styrke og vederqvæge mig med, naar jeg blev svag igien. Jeg fyldede da først en stor firekanted Flaske med Vand, og satte den paa mit Bord, saa jeg kunde rekke til den i Sengen. Og paa det jeg kunde tage Kulden af Vandet,

saa

saa blandede jeg en Pæl Rum eller Zukker-Brændeviin deriblant, og skulpede det vel sammen i Flasken; tog mig derhos et Stykke Gede-Kiød og stegte det paa Kull, men jeg kunde kun æde lidet deraf. Jeg gik lidet omkring at bevæge mig, men aarkede ikke længe, thi jeg var meget afmægtig, og derhos af Hiertet bedrøved og nedslagen over den Betragtning, jeg giorde mig om min elendige Tilstand, samt over den Frygt der var hos mig, at Sygdommen skulde den anden Dag komme igien. Hen mod Aften lavede jeg mig en Ræt af tre Skildpadde-Æg, hvilke jeg stegte i Asken, og aad dem af Skalen, ligesom man ellers hos os pleyer at æde de sødne. Og dette var saa vidt jeg af min gandske Livs-Tiid kand huske, den første Bid, som jeg med hiertelig Bøn til GUd puttede i min Mund.

Da jeg nu havde faaet Mad, forsøgte jeg at gaae ud igien, men mærkede, at jeg var saa træt, at jeg kunde neppe bære Bossen, (thi den tog jeg altid med mig.) Jeg gik derfor ikke ret langt, forend jeg satte mig ned paa Jorden, og saae hen paa Havet, som faldt mig ret i Øye, og var gandske stille. Imidlertiid jeg saa sad, havde jeg adskillige Tanker, i sær følgende Betragtning:

„Hvad er Jorden og Havet, hvoraf jeg har
„seet saa stort et Stykke? Hvorfra ere de komne?
„og hvad er jeg og alle andre Creaturer, vilde og
„tamme, Mennesker og Fæ? hvorfra ere vi?

„Saa følger da gandske naturlig Viis: Dette alt-
„sammen har Gud skabt Got, faldt mig da besynder-

li-

„ligen ind: Har Gud skabt alle disse Ting, saa forer „og regierer han dem ogsaa alle, og hvad der hø„rer til. Thi den Magt, som kunde giøre alle Ting „maa vist nok ogsaa have Magt til at føre og re„giere dem.

„Er det nu saaledes beskaffet, saa kand der „hverken paa Jorden eller Havet skee noget, uden „han jo veed eller har befalet det.

„Skeer der da intet uden hans Vidende, saa „veed han jo ogsaa, at jeg er her, og det i saa jam„merlig Tilstand: Og skeer der intet uden hans „Befalning, saa har han ogsaa forordnet alt hvad „der er kommet over mig.

Her faldt mig intet ind, hvormed jeg kunde imodsige een af disse Fornuftens Slutninger; og derfore troede jeg desbedre, at Gud havde saaledes tilskikket mig det altsammen, og at jeg ved hans Regiering var kommen i denne elendige Stand. Thi han alleene har jo Magt baade over mig, og over alt hvad der skeer i Verden. Strax yttrede sig hos mig dette Spørsmaal:

"Hvorfore har Gud giort mig dette? Og "hvormed har jeg forskyldt det af ham?

Her gav mig min Samvittighed strax en Snibbe, fordi at jeg begik ligesom en Guds-Bespottelse; og mig syntes, at den straffede mig med disse Ord: "O du forvorpne Skarn! tør du endda "spørge, hvormed du har forskyldt det? See kun til"bage til dit syndige og liderlige Levnet, og spørg "dig da selv ad, hvormed du har forskyldt det! "Spørg heller, hvi du ikke allerede for længe siden

"est omkommen? Hvi du ikke druknede paa Rehden "for Yarmouth? Hvorfore du ikke blev dræbt i "Fegtningen med de Saleeske Soe-Rovere? Hvi "du ikke blev paa den Africanske Kust reven ihiel af "vilde Dyr? Eller hvorfore Havet ikke her opslu- "gede dig, ligesom alle dine Staldbrødre? Og end- "da sporger du: hvormed du har forskyldt det?

Disse Betragtninger giorde mig gandske stum, ligesom et forbauset Menneske, og jeg havde ikke et eeneste Ord at indvende, kunde ey heller svare mig selv, men jeg stod tankefuld og bedrovet op, listede mig langsom tilbage hen til min Boelig, og krøb over Muren, ligesom jeg vilde gaae til Seng. Men mine Tanker vare aldeles urolige, og ieg havde ingen Lyst til at sove; satte mig derfore ned paa min Stoel, og tændede min Lampe, eftersom det begynde te at blive morkt. Som jeg nu sad og var paa nye meget bange for at Kolden skulde komme igien, saa huskede jeg paa, at Brasilianerne brugte imod alle deres Sygdomme snart intet andet end deres To- bak, og jeg havde just i en Kiste en Rulle, som al- lerede var tilbereed, samt noget frisk, som var end- nu ikke tilfulde toret og lavet til rette.

Jeg gik at hente Tobakken, uden Tvivl efter Guds Tilskikkelse; thi jeg fand i samme Kiste baa- de Lægedom for Legemet og for Siælen. Jeg luk- kede Kisten op, og fand det jeg ledte efter, nemlig Tobak; og efterdi de faa Boger, som jeg havde reddet, laae ogsaa derudi, saa tog jeg en af bemeldte Bibeler, i hvilke jeg hidindtil ikke havde havt saa megen Tid eller maaskee ikke saa megen Lyst, at jeg kun-

kunde see engang derudi, og jeg bar baade Tobak og Bibel hen paa Bordet.

Hvorledes jeg skulde bruge Tobakken for min Tilstand, og om den kunde være mig tienlig, vidste jeg ikke. Dog giorde jeg adskillige Prøver dermed, thi jeg tænkte, det maatte dog gaae an enten paa een eller anden Maade. Først tog jeg et stykke af et Blad, og tyggede det i Munden, hvor af Hiernen blev mig i Førstningen gandske dum, fordi Tobakken var endnu frisk og streng, og jeg var endnu ikke ret vant til den. Siden lagde jeg nogle Blade et Par Timers Tid i noget Brændeviin, for at drikke det, naar jeg lagde mig at sove. Til sidst brændte jeg et lidet Stykke paa en Ild-Pande med nogle Glæde, og holdt min Næse gandske nær over Rogen, saa længe som jeg kunde taale Heeden, og holde ud, at jeg ikke skulde qvæles deraf.

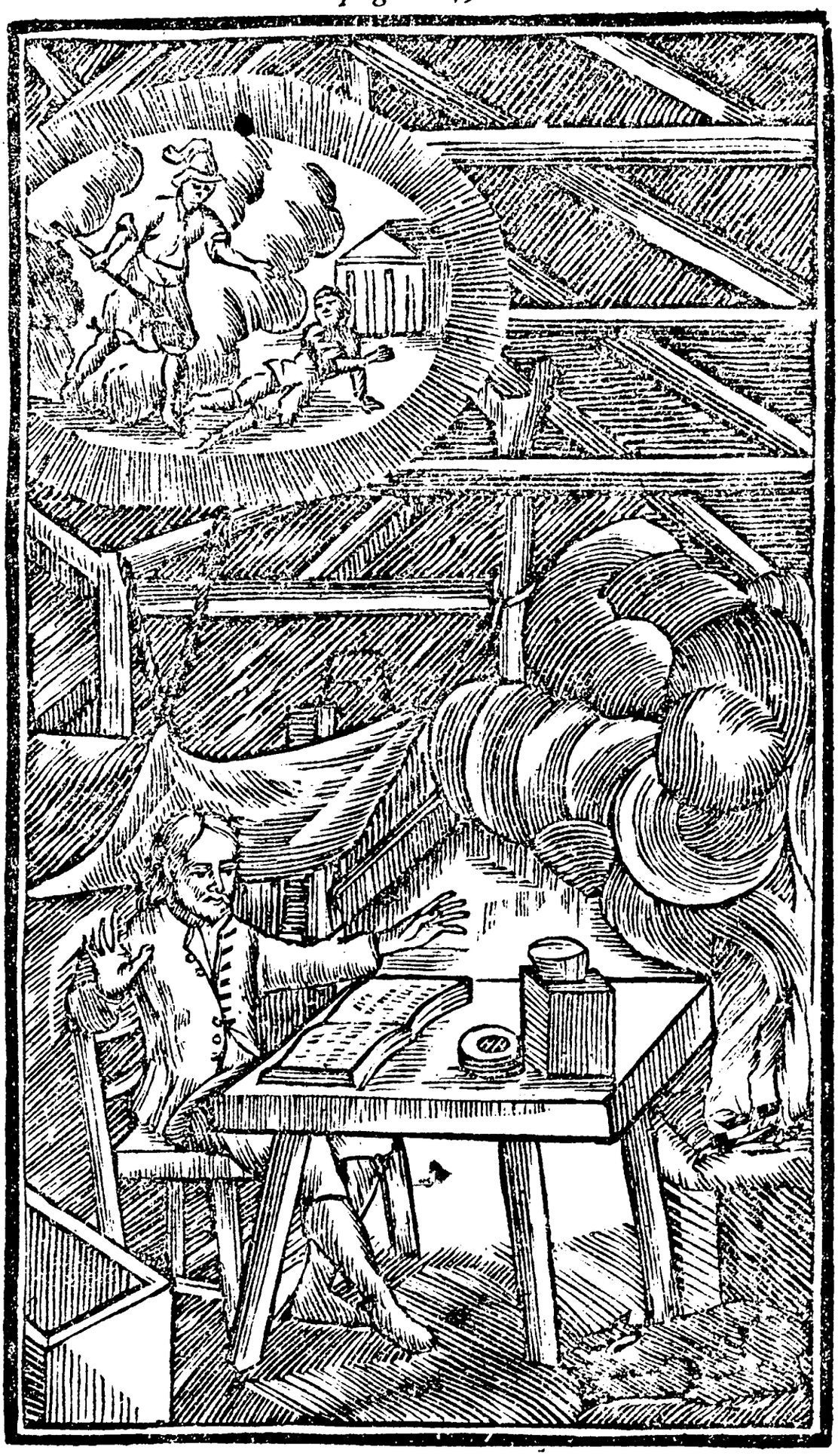
Indtil Tobakken begyndte at virke, tog jeg fat paa Bibelen, og begyndte at læse. Men jeg var saa ørr i Hovedet et af Tobakken, at jeg kunde denne gang ikke holde længe ved. Da jeg havde aabnet Bibelen, vare disse de første Ord, som komme mig for Øyne: "Kald paa mig i din Nød, saa vil "jeg frelse dig, og du skalt prise mig.

Disse Ord passede sig retteligen paa min Tilstand, og giorde, imedens jeg læsede dem, allerede en Virkning i mine Tanker, skiønt ikke saa kraftig, som siden. Thi hvad der stod om Frelse, vilde, saa at sige, ikke passe sig paa mig. Dette Frelse, var i mit Sind saa langt borte og saa umueligt, at jeg begyndte at sige ligesom Israels Børn, da Gild lo-

vede dem Kiød nok at æde: „Ja, mon GUd kunde „berede et Bord i Ørken? Ligesaa spurde jeg: „Mon „GUd selv kunde frelse mig fra denne Sted? Og fordi det tovede i mange Aar, inden jeg saae nogen Forhaabning dertil, saa holdt jeg det virkelig i mine Tanker for umueligt. Alligevel havde disse Ord stor Fynd hos mig, og jeg ponsede ofte paa dem.

Nu blev det seent paa Natten, og Tobakken havde, som sagt er, giort mig saa svingelhoveded, at jeg blev søvnig. Thi lod jeg min Lampe brænde i Kielderen, i fald jeg om Natten behøvede noget, og krøb saa i Sengen. Dog, førend jeg lagde mig til Hvile, giorde jeg, hvad jeg endnu aldrig i min Livs Tid havde giort, nemlig jeg faldt paa mine Knæ, og bad GUd, at han vilde opfylde sin Forjættelse, at, „naar jeg raabte til ham paa min „Elendigheds Dag, han da vilde frelse mig. Efterat jeg havde giort denne min ufuldkomne Bøn, drak jeg Brændeviinen, som jeg havde lagt Tobakken udi, og var deraf bleven saa ram og stinkende, at jeg neppe kunde faae den ned. Derpaa lagde jeg mig ned, men mærkede strax, at det steg mig stærkt op i Hovedet, dog faldt jeg i en dyb Søvn, og vaagnede ikke, førend Klokken var, efter Solens Løb at regne, hen mod tre om Eftermiddagen; ja jeg er endnu i den Meening, at jeg maa have søvet den følgende gandske Dag og Nat igiennem, og indtil den tredie Dags Eftermiddag Klokken 3: Thi ellers veed jeg ikke, hvorledes jeg i min Regning paa Dagene i Ugen skulde være kommen

en

ROBINSONS Dröm og Omvendelse.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

en Dag til kort, saasom det nogle Aar derefter udviiste sig. Thi dersom jeg havde tabt den ved at passere frem og tilbage under Linien, saa maatte der have feylet meere end een Dag. Men vist nok er det, at jeg er kommen en Dag til kort i min Regning, og har dog aldrig erfaret, hvorledes det er tilgaaet.

Hvorom alting er saa befand jeg mig dog særdeles forfrisket, og mine Livs-Aander lystige og hurtige. Da jeg stod op, var jeg stærkere, end Dagen tilforn, og min Mave bedre; thi jeg fornam til Hunger. Kort sagt: Dagen derefter havde jeg slet intet Knug af Kolden, men det tegnede da til Bedring. Dette skeede den 29 Junii.

Den 30 var min Jagt-Dag, og jeg spadserede ud med Bossen, men gik ikke ret langt. Jeg skød et Par Strand-Fugle, som saae ud hart ad ligesom vilde Gixes, og bar dem hiem. Dog havde jeg ikke synderlig Lyst til at æde dem, lavede mig derfore nogle Skildpadde-Æg til rette, hvilke smagte mig ret vel. I denne Aften tog jeg igien den Lægedom ind, som havde giort saa god Virkning den forrige Dag, nemlig Rum satt paa Tobak; men jeg tog ikke saa meget, ey heller tyggede jeg noget Blad, røgede mig ey heller dermed. Alligevel var jeg Dagen derefter, den 1 Julii, ikke saa vel tilpas, som jeg havde ventet; thi Kolden knugede mig endda lidet.

Julii 2. Jeg brugte Lægedommen igien paa alle tre Maader, giorde mig søvnig dermed, ligesom i Førstningen, og drak en dobbelt Portion.

Den 3 Julii blev Koldesygen reent borte, skiont

jeg fik ikke mine fulde Kræfter, igien forend nogle Uger vare forløbne. Medens jeg saa efterhaanden kom til mig selv igien, laae dette Sprog: Jeg vil fr[illegible], mig særdeles i Tankerne; og mig syntes det umueligt, at jeg nogensinde skulde blive frelst, saa jeg derfore vilde ikke engang haabe det. Hver gang jeg qvælede mig med slige Tanker, befindede jeg mig, at jeg over den alt for heftige Attraa, jeg havde til at blive aldeles frelst her fra Øen, agtede kun lidet den Hielp og Redning, som var mig nyelig vederfaren; saa jeg maatte ligesom sporge mig selv ad saaledes: „Er jeg ikke bleven frelst fra „min Sygdom, og det endog paa saa underlig „Maade? har ikke Gud revet mig ud af den elen„digste Tilstand, som jeg endnu gruer for? og hvor„ledes har jeg skionnet derpaa? har jeg vel giort „hvad mig burde? Gud har frelst mig, men jeg „har ikke priset ham. Jeg haver ikke erkiendt dette for en Frelse, ey heller takket ham derfore; hvor kand jeg da vente en storre Frelse?

Dette rorde mit Hierte ret inderlig, jeg faldt strax ned paa mine Knæ, lovede og takkede Gud med høy Røst, fordi jeg var bleven karsk igien.

Julii 4. Om Morgenen tog jeg fat paa Bibelen, begyndte alvorligen at læse i det Nye Testamente; og jeg foreskrev mig selv en Lov, at jeg skulde hver Morgen og Aften læse derudi, (dog uden at binde mig til Capitlernes Tall,) saa længe som mit Sinds Beskaffenhed vilde tillade det. Ikke længe derefter, da jeg med Alvorlighed havde sat dette mit Forsæt i Verk, blev mit Hierte endnu hef-

heftigere rørt og meere bedrøvet over det ryggesløse Levnet, jeg tilforn havde ført. Virkningen af min Drøm blev ligesom fornyet, og de Ord: „Alle„disse Ting have ikke bevæget dig til Omvendelse; ponsede jeg alvorligen paa. Jeg bad GUd just inderligen, at han vilde give mig retskaffen Omvendelse, da det skedde ved særdeeles Tilskikkelse, at, som jeg, ved det jeg læsede i Bibelen samme Dag, kom til disse Ord: „GUd haver ophøyet dig til en Fyrste og Frelsere, at give Omven„delse og Syndernes Forladelse, saa lagde jeg Bogen bort, og opløftende mit Hierte og mine Hænder til Himmelen, ligesom i frimodig Henrykkelse raabte høyt: „JEsus! du Davids Søn, JEsus, du „ophøyede Fyrste og Frelser, giv du mig Omven„delse!

Dette var den første gang, jeg i egentlig Forstand kand sige at have bedet retteligen, saa længe jeg havde været i Verden. Thi nu bad jeg fordi jeg følede min Nød, og jeg bad med et sandt Haab, som holdt sig til GUds Ord. Og fra den Tid, tør jeg vel sige, giorde jeg Begyndelse til det trøstelige Haab, at GUd skulde bønhøre mig.

De Ord: „Kald paa mig, saa vil jeg frelse dig, begyndte jeg nu først at antage i en gandske anden Forstand, end tilforn, eftersom jeg tilforn forstod ingen anden Frelse, end af mit nærværende Fængsel. Thi endskiønt jeg havde min Villie og Rum nok her paa Den, saa var det mig dog, efter min forrige Meening, ret et Fængsel. Men nu lærde jeg at forstaae det anderledes. Nu saae jeg med Gruelse tilbage

til mit forrige Levnet, og mine Synder komme mig saa forskrekkelige for Øyne, at min Siæl bad Gud om intet meere, end om Frelse fra Syndens Byrde, som hindrede og dæmpede al min Glæde. Thi hvad mit eensomme Levnet angik, bad jeg ikke engang, at Gud vilde frelse mig derfra, ja jeg tænkte ikke engang derpaa. Naar jeg lignede alt dette mod det andet, saa var det ligesom intet. Og dette Stykke af min Historie sætter jeg derfore hos, for at give dem, som læse det, denne Erindring og Forsikkring, at, naar de først ere komne saa vidt, at de forstaae Sagen, de da skulle holde Befrielse fra Synden for en langt større Lyksalighed, end Befrielse fra Gienvordighed.

Men jeg bryder af og fortsetter Journalen.

Nu begyndte vel min Tilstand at blive elendigere, i Henseende til Legemet, men langt mageligere og fornøyeligere i Henseende til Sindet; og eftersom mine Tanker vare formedelst idelig Læsning i den hellige Skrift og ivrig Bøn til Gud rettede paa høyere Ting, saa fand jeg stor Trøst og Fornøyelse derudi, som jeg hidindtil ikke havde vidst af at sige. Da jeg nu kom igien til Sundhed og Styrke, giorde jeg mig Umage for at skaffe mig hvad jeg behøvede, og at indrette mine Sager saa ordentlig, som skee kunde.

Fra 4 Julii indtil den 14de gik jeg fornemmelig ud med Bøssen kun en kort Tid hver gang, som et Menneske, der efter udstanden Sygdom samler sine Kræfter igien efterhaanden; thi man kand neppe troe, hvor afmægtig jeg var bleven.

Med

Med Lægedommen var det visseligt nyt Paafund, og der er vel aldrig nogen Koldesyge dreven bort paa saadan Maade. Derfore kand jeg ikke just raade nogen anden at bruge dette Middel, fordi det lykkedes mig; thi endskiont det drev Kolden bort, saa derimod svækkede det mine Kræfter meget, og jeg derforuden havde en Tidlang ofte stor Riven og Sliden i mine Seener og Hofter.

Deraf merkede jeg ogsaa dette iser, at det var meest skadeligt for min Sundhed at gaae ud i de vaade Maaneder, besynderligen naar der kom stor Regn, som havde stærk Storm i Følge. Og efterdi der gemeenligen følge deslige Orcaner med Regnen, end ogsaa i den tore Aarets-Tid, saa sluttede jeg deraf, at samme Regn var farligere, end den, som faldt i September og October.

Nu havde jeg været hen mod 10 Maaneder paa denne ulykkalige Ø; All Mueligheden til at blive befriet fra denne Tilstand syntes at være mig aldeles betagen, og jeg troede stadeligen, at der havde aldrig noget Menneske sat Fod paa denne Sted. Da jeg nu havde faaet min Boelig efter mit Sind indrettet, tragtede jeg efter at faae nøyere og meere Kundskab om Øen, og at see hvad fleere mig endnu ubekiendte Vexter jeg kandskee maatte opdage derpaa.

Det var den 15 Julii, da jeg begyndte nøyere at besee Øen. Forst gik jeg op til den Viig eller Havn, hvor jeg, som mældt er, altid landede med mine Floder. Da jeg var kommen et Par Miile langs op med denne Viig, befand jeg, at

den gik ikke længere op, men slap der, og blev ikkun til en liden Bæk af rindende Vand, som var ret friskt og godt. Dog fordi det var just paa den tore Tiid, saa fandtes der kun lidet Vand der udi, neppe saa meget som der kunde giøre en rindende Strøm.

Hos Bredden af denne Bæk laae der mange deylige Savannas eller Enge, som vare jevne, og begroede med Græs. Og hvor Grundene laae høyere, saa den, efter Formodning, blev ikke oversvømmet, fand jeg en temmelig Forraad af Tobak, som var grøn og skød op til en stor tyk Stilk. Derforuden stode der adskillige andre Vexter, som maaskee kand have været meget nyttelige, men jeg kiendte dem ikke.

Jeg ledte efter en Rod, som kaldes Cassava-Rod, hvoraf alle de Indianer, som leve under denne Kant af Himmelen, lave deres Brod; men jeg fandt ingen. Store Aloe-Buske saae jeg vel, men jeg forstod mig den gang ikke derpaa. Jeg saae ogsaa adskillige Zukker-Ror, men vilde og u-fuldkomne, fordi dem fattedes Opvartning. Med denne Kundskab var jeg denne gang tilfreds, vendte derfor hiem igien, og eftertænkte hos mig selv, hvorledes jeg skulde komme til at lære hvad Dyd og Nytte der var hos de Frugter og Planter, jeg fand, helst siden jeg haabede at finde fleere. Men det vilde ikke vel gaae an for mig, thi jeg, kort at sige, medens jeg var i Brasilien, havde været skiødeslos i at give Agt derpaa, saa jeg forstod mig kun lidet paa Mark-Vexter, jeg vidste ikke en-

engang, hvorledes jeg kunde føre mig dem til Nytte, nu da jeg havde dem meest behov.

Dagen derefter, som var den 16 Julii, gik jeg den samme Vey; og da jeg kom lidet længere frem, end jeg Dagen tilforn havde været, saae jeg, at Bækken og Savannas (det er Engene) strekkede sig ikke længere, men Landet blev fastere og tættere, end tilforn. I denne Egn fand jeg adskillige Frugter, i sær Meloner, voxende paa den bare Jord i Mængde, og Druer paa Træerne. Stokkene havde virkelig bredet sig ud gandske hen over Træerne, og Druerne vare just nu paa det beste, nemlig modne og fulde. Dette var for mig en forunderlig, men derhos ret en glædelig Kundskab. Efterdi jeg da var herudi bleven klog af andres Skade, og havde af Erfarenhed lært at æde sparsommeligen deraf, thi jeg kom ihu, at, da jeg var i Land i Barbariet, havde mange af vore Engelske Landsmænd, som vare der Slaver, faaet Buglob og Kolden af det de havde ædt Druer, og vare derudover døde bort; saa fand jeg paa et herligt Middel til at indrette Druerne, at de kunde være sunde at æde, nemlig: Jeg tørede dem ved Solen, og forvarede dem, ligesom Zibeber eller lange Rosiner, hvilke jeg holdt for at være baade sunde og behagelige at æde, naar der vare ingen fleere friske at faae.

Der blev jeg den gandske Aften, og kom ikke hiem, hvilket var den første Nat, at jeg, saa at sige, sov uden for mit Huus. Om Natten giorde jeg ligesom den første Nat, jeg var kommen

paa

paa Dett; nemlig: Jeg sov oppe i et Træ meget vel, begav mig den anden Morgen paa nye ud paa Kundskab, gik, langs med Dalene at regne, hen mod fire Engelske Miile, holdt mig stedse mod Norden, og lod en Rad Bierge ligge paa Sønd're- og Østre-Siden.

Ved Enden af denne Vey kom jeg til en Aabning, hvor Landet syntes at vrie sig ned mod Vesten, og paa den anden Vey, nemlig: mod Østen, løb der en maadelig Kilde med frisk Vand, som sprang ud af en Bakke næst hos mig: og Landet syntes saa grønt, saa blomstrende, og alle Ting havde saadan en Foraars-Farve, at de saae ud som en plantet Hauge.

Jeg stigede lidet ned udi denne lystige Dal, og overtaae den med en hemmelig Fornøyelse, som dog lindrede min øvrige Sorg, i det jeg tænkte, at det hørde mig altsammen til, at jeg var u-modsigelig Konge og Herre over dette Land, og havde Eyendoms-Ret saa, dersom jeg kunde tage det andensteds hen med mig, blev jeg ligesaa fuldkommen berettiget dertil, som nogensinde en Lehns-Herre over et Gods i Engelland. Her saae jeg en Overflødighed af Cocos-Træer, Pommerantz-Træer, og Citron-Træer, men alle vilde, og faa af dem havde Frugter, i det mindste paa den Tid. Imidlertid vare de grønne Citroner ey alleene behagelige, men ogsaa sunde for mig, og siden blandede jeg Saften af dem med Vand, saa det blev meget sundt, kiølende og vederqvægende at drikke.

Nu merkede jeg vel, at jeg fik nok at samle

og

og at bære hiem, og besluttede derfore at giemme en Forraad saavel af Druer, som af søde og suure Citroner, indtil det blev vaadt Veyerligt, hvilket jeg snart ventede.

Til den Ende samlede jeg en stor Hob Druer paa et Sted, og en mindre Hob paa et andet Sted, samt en temmelig Forraad af allehaande Citroner paa det tredie Sted. Nogle faa tog jeg med mig hiem, i Tanke at hente en Pose eller Sæk, og ligeledes derudi bære Resten hen til min Boelig.

Efterat jeg nu havde tovet i tre Dage paa denne Reyse, kom jeg hiem igien til mit Huus; thi saaledes faaer jeg nu at kalde mit Telt og min Kielder. Men førend jeg kom derhen, vare Druerne brustne sønder, fordi de vare saa store, saftige og tunge, saa jeg lidet eller slet intet kunde bruge dem. Citronerne vare endnu heele, men jeg kunde kun slæbe faa af dem hiem paa eengang.

Dagen derefter, nemlig den 19 gik jeg derhen igien med to Poser, at hente de Frugter, jeg havde fundet. Men jeg maatte storligen forundre mig, da jeg kom til min Hob Druer, som vare saa fulde og klare, da jeg plukkede dem af, men vare nu alle adspredde, søndertraadde, og slæbte hid og did omkring, samt en Deel af dem opædte. Hvoraf jeg sluttede, at der maatte have været et vildt Dyr i Nærværelsen, som havde giort det. Men hvad for et Dyr det egentlig havde været, vidste jeg ikke.

Dog, da jeg saae, at jeg kunde ikke vel legge dem

dem i Hob, ey heller bære dem i en Sæk, fordi de bleve sondertrykte, fordervede, og toge siden til at raadne, saa fand jeg paa et andet Middel. Jeg samlede en stor Hob, og hængde dem paa Greenene af Træerne, at de kunde tores ved Solen. Derimod tog jeg af de smaa og store Lemoner saa mange, som jeg kunde bære hiem paa min Ryg.

Efterat jeg var kommen hiem med dette Bytte, betragtede jeg med stor Fornøyelse denne Dals Frugtbarhed, og hvor lystig denne Egn laae, hvor sikkert der var for Storm hos denne Soe-Side, samt den deylige Skov deromkring, og sluttede deraf, at jeg havde slaget min Boepæl paa en Sted, som uden Tvivl var den sletteste i heele Landet. Da jeg nu havde vel overveyet alting, begyndte jeg at tænke paa at flytte min Boelig andensteds hen, og at oplede mig en Plads, der laae lige saa sikker, som den, jeg allerede havde bygget paa, og saa fremt det var mueligt, at udvælge mig samme Plads i denne lystige og frugtbare Egn af Den.

Disse Tanker laae mig længe i Sindet, og Egnens deylige Skikkelse havde hos mig opvakt en særdeles Lyst til at ville boe der. Men da jeg nærmere overveyede, hvorledes jeg dog alligevel boede nær hos denne Soe-Kant, hvor det i det mindste var mueligt, at der kunde yttre sig noget til min Fordeel, og maaske samme Skiebne, som havde fort mig hid, kunde engang i sin Tiid forsætte nogen herhid til Landet; og om det end var neppe at haabe til, at saadant skeede, saa var dog mit Forsæt, at ville boe midt paa Den mellem Bierge

ge og Skove, moxen ligesom et Fængsel, som jeg indsperrede mig selv udi for Tiden, og jeg giorde derved min Forhaabning om Befrielse herfra ey allene utroelig, men ogsaa plat umuelig. Derfor maatte jeg ingenlunde flytte bort.

Alligevel havde jeg faaet saadan Lyst til denne Egn, at jeg blev der i all den ovrige Tiid af Junii Maaned. Og endskiont jeg efter noyere Overveyelse besluttede at blive boende i min Skandse, saa byggede jeg mig dog en Løv-Sal eller et Sommer-Huus ved Soe-Kanten indhegnede det paa en vis Viide med et stærkt doobelt Gierde, saa hoyt som jeg kunde naae, og fyldede det med tykke Rafter og Riis. Her sov jeg gandske tryg, mangen gang 2 til 3 Nætter i Rad, og stigede altid, ligesom ved min rette Boelig, op og ned paa en Stige. Saaledes havde jeg da nu, efter min Indbildning, her mit Land-Huus og der mit Pallatz hos Soen. Paa dette Huus arbeyde jeg indtil Augusti Maaneds Begyndelse.

Mit Gierde var just færdigt, og jeg havde her kun havt kort Fornoyelse for min Umage, førend Regn-Tiden kom og drev mig bort hen til min gamle Boelig. Thi endskiont jeg havde her ligesom der giort mig et Telt af et stykke Seyldug, og befæstet det, saa havde jeg dog ikke den Lye af Hoyen imod Stormvinde, ey heller havde jeg en Kielder bag mig, som jeg kunde krybe ind udi, naar det regnede alt for stærkt.

I Begyndelsen af Augusti Maaned var, som sagt

sagt er, min Løv-Sal færdig, og jeg begyndte at fornøye mig. Den 3 Augusti befand jeg, at Druerne, som jeg havde ophængt, vare fuldtøre, og ligesom de beste tørede Rosiner. Saa tog jeg dem da ned; og jeg giorde meget vel derudi: Thi ellers havde Regnen, som fulgte paa, vist nok fordervet dem, og jeg havde mistet den beste Deel af min Vinter-Proviant; thi jeg havde over to Hundrede store Klaser af det slags. Neppe havde jeg taget dem alle ned, og baaret de fleeste hiem i min Kielder, saa begyndte det at regne, og varede saa ved med Regn fra den 14 Augusti hver Dag, snart meere snart mindre, indtil midt i October, ja undertiden regnede det saa stærkt, at jeg i nogle Dage kunde ikke sætte en Fod uden for Kielderen.

Paa denne Tid maatte jeg forundre mig over, hvorledes mit Huusgesinde havde ynglet. Jeg havde med Sorg mistet een af mine Katte, hvilken efter min Meening, var loben bort, og maatte være død, siden jeg i all den Tid havde ikke fornummet ringeste Spor til hende; men sidst i Augusti Maaned kom hun hiem igien med tre vakkre Killinger, hvorover jeg storligen forundrede mig. Dette syntes meget selsomt. Thi endskiønt jeg, som tilforn er meldet, skød en vild Kat, saa var den dog, efter min Skionsomhed af en gandske anden Art end vore Europæiske Katte; og alligevel saae Killingerne ud ligesom den sædvanlige Yngel, og vare den gamle Tæve-Kat gandske lige. Og efterdi begge vare Hun-Killinger, saa kom det mig endnu

nu underligere fore. Men af disse 3 Killinger og af den Yngel, som siden kom af dem, blev jeg beladt med saa mange Katte, at jeg maatte omsider slaae dem ihiel som Rov-Dyr, og jage dem bort fra mit Huus, det beste jeg kunde.

Fra den 14 Augusti indtil den 20 regnede det stedse, saa jeg kunde ikke gaae ud, men maatte tage mig vel vare, at jeg ikke blev vaad. I denne Arrest formindstedes min Proviant temmeligen. To gange vovede jeg dog at gaae ud, da jeg paa den eene Dag skiød en Buk, og paa den sidste Dag, nemlig den 26 fand jeg en Skieldpadde, som var ret en Delicatesse for mig. Ellers vare min Maaltider saaledes indrettede: Om Morgenen aad jeg til frokost en Busk torre Druer; om Middagen et Stykke Kiød af en vild Geed, eller et stykke af en Skieldpadde, stægt; thi det var min største fortred, at jeg havde ingen Gryde eller Potte at syde eller stove noget udi; og siden om Aftenen aad jeg et Par Skielpadde-Æg.

Imedens jeg saaledes var for Regnens skyld indsperret i min Hule, arbeydede jeg dog daglig et Par Timer paa at giøre den videre, og lod ikke af, førend jeg kom igiennem Høyen, og fik giort mig en Vey hen ad den yderste Side af mit Gierde, saa jeg kunde komme ud og ind foruden Stige. Dog var jeg ikke ret vel til Mode derved, at jeg skulde ligge saa aaben? thi i den sted jeg tilforn havde giort Anstalterne saaledes, at jeg var trindt om indelukt, saa syntes mig nu, at jeg var alt for meget i Fare, i det at alting kunde komme

ind til mig, endskiønt jeg hverken kunde merke eller erfare, at jeg havde ringeste levende Ting at frygte for, thi det største Creatur, som jeg hidtildags havde seet paa Øen, var en vild Geed.

September 30. nu havde jeg naaet Enden af det første ulykkalige Aar, saa denne Dag var min aarlige Amindelses Dag om min Landgang eller Ankomst her paa Øen. Kærverne paa min Stokke eller Tallstok regnede jeg i Hob, og befand at jeg havde nu været tre hundrede fem og trediesindstive Dage her paa Landet. Denne Dag helligholdt jeg derfor som en stor Fæst, anvendte den til gudelige Øvelser, kastede mig i dybeste Ydmyghed ned til Jorden, bekiendte for GUD mine Synder, erkiendte hans retferdige Domme over mig, bad ham om Naade og Barmhiertighed for Christi skyld; og da jeg havde fastet i 12 Timer indtil efter Solens Nedgang, saa aad jeg en Kavring, samt et Knippe Druer, gik til Seng, og endede denne Fæst, ligesom jeg havde begyndt den.

Jeg havde heele Aaret igiennem ingen Sabbaths Dag taget i Agt. Thi ligesom jeg havde ingen GUDsfrygt i Hiertet, saa havde jeg efter nogen Tids Forløb glemt at deele Ugerne, i det jeg skaar ingen længere Kærve, hvor Søndagen skulde være, og vidste derfor selv ikke meere, hvad for en Dag det var, enten den der gik eller den der kom. Men nu, da jeg regnede Kærverne tilsammen, fik jeg et Aar fuldt. Dette deelede jeg i Uger, og regnede altid den syvende Dag til en Søndag. Dog befand jeg i Enden af min Regning, at jeg kom een Dag til kort. Kort

Kort herefter begyndte mit Blek at blive lidet; derfore tog jeg mig desbedre i agt, og skrev kun de merkværdigste Hændelser af mit Levnet, men alle andre smaa Ting skrev jeg ikke meere op.

Nu blev jeg efterhaanden saa vant til de vaade og de tørre Maaneder, at jeg vidste noye deres Tid, saa jeg derefter indrettede mine Anstalter. Men jeg maatte altid først give Lærepenge, naar jeg vil lære noget: og det som jeg nu strax vil fortælle, var een af de Ting, som flyede mig meest at giøre. Jeg har tilforn berettet, at jeg havde giemt nogle Byg-Korn og Riisen-Korn, hvorover jeg paa den Tiid fald i Forundring, og bildede mig ind, at de vare voxne op af sig selv. Af disse to slags Korn havde jeg omtrent tredive Riisen-Vipper og tive Byg-Ax. Den beste Tiid til at saae disse syntes mig nu da Solen var borte fra mig i sin sydlige Kant, og den vaade Tid var forbi.

Jeg grov derfore med min Træ-Spade et Stykke Jord, saa godt som jeg kunde, deelte det af i to smaa Agre, og saaede mine Frugter derudi. Dog medens jeg var i Arbeyde dermed, randt det mig i sinde, at jeg skulde ikke vove at saae det altsammen denne første Gang, eftersom jeg endnu ikke vidste den egentlige Sæde-Tiid. Jeg saaede da omtrent den tredie Deel, og beholdt af hvert slags en Haandfuld tilovers.

Og det var min store Lykke, at jeg giorde saaledes, som det og siden lod sig tilkiende, thi det, jeg havde saaet, lykkedes kun slet. Aarsagen var

denne: Fordi Jorden fik, efterat Kornet var udsaaet, ingen Regn i de tre følgende tørre Maaneder, saa fattedes Sæden Vædske, og voxte ikke op, førend den vaade Aarets Tiid kom, da Kornet først begyndte at spire frem, ligesom en gandske friisk Sæd.

Da jeg saa, at det vilde ikke lykkes med min første Sæd, hvorudi efter min Meening, den store Tørke var skyld, saa opledte jeg en vædskefuld Grund til en nye Prøve, grov den op, ikke langt fra mit Sommer-Huus eller min Løv-Hytte, og saaede Resten af mit Korn i Februarii Maaned førend Æquinoctium vernale Fordi nu Regn-Maanederne Martius og Aprilis fulte derpaa, saa voxede det meget fornøyeligen op, og bar rigelig Frugt. Dog blev alt hvad jeg høstede deraf ikke meget over en halv; thi jeg torde ikke endnu vove at saae all min Forraad, men havde endda en Deel til overs.

Endelig blev jeg dog ved dette Forsøg saa kyndig, at jeg lærde, naar det var den rette og ordentlige Sæde-Tiid, iligemaade at jeg skulde aarligen saae to gange og høste to gange.

Medens dette Korn stod i Vext, blev jeg noget vaer, som siden var mig til Nytte. Nemlig: Saa snart Regnen var forbi, og det blev godt Veyr igien, hvilket skeede omtrent i November, tog jeg mig fore at spadsere op i Landet til mit Lyst-Huus, og fand der alle Ting endnu i forrige Stand, alligevel jeg havde været borte derfra i nogle Maaneder. Omkredsen eller det dobbelte

Gier-

Gierde var ey alleene fast og heelt, men Stavrene, som jeg havde hugget af nogle Træer derom-kring, havde alle skudt lange Greene af sig, ligesom Pile-Træerne, naar man Aaret tilforn har stævnet Toppen af dem. Hvorledes man kaldede disse Træer, som jeg hug Stavrene af, vidste jeg ikke. Imidlertid havde jeg stor Forundring og Fornøyelse derover, at see de unge Træer saaledes voxe, jeg beskaar dem ordentlig, og lod dem voxe saa ranke som mueligt var, og man skulde neppe troe, hvor deylige de saae ud inden tre Aar vare til Ende; thi endskiønt Gierdet giorde en Kreds omtrent af 25 Skridt tvert igiennem, saa vare dog Træerne (thi nu kand jeg vel kalde dem saa) mestendeels voxne hen over Kredsen, og skyggede nok som over mig i al den tørre Tiid.

Dette bevegede mig til at skiære endnu fleere Stavre eller tynde Pæle, og dermed at giøre mig lige saadant et Gierde i en halv Kreds omkring min Muur, nemlig omkring min første Boelig. Disse Stavre eller Træer plantede jeg i dobbelt Rad, omtrent 8 Trin fra mit første Gierde; de voxede ogsaa strax, og bleve i Forstningen et tyndt Dekke over min Boelig, men siden tiente de endogsaa til min Beskyttelse, saasom siden skal mældes paa sit Sted.

Nu blev jeg vaer, at Aarets Tider kunde her i Landet ikke afdeeles saasom i Europa, nemlig i Sommer og Vinter, men i den vaade Tiid eller de vaade Maaneder, og i den tørre Tid eller de tørre Maaneder; i Almindelighed paa denne Maade.

Halve Februarii Martii Halve April	Regn-Veyr, fordi da er Dag og Nat enten lige eller nesten lige lang.
Halve April Maji Junii Julii Halve Auguſt	Tort-Veyr, thi da er Solen Norden for Linien.
Halve Auguſti September Halve October	Regn-Veyr, fordi Solen er paa Veye at vende tilbage.
Halve October November December Januarii Halve Februarii	Torke, thi da er Solen Sonden for Linien.

Den vaade Tiid varede ſtundum længere, ſtundum kortere, efterſom Vindene blæſte. Men ſaaledes har jeg befundet det i Almindelighed. Da jeg nu havde erfaret, hvad Skade jeg havde der af at gaae ud i Regn-Veyr, ſaa forſynede jeg mig tilforn med allehaande Nødtorft at jeg ikke havde behov at gaae ud, men holdt mig inde i de vaade Maaneder, ſaa meget ſom mueligt ſkee kunde.

I denne Tiid fand jeg nok for mig at giøre, hvortil ogſaa Omſtændighederne vel paſſede ſig. Thi jeg merkede nu førſt, at jeg behøvede mange Ting, ſom jeg dog ikke vidſte at faae paa anden Maade, end ved ſtor Flid og Arbeyde. I ſær forſøgte jeg paa allehaande Viis at giøre en Kurv, men de Greene eller Riis, ſom jeg ſkaar af hiſt og

her

her, vare alle saa blode, at de duede intet dertil. Nu kom det mig ret tilpas, at jeg, medens jeg var en Dreng, hiemme i Staden, hvor mine Forældre boede, havde mangen gang for Lyst skyld gaaet hen til en Kurvemagers Bod og seet paa hans Arbeyd. Efterdi jeg da, som unge Drenge pleie, var meget tienstfærdig til at hielpe, og gave agt paa Haandgribbene i denne Profession, undertiden ogsaa tog Haand i Arbeydet med, saa havde jeg dog lærdt saa meget, at jeg kunde vel giore en Kurv, dersom jeg kun havde havt hvad jeg skulde bruge dertil. I det samme tænkte jeg derpaa, om ikke Grenene af de Træer, hvoraf jeg havde skaaret mine Stavre, som vorede saa deyligen maatte maaske være lige saa seye og smidige som Piile eller Vidier i England: hvorudover jeg vilde forsøge det.

Anden Dagen der efter gik jeg derfore hen til mit Land-Huus, skaar nogle tynde Greene af, og fand dem bequemme til mit Kurve-Arbeyde. Hvorpaa jeg strax derefter hug en temmelig hob af med en Øxe, thi der var nok af dem, og jeg havde ikke behov at lobe langt efter dem. Disse torrede jeg inden for mit Gierde, baar dem da de vare torre nok, ind i min Kielder, og flettede der i den vaade Tiid, saa godt som jeg kunde, mange Kurve, baade til at bære Jord udi, og til at giemme andre Ting udi. Endskiønt jeg nu ikke havde faaet dem ret nette eller smukt dannede, saa vare de dog tienlige til det, jeg vilde bruge dem til. Og siden den Tid fattedes mig aldrig Kurve; thi naar nogle

le vare forslidte giorde jeg andre nye i steden, især flettede jeg stærke dybe Kurve, hvilke jeg brugte i steden for Sække at styrte mit Korn udi, naar jeg fik meget indhøstet.

Efterat jeg havde anvendt megen Tiid derpaa og havde overvundet denne Vanskelighed, saa tænkte jeg paa, hvorledes jeg kunde skaffe mig flere Ting, som fattedes hos mig. nemlig: Jeg havde ikke et eeneste Kar at sætte eller lave nogle flydende Vahre udi, undtagen to smaa Tønder eller Ankere, som vare næsten fulde med Rum, samt nogle Glas-Flasker, somme runde, somme firekantede, til Vand, Brændeviin ꝛc. Men der var ikke engang en Potte at koge noget udi, undtagen en stor Kiedel, som jeg havde reddet fra Skibet, men jeg kunde ikke bruge den til det, jeg vilde, nemlig, til at koge en Suppe og et stykke Kiød udi, fordi den var alt for stor. Det andet som jeg gierne vilde have, var en Tobakspibe; men til at faae den giort, vidste jeg ikke ret, hvordan jeg skulde bære mig ad. Omsider fand jeg dog ogsaa Raad dertil.

Den heele Sommer eller all den tørre Tiid gik hen for mig med at plante mine to Rækker Stavre eller Pæle, og med at flette Kurver; derneſt var der en anden Forretning, som tog mig meere Tid bort, end man skulde troe.

Jeg har allerede mældet, hvorledes jeg havde stor Lyst til at besee heele Øen, og hvorledes jeg vandrede op til Bækken, og saa fremdeles derhen, hvor jeg bygde min Løvhytte eller mit Sommer-

Huus,

Huus, og havde Udsigt ad Søen paa den anden Side af Øen. Nu tog jeg mig fore, paa selvsamme Side at gaae tvert igiennem indtil Strandbredden. Til den Ende tog jeg en Bøsse, en Øxe, min Hund, og en større Forraad af Krud, Kugler og Hagel, end ellers, med mig, samt to Kavringer og et stort Bundt tørre Druer i min Pose, i steden for Proviant, og begav mig paa Reysen. Da jeg var kommen hen over den Dal, hvor min Løv-Hytte stod. Fik jeg Søen i Sigte hen mod Vesten, og, fordi det var deyligt klart Veyr, saae gandske tydelig Land hen over Vandet. Om det var fast Land eller en Øe, vidste jeg ikke, men det laae meget høyt, og strekkede sig fra Vesten indtil Vest-Syd-Vest meget langt hen. Saa vidt jeg kunde skiønne, maatte der i det mindste være femten til tive tyske Mile did.

Hvad for en Deel af Verden det var, kunde jeg lige saa lidet vide. Jeg tænkte, at det maatte være et Stykke af America, og maaske nær hos de Spanske Colonier, men var maaskee beboet af lutter vilde Folk, hvor jeg havde været verre faren, end her, dersom jeg var kommen der til Land. Overgav mig derfore i Guds Forsyn, om hvilken jeg nu begyndte at erkiende og troe, at den skikker alting til det beste. Der med stillede jeg mit Sind tilfreds, og plagede mig ikke med unyttigt Ønske at ville være der.

Derforuden, da jeg havde eftertænkt den Sag noget nærmer, sluttede jeg saaledes, at dersom dette Land var den Spanske Kust, saa fik jeg

ufeylbarligen dog engang at see et Skib seyle enten derfra eller derhen. Hvis ikke, saa var det de vildes Land imellem det Spanske Herredømme og mellem Brasilien, hvilke ere i Sandhed de aller verste iblant alle Hedninger; thi de ere Canibaler eller Menneske-Ædere, som slaae ihiel og opæde alle andre Mennesker, der komme under deres Hænder.

I disse Tanker gik jeg saa sagteligen videre frem, Jeg befand denne Side af Øen langt Fornøyeligere end min Side; Savannas eller de aabne Marker og Enge vare ret deylige, prydede med Græs og Blomster, og allevegne var der meget skiøn Skov. Jeg saa en heel Hob Pappegøyer, og vilde gierne have havt een for at giøre ham tam og lære ham at snakke. Nogen Umage giorde jeg mig derfor, indtil jeg dog fik en Unge: Thi jeg slog ham med en Kiep ned paa Jorden, og da han havde faaet Liv igien, tog jeg ham hiem med mig. Det varede vel nogle Aar, førend han talede, dog lærde jeg ham omsider at nævne mit Navn gandske fortroligen. Den Historie med denne Papegøye, endskiønt det er kun noget ringe, tør maaskee paa sit Sted fornøye Læseren.

Denne Gang fornøyede mig særdeles. Jeg fand i de dybe Dale Harer, (saasom jeg syntes) og Ræve, men alle af andre slags, end jeg havde seet andensteds i Verden. Og derfore havde jeg Vanskelse for at æde dem, endskiønt jeg skiød mange af dem ihiel. Tilmed havde jeg ikke behov at vove mig til at æde noget, som jeg ikke kiente,

te, thi mig fattedes ikke Mad, end ikke nydelig og lekker Mad; iſær havde jeg jevnligen vilde Geedder, Duer og Skielpadder, hvor af jeg, ſamt med Druerne, kunde rede mig ret et herligt Maaltid for eet eene Menneſke. Og lad være, at min Tilſtand var iammerlig nok, ſaa havde jeg dog Aarſag at takke GUd, fordi jeg lidde ingen Nød hverken for Mad eller Drikke, men tvert imod havde Overflodighed, ja endogſaa noget lekkert og nogen Confect hos mig.

Paa denne Reyſe gik jeg aldrig længere om Dagen, end omtrent to Engelſke Miile, men gik derimod paa ſamme Stykke Vey ſnart frem, ſnart tilbage, ſnart affides, for at ſee, om jeg ikke kunde ſpore og finde noget, ſom jeg ikke for var bleven vaer, ſaa jeg kom træt nok hen til den Sted, hvor jeg altid tænkte at blive om Natten; og da ſov jeg enten i et Træ, eller jeg omgierdede mig med en Rekke Rafter, ſom jeg enten ſtak i Jorden fra et Træ til et andet, eller ſatte dem i flad Jord omkring mig, ſaa intet vildt Dyr kunde komme til mig, uden at vekke mig op.

Saa ſnart jeg var kommen til Stranden, ſaae jeg med Forundring, at jeg var kommen paa den ſletteſte Deel af Øen at boe; thi her laae Stranden gandſke fuld af Soe-Skildpadder, i den ſted jeg paa den anden Side havde kun fundet 3 i halvandet Aar. Det vrimlede ogſaa deraf adſkillige ſlags Fugle, af hvilke jeg havde ſeet nogle tilforn men nogle havde jeg aldrig ſeet. Imidlertid fandtes der mange iblant, ſom vare ret

gode

gode at æde, men jeg vidste ikke at nævne noget slags med Navn, uden Penguinus

Jeg kunde have skudt saa mange som jeg vilde, dersom jeg ikke havde sparet Krud og Hagel. Mit Sind stod meere efter en vild Geed, thi den aad jeg hellere; og endskiont her fandtes meere af saadant Vildbrad end hos mig paa den anden Side af Øen, saa faldt det dog langt vanskeligere at belure dem, fordi Landet var fladt og jevnt, og de kunde snarere see mig end naar jeg gik paa Biergene.

Jeg kand ikke negte, at jo denne Side af Øen var langt lystigere, end den Side, hvor jeg var kommen til at boe; men endda havde jeg ikke Lyst til at flytte derfra. Thi eftersom jeg havde der min visse Boelig, hvor jeg kunde være udi, saa blev jeg vant dertil, at det siden jeg kom her hid, syntes mig, ligesom jeg var paa en Reyse uden for Landet. Alligevel vandrede jeg frem ad langs med Stranden, hen mod Osten, efter min Regning omtrent 12 Engelske Miile, satte saa en stor Pæl hos Strand-Kanten til et Tegn, og besluttede at vende denne Gang tilbage, og en anden Gang at giøre lige saadan en Reyse paa den anden Side af Øen, Osten for min Boelig, indtil jeg kom til denne Pæl igien. Herom skal tales paa sit Sted.

Da jeg gik tilbage, tog jeg en anden Vey, i den Meening, at jeg kunde gaae tvert igiennem, beholde den heele Øe i Syne, og endda finde hiem igien. Men det slog feyl. Thi da jeg var gaaen omtrent to Engelske Miile frem ad, befand jeg

mig

mig neden i en meget stor Dal, som var omringet med Bierge, og Biergene vare derhos saa tykke med Skove, at jeg kunde ikke kiende min Vey paa andet end paa Solen, og det endda neppe, dersom jeg ikke tilfulde havde vidst i hvad for en Kant Solen paa den Tiid af Dagen var.

Til end meere Uheld for mig var Veyret i de tre eller fire Dage, da jeg vandrede omkring paa denne Deel af Øen, tykt og taaget; og, fordi jeg kunde ikke see Solen, gik jeg altid frem i temmelig Angest, og maatte omsider holde mig til Søe-Kanten, søge min Pæl, og derfra drage den samme Vey hiem igien, som jeg var kommen. Endelig naaede jeg saa sagteligen hiem til mit Huus; thi jeg kunde kun giøre korte Dag-Reyser, fordi det var saa varint Veyr, og jeg havde saa megen Tyngsel i at bære min Bosse, Munition, Øxe, og andre Ting.

Paa denne Hiem-Reyse greb min Hund fat paa en ung Geedebuk, men jeg løb strax bag efter og reddede den fra Hunden. Jeg havde stor Lyst til at tage denne unge Buk med mig hiem, om det var mueligt at beholde den levende; thi jeg havde ofte tænkt derpaa, om jeg dog ikke engang skulde faae fat paa saadant et Par Kidde til Yngel, hvoraf jeg kunde vente Affødninger, som kunde blive til tamme Geeder, paa det jeg ikke skulde fattes Kiød, naar jeg havde intet meere Krud eller Hagel og Kugler at skyde med.

Jeg giorde dette lille Dyr et Halsbaand, og ledede det med Møye ved et tyndt Stykke Reeb hen

hen til min Løv-Hytte, hvor jeg da lukkede den inde, og skyndede mig hiem til min Boelig, thi jeg havde da været borte næsten i en Maaned.

Jeg kand ikke udsige hvor fornøyet jeg var, da jeg kom i min forrige Hytte, og helst derover, at jeg kunde sove der i min Hæng-Motte; thi denne korte Reise omkring paa Øen mishagede mig, fordi jeg havde der ingensteds ret Tilhold; men derimod var mit eget Huus (thi saa kaldede jeg det hos mig selv) ret en vis Sted, hvor jeg altid kunde søge til; Og nu behagede mig alting derudi saavel, at jeg besluttede, saa længe som GUd vilde lade mig blive paa denne Øe, aldrig meere at gaae saae langt bort fra mit Huus.

Her hvilede jeg mig en heel Uge, og plejede mig ret godt efter min lange Reise. Det meeste, jeg giorde i den Tiid, var et Buur til min Papegoye, som blev nu ret tam og venlig mod mig. Dernæst tænkte jeg ogsaa paa min stakkels Geedebuk, som jeg havde bundet i den lille Omkreds hos mit Lyst-Huus; Ham vilde jeg nu enten hente hiem til mig, eller give ham noget at æde. Jeg gik hen og fand Bukken, hvor jeg havde bundet ham, thi han kunde ikke slippe ud, men var næsten død af Hunger. I en Hast skar jeg Greene af Træer og Buske, lagde det for ham; og da han havde ædt, vilde jeg lede ham bunden hiem: Men han var bleven saa spag af Hunger, at det giordes ikke fornødent at binde ham, thi han løb bag efter mig ligesom en Hund. Over det at jeg nu jevnlig og flittig gav ham Føde, blev det stakkels Dyr saa

knov,

knøv, saa tam, og saa taalig, at han fra den Tid af blev een af mine Huusgesinde, og vilde aldrig meere forlade mig.

Nu var Høstens vaade Tiid forbi, og jeg holdt den 30 Septempter hellig nu ligesom første Gang, eftersom det var den aarlige Amindelse om min Landgang paa denne Øe, hvor jeg havde nu levet i 2 Aar, og haabede endnu ligesaa lidet at blive befriet herfra, som paa den første Dag jeg kom hid. Den gandske Dag helligholdt jeg med ydmyg og taknemmelig Erkiendelse for saa mange Guds underlige Velgierninger i denne min eenlige Tilstand, thi uden dem havde jeg været tusinde Gange end meere elendig. Jeg lovede og prisede min Skabere af Hiertet, fordi han havde givet mig tilkiende, hvorledes det var mueligt, at jeg kunde være lykkeligere i denne eensomme Stand, end om jeg maaskee havde Frihed at gaae i Selskab og nyde alle Verdens Lyster og Fornøyelser; at han kunde riigelig raade Bod paa denne min forladte eensomme Stand med sin Nærværelse og ved at meddeele min Siæl sin Naade, i det han opholdte trøstede og opmuntrede mig til at forlade mig paa hans Forsyn her, og at trøste mig ved hans evige Samfund hisset.

Nu begyndte jeg ret at merke hos mig selv, hvorledes mit Levnet var nu ved alle dets usele Omstændigheder langt lyksaligere, end mit forrige ryggesløse, forvorpene, og fordømte Levnet; og nu forandrede jeg baade min Sorg og min Glæde. Mine Begieringer sigtede nu til noget andet, mi-

ne

ne Tilbøyelser søgte noget bedre, og min Fornøyelse og Forlystelse beroede ikke meere paa det, som den havde bestaaet udi fra min Ankomst herpaa Øen, og hidindtil i de to Aar.

Tilforn, naar jeg gik ud paa Jagt eller at besee Landet, paakom mig pludselig Angest i min Siel over min Tilstand, og Hiertet vilde briste mig i Livet, naar jeg tænkte paa de Skove, de Bierge, og de øde Steder, jeg var udi, og hvorledes jeg var trindt omkring indsluttet af det store Hav i en vildsom Ørk, uden Redning. Mangen Gang, naar mit Sind var alleneste roeligt, kom dette over mig ligesom en hastig Storm, saa jeg vred mine Hænder, og græd som et Barn. Undertiden kom det paa mig, naar jeg stod tryggest ved mit Arbeyde, saae jeg i Øyeblikket satte mig ned, sukkede, og sad og stirrede paa Jorden i heele to Timer. Og dette var for mig desverre. Thi naar jeg kunde briste i Graad, eller kun ogsaa bryde ud i Ord hos mig selv, saa gik det over, og Smerten fortærede sig selv.

Men nu øvede jeg mig i gandske andre Tanker. Jeg læsede daglig i Guds Ord, og beqvemmede selv alle Trøste-Taler paa min nærværende Tilstand. En Morgen, da jeg var gandske bedrøved, slog jeg op i Bibelen, og fand disse Ord: „Jeg vil ikke forlade dig, ey heller slaae Haanden „af dig. Strax tænkte jeg, at de Ord ginge mig an: Thi hvorfor skulde de ellers være komne mig for Øyne just i det Øyeblik, da jeg, som den der var forladt baade af Gud og Menneskerne, græm-

mede

mede mig over min Tilstand? Vel an da, sagde jeg, forlader Gud mig ikke, hvad kand det da skade, eller hvad ligger der Magt paa, om end heele Verden forlod mig? Derimod: om jeg end eyede all Verden, og mistede Guds Naade og Beskyttelse, hvad kunde det da gavne mig?

I samme Øyeblik begyndte jeg at troe, at jeg kunde vel være lykkeligere i denne forladte Tilstand, end jeg maaskee var bleven i nogen anden Tilstand i Verden; og i disse Tanker takkede jeg Gud, fordi han havde ført mig til denne Sted.

Hvad det var veed jeg ikke, men der randt mig dog noget i mit Sind ved disse Tanker, og jeg dristede mig ikke til at ugsige de Ord; hvor kand du dog være saadan en Hyklere, (sagde jeg gandske høyt til mig selv,) og begiere at takke for en Tilstand, som du dog heller hiertelig ynskede at blive befriet fra, endskiønt du burde være tilfreds dermed? Og derfor holdt jeg inde. Men, endskiønt jeg kunde ikke sige at jeg takkede Gud, fordi jeg var her, saa lovede jeg ham dog underlig, fordi han havde opladt mine Øyne, saa jeg end ogsaa under Kaarset kunde ansee min forrige Vandel og beklage og angre min Ryggesloshed. Jeg lukkede aldrig min Bibel op eller til, at min Siel jo takkede Gud, fordi han havde regieret min Ven i Engelland til at pakke den, uden min Begiering, ind med iblant mine Sager, og havde siden føyet det saaledes, at jeg fik den reddet ud af det strandede Skib.

Saaledes var mit Sind beskaffet, da jeg

traadde ind i mit tredie Aar; og endskiønt jeg ikke vil anføre alle besynderlige Ting, for dermed ikke at giøre Læseren kied deraf, saa maa han dog vel troe, at jeg var sielden ledig. Men efterat jeg havde ordentlig afdeelt min Tid til adskillige daglige Forretninger, saasom: først til min Pligt mod Gud og at Læse i den Hellige Skrift, hvortil jeg havde hver Dag bestemt tre besynderlige Tider: for det andet til at gaae paa Jagt med min Bøsse, hvortil jeg hver Morgen, naar det ikke regnede, anvendte tre Timer: for det tredie, til at anordne, at rede til, at forvare, og at koge mit Vildbrad, hvormed en god Deel af Dagen gik hen; saa er derforuden at merke, at midt paa Dagen, naar Solen stod paa det høyeste, kunde jeg ikke tænke til at gaae ud for den stærke heede, og derfore var all min Tid til Arbeyde omtrent fire Timer, om Aftenen, dette alleneste undtaget, at jeg undertiden forandrede mine Jagt-Timer og Arbeyds-Timer, og arbeydede mangen gang om Morgenen, men gik ud at skyde mig noget Vildt om Eftermiddagen.

Til denne korte Tiid, som jeg havde bestemt til Arbeyde, kand man regne, hvor tungt og møysomt Arbeydet var. Man kand og regne de mange Timer, som et hvert Stykke tog mig bort fra min Tiid af Mangel paa Verktøy, og andre Folkes Hielp og behørig Videnskab. Derfor gik der som for Exempel, næsten 6 Uger hen til at giøre et Bræt til en lang Hylde i min Kielder, i den sted to Savskiærere kunde med deres sædvanlige

Verk-

Verktoy have skaaret af eet Træ en halv Tylt Bredder i een Dag.

Sagen var denne: Træet, hvoraf jeg vilde giøre Brættet, maatte være tykt, efter som Brættet skulde være et af de bredeste. To fulde Dage ginge hen med at fælde det, to Dage med at hugge Greenene af, indtil Bullen laa allene. Jeg hakkede og hug usigeligen derpaa, indtil jeg endelig fik begge Sider til en tyk Spaan, saa det blev let nok til at lade sig bevæge. Saa vendte jeg det om og giorde den eene Side liig til et Bræt, siden ogsaa den anden Side, indtil der blev en Dæle deraf, omtrent tre Tomme tyk og paa begge Sider glat. Enhver kand domme, hvad mine to Hænder maa have havt at giøre paa sligt Verk. Men Arbeyde og Taalmodighed hialp mig igiennem med dette og med mange andre Ting. Jeg mælder dette i sær, alleneste for at viise, hvorfore der gik saa lang Tiid til saa ringe en Ting, nemlig, at hvad som ellers med andre Folkes Hielp og behørigt Verktoy koster kun liden Umage, det var noget svart for mig allene, og tog mig en utrolig Tid bort.

Alligevel forfærdigede jeg formedelst Taalmodighed og Arbeyde mange Ting, i sær hvad jeg ikke vel kunde undvære; som man kand see affølgende.

Nu i November og December ventede jeg paa at høste mit Byg og mit Risenkorn. Kun et lidet stykke Jord havde jeg gravet dertil, fordi all min Udsæd var, som tilforn er mældet, af hvert

slags ikke over en halv Fierding-Kar thi jeg havde faaet Skade paa all min første Sæd, fordi jeg saaede den i de tørre Maaneder. Men nu da det tegnede sig skiønt, yttrede sig noget andet, som giorde mig bange, at jeg skulde atter miste det altsammen paa eengang, og det ved Fiender, som jeg ikke letteligen kunde holde derfra. Først giorde de vilde Gedder mig Skade, og de Dyr, som jeg kaldede Harer, hvilke, fordi Bladene vare søde, søgte dertil baade Dag og Nat, og, saa snart det voxte op, nappede det strax af, saa det kunde ikke faae Tiid at skyde op til fuld Stengel eller Straa.

Dette saae jeg ikke at kunde hindre paa anden Maade, end jeg fik at indhegne det med et tykt Riis-Gierde, hvilket kostede mig stor Umage, fordi det skulde saa skee i hast. Dog siden mit Ager-Land var kun lidet, saa fik jeg det i tre Uger gandske tæt indhegnet. Imidlertid skiød jeg nogle af disse Giester om Dagen, og om Natten band jeg min Hund ved en Pæl hos Dørren, paa det han kunde vaage og give. Paa saadan Maade fik jeg Fienderne til at forlade Steden, Kornet voxte da stærkt op, og blev efter haanden modnet.

Det var ikke dermed nok, at de firefoddede Dyr havde giort mig Skade paa dette mit Korn, medens det stod i Opvext; men nu, da Kornet havde skudt sig til Ax, vare Fuglene mig endnu farligere. Thi da jeg vilde see derefter, hvorledes det rivedes, fand jeg en Hob Fugle, af adskillige

mig

mig ubekiendte slags, som lurede derpaa, naar jeg gik bort igien. Jeg skiød strax imellem dem, (thi jeg havde altid Bøssen med mig) og just i det samme kom der endnu flyvende ud af Kornet en Hob store Fugle, som jeg ikke engang var bleven vaer.

Dette giorde mig meget ondt. Thi jeg mærkede forud, at i faa Dage aade de op alt hvad jeg haabede mig til Ophold; jeg derimod kom til at lide Hunger, og fik aldrig saadan en Høst meere. Hvad var nu herved at giøre? Jeg besluttede da, at jeg vilde ikke lade mit Korn legge ode, om jeg end skulde holde Vagt derover baade Nat og Dag. Først gik jeg ud at see hvad Skade der allerede var skeet, og befand, at de havde fordervet en temmelig Deel, dog syntes Skaden endnu ikke at være ret stor, fordi Kornet stod endnu grønt, men Resten, om det fik lov at staae i fred, syntes endda at kunde blive en temmelig Høst.

Jeg stod der en liden Stund, at ladde min Bøsse, og, da jeg gik bort, saae jeg gandske tydelig disse Tyve siddende paa alle Træer omkring mig, ret ligesom de biede kun allene efter, at jeg skulde gaae min Vey. Og det var ligesom jeg tænkte. Thi da jeg lod som jeg vilde gaae bort, og var neppe kommen dem af Syne, saa fløy der een efter anden ind i Kornet igien. Ved det jeg da betragtede, at hvert et Korn de nu aade, var saa at sige, som et lidet Brød for mig, saa blev jeg saa vreed paa dem, at jeg løb strax hen til

Gierdet, skiød atter imellem dem, og fik tre dødede. Her havde jeg nu naaet mit Ønske. Jeg tog dem op, og giorde med dem, ligesom man gior med offentlige Tyve i Engelland, nemlig jeg hængde dem op i Snorer, andre til Skrek. Man skulde vel holde det for umueligt, at dette virkede saa meget imod dem. Thi de andre bleve ey alleene borte fra Kornet, men de inden kort Tid forlode aldeles det heele Stykke af Øen, og jeg kunde ikke meere see een eeneste der omkring, saa længe som min Fugle-Ræ hang der.

Dette var mig, som man let kand tænke, meget kiært, og jeg fik mod Enden af December-Maaned, som er her den anden Høstetid, mit Korn lykkelig indhøstet.

I Førstningen vidste jeg ikke, hvordan jeg skulde faa det afmeyet, fordi jeg havde ingen Lee eller Segel; men endelig giorde jeg een, saa godt som jeg kunde, af en bred Kaarde eller en stakket Sabel, som jeg havde faaet reddet fra Skibet iblant det andet Gevær. Dog giordes der ingen synderlig Umage fornoden til at meye, eftersom min Høst var kun liden. Kort sagt: Jeg skar det af efter min Maade, nemlig Axene alleene, bar dem hiem i en stor Kurv, plukkede og gniede dem af med mine Hænder, og, da dette Arbeyde var giort, befand jeg, at jeg af min halve Fierding-Kar Sæd havde faaet hen mod to Skiepper Riis, og over halvtredie Skieppe Byg; forstaae, efter min Regning, thi jeg havde ingen Skieppe at maale med.

Mig var det visselig en stor Trøst, og jeg saae alle-

allerede forud, at med Tiden forsørgede Gud mig riigeligen med Brød. Men alligevel var mig atter her noget i Veyen. Thi jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde faae mit Korn maalet til Meel, ja ikke engang hvorledes jeg skulde reense og deele det, ey heller hvorledes jeg af Meelet skulde faae Brød lavet og bagt? Alt dette, samt Attraa efter at faae meere Forraad deraf, førde mig paa de Tanker og til den Slutning, at jeg vilde ikke begynde noget derpaa i dette Aar, men giemme det altsammen, indtil Foraaret, og da saae det, imidlertid vilde jeg bruge all min Eftertanke og anvende alle mine Arbeyds Timer til at forsyne mig med nokſom Korn og Brød.

Nu kunde jeg med Sandhed sige, at jeg havde arbeydet for mit Brød. Det lader noget underligt, og der skulde maaskee ikke mange Folk tænke, at der behøvedes saa mange Ting alleneste til at anskaffe, plante, rødde, reense, og til at ælte og bage Brød.

Jeg, som var sat i den blotte Naturens Stand, har erfaret dette, mig til daglig Bekymring, og jeg fornam det hver Time meere og meere, meest siden jeg havde faaet en Haandfuld Sædekorn, hvilket, som jeg har mældet paa sit Sted, voxte saa uformodentligen og forunderligen op.

Først havde jeg ingen Plov til at ploye Jorden med, ey heller Spade til at grave med. Dette giorde jeg med den Skovl, jeg tilforn har talet om; men det var da ogsaa kun Træverk, og end-

skiont den havde kostet mig mange Dages Arbeyde, saa blev den dog ey alleene des snarere opslidt, fordi den var ikke beslagen med Jern, men Arbeydet faldt mig ogsaa destungere, og blev des slettere lavet.

Ikke desmindre arbeydede jeg mig dog igiennem dermed, saa jeg selv var tilfreds med Umagen og den slette Anstalt. Da Kornet var saaet, havde jeg ingen Harve, men maatte selv stampe det ned, og slæbe en stor tung Green af et Træ omkring paa Sæden, og saaledes meere rive og skrabe det ned, en harve det i Jorden.

Efterat det var voxet op og blevet stort, har jeg allereede mældet, hvor mange Ting mig da fattedes til at indhægne, at forvare, at mæye og at indhøste det, at føre det hiem, at tærske det, og at kaste Avnerne fra. Hernæst fattedes mig en Molle at male det paa, et Sold at rense med; item Suurdey og Salt til at ælte derudi, og en Ovn at bage det udi. Og alligevel fik jeg det giort uden alle disse Ting, og ved alt dette var dog Kornet mig en uskatteerlig Trøst og Fordeel. Alt dette som sagt er, giorde mig Arbeydet møysommeligt og keedsommeligt, og dog maatte det gisres; jeg havde derforuden ikke megen Tiid til overs dertil, thi enhver Deel af Dagen var bestemt til sit Arbeyde. Efterdi jeg nu ikke vilde anvende noget af dette Korn til Brød, førend jeg fik større Forraad under Hænder, saa maatte jeg i det næste halve Aar stedse ponse og arbeyde paa at

skaffe

skaffe mig saadanne Redskab, som behovedes til nyttelig Brug for det Korn, jeg kunde vente.

Men for alle Ting vilde jeg lave meere Jord til rette, eftersom jeg nu havde Sæde-Korn nok, meere end til een Dags Ployning. Forend dette skeede, maatte jeg i det mindste en Uge arbeyde paa en Spade, som da den blev færdig, var endda fuskeragtig nok, derhos meget tung, saa det vilde koste dobbelt Arbeyde at grave med den. Alligevel kom jeg igiennem derined, og saaede mit Korn paa to store jevne Stykker Jord, saa nær hos mit Huus, som skee kunde, indhegnede det med et godt Riis-Gierde, hvortil jeg tog Stavre af bemældte slags Træe, som skiod hastig Greene ud, saa jeg vidste, at jeg inden et Aar fik et Gierde, som jeg havde ikke behov at bode meget paa. Til dette Arbeyde gik der dog et heelt fierding Aar bort, fordi det var meest vaad Tiid, saa jeg ikke kunde gaae ud.

Hiemme fand jeg, nemlig i Regn-Maanederne, nok at giore. I sær glemte jeg ikke, endogsaa medens jeg arbeydede, for Lyst skyld at snakke med min Papegoy, og at lære ham at tale. Han fattede snart sit eget Navn, POLL talede det og omsider gandske tydelig, hvilket var just det første Ord, som jeg havde hort paa denne Ve af fremmed Mund. Dog var dette ikke mit Arbeyde, men kun en Tidsfordriv ved Arbeydet. Thi jeg havde nok paa min Hals. Iblant andet havde jeg længe studeret paa at giore nogle Leer-Kar, hvorpaa jeg visselig havde stor Mangel, men ingen Videnskab derom. Dog, naar jeg betragtede det, at

jeg var i en varm Egn, tvivlede jeg ikke om, at finde saadant Leer, hvoraf jeg vel kunde paa fuskerviis kline saadan en Potte sammen, som lod sig brænde haard nok i Solen, som man kunde dristig tage paa, og hvorudi tørre Vahre ikke kunde mulnes. Efterdi jeg nu behøvede deslige til Tilberedelse for mit Korn, Meel, ꝛc. hvilket var just det, jeg tænkte paa, saa besluttede jeg at giøre en saa stor, som mueligt skee kunde, der kunde staae ligesom en Krukke, og rumme en temmelig Hob.

Jeg vilde gierne, at den gunstige Læser beklagede eller rettere sagt, beloe mig, naar jeg nu fortæller ham, hvor pudseerlig jeg bar mig ad med mit Potte-Leer, hvad for heslige vanheldige Ting jeg giorde deraf, hvor mange der faldt i Klump af dem og skildes ad, fordi Leeret var ikke sey eller stivt nok, til at bære sin egen Tyngsel; hvor mange der bruste i tu for mig af Solens overmaade Heede, fordi jeg havde alt for tidlig sat dem ud i Luften; og hvor mange af dem der faldte i Stykker, naar jeg kun vilde flytte dem af Steden eller ogsaa da de allerede vare tørre; kort sagt: Hvorledes jeg først havde tungt Arbeyde med at finde Leeret, at grave, at trøde det, at blande Sand deriblant, at bære det hiem, og der ret at ælte og lave det til; og jeg endda i heele to Maaneder fik ikke meere giort end et Par store grimme Leer-Bumper, som jeg ikke eengang kand kalde Gryder eller Krukker.

Ikke desto mindre, loftede jeg den gandske sagte op, da Solen havde baget dem meget tørre

og

og haarde, og jeg satte dem igien i to store flettede Kurve, som jeg just havde giort dertil, paa det de ikke skulde gaae i to. Hvor der nu var lidet Rum til overs mellem Gryden og Kurven, der stoppede jeg Riisen-Straa og Byg-Halm imellem, at den kunde staae fast; og i det jeg fik disse to Gryder til at staae altid tørre, saa haabede jeg, at mit Korn, ja maaskee ogsaa Meelet af det knuesede og sønderstødte Korn, skulde blive tørt derudi.

Endskiønt det lykkedes mig kun saa slet med mine store Gryder, saa gav jeg mig dog til at giøre adskillige mindre Leer-Kar, hvilket gik mig des lykkeligere og snarere fra Haanden; saasom: Smaa runde Potter, smaa Gryder, flade Fade, smaa Krukker, og hvad slags jeg ellers kunde finde paa, og Solens Heede brændte dem alle gandske haarde.

Men dermed havde jeg endnu ikke naaet mit Øyemeed, thi det var en Leer-Gryde jeg vilde have giort, som jeg kunde giemme vaade Vahre udi, og sætte til Ilden, og dertil duede ingen af alle dem, jeg havde giort. Nogen Tiid derefter, da jeg havde kaagt min Mad ved temmelig stor Ild, og jeg tog Ilden bort, hændede det sig, at jeg saae et Stykke Skaar af mine Leer-Kar saa hardt som Steen, og saa rødt som Tegl. Dette forundrede jeg mig over, og jeg fand tillige Behag derudi, saa jeg sagde til mig selv: Ha, ha! lader sig et Stykke Leer-Skaar saaledes brænde, saa gaaer det jo vel ogsaa an med en heel Gryde.

Just

Just derudover ponsede jeg nu paa, hvorledes jeg vel skulde anlegge Ilden, saa jeg kunde brænde nogle Gryder og Potter. Jeg forstod mig ikke paa en Brænd-Ovn, som Pottemagerne brænde deres Vahre udi, ey heller forstod jeg mig paa Glasseringen, end dog jeg havde Bly dertil: Men jeg satte kun tre viide Gryder eller store Potter, og et Par andre smaa Potter stabelviis paa hinanden, lagde mit Brændeved trint omkring, og en stor Hob heed Aske derunder, bar meere Træ til Ilden rundt om uden til, alt op ad, indtil jeg saa at Gryderne bleve saa røde som Ild, og der sprang dog ingen af dem i Stykker. Da jeg var først bleven dette var, at de vare røde aldeles igiennem, lod jeg dem staae i Heeden 5 til 6 Timer indtil jeg merkede, at een af dem smeltede og løb af, men brast ikke; thi det var Sandet, som var blandet i Leeret, der flød formedelst den stærke Heede, og var blevet til en ret Glas-Flod dersom det havde varet lengere. Saa minskede jeg da Ilden lidt efter lidt, indtil Potterne begyndte at tabe deres Rødme, vaagede derhos den gandske Nat, paa det Ilden skulde ikke gaae alt for snart ud, og om Morgenen havde jeg tre meget gode Gryder, skiønt jeg kand ikke sige, at de vare vel dannede, og derhos havde jeg et Par mindre leer Potter, brændte saa haarde, som man kunde ynske, og derforuden var endda een ret vel glasseret af den smeltet Sand.

Siden jeg havde forsøgt dette kand jeg ikke sige, at jeg fattedes Leer-Kar til mit Brug. Men i henseende til Formen og Skikkelsen, deraf kand

jeg

jeg just ikke rose mig, fordi jeg havde ikke hvad der hørde til, men jeg prøvede min Kunst saa blindt hen, ligesom naar Børn klappe Kager af Sand, eller omtrent som en Pige, der vil lave Pasteyer, og har aldrig lærdt at ælte en Dey.

Jeg troer neppe, at Nogens Glæde kunde være større, end min Glæde var over saa ringe en Ting, da jeg saae, at mine Gryder og Potter kunde taale Ild; og jeg kunde neppe tove saa længe, indtil de vare blevne kolde, førend jeg satte en til Ilden igien fuld med Vand, for at koge mig noget Kiød, hvilket lykkedes meget vel.

Saa lavede jeg mig da en god Suppe paa et Stykke Bukke-Kiød, endskiønt mig feylede Havre-Meel og adskillige andre Ting til at lave det saa godt, som jeg gierne vilde have havt det.

Mit nærmeste Arbeyde var nu at giøre en Steen-Morter til at støde Korn udi. Thi jeg som en eenlig Person, torde ikke tænke til at faae en Mølle giort færdig. Til at raade Bod paa denne Mangel, vidste jeg ikke hvorledes jeg ret skulde bære mig ad.

Thi ligesom jeg ikke ret forstod mig paa noget slags Haandverk i Verden, saa kunde jeg endnu mindre være en Steenhugger, havde ey heller Værktøy dertil. Jeg ledte mangen god Dag efter en Steen, som var stor nok til at udhuule, men kunde ingen finde, uden hvad som sad hos en fast Klippe, og dertil vidste jeg intet Raad at faae den udgravet eller afslagen. Og det som verre var, Klipperne her paa Øen vare ikke engang haar-

de

de nok, men enten af Sandsteen eller anden let Steen, som hverken kunde holde ud at støde paa med en tung Støder, ey heller kunde sønderknuse Kornet, uden der jo kom Sand-Blanding imellem. Endelig, da jeg længe havde søgt forgieves efter saadan en Steen, lod jeg det være, og fik i Sinde at oplede mig en stor Knub af haardt Træ, hvilken jeg fand med mindre Umage. Da jeg nu havde fundet een af den Tykkelse, at jeg kunde bevæge og raade med den, saa hug jeg den med min Tømmer-Øxe uden omkring trind, brændte et Hull derudi med Ild, og huulede det underlig ud, med usigeligt Arbeyde saaledes, som Indianerne i Brasilien giøre med deres Kaner eller Knubskibe. Herneſt giorde jeg en Støder af det saa kaldede Jern-Træ, og forvarede den indtil min Høst kom, paa det jeg da kunde male eller rettere sagt, støde mit Korn dermed til Meel at bage Brød af.

Nu havde jeg hverken Sold eller Timse til at sælde eller sigte Meelet igiennem, og at rense det fra Kliden og Saaerne; thi, dersom det ikke skeede, saa saae jeg vel, at det vilde ikke ret lykkes for mig med at bage Brød. Dette kom mig saa tungt for, at jeg torde ikke eengang tænke derpaa, fordi jeg havde slet intet af det som hørde til at reense, sælde, eller sigte med neml. tyndt Haardug. I nogle Maaneder kunde jeg ikke faae det i Stand, som jeg vilde. Lærret havde jeg intet, uden Palter og Lapper. Geede-Haar fandtes der hos mig, men hverken vidste jeg at spinde ey heller at væve det; og om jeg end havde vidst det, saa fattedes

jeg

jeg dog Redskab. Der var intet andet Middel, end det som omsider faldt mig ind, nemlig at jeg iblant de Matros-Klæder, som jeg havde faaet fra Skibet, havde ogsaa nogle Cattun-Hals-Klude. Af nogle af disse giorde jeg mig kun tre smaa men dog temmelig beqvemme Timser, hvormed jeg hialp mig i nogle Aar. Hvorledes jeg siden bar mig ad, findes paa sit Sted anfort.

Nu skulde jeg til at bage. For det forste havde jeg da ingen Suurdey. Dog bekymrede jeg mig ikke just saa meget derom, efterdi det var et Middel, som endda kunde undværes. Men om en Ovn var det mig meest at giøre. Omsider fand jeg dog ogsaa paa noget. Neml. jeg giorde nogle Leer-Kar meget brede, men ikke dybe, det er omtrent to Fod brede, men ikke over trefierdedeel af en Fod dybe. Disse brændte jeg i Ilden, og giemte dem. Naar jeg nu havde noget at bage, saa tændte jeg en stor Ild op paa mit Arnested, som jeg havde belagt med nogle firekantede Bag-Steene, hvilke jeg havde selv giort og brændt, men jeg skulde dog ikke kalde dem firekantede.

Naar Træet var brændt ud til levende Kull, ragede jeg dem frem over alt paa dette Arne, og lod dem ligge, indtil Arnestedet var gandske varmt. Saa feyede jeg Asken bort, lagde min Dey derpaa, hvaldte en Leer-Pande derover, skrabede den gloende Aske uden omkring heele Panden, at holde Varmen og styrke Heeden, bagede saa mine Bygbred, ligesom i den beste Ovn, og blev i en kort Tiid endda derforuden ret en Pasteye-Bage-

re

re; thi jeg giorde mig allehaande Riisen-Kager og Buddinger. Dog bagede jeg ikke mange Pasteyer fordi jeg havde intet derudi andet end noget Vildbrad af Fugle eller vilde Geeder.

Man skal ikke forundre sig over, at til alle disse Ting gik den største Deel bort af det tredie Aar her paa Øen; hvorved er at merke, at imidlertiid havde jeg ogsaa min Høst og min Huusholdning at forsyne. Thi jeg skaar mit Korn af i rette Tiid, bar det hiem saa godt som jeg kunde, og forvarede det i mine store Kurve, indtil den Tid kom jeg skulde plukke det af; thi jeg havde hverken Lo-Gulv, hvorpaa, ey heller Pleyel, hvormed jeg kunde tærske det.

Nu da min Forraad af Korn var bleven større, maatte jeg ogsaa være betænkt paa større Lade. Ingen Plads var der, hvor jeg kunde giemme det, fordi min Høst havde været saa riigelig, at jeg fik indsamlet hen mod tive Skiepper Byg, og ligesaa mange om ikke fleere Skiepper Risen-Korn; hvorudover jeg havde og lystig taget deraf. Thi mit Brød var allerede fortæret, og jeg vilde nu see, hvormeget jeg aad om Aaret, og om jeg kunde have nok i en Sæd?

Tiiden udviiste det, at jeg ikke fortærede de 40 Skiepper Byg og Riisen-Korn. Thi besluttede jeg da at saae aarligen kun saa meget som i det forrige Aar, og deraf havde jeg da Brod nok.

Medens alt dette gik saaledes til, kand jeg forsikkre, at mine Tanker stode mangen Gang over til det Land, som jeg havde seet paa den anden Si-

de

de af Den, saa jeg ofte ynskede hemmlig hos mig selv at ville være derpaa Strandbredden; thi, tænkte jeg, var jeg kun først paa et fast Land, og borte fra denne vildsomme Øe, saa torde der let yttre sig en Leylighed til at komme vidre, og maa skee aldeeles i Frihed.

Dog betænkte jeg derhos ikke de i saadan Tilstand formodende Farligheder, neml. fordi at jeg kunde falde i de Vildes Hænder, hvilke jeg maatte forestille mig at være maaskee verre, end Løverne og Tiger-Dyrene i Africa, at, naar jeg først kom under deres Magt, saa maatte jeg frygte, at de sloge mig ihiel, ja maaskee aade mig op; thi jeg havde hørt, at Indbyggerne paa de Canariske Kuster vare lutter Cannibaler og Menneske-Ædere, og jeg vidste af Solens Høyde, at jeg kunde ikke være langt borte fra dette Land. Og lad være, at de vare ingen Cannibaler, saa torde de vel endda tage Livet af mig, ligesom de havde giort ved mange Europæer, naar de vare komne under deres Hænder, endskiønt de have været 10 til 20 Mænd stærke; hvormeget lettere var det giort med mig, som een eeneste Person, der havde kun lidet at værge sig med. Alle disse Ting, siger jeg, hvilke jeg vel burde have betragtet, og som siden randt mig i Hu, giorde mig i Førstningen slet ingen Frygt, men mit Sind stod stedse over til det andet Land.

Nu ynskede jeg mig min Dreng, Xury og Chalouppen med Gyk-Seylet; med hvilken jeg havde seylet over tusinde Engelske Miile langs den

Africanſke Kuſt. Men forgieves. Herpaa tog jeg mig fore, at ſee efter vor Skibs-Baad, ſom i Stormen, da vi ſtrandede, var bleven dreven langt herop paa Strandbredden. Den laae næſten endnu paa forrige Sted, men havde faaet Skade, og Vindens og Bolgernes Magt havde vendt det Underſte overſt, mod en høy Brink af en ujevn ſkarp Sandbanke; men nu var der intet Vand omkring den, ſaaſom tilforn.

Derſom jeg havde havt Hielp til at forbedre den og at faae den ud i Vandet, ſaa havde den været bequem nok til at ſeyle med tilbage til Braſilien. Men jeg burde have ſeet mig for, at jeg kunde ligeſaa lidet vende den om og ſætte den paa Kielen, ſom jeg kunde velte Øen af ſit Sted. Dog alligevel løb jeg op i Skoven, Hug Haandſpægger, Klodſer og Ruller, og ſlæbte dem til Baaden, for at forſøge hvad jeg kunde giøre ved den, i den ſelſomme Indbildning, kunde jeg kun først faae den vendt, ſaa vilde jeg let raade Bod paa Skaden, og ſiden var det ret en god Baad, ſaa jeg torde altid vove mig ud i Soen dermed.

Paa dette unyttige Arbeyde ſparede jeg ſandelig ingen Umage, og ſpildte efter min Regning, 3 eller 4 Uger derpaa. Endelig, da jeg merkede, at jeg ikke med min liden Magt kunde løfte den, grov jeg Sandet neden bort, og ſatte nogle Stykker Træ imod, at den ſkulde falde ret og lige.

Da dette var til Ende, aarkede jeg endda ikke at reiſe den op, eller at komme under den, meget mindre at ſkyde den ud i Vandet: Thi maatte jeg lade

lade det blive. Men endskiont min Forhaabning om at faae Baaden ud, forgik mig, saa tog dog min Attraa efter at komme over paa det faste Land mere til end af, i hvor umueligt det end syntes.

Dette førde mig endelig paa de Tanker, om det ikke skulde være mueligt, endogsaa uden fremmed Hielp og vidtloftig Umage og Redskab, at giøre mig saadan en Canoe eller Periagua, som Indbyggerne under denne Kant af Himmelen have og bruge, neml. af Bullen af et stort Træ? Saadant holdt jeg ey alleene for mueligt, men ogsaa for at være let, saa det ret kildrede mig i mit Sind, helst fordi jeg havde langt meere Magelighed dertil, end en Negro eller Indianer, men betænkte ikke de besynderlige Vanskeligheder, som jeg meere var undergiven end Indianerne, neml. at jeg behøvede fleere Hænder, end mine, til at faae den i Vandet, hvilken Vanskelighed jeg langt mindre kunde overvinde, end de kunde undvære Verktøyet. Thi hvad var det, om jeg end havde opledt mig et tykt Træ i Skoven, giort mig stor Umage med at fælde det, med mit Redskab dannet den yderste Side ligesom en Baad, udhuulet eller udbrændt det Inderste, og paa saadan Maade giort en velskikked Baad deraf, men havde dog siden maattet lade det ligge paa samme Sted, hvor jeg fand det, og kunde ikke føre det ud i Vandet?

Man skulde tænke, jeg maatte enten have været fra alle mine Sandser, og aldeeles ikke have betragtet mine Omstændigheder, da jeg forfærdigede denne Baad, eller ogsaa jeg maatte strax have

ret betænkt paa, hvorledes jeg siden vilde faae den i Søen. Men mit Hierte, Sind og mine Tanker vare saa fast henvendte paa den Reyse jeg vilde giøre over Havet i denne skionne Baad, saa jeg ikke eengang overveyede, hvorledes jeg vilde faae den ud i Vandet. Og sandelig det var mig snarere mueligt at føre den 44 Engelske Miile over Søen, end at faae den 44 Favne langt over Land fra sit Sted ud paa Vandet at flyde.

Jeg arbeydede paa denne Baad, ret ligesom den største Nar i Verden, der aldrig havde havt sine fem Sandser samlede. Mig syntes meget vel om dette mit Foretagende, ey betænkende, om jeg kunde komme afsted dermed. Vist nok er det, at det faldt mig mangen Gang ind, hvorledes jeg vel kunde faae den Baad, naar den blev færdig, fra Stabelen ud i Vandet? Men da gav jeg paa mine egene Spørsmaal mig selv altid kort Beskeed, og dette dumme Svar: "Først vil jeg giøre den "færdig. Hvad gielder det, jeg hitter vel ogsaa "paa Raad og Middel til det andet?

Dette var ret et bagvendt Anslag; dog beholdt min Egensindighed Overhaand, og jeg greb til Arbeydet. Først hug jeg et Ceder-Træ omkuld. Jeg tvivler om at Kong Salomon havde nogensinde saadant et Træ ved Templens Bygning i Jerusalem. Det var neden i Bullen 5 Foed og 10 Tommer, tvert igiennem; og fuldkommeligen 22 Fod høyt, op ad, dog ligeledes endnu 4 Fod og 11 Tommer, i Diameter eller lige tvert igiennem; siden blev det smalere, og udbredede sig

i Gree-

i Greene. Det koſtede uſigeligt Arbeyde at fælde dette Træ. I fulde 20 Dage hug jeg neden paa den tykkeſte Deel. Dernæſt brugte jeg to Uger til at hugge Greenene ſamt den vidtløftige Top af, hvilket jeg altſammen maatte giøre med min Haand-Øxe, hvorved jeg ſveedte dygtig. Siden gik der en Maaned hen med at faae Skik derpaa, og saa meget ſom mueligt var, at danne det efter Bugen eller Bunden af en Baad, ſaa det kunde flyde ret op paa Vandet. Endnu koſtede det mig næſten et Fierdingaars Arbeyde, inden jeg fik det udhulet inden udi, ſaa det blev til en rigtig Baad. Alt dette giorde jeg uden Ild, alleeneſte med en Kolle og et Hugjern, hvilket var et hart Arbeyde, inden jeg fik deraf giort en retſkikked Periagua, ſom kunde rumme 26 Mænd, ſaa den var ſtor nok til at bære mig og alle mine Sager.

Da jeg havde faaet den færdig, fornøyede jeg mig ret hiertelig derover. Baaden var virkelig langt ſtørre, end jeg nogenſinde havde ſeet en Canoe eller Periagua af et eeneſte Træ. Det havde, ſom man let kand ſlutte, koſtet mig mangt et ſuurt Slag, og fattedes nu intet, uden at faae den ud i Vandet. Havde jeg kundet aarke dette, o! ſaa havde jeg givet mig paa ſaa ubeſindig og umueelig en Reyſe, ſom end aldrig var giort.

Men alle mine Anſlag, ſom koſtede mig den da uſigelig Umage, vare forgieves. Vel laa Baaden kun et 100 ſtive Skrit fra Vandet; dog var dette ſtrax den første Fortred, at der var brink op mod Viigen, eller den lille Havn. Til at raade

Boed herpaa, tænkte jeg at grave Jorden bort, og giøre den hald. Jeg begyndte ogsaa derpaa, og havde usigeligt Arbeyde dermed. Men hvo sparer eller fortryder Umagen, naar han kand haabe at blive befriet? Dog, da jeg havde giort dette, var det endda det samme. Thi jeg aarkede ligesaa lidet at skyde denne Canoe frem, som jeg tilforn kunde faae den anden Baad af sit Sted.

Herpaa maalede jeg Viiden, og resolverede mig til at grave en Canal eller Rende ud ad, for at lede Vandet ind og op til min Canoe, efterdt jeg dog ikke paa anden Maade kunde faae den ned til Vandet. Da jeg nu giorde Overslag, hvor dyb og hvor bred Graven eller Vand-Renden skulde være, og hvorledes jeg skulde faae Jorden fort bort, befand jeg, at jeg med mine to Hænder allene fik nok at giore dermed i 10 til 12 Aar, fordi Strand-Klitten laae høyt, saa der i det mindste vilde graves 20 Foed dybt, hvor Jorden var høyest. Derudover maatte jeg omsider lade dette Paafund fare, i hvor nødig jeg end vilde.

Dette krænkede mig ret i Hiertet, og jeg saae nu, endskiønt forsilde, hvor daarligen vi Mennesker handle, naar vi bygge et Huus, forend vi have giort Beregning paa Omkostningerne dertil, og begynde paa et tungt Verk, forend vi tilborligen have overveyet vore Kræfter, om vi og kand fuldfore det.

Medens jeg arbeydede paa denne Canoe, endtes mit fierde Aar her paa Steden, og jeg helligholdt dets Amindelse med lige saadan Andagt

og

og Fornøyelighed, som tilforn. Thi ved det at jeg idelig læsede Gllds Ord og alvorligen forde mig det til Nytte, var jeg under Glds Aands Bistand og Naade kommen til en gandske anden Kundskab, end jeg tilforn havde havt. Jeg havde nu om alle Ting gandske andre Tanker, og ansaae Verden som en Ting, der var langt borte fra mig, som den, jeg havde intet med at giøre, jeg havde intet at haabe af, og havde ikke behov at begiere noget af. Kort sagt: Jeg begierede hverken nu eller i Fremtiden at bekymre mig om Verden; men den kom mig fore, ligesom den engang i Evigheden skal komme os fore, neml. som en Sted, vi have boet udi, men ere dragne ud af, og jeg kunde vel sige til Verden, som Fader Abraham sagde til den riige Mand: „Der er imellem os et stort „svælgende Dyb befæstet.

Først var jeg her borte fra all Verdens Forforelse. „Jeg havde ingen Øyens Lyst, Kiods „Lyst, eller hoffærdigt Levnet. Gierrighed vidste jeg intet af, thi jeg havde alt hvad jeg behovede. Jeg var Herre over heele Godset, eller kunde, om jeg vilde, kalde mig en Konge og Kæyser over det gandske indehavende Land. Her vare ingen Misundere, ingen Competenter, ingen begierede at disputere med mig om Herredømmet, ingen bod til at tvistes med mig om Souverainitet og øverste Commando. Jeg kunde have skaffet heele Skibs Ladninger med Korn, men jeg kunde ikke bruge det; lod derfore kun vore lidet, neml. saa meget som jeg kunde have nok af til min Nødtørftighed. Jeg

havde Skildpadder nok, men kunde ikke bruge flee-re end een paa gangen. Jeg havde Skove og Tommer nok til en heel Skibs-Flode. Jeg hav-de Druer nok, Viin eller Zibeber, saa jeg deraf kunde skaffe Ladning til Skibene.

Men jeg skiottede ikke om noget andet, end hvad jeg kunde bruge. Jeg havde nok at æde, og derhos anden Nødtørft, hvad nyttede mig da Re-sten? Skiod jeg meere Vildbrad, end jeg kunde fortære, saa maatte Hunden eller Uting æde det. Saaede jeg meere Korn, end jeg behovede, saa laa det jo kun og blev fordervet. De Træer jeg fældede, maatte blive liggende paa Jorden og raad-ne, thi jeg brugte dem kun til Ild, og til at koge min Mad ved.

Med faa Ord sagt: Naturen og Forfaren-hed lærde mig efter nøye Overveyelse, at alt, hvad som findes i Verden, er godt, og nytter endda ikke uden saavidt vi have det behov, og at, om vi end skrabte nok saa stor en Hob sammen for andre, saa kand vi dog ikke nyde meere deraf, end just saame-get som vi behove. Den allerslemmeste Gnier i heele Verden havde her lært at lade sit suurskittige Ansigt fare, dersom han havde været i mit Sted. Thi jeg eyede usigelig mere, end jeg vidste at bru-ge. Der var intet som gav mig Anledning til Begierlighed efter noget, uden efter Ting, som jeg ikke havde, og det var virkelig kun ringe Lap-perie, skiønt de kunde have været mig meget nyt-telige. Jeg havde, som tilforn er meldet, en Summa Penge af Guld og Sølv, omtrent 36

Pund

Pund Sterling i Værdi. Men der laae det lumpene unyttige Kladderie. Jeg kunde ikke anvende det til noget, og tænkte ofte hos mig selv, jeg vilde gierne give en Haandfuld deraf for nogle Dosin Tobaks-Piber, eller for en Haand-Qværn at male mit Korn med: Ja, jeg havde gierne byttet heele Capitalen bort for 12 Skillings Værd i hvidt eller guult Roe-Frøe, eller for en Haandfuld Erter eller Bønner, og for en Flaske fuld Blæk. Thi jeg havde ikke ringeste Profit deraf, men de laa kun der i en Skuffe, og muulnedes i de vaade Maaneder af Damp i Kielderen. Og om jeg end havde haft heele Skrinet fuld med Diamanter, saa havde de nyttet mig lige meget, og havde ikke gieldet et Haar meere hos mig, just fordi jeg kunde ikke bruge dem til noget.

Nu havde jeg indrettet min Leve-Maade i sig selv langt mageligere, og for Sindet saa vel som for Legemet meere bequem. Jeg satte mig mangen gang hen til min Mad med Taksigelse, og forundrede mig over Gllds Forsyns Haand, derpaa saadan Maade havde bereedt mig et Bord i Ørken. Jeg lærde nu at agte min Tilstand meere lykkelig end ulykkelig, og betragtede meere hvad jeg havde, end hvad jeg ikke havde; og dette gav mig mangen gang saadan hemmelig Fornøyelse, som jeg ikke kand udsige; men her anfører jeg det kun for visse misfornøyede Folk, som ikke med Nøysomhed kand nyde det, Gld har undt dem, fordi de endnu see og begiere noget, som han endnu ikke har givet dem. All vor Misfornøyelse

ver det, som fattes os, kommer, efter mine Tanker og min Skionsomhed, allenceste deraf, at vi glemme at takke for det, vi have.

Endnu en anden Tanke kom mig særdeles til Nytte, og samme Tanke kand uden Tvivl virke samme Nytte hos andre, som maatte maaskee komme til at forsøge min Nød. Neml. Jeg lignede min nærværende Tilstand mod den, som jeg i Forstningen formodede; ja, som den ogsaa virkelig var bleven, dersom ikke Guds Forsyn havde paa saa underlig Maade ladet Skibet drive saa nær til Strandbredden, at jeg ey allene kunde komme ud paa det, men ogsaa berge og føre til Land adskillige Ting til mit Gavn og min Vederqvægelse; thi havde Gud ikke føyet det saa, da havde jeg intet Verktøy havt til at Arbeyde med, intet Vaaben til at værge mig med; intet Krud, ey heller Kugler og Hagel til at forsørge Maven med.

Mangen en Time, jeg tør vel sige heele Dage faldt jeg i Betragtning derover, hvorledes jeg vel vilde have baaret mig ad, om jeg intet havde faaet reddet fra Skibet; jeg kunde ingen anden Mad have haabet, end maaskee Fiske og Skielpadder; og endda kunde jeg i Forstningen have doet af Hunger, fordi det kunde have varet længe, inden jeg havde fundet nogle: Og lad være jeg var ikke død af Sult, saa maatte jeg dog have levet som et blot vildt Menneske, neml. naar jeg endelig havde faaet en Geed eller Fugl slaaet ihiel, saa havde jeg af Mangel paa Redskab til at flaae saadant Vildbrad, at skiæ-

re

re og hugge det i tu, eller skille det ad, maattet gnave og slide det med Tænderne, og, som Rov-Dyr, rive det med mine Negle.

Herved geraadede jeg til Eftertanke om Guds Forsyns Miskundhed mod mig, og til Taknemmelighed for min nærværende Tilstand, i hvor megen Ulykke og Besværlighed der end havde fuldt med. Og just denne Eftertanke vil jeg recommendere dem, som i deres Elendighed gaae saa vidt, at de meene, med foye at kunde klage: Mon der være nogen Smerte som min Smerte? O! de skulle kun betragte, i hvad for slem Tilstand andre Folk kand være, og at deres Tilstand kunde blive end langt verre, dersom Gud vilde saa have foyet det.

Endnu hialp mig en anden Tanke til at oprette mit Sind med Forhaabning; neml. Jeg liignede min Tilstand med det, jeg havde fortient, og af Guds Retfærdighed havde at vente. Jeg havde jo ført en gruelig Vandel, i det jeg havde hverken kiendt eller frygtet Gud. Mine Forældre havde vel holdt mig til Gudsfrygt, og anviist mig til at i agt tage det, som Naturen og min Stands Hensigt krævede af mig; men da jeg kom saa tidlig til Soe-Levnet og blant Soe-Folk, hvor Gud visseligen bliver allermindst frygtet, endskiont hans Forfærdelse er dem altid for Øyne; jeg siger, fordi jeg kom saa tidlig til Soe-Levnet, og blant Matrosers Selskab, saa blev den til overs blevne liden Følelse af Religionen og Samvittighed gandske udslukket ved det at mine Bord-Svenner

ner eller Skibs Brødre beloe mig, og vare Føles-Løse, i det de agtede ingen Fare, end ikke Døden, naar de saae den for Øne; hvorudover jeg omsider, blev ogsaa selv vandt dertil, fordi jeg i saa lang Tiid havde ingen Leylighed at tale med andre end med mine lige ryggesløse Kroppe, ey heller at høre noget godt og opbyggeligt.

Der fandtes slet intet godt hos mig, end ikke den allerringeste Følelse og Eftertanke om hvad jeg var, eller hvad jeg burde være; ja jeg var saa følesløs og u-skionsom, at jeg ved de allerstørste Velgierninger, som GUD lod mig vederfare, for Exempel, da jeg var rømt fra Salee, bleven antagen af den Portugiske Skipper, havde faaet min Tobak- og Zukker-Plantning i Brasilien saa vel indrettet, havde bekommet den profitable Ladning fra Engelland, etc. ikke en eeneste Gang hverken tænkte eller sagde saa meget som GUD skee Lov og Tak! end ikke i den største Nød tænkte engang paa at bede til GUD, eller kun at sige: Ach GUD hielp mig! Kort sagt: Jeg havde aldrig brugt GUDS Navn, uden maaskee naar jeg var vreed, og naar jeg bandede.

Udi nogle Maaneder qvælede sig mit Sind haardeligen over mit forrige ryggesløse og forhærdede Levnet; og naar jeg saae mig om, og betragtede, hvorledes GUD, siden jeg kom til denne Sted, havde saa synderlig seet til for mig, været saa naadig mod mig, og ey allene straffet mig langt mildere, end min Ondskab havde forskyldt, men endda derforuden saa rigelig og overflodeligen forsørget mig,

saa

saa fattede jeg det Haab, at min Omvendelse var antagen, og Gud bar endnu meere Taalmodighed med mig.

Med deslige Tanker opmuntrede jeg mit Sind ey allene til Overladelse i Guds Villie ved min nærværende Tilstand, men ogsaa til en oprigtig Taknemmelighed for denne min Tilstand, og at jeg, som dog var bleven i Live, havde ikke Aarsag at klage, eftersom mine Synder vare ikke blevne straffede saa hart, som jeg havde fortient, og der var vederfaret mig saa meget Godt, som jeg ikke kunde formodet paa saadan en Sted. Jeg maatte ingenlunde græmme mig over min Tilstand, men vel glæde mig derover, og dagligen takke Gud for dette daglige Brød, der var kommet til mig ret ligesom ved et Mirakel. Jeg skulde overveye, at jeg havde ved lige saa stor et Under fundet her mit Livs Ophold, som fordum Elias fik sit Livs Ophold ved Ravnene; ja det syntes for mig altsammen at være idelt Underverk, og jeg kunde neppe nævne et Sted i den u-beboede Deel af Verden, hvor jeg kunde have bleven dreven hen, mig til større Fordeel, end her. Thi endskiont jeg, til min Bedrovelse, havde her intet Menneske fundet, som jeg kunde søge Selskab med, saa fandtes her ey heller onde Rov-Dyr, glubende Ulve og Tigere, ingen forgiftige Uting, Vexter, Urter eller Rodder, som jeg kunde æde min Død udi, ey heller vilde Mennesker, som sloge mig ihiel og aade mig op.

Kort sagt: Ligesom mit Levnet var paa den eene Side idel Sorg, saa var det paa den anden

Side

Side derimod idel Naade, og nu havde jeg kun dette at agte, hvorledes jeg kunde lade det være min daglige Trost i nærværende Tilstand, at Gud viiste sin Godhed og Forsorg mod mig. Og, efter at jeg havde flittig øvet mig herudi, græmmede jeg mig ikke meere.

Nu havde jeg allerede været her saa længe, at mange Ting, som jeg havde fort til Land til min Nytte og Magelighed, vare enten aldeles revne i stykker, eller dog opslidte og nesten fordervede.

Mit Blæk var, som tilforn er mældt, allerede forbrugt, undtaget noget lidet, som jeg efterhaanden havde spayet op med Vand, saa det var blevet saa blegt, at man neppe kunde see det paa Papir. Saa længe som det varede, tegnede jeg de Dage i hver Maaned, naar der hændede sig noget Mærkværdigt for mig; og kommer jeg meget vel ihu, at i de adskillige slags Hændelser, som Gud tilskikkede mig, yttrede der sig en forunderlig Overeenstemmelse med Dagene, saa jeg havde havt Aarsag til at giore meget Væsen deraf, dersom jeg paa en vrangtroende Maade havde været tilbøyelig til at give agt paa de lykkelige eller ulykkelige Dage.

Forst havde jeg anmerket, at just paa den selv samme Dag, da jeg løb bort fra mine Forældre og Slægtinge hen til Hull, at begive mig paa Søen, var jeg siden bleven fangen af den Saleeiske Kapere, og giort til Slave.

Fremdeles befand det sig, at just paa samme Dag, da jeg paa Rehden for Yarmouth undkom fra Skibet, som sank, romdte jeg siden bort fra Salee i Baaden.

Jli-

Iligemaade at just paa min Fødsels Dag, nemlig den 30 September, 26 Aar derefter, blev mit Liv paa saa underlig Maade reddet, ved det at jeg strandede her og Vandet slog mig ind paa dette Land: Saa at mit ugudelige og siden eensomme Levnet begyndtes begge paa en Dag.

Det første, jeg savnede, næst mit Blæk, var mit Brød, nemlig de Kavringer jeg havde berget fra Skibet. Jeg havde saa knap og nap holdt Huus med dem, at jeg et heelt Aar igiennem tildeelede mig dagligen kun een: Og alligevel var jeg næsten et Aar foruden Brød, førend jeg selv fik Korn indhøstet, og jeg havde stor Aarsag at være taknemmelig derfore, fordi jeg dog endelig fik Korn paa saadan en halv-forunderlig Maade, som allerede mældt er.

Mine Klæder vare nu paltede og næsten opslidte. Lærrets Klæder havde jeg i lang Tid ikke havt, uden nogle blaa og hvide Skiorter af Matrosernes Skibs-Kister, hvilke jeg var meget nænsom over, fordi jeg kunde mangen gang intet taale paa Kroppen andet end den bare Skiorte; saa det var mig en stor Hielp, at der iblant alle de Mands Klæder, jeg fik reddet fra det strandede Skib, fandtes dog næsten 3 Dosin Skiorter. Der vare vel ogsaa nogle tykke Søe-Kioler der iblant, som vare endnu gode, men alt for tunge at bære. Thi, i hvorvel det var saa overmaade varmt, at jeg havde ingen Klæder behov, saa kunde jeg dog ikke gaae nogen; og om jeg end havde været tilbøyelig dertil, som jeg visselig ikke var, saa vilde det dog ingenlunde rime sig i mine Tanker, endskiønt jeg var gandske alleene.

Men

Men Aarsagen, hvorfore jeg ellers kunde ikke gaae gandske nogen, var denne, at jeg kunde ikke saa vel taale Solens Heede, som naar jeg havde Klæder paa, ja Huuden blev mig af Varmen mangen gang fuld med Blægner og Babler, da derimod Luften selv bevægede Skiorten paa Kroppen, saa det gav ligesom en dobbelt Kiøling. Ligesaa lidet kunde jeg gaae ud uden Hue eller Hat, thi den særdeeles stærke Sommer-Heede, som stak paa den bare Hoved-Isse, giorde i Øyeblikket en ulidelig Hoved-Pine, men naar jeg havde Hat paa, saa kunde jeg løbe frit hvorhen jeg vilde.

Jeg var derfore betænkt paa, hvorledes jeg kunde faae de faa Palter, eller, som jeg kaldede dem de Klæder, som endnu fandtes, lavede til rette. Alle de Vester, jeg havde havt, vare opslidte, og nu kom det derpaa an, om jeg kunde flikke nogle Troyer eller Brystduger sammen af de viide Søe-Kioler eller Regn-Kiorteler. Saa begyndte jeg da at skulle være Skredder, eller, rettere sagt, Fuskere, thi det var kun slet bestilt med dette mit Arbeyde. Alligevel forsøgte jeg det med et Par nye Vester, som, efter min Meening kunde vaere en god Stund; men Buxer angaaende, dermed lykkedes det kun slet for mig i Forstningen.

Jeg havde, som tilforn mældt er, giemt Skindene af alle de fire Fødede Dyr, jeg havde skudt. Thi jeg spilede dem ud med Pinde i Solen; nogle af dem bleve saa borknede og haarde, at de duede intet, men andre syntes dog endnu at være tienlige til noget. Af de sidste skaar jeg strax til Forsøg en

Hue,

Hue, saaledes, at naar jeg satte den paa Hovedet, saa vendte Haarene eller det Lodne ud ad, at holde Regnen af. Dette lykkedes mig saa vel, at jeg siden giorde mig en heel Klædning af disse Huder, nemlig en Vest og et Par vide Buxer, begge Dele aabne, fordi jeg brugte den meere til Kiøling end for Varme. Men jeg maa tilstaae, at det var ikkun slet Arbeyde; thi jeg var vel en daarlig Tømmermand, men sandelig endnu daarligere Skrædder. Dog havde jeg god Nytte af dem, thi naar jeg var ude og det regnede, løb Vandet ned over Vest og Buxer, som vare lodne uden til, og jeg blev gandske tør.

Dernest anvendte jeg megen Tid og Umage paa en Skygge-Hat. Den var mig meget fornøden, og jeg havde stor Lyst til at giøre een. Jeg havde seet dem i Brasilien, hvor de ere meget nyttige i den overmaade store Heede, og Varmen var her lige saa streng for mig, ja end stærkere og strengere, fordi jeg var nærmere ved Linien. Tilmed maatte jeg gaae meget ud, og kunde derfore ikke undvære den, hverken i Heede, ey heller i Regn. Det kostede mig megen Umage, og jeg fuskede brav længe, inden jeg fik det nogenledes giort; ja, da jeg meente at have ramt det, ginge der to eller tre i Løbet, indtil det omsider lykkedes saa vidt efter mit Sind, at jeg fik een færdig, som var ikke alt for plump. Det vanskeligste hermed var at lade den falde ned og sammen. Jeg kunde vel spende den ud, men havde jeg ikke faaet den til at falde ned og at foldes sammen, saa havde jeg altid maattet

bære den over Hovedet; og det var mig ubeleyligt. Omsider lykkedes dog een, og jeg overdrog den uden til med laaddent Skind, saa den, ligesom et Skuur, holdt baade Regn og Soel fra mig, at jeg meget mageligere kunde gaae ud i det heedeste end i det koldeste Veyr, og, naar jeg ikke havde den behov, saa kunde jeg folde den sammen, og bære den under min Arm.

Saaledes levede jeg meget fornoyet, i det mit Sind var, formedelst Overladelse i Guds Villie, gandske roligt. Og paa saadan Maade havde jeg det bedre, end om jeg havde været blandt andre Mennesker. Thi naar der yttrede sig kiedsommelige Tanker hos mig over det jeg havde ingen at omgaaes med, saa spurde jeg mig selv, om ikke den Omgængelse med mine egne Tanker, og, som jeg formodentlig tør sige, formedelst andægtige Suk og Bonner, med Gud selv, var langt bedre, end at have udvortes Selskab med Mennesker i Verden?

Siden, i fem fulde Aar, kand jeg ikke sige, at der just hændede mig noget besynderligt, men jeg levede, ligesom tilforn, paa selv samme Viis og Maade. Foruden mit Aarlige Arbeyde, at saae mit Byg og Riis-Korn, og at tørre Druer, af hvilke Slags jeg beholdt just et Aars Forraad til overs; jeg siger foruden, dette Aarlige Arbeyde, og min daglige Vane at gaae omkring med Bossen, bestod mit øvrige Arbeyde meest i at bygge en Canoe, hvilken jeg endelig fik færdig, ja omsider ført ud i den lille Bay eller Viig, efter at jeg havde dertil gravet en Rende 6 Fod breed og 4 Fod dyb, næsten en halv Engelsk Miil lang.

Hvad

Hvad den første angaaer, som var saa u-maadelig stor, og ved hvilken jeg ikke, som sig burde, betænkte forud, om jeg og kunde faae den af Stabelen, ja hvilken jeg aldrig kunde, med min Hielp allene tænke til at faae ud i Vandet, eller at faae Vandet op til den, den, siger jeg, maatte jeg lade ligge, hvor den laa, til Amindelse, at jeg skulde en anden gang være klogere. Alligevel lod jeg mit Anslag ikke fare, men jeg gav mig til at arbeyde paa en mindre, skiønt jeg ikke fandt saa beqvemt et Træ dertil, og det derhos syntes alt for vanskeligt at faae Vandet til at gaae saa lang Vey ind, nemlig en halv Engelsk Miil. Dog, da jeg endelig saae, at det kunde gaae an, fortrød mig ikke mit Arbeyde, endskiønt jeg havde nok at giøre dermed, næsten i to Aar; thi saa havde jeg dog en Baad at gaae ud i Søen med.

Da jeg nu havde faaet min liden Kabin færdig og ført ud paa Vandet, var den dog ikke aldeles ret skikket efter mit Sind, saa som den første, nemlig at jeg dermed skulde kunde vove mig hen over til Terra Firma eller det faste Land, hvorhen jeg havde over 40 Engelske Miile. Fordi nu min Baad var dertil for smal, saa lod jeg mit Forsæt fare, og tænkte ikke meere derpaa. Dog siden jeg havde nu en Baad, fik jeg i sinde at roe omkring heele Øen dermed. Thi over det, at jeg, som meldet er, havde allerede engang foretaget mig at gaae fra min Boepæl paa den eene Side tvert over og igiennem Landet til den anden Side, og var derfra kommen lykkelig hiem igien, saa havde det, som

jeg saae og fik opdaget paa den korte Reise, opvakt en Attraa hos mig, at jeg vilde ogsaa besee de andre Deele af Øens Kuster og Strekning: Og nu, da jeg havde en Baad, behøvedes der intet videre, end at seyle dermed trindt omkring Øen.

Paa det nu alting kunde skee klogeligen og med Betænksomhed, saa satte jeg til den Ende en liden Mast i Baaden, og flikkede et Seyl sammen af de Stykker Skibs Seyl, jeg havde faaet berget.

Da Mast og Seyl vare i Stand, provede jeg Baaden, og befand, at det vilde gaae godt nok. Herpaa giorde jeg i hver Side af Baaden smaa Rum eller Skuffer, at giemme Proviant, Krud, etc. udi, saa det ikke skulde blive vaadt eller fordervet af Regn eller af Stenk og Sqvalp af Vandet. Dernæst hug og hulede jeg en smal Rende inden i Baaden, at legge min Bosse udi, og hængde et stykke lodden Skind derover, at holde derved Bossen tør.

Ydermeere satte og fæstede jeg en Skygge-Hat paa Bagdeelen af Baaden i et Hull, saa den var mig til Skiul just over mit Hoved, at holde Solens Heede fra mig. Da jeg nu havde faaet Baaden lavet, som jeg vilde, seylede jeg stunddum lidet ud i Søen, dog ikke langt fra Havnen. Men omsider, da den Lyst, som var hos mig til at besee mit lille Kongeriges heele Omkreds, aldeles betog mig, besluttede jeg den store Reise, og forsynede da mit Fartøy med en Snees stykker af mine Byg-Brød, (hvilke jeg rettere, for deres Skikkelses skyld, kunde kalde Kager,) en Leer-Gryde fuld med stægt Riisengrød,

sengrød, hvoraf jeg aad temmelig meget, en Flaske med Rum, en halv Geed, samt Krud og Kugler til at skyde meere, item 2 store Soe-Kioler af dem, jeg havde taget af Matros-Kisterne; den eene vilde jeg bruge til at ligge paa, den anden til at dekke mig med.

Det var den siette November i min Regierings eller Fængsels siette Aar, hvilket som helst Læseren selv vil kalde det, da jeg gav mig paa denne Reise, og den varede længere end jeg havde tænkt. Thi, endskiønt Øen i sig selv var ikke ret stor, fand jeg dog, da jeg først var kommen hen paa Østre Side, et stort Riff † af Klipper, over 2 tydske Miile langt ud i Soen, nogle oven, nogle under Vandet; og derforuden en tør Sand-Banke, som gik ogsaa en Miil ud: Saa jeg maatte holde et got Stykke ud i Havet, inden jeg kom denne Odde forbi.

Da jeg første gang fik den at see, tænkte jeg at lade mit Forsæt fare og vende om igien, eftersom jeg ikke vidste, hvor vidt jeg derudover kunde komme ud i den aabne Soe: I sær var jeg bange for, at jeg ikke skulde kunde komme tilbage igien. Derfore gik jeg til Anker. Thi jeg havde af en stor sønderbrudt Skibs Hage lavet mig ligesom et Stykke Anker.

Da jeg først fik Baaden til at ligge fast, gik jeg til Land med min Bøsse, klavrede op paa en

(†) Riff, er det samme som Revler, bestaaende deels af haarde Sand-Banker, deels af blinde Skier eller Steen-Klipper under Vandet.

Høy, hvor jeg efter Formodning kunde see hen ud over Tungen (††) af Riffet, saae ogsaa virkelig hvor stor den var, og besluttede at vove mig der forbi.

Medens jeg laa her paa denne Bakke og betragtede Havet, blev jeg vaer, at der løb en stærk og ret rusende Strøm hen ad Østen og gandske tæt hos Pynten. (*) Dette gav jeg desto nøyere Agt paa, fordi jeg saae, at jeg kunde letteligen rage der i Fare, blive af den stride Strøm forsat langt ud i Havet, og maaskee ikke meere naae Øen. Og jeg troer vist nok, at det havde gaaet mig saaledes, dersom jeg ikke havde klavret op paa Bakken. Thi samme Strøm løb ogsaa paa den anden Side af Øen, dog ikke saa nær hos Strand-Bredden. Jeg mærkede ogsaa en stærk Strøm, tvert imod under Vallen, saa jeg behøvede kun at fare fra den første Strøm ind ad, saa var jeg strax i en Tvær-Strøm.

Her laa jeg nu i to Dage, fordi Vinden, som blæste stærk af Øst-Sydøst, og var derudover tvert imod samme Strøm, voldte, at Søen rullede og skyllede stærkt ind paa bemeldte Pynt. Saa det var mig hverken raadeligt at komme Pynten for nær, formedelst Havets stærke Kastninger ind mod Stranden, ey heller var det, for Strømmens skyld, raadeligt, at sætte for langt ud af Søen.

Aarle paa den tredie Dag, da Veyret var om Natten dalet, blev det smuult Vande, og jeg vove-

de

(††) Tungen, er paa dette Sted den yderste Spidse af Revlerne.

(*) Pynt, er det yderste enten af Land, Odde, Rif, Klit eller Klippe.

de det. Men ogsaa dette kand tiene alle ubesindige og uforstandige Skippere til Advarsel; thi jeg kom neppe uden for Hukken, (*) knap engang saa langt fra Stranden, som min Baad var lang, saa fornam jeg dybt Vand, og en Strøm ret ligesom en Sluse eller Stibord for en Mølle. Denne drev min Baad med saadan Magt afsted, at jeg ikke med alle mine Kræfter kunde holde den hos Randen, men den blev jo længere jo meere forsat ud paa min venstre Haand fra Tvær-Strømmen. Der blæste ingen Vind, som jeg kunde betiene mig af, og i hvor meget jeg roede, saa Hialp det mig intet. Nu meente jeg, at jeg var forloren. Thi efterdi der gik Strøm paa begge Sider af Øen, saa vidste jeg vel, at de skulde løbe sammen igien paa nogle faa Miile Veys, og saa var jeg da i Livs Fare, fordi jeg saae ingen Udvey til at undkomme. Nu var min Død for Døren, ikke at blive opsluget af Havet, thi det var stille nok, men at omkomme af Hunger. Jeg havde vel fundet en Skildpade hos Stranden, mestendeels saa stor som jeg kunde løfte den, og slengt den ind i Baaden, samt een af mine store Leer-Krukker fuld med Vand; men hvad hialp mig alt dette, naar jeg blev fordreven ud paa det store Hav, hvor jeg i det mindste paa tusinde Tydske Miile Veys intet fast Land eller ingen Øe kunde finde.

Nu saae jeg, hvor let Guld kand sætte et Menneske af den allerelendigste Tilstand i en endnu elendigere! Nu saae jeg tilbage til min vildsomme,

(*) Huk, det er, Spidse.

ode, og eensomme Øe, som til den yndigste Sted i heele Verden, og al den Lykſalighed, ſom mit Hierte kunde ønſke, var kun dette, at jeg vilde gierne være paa Øen igien! Jeg udrakte mine Hænder, og ønſkede mig did: "O lykſalige Eenligheds Ørk! ſag-"de jeg, ſkal jeg nu aldrig ſee dig meere? O du for-"ladte Mand! hvor vil du hen? Strax derpaa be-breidede jeg mig ſelv mit utaknemmelige Naturell, og fordi jeg ſaa tidt havde beklaget mit eenlige Lev-net: Og hvad vilde jeg nu give dertil, om jeg maat-te være der igien! Sandelig, vi ſee aldrig ret efter, hvorledes vor Tilſtand er, førend der møder os no-get verre, hvoraf vi lære det; og vi ſkionne aldrig paa det Gode, vi nyde, førend vi miſte det. Jeg kand ikke beſkrive, hvor bængſtet jeg var over det, at jeg blev dreven hen mod 4 Miile ud i det viide Hav fra min deylige Øe, (thi ſaaledes kom den mig nu forre) og var bange for, at jeg ſkulde ikke naae ind til den igien. Alligevel arbeydede jeg alt hvad jeg kunde, og ſaa meget ſom mueligt ſkee kunde, dreye-de min Baad digt Norden paa, det er, hen mod den Side af Strømmen, hvor den anden Tvær-Strøm løb i med. Endelig om Middagen, da So-len var gaaen over Linien, ſyntes mig at jeg merke-de en liden Kuling af Syd-Sydoſt. Dette lettede mit Hierte lidet, iſær da der omtrent en halv Time derefter blæſte en friſk Vind. Imidlertid var jeg kommen ſaa langt bort fra Øen, at jeg endnu af en anden Aarſag var bleven aldeles ulykkelig, derſom der havde reiſt ſig ringeſte Uveyr. Thi Compas havde jeg ikke taget med mig, og, var Øen kommen

mig

mig eengang af Syne, saa havde jeg ikke meere vidst at roe dertil igien. Men, efterdi det blev altid klart og mildt Veyer, saa reiste jeg min Mast igien, vandt Seylet op, og holdt saa stivt mod Norden, som jeg nogenledes kunde, for at komme ud fra Strømmen.

Just som jeg havde faaet Mast og Seyl i Stand, og Baaden i Fart, blev jeg vaer, at hvor Vandet var klart, der var Forandring paa Strømmen. Thi hvor der gik saa stærk Strøm, der var Vandet rort. Da jeg nu kom til det klare Vand, mærkede jeg strax, at Strømmen sagtnedes, og befand omtrent en fierdings Veys borte, hen ad Osten, at Soen tørnede (**) imod nogle Klipper. Saasom mig syntes, da forvoldte disse Klipper, at Strømmen deelede sig atter, saa det største Skud deraf gik mere hen mod Sonden, og lod Klipperne ligge i Nord-Ost, og det andet Skud af Strømmen løb tilbage formedelst Klippernes Modstand, og giorde en stærk Tvær-Strøm, som atter med stor Magt stødte tilbage hen i Nord-vest. Hvo som engang har virkelig været paa Stigen til Galgen, og har uformodentlig faaet Naade, eller hvo som er bleven frelst af Mørderes Hænder, da han just skulde døe, kand omtrent indbilde sig, med hvor stor Glæde jeg dreyede min Baad ind ad i Farten paa denne Tvær-Strøm, og, ved det at Vinden var stadig,

(**) Tørne, det er, skylle hart paa, støde paa, slaae imod. Ligeledes, naar et Skib, en Baad, etc. støder nogensteds paa eller imod, saa siger man, at det tørner.

fik jeg ogsaa rettet mit Seyl derefter, og da gik det for drivende Vind og ilig Strøm lystig afsted.

Denne Tvær-Strøm førde mig hen mod en Tydsk Miil tilbage paa min Hiemvey ad Øen, dog hen mod 4 Miile længere, Nordlig, end den Strøm, som først havde taget mig bort med sig. Saa jeg befand, da jeg kom nærmere Øen, at jeg var paa den Nordre Side, ret lige over for den Sted, hvor jeg første gang løb ud.

Da jeg endnu havde seylet noget meere end en Tydsk Miil frem med denne Tvær-Strøm, mærkede jeg, at det var mig ikke tienligt, at følge den længere. Dog fand jeg, at mellem de to store Strømme, nemlig den Sydlige, som havde forsat mig ud ad den aabne Soe, og den Nordlige, som løb et par Miile længere hen paa den anden Side, var Vandet i den jevne Deel omkring Øen i det mindste stille og flød ingensteds hen. I det nu Vinden blev ved at blæse stadig, saa holdt jeg mig, ligesom tilforn, dog ikke saa hastig, ind ad Landet.

Om Aftenen omtrent Klokken 4. da jeg maaskee havde endnu een Miil indtil Strandbredden, befand jeg, at Pynten af de Klipper, som havde foraarsaget mig denne Ulykke ved det at de strakte sig hen mod Sønden, og Strømmen endnu mere Sønden paa, giorde en anden Strøm tvert imod hen i Norden. Denne var meget stærk, men løb ikke lige den Vey, hvor min Cours gik hen, neml. mod Vesten, men meest mod Norden. Dog, efterdi jeg havde god giennemstaaende Vind, stak jeg tvert over denne Tver-Strøm hen mod Nøde,

Vrst

Vest, naaede omtrent i en Time Stranden, og kom medens det var smuult Vande, til Land.

Saasnart jeg havde sat fast Fod paa Landet, faldt jeg ned paa mine Knæ, takkede Gud for min Frelse, og besluttede at lade alle de Tanker fare, jeg havde om at komme fra Øen og at slippe fra min Elendighed. Jeg vederqvægede mig med Mad og Drikke, førde Baaden gandske tæt ind til Strand-Kanten under nogle Træer just i en liden Bugt, som jeg havde opledt dertil, lagde mig saa at sove, fordi jeg var gandske træt og mødig af Arbeyde og Angest paa Reysen.

Nu vidste jeg paa slet ingen Maade at komme hiem igien med min Baad. Jeg havde udstaaet saa megen Fare, og vidste alt for vel, hvad jeg havde at frygte for, om jeg vilde begive mig paa den forrige Vey tilbage: Og hvorledes det saae ud paa den anden, neml. den venstre Side, det var mig ligeledes ubekiendt; og jeg havde nu ingen Lyst til at vove mig tiere i Fare. Derfore besluttede jeg om Morgenen, at gaae hen mod Vesten langs med Strandsiden, og at see mig omkring efter en Bugt eller Havn, hvor jeg kunde legge mit Fartøy i Sikkerhed, og tage det igien i Nødsfald. Inden jeg omtrent havde gaaet 3 Engelske Miile, kom jeg til en meget god Viig, som var ikke fuldt en Miil bred, men blev alt snevrere op ad, indtil langt oppe hos en gandske liden Bæk, hvor jeg fand en særdeeles beqvem Havn for min Baad, hvorudi den laae lige saa sikker og magelig, ret som der kunde været bygget en særdeeles Skibs

Tøm-

Tommer-Plads dertil. Her løb jeg ind, og, efter-at jeg havde faaet min Baad til at lige fast og sik-ker, saae jeg mig allevegne omkring paa Stranden, hvor jeg var.

Jeg blev da snart vaer, at jeg var ikke ret langt fra den Sted, hvor jeg tilforn havde været, da jeg gik til Fods hid til denne Strandside. Fordi det nu var overmaade varmt, saa tog jeg intet andet, af Baaden, end min Bosse og Parasolte, det er, min Skygge-Hat og begav mig paa Veyen. Efter saa moysom en Reyse, som jeg havde havt, gik det endda temmelig fort for mig, og jeg fand mit gamle Lyst-Huus om Aftenen i samme Stand, som jeg hav-de forladt det; thi jeg lagde altid hver Ting paa sit ordentlige Sted, eftersom jeg havde, som sagt er, giort det til mit Land-Huus.

Længere kom jeg dog ikke end over Gierdet, førend jeg, som var gandske træt, lagde mig ned i Skyggen, og faldt i Sovn. Men enhver, som læser denne Historie, maa bilde sig ind, om han kand, hvor forbauset jeg blev, da jeg blev vakt op af Sovne ved en Røst, som raabte: "Robin, Ro-"bin, Robin Crusoe! du stakkels Robin Crusoe, "hvor est du dog? hvor har du været?

Af det jeg havde roet den halve og gaaet den halve Dag var jeg bleven saa træt, at jeg faldt i en dyb Sovn, saa jeg i Førstningen vaagnede ik-ke ret op ved denne Røst, men saae i halv Slum ligesom drømmede, at der talede een med mig. Men da Røsten blev ved at nævne mit Navn saa tidt, saa blev jeg ret vaagen, og i Førstningen me-

get

get forskrekket. Men neppe havde jeg faaet Øynene aabne, saa saae jeg min Papegoy siddende oven paa Gierdet, og saa kiendte jeg strax den Mand, som havde talt med mig: Thi jeg pleyede at tale med ham med lige saadan veemodig Røst. Og han havde lært saa færdig at tale, ved det at han havde siddet mig paa Haanden, lagt Nebbet op til min Kiæbe, og saaledes talet tydelig efter mig ey alleene disse ovennævnte, men endnu andre Ord, som jeg havde lært ham.

Endskiønt jeg nu vidste, at det var Papegoyen, og at der kunde ellers ingen være her, saa kunde jeg dog alligevel ikke ret begribe, hvorledes det gik til, forend jeg havde tænkt mig lidet om. Først forundrede jeg mig, hvorledes dette Dyr var kommen herhid, just paa dette Sted, og ikke paa et andet. Dog efterdi jeg var forsikkret, at det kunde ikke være andet, end min ærlige Papegoy, saa kom jeg omsider til mig selv, holdt min Haand hen til ham, og kaldede ham med sit Navn. Det kors-villige Dyr satte sig paa min Haand, og blev endda ved at snakke: "Stakkels Robin Cruſoe, hvor "kommer du fra? hvor har du været? ret ligesom han glædede sig høyligen over, at han saae mig igien. Og saa tog jeg ham med mig hiem.

Nu var jeg træt og keed af at sværme omkring paa Søen, og havde lang Tid til at sidde stille, og at eftertænke den Fare jeg havde udstaaet. Hellere end gierne vilde jeg have havt Baaden igien hos mig paa denne Side af Øen, men jeg vidste intet Raad dertil. Paa Øster-Siden, hvor

jeg

jeg var kommen rundt omkring, vidſte jeg vel, at det gik ikke an. Mit Blod blev ligeſom koldt i mig, naar jeg kun tænkte derpaa. Og den anden Side var mig endnu ubekiendt. Jeg bildede mig ſnarere ind, at Strømmen gik ligeſaa ſtride mod den Øſtre Strand-Side, ſom tilforn hos den anden, hvorudover jeg maatte rage i forrige Fare, at blive greben af Strømmen, og da enten, ſom det ſkeede i Forſtningen, blive kaſtet op paa Den, eller aldeeles dreven bort derfra. Saadanne Tanker ſtillede mig da tilfreds, ſaa jeg glemte Baaden, ſom dog havde koſtet mig ſaa mange Maaneders Arbeyde, inden jeg fik den færdig, og endnu meere Tiid og Umage, inden jeg fik den ud paa Vandet.

I ſaadan Sinds Roelighed blev jeg næſten et heelt Aar, og levede ſtille og eenſom; og fordi mine Tanker rettede ſig efter min Tilſtand, og jeg gandſke frimodig havde overgivet min Villie under Guds Forſyn, ſaa agtede jeg dette mit Levnet ret lykkeligt i alle Stykker, undtagen at jeg havde intet Menneſke, ſom jeg kunde omgaaes med.

Imidlertid lærde jeg endnu meere at forfærdige mig allehaande fornødne Ting; og nu holdt jeg mig ſelv for at være en god Tømmermand, beſynderlig naar jeg betragtede, at jeg havde kun ſaa lidet Verktøy.

Derforuden fik jeg mit Pottemager-Arbeyde uformodentlig til Fuldkommenhed ved det at jeg fandt paa at giøre mig et Hiul dertil, ſaa det gik mig ſiden langt lettere, bedre, og ſnarere fra Haanden

den: Thi nu dreyede jeg de Kar runde og velskikkede, som tilforn saae heslige og vanskabte ud. Men intet slags af mit eget Arbeyde var jeg saa storagtig over, ey heller fornøyede mig meere over noget af mine Paafund, end over en Tobaks-Pibe. Og endskiønt det var en grov vanheldig Ting, alleneste brændt rød, ligesom mine andre Vahre, saa fornøyede det mig dog, fordi den var fast og haard, og Røgen kunde gaae derigiennem; thi jeg var idelig vant til at sinøge Tobak. Der vare vel Piber i Skibet, men jeg glemte dem i Forstningen, thi jeg vidste ikke, om der fandtes Tobak paa Øen; og siden, da jeg randsagede omkring i Skibet, kunde jeg ikke meere komme til Piberne.

I min Kurvemager-Kunst forbedrede jeg mig ligeledes, og giorde mig en Hob fornødne Kurve, saavidt som jeg kunde hitte paa. De saae vel ikke alt for nette ud, men vare dog beqvemme til at giemme noget udi, eller at bære noget hiem deri. For Exempel: Naar jeg paa Marken eller i Dalene havde skødt en Buk, hængde jeg ham i et Træ, drog Huden af ham, skar ham op og i Stykker, og bar ham hiem i en Kurv. Ligeledes hug jeg Skildpadderne og tog Æggene ud, skaar et Par Stykker Kiød deraf, som var nok for mig, bar begge deele i en Haand-Kurv hiem, og lod Resten ligge. De store dybe Kurve brugte jeg til Korn, hvilket jeg skar af, saasnart det var modent, og forvarede det derudi.

Nu blev jeg var, at mit Krud formindskedes kiendeligen, og dette vidste jeg ingenlunde at raade

Boed

Boed paa. Jeg ponsede derfore paa, hvad jeg skulde giore derved, naar jeg havde intet meere Krud, og hvormed jeg da siden vilde skyde Geedder? Jeg har tilforn meldet, hvorledes jeg i det tredie Aar efter min Ankomst her paa Øen, fik fat paa et ungt Kid, hvilket jeg tæmmede, saa det blev spag hos mig; havde og hidtildags stedse haabet at skulle faaet mig en Buk dertil: men det vilde ingenlunde saa lykkes for mig. Imidlertid blev mit unge Kid til en gammel Geed, hvilken jeg ikke nænde til at slagte, men vilde hellere lade den døe af Elde.

Men nu, da jeg allerede havde levet paa tolvte Aar her i min Residentz, og min Ammunition var snart til Ende, studerede jeg Nat og Dag paa en Kunst, at fange Geedder levende med Fælder, Graver, eller Slynger; hvorved det i sær var mig om at gisre, at jeg kunde faae en, som var med Kid, og siden ellers kunde yngle.

Til den Ende lagde jeg Slynger, at de kunde hildes derudi, og jeg troer vel, at jeg havde tiere end engang havt nogle derudi; men min Snære duede intet, thi jeg havde intet stærkt Hampe-Garn, og derfore fand jeg det altid sønderrevet, og Lokke-Maden opædt.

Endelig resolverede jeg til en Fald-Grøft, grov saa adskillige Huler i de Egne, hvor jeg vidste, at disse Dyr søgte jevnligen deres Føde, lagde Riis-Flager derover, saa godt som jeg selv kunde flette dem, og en tung Vegt oven paa, strøede hid og did nogle Byg-Ax og tørre Risen-Korn,

uden

uden at giøre Fælder, og jeg kunde tydelig see paa Sporet, at Geedderne havde traadt deri, og ædt Kornet. For Geedderne stillede jeg 3 Fælder i een Nat, og da jeg tidlig om Morgenen gik derhen, stode de endnu alle, og Kornet var dog opædt. Dette betog mig meget af Lysten. Alligevel forandrede jeg Fælderne, og fand, kort at sige, een Morgen i en af dem en stor gammel Buk, og i en anden tre Unge, neml. en ung Geede-Buk og to Geeder.

Med den gamle vidste jeg ikke hvad jeg skulde giøre, fordi han var saa vild, at jeg trøstede mig ikke til at gaae ned til ham i Gruben, men forstaae mig ret, i Haab at faae ham levende op, thi det var mig just derom at giøre. Jeg kunde have slaaet ham ihiel, men det var ikke det, jeg vilde. Jeg lod ham derfore hellere slippe ud, og han løb af Angest bort det snareste han kunde. Men jeg glemte noget, som jeg siden, bag efter, kom ihu, neml. at Hunger tæmmer endogsaa Løver. Havde jeg kun ladet ham 3 eller 4 Dage sulte i Hulen, og siden givet ham lidet Vand og Korn, saa var han vel bleven ligesaa spag som de Unge; thi det er ellers et slags Dyr, som lader sig vel handle og rette, naar man kun vel passer og pleyer dem.

Dog, fordi jeg ikke forstod det bedre, lod jeg ham denne Gang løbe, og tog de Unge, een efter anden, her frem, band dem sammen med Reeb, og fik dem alle tre hiem, enddog det kostede mig nogen Umage.

Det varede længe, inden de vilde æde. Dog,

da jeg siengte noget for dem af det sode Korn, fik een efter anden Lyst og Smag derpaa, saa de begyndte at bræge. Nu merkede jeg, at, dersom jeg vilde tilstrekkeligen forsyne mig med Kiød, naar jeg havde hverken Krud eller Bly meere, saa torde jeg kun opfode eller degge nogle Stykker af disse vilde Geeder, og maaskee de bleve da saa tamme, at jeg fik dem til at lobe omkring min Boelig, ligesom en Faare-Flok.

Dog randt mig derhos dette i Tanke, at jeg fik vel skille de Tamme fra de Vilde, thi ellers, naar de forst vare fuldvoxne, lobe de bort og bleve vilde med de andre. Hertil syntes mig det eeneste Middel at være et med Gierde tæt indhegnet Stykke Land, hvor jeg kunde have dem gaaende, paa det hverken de Vilde kunde komme ind til de Tamme, ey heller de Tamme ud til de Vilde.

Nu var dette et stort Arbeyde for et Menneske alleene; men, siden jeg saae, at det var fornodent, saa tog jeg mig forst fore at oplede en bequem Bund dertil, neml. hvor de kunde have baade Græs og Vand, og derhos Skygge for Solen.

Hvo som forstaaer sig paa deslige Indhegninger, tænker vel, at der horde dog nogen Eftertanke til, inden jeg fik udvalt en Plads, som kunde være bequem til alt dette; dog fand jeg et jevnt Stykke Engbund, eller (som Indbyggerne i Vest-Indien kalde det) Savanna, hvorudi vare 2 eller 3 smaa friske Vand-Kilder, og ved Enden af en tyk Skov. Men, naar jeg nu fortæller, at jeg begyndte at indhegne dette Stykke Land paa saadan

dan Maade, at mit Pæle-Verk eller Riis-Gierde skulde være 2 Engelske Miile i Omkreds, saa derimod beleer man mig. Dog bestod min største Daarlighed just ikke derudi, at jeg havde afmaalt saa viid en Kreds, thi, om den end havde været 10 Miile stor, saa havde jeg formodentlig havt Tiid nok dertil; men derudi bestod den, at jeg ikke betænkte, at mine Geeder kunde ligesaavel blive vilde i denne viide Omkreds, som om de havde havt heele Øen at løbe omkring paa, og jeg kunde neppe ja maaskee aldrig faae fat paa dem paa denne vidtløftige Plads.

Med dette Gierde var jeg allerede kommen omtrent 50 Skridt frem, da denne Tanke faldt mig ind. I det samme Øyeblik standsede jeg, og besluttede for det første kun at giøre en Kreds paa halvandet hundrede Skridt, og hundrede breed; thi som den kunde magelig rumme saa mange, som jeg fik samlet paa eengang, saa kunde jeg altiid giøre Pladsen større, naar min Hiord formeerede sig.

Dette var dog nogenledes klogt, og jeg gav mig i færd dermed, det beste jeg kunde. Til det første Stykke gik der vel 3 Maaneders Tiid bort, og indtil heele Gierdet blev færdigt, bandt jeg de 3 Kid fast, og lod dem gaae saa nær omkring mig at æde, som mueligt var, paa det de kunde blive brav tamme, og lære at kiende mig. Undertiden holdt jeg nogle Byg-Ax eller en Haandfuld Riisen-Korn hen til dem, og lod dem æde af min Haand: Saa de siden, da min Indhegning var til Ende,

og jeg slap dem løse, løbe op og ned efter mig, og brægede for en Haandfuld Korn.

Paa saadan Maade havde jeg nu hvad jeg attraaede, og omtrent inden halvandet Aar fik jeg en Flok af 12 Stykker, gamle og unge tilsammen: Ja et Par Aar derefter havde jeg tre og fyrretyve, foruden adskillige, som jeg tog fra Hiorden, og slagtede for min Mund. Siden indhegnede jeg fem adskillige Stykker Jord til deres Græsgang med smaa Riis-Flettinger, hvor jeg kunde drive dem ind, og tage dem, naar det giordes fornodent; til den Ende havde jeg paa disse Indhegninger giort Dørre eller Laager, hvorigiennem jeg kunde gaae fra et Stykke Engbund ind paa det andet.

Men det var endda ikke nok dermed; thi nu havde jeg ey alleene saa mange Geedder, som jeg lystede, men Melk dertil, hvilket jeg, Sandhed at sige, tænkte ikke eengang paa i Forstningen, dog da jeg huskede derpaa, satte det mig ret i Forundring. Saa indrettede jeg mig da et Melke-Kammer, og fik mangen Dag 1 til 2 Stob Melk. Og ligesom Naturen, der anviiser et hvert Creatur sin Føde, viiser ogsaa tillige Vey at føre sig den til Nytte; Ligesaa jeg, jeg som aldrig havde malket en Koe, end sige en Geed, ey heller seet kierne Smør og giøre Ost, jeg giorde færdig og godt begge Deele, baade Smør og Ost, saa jeg fra den Tiid, jeg fik saaledes tamme Geeder i Drift, lidde aldrig Mangel derpaa; dog negter jeg ikke, at det jo mange Gange slog Feyl for mig i Forstningen, indtil jeg endelig efter adskillige Prøver fik ret Begreb derom.

O hvor vel kand dog vor Skabere gisre mod sine Creaturer, endogsaa naar de meene, at de ere i yderste Nød! O hvor kand han sødgisre den bitterste Modgang, og mage det saaledes, at man maa prise ham for Fængsel og Baand! hvad for et Bord var ikke her bereedt for mig i en Ørken, hvor jeg i Begyndelsen saae intet for mig, uden Fare og Frygt for at døe af Hunger!

Den alleralvorligste og adstadigste, ja jeg tør sige, den største Suur-Muule, skulde ikke kunde have haret sig for latter, dersom han havde seet mig og min liden Familie gaae til Bords om Middagen. Her var min Majestæt Fyrste og Herre over den gandske Øe. Jeg havde alle mine Undersaatteres Liv i min Magt. Jeg kunde hænge op, sønderrive, give og tage Frihed, og iblant alle mine Undersaatter var ikke een eeneste Rebeller.

Iligemaade om man havde seet, hvorledes jeg som en Konge spisede gandske alleene, og blev betient af mine Opvartere. Papegoyen var ligesom min Favorit, den eeneste Person, som torde tale med mig. Min Hund, som var nu gammel og svag, sad altid hos min høyre Side, og et par Katte, den eene paa den eene Side, og den anden paa den anden Side af Bordet, passede paa, indtil jeg kastede en Bid hen til dem til Tegn paa min synderlige Naade.

Dog vare disse ikke de Katte, som jeg førde til Land med mig, thi de vare begge døde, og jeg havde med mine egene Hænder gravet dem ned lidet borte fra min Boelig. Men fordi den eene

havde faaet Unger, med hvad for et slags Dyr veed jeg ikke, saa havde jeg beholdt disse to tamme, de andre derimod løbe vilde omkring i Skoven, og giorde mig siden Fortred og Skade. Thi de søgte til mit Huus, og stiæl bort fra mig snart et snart et andet, saa jeg omsider blev nødt til at skyde imellem dem, og fik da mange af dem dræbte. Paa det sidste bleve de borte. I saadan Opvartning og Overflødighed levede jeg, og man kunde ikke sige, at mig fattedes noget, uden alleeneste Selskab; og efter nogen Tids Forløb fik jeg det, ja hart ad formeget.

Som jeg tilforn har sagt: Jeg vilde hellere end gierne have havt min Baad igien, men Lysten forgik mig fra at give mig endnu engang i Fare; tænkte derfore mangen Gang paa Middel til at faae den omkring Øen hid, og undertiden gav jeg mig tilfreds igien. Derimod var jeg meget urolig i mit Sind for at komme hen til den Pynt af Øen, hvor jeg laae paa Bakken og besaae Strandens Strekning, Strømmens Beskaffenhed og mit sidste Udløb. Denne Begierlighed blev daglig større hos mig, saa jeg besluttede omsider, at gaae derhen til Fods langs med Strandsiden. Jeg giorde det ogsaa. Men havde nogen i Engelland mødt saadant et Menneske, som jeg saae ud, saa havde han enten bleven bange, eller han maatte have skoggerleet. Og jeg kunde ikke selv bare mig for Latter, naar jeg kun mellemstunder stod stille og beskuede mit Adfærd; allerhelst naar disse Tanker faldte mig ind: Men hvad om jeg vandrede

igien-

igiennem YORK Shire i slig Dragt? Jeg vil dog give her et lidet Udtog af min Figur.

Først havde jeg en stor høy vanskabt Hue eller Hætte paa Hovedet af Geede-Skind, med en Flip, som hang bag ned, at skiule baade Hals og Nakke for Soel og Regn, helst for Regn; thi under disse Kanter af Himmelen er intet skadeligere end Regn, naar den kommer paa bare Kroppen under Klæderne.

Dernæst bar jeg en stakket Kofte af Geede-Skind, hvoraf Trevlerne hængde mestendeels ned til midt paa mine Been, og derhos et par Buxer af samme slags Skind, som vare viide og aabne omkring Knæerne. Dog vare de saa lange som Been-Foder, saa de naaede mig midt ned paa mine Skinne-Been, helst de lange Haar og stride Tov af Skindet, thi de vare giorte af en gammel Buks Hud. Hoser og Skoe havde jeg ikke, dog giorde jeg mig i den Sted saadanne et par Tingester, som jeg kand ikke selv give Navn; de saae omtrent ud som Stovletter til at skyde Fødderne udi, og at snøre sammen paa begge Sider af Beenene; dog vare de vanskabte ligesom alle mine andre Klæder.

Derforuden bar jeg et bredt Bælte af tørt Bukke-Skind, hvilket jeg snørede sammen paa begge Sider med to Øler af selvsamme Skind i steden for Spender. I dette Bælte hang der paa den eene Side en liden Saug i steden for en Kaarde, og paa den anden Side hang der en Haand-Øxe i steden for en Dolk. Derforuden hang mig et

andet men ſmalere Gehæng ned over mine Axler, og ved Enden af dette Gehæng under min venſtre Arm to Punge af Bukke-Skind, i den eene var mit Krud, i den anden havde jeg Kugler og Hagel. Paa Ryggen bar jeg min Kurv, paa Axelen min Bøſſe, og over mit Hoved en ſtor heslig Geede-Skinds Skygge-Hat, hvilken var mig, næſt min Bøſſe, meeſt fornøden. Hvad mit Anſigt angaaer, da var det dog ikke juſt ſaa ſort, ſom det vel kunde formodes paa en Mand, der ſkaaner ſig hverken for Soel eller Regn, og boer under den 9 til 10 Grad hos Linien. Mit Skiæg havde jeg engang ladet voxe en halv Alen lang, men efterdi jeg havde Saxer og Rag-Knive nok, ſaa ſkar jeg det temmelig ſtumpet af, undtagen de Haar, ſom vare voxne over Munden eller paa Over-Læben, hvilke jeg havde dreyet til et par brede Knebelbarter, ſaaſom jeg havde ſeet det hos Tyrkerne i Salee. Thi Morerne, ihvorvel de ere ogſaa Mahometaner, bære dog ikke ſaadant Skieg. Nu vil jeg juſt ikke ſige, at denne Knebelbart var ſaa lang, at jeg kunde hænge min Hat derpaa, men i det mindſte var den dog ſaa lang og rælig, at man kunde blive bange derfor i Engelland.

Nu havde det ikke meget at betyde, hvordan jeg end var udmunderet, eftersom der var kun faae, ſom gav Agt paa min Figur; dog mælder jeg iblant andet ogſaa dette. Udi denne Dragt, ſom jeg nu har beſkrevet, gik jeg min Reyſe an, og blev borte i 5 eller 6 Dage. Forſt vandrede jeg langs med Stranden, lige hen til den Sted, hvor jeg forſte

ste Gang lagde min Baad for Anker, for at komme op paa Klipperne. Efterdi jeg nu denne Gang havde ingen Baad meere at sørge for, kom jeg over Land end nærmere Vey hen til og op paa forrige Høy eller Bakke, men maatte høyligen forundre mig, da jeg saa ud til ovenmældte Pynt, hvor jeg forrige Gang maatte fare omkring med saadan Fare, kun i en Baad, og da jeg saae Havet blikstille og roligt, uden nogen Skryden, Sqvalpen, eller Strøm meere der end paa andre Steder.

Dette kunde jeg ikke begribe i en Hast. Besluttede derfore at tove her lidet, for at give Agt paa, om ikke Aarsagen dertil kom af Ebbe og Flod? Men jeg merkede snart, hvorledes det gik til, neml. at Ebben, i det den kom fra Vesten, og stødte sammen med det stride rindende Vand af en stor Flod, som løb ud hos Stranden, forvoldte bemældte Strøm, og at denne Strøm kom enten Landet nærmere, eller længere fra Landet, alt efterdi Vinden blæste stærkere enten af Vesten eller af Norden. Thi da jeg havde tovet omtrent indtil Aften, klavrede jeg igien op paa Klippen, og saae, da Ebben var forbi, Strømmen gandske tydelig ligesom tilforn, dette undtaget, at den løb noget længere borte, nemlig hen mod en Miil ude fra Strandbredden; i den sted den paa min ovenbeskrevne farlige Seyllatz trængde gandske tæt forbi Stranden, og tog mig samt min Canoe bort med sig, hvilket jeg torde ikke ved at have frygtet for paa en anden Tiid.

Deraf blev jeg nu overbeviist, at jeg skulde

kun merke paa Vandets Fald og Vext, saa kunde jeg let faae min Baad igien omkring Øen. Dog, da jeg begyndte for Alvor at tænke derpaa, følede jeg, over det jeg kom den forrige Fare ihu, saadan en Skrek i min Siæl, at det fortrød mig, at jeg nogensinde vilde tænke paa sligt. Derimod greb jeg til et andet Raad, som var meere sikkert, skiønt det kostede megen Umage, neml. at bygge en Canoe, og paa saadan Maade kunde jeg have een Baad paa hver Side.

Nu er dette at merke, at jeg havde to Plantager eller to Stykker Jorde-Gods paa Øen. Det eene var min liden Fæstning eller mit Telt, med Muuren rundt omkring neden-under Klippens Hald, og Kielderen bag til, hvilken jeg imidlertid havde afdeelt og udvidet i adskillige andre Værelser eller Kamre, det eene i det andet. Et af disse Værelser, som var det tørreste og største, i hvilket der var en Dør paa hin Side af min Skandse, neml. hvor Muuren gik op mod Klippen, stod fuldt med Leer-Kar, samt 14 til 16 store Kurve, hver paa 6 til 7 Skiepper, som jeg lagde mit Proviant udi, i sær Kornet, noget i Ax, kort afskaarne fra Straaet, Resten havde jeg plukket af medmine Hænder.

Hvad Muuren er angaaende, derudi vare de lange Stavre eller Pæle spirede ud til levende Træer, og nu vorne saa store og tætte, at aldrig nogen skulde tænke, der fandtes Boelig bag under.

Ikke langt fra denne Boelig, dog noget meere op ad Landet og paa slet Bund, laae mine to Stykker Korn-Land eller mine to Agre, hvilke jeg

grov

grov og besaaede flittig, og fik i sin Tiid riigelig Høst deraf. Og havde jeg behovet meere Korn, saa fandtes der ligesaa god Sæde-Jord, som dette, strax derhos.

Derforuden havde jeg mit Land-Huus, hvor alting var da ogsaa allerede i sin Stand. Thi først var min liden Løv-Hytte, som jeg holdt i god Stand, neml. at Gierdet deromkring blev altid i sin sædvanlige Høyde, og Stigen altid paa den inderste Side. Træerne som i Begyndelsen vare kun Pæle, men nu vorne faste og høye, beskar jeg altid saaledes, at de skode brede Greene, og ret efter mit Sind gave en tyk behagelig Skygge. Midt derinde stod mit Tælt af et Stykke Seyldug paa Pæle, som jeg stedse forbedrede. Under dette Tælt havde jeg reedt mig et Leye af Dyr-Hudder og andre blode Ting, lagt en Koy-Dyne derpaa, saasom man til Soes bruger det, og en stor Regn-Kappe eller Soe-Kiol til Dekke. Og paa saadan Maade havde jeg her slaget min Land-Boelig, naar jeg maatte være borte fra min Hoved-Residentz.

Lidet derfra havde jeg min Stald for mit Qvæg, jeg meener Geederne. Og ligesom jeg havde giort mig usigelig Umage med at omgierde og indhegne dette Stykke Eng; saa var det mig meget om at giøre, at jeg kunde holde det fast, tæt og heelt, at de ikke skulde bryde igiennem; hvorudover jeg satte den yderste Side af Gierdet saa fuld med Pæle ogsaa tæt i hinanden, at det var ligere et snævert Tralverk end et Riis-Gierde, og

der

der var neppe saa meget Rum der imellem, at man kunde stikke en Haand ind; hvorudover det, da Staverne toge stærkt til at voxe, blev i den paafølgende vaade Tiid ret til en Muur, ja fastere end en Muur.

Heraf sees, at jeg gik ikke ørkeslos, ey heller sparede Umage for at faae det i Stand, som giordes fornødent til min Nødtørft og Magelighed. Thi jeg forestillede mig, at denne Yngel af tamme Dyr saa nær hos mig skulde blive mig til et levende Spise-Kammer af Kiød, Smør, Melk, Ost, saa længe som jeg blev paa denne Sted, om det end varede endnu 40 Aar, og at, efterdi jeg havde dem i Nærværelsen, saa kom det kun derpaa an, at giøre Gierdet saa fast, at de maatte blive tilsammen. Som det ogsaa siden lykkedes for mig, saa jeg paa det sidste maatte rødde nogle Stavre op igien, da de toge til at voxe, thi ellers var det blevet alt for tæt, fordi der var kun snevert Rum imellem dem.

Paa denne Sted havde jeg ogsaa min Viin-Gaard, hvoraf jeg forsynede mig, fornemmeligen mod Vinteren. Thi Druerne, som det beste og behageligste Confect af alle mine ædende Vahre, giemte jeg meget vel, fordi de ey alleene smagte mig vel, men vare ogsaa overmaade sunde og qvægende.

Efterdi nu dette var kun den halve Vey imellem min anden Boelig og den Platz, hvor min Baad laae, saa blev jeg gemeenligen liggende her i nogle Dage. Thi jeg besøgte min Baad ofte,

og

og holdt alt, hvad der hørde til, i god Ordning. Undertiden foer jeg derudi ud for Lyst, men paa lang Reyse begierede jeg ikke meere at vove mig ud, ikke gierne over et eller to Steenkast fra Stranden, fordi jeg var altiid bange, at Strømmen, Vinden, eller andre Tilfælde skulde forsætte mig ud ad Soen igien. Men nu kommer her en anden Act og et nyt Optog.

Engang om en Middag, da jeg spadserede hen til min Baad, blev jeg meget forfærdet over et Menneske-Spor hos Strandsiden, hvilket jeg kunde gandske tydeligen kiende i Sandet. Jeg stod ligesom af et Tordenslag forbauset, eller ligesom jeg havde seet et Spogelse. Jeg spidsede Øren, kigede mig omkring, men kunde hverken høre eller see noget. Jeg steeg op paa en Brink at see videre omkring. Jeg lob op og ned langs Stranden, men det var et og det selvsamme, og jeg fand ellers intet Spor uden dette eeneste. Jeg traadde endnu engang nærmere hen at see, om det ogsaa var kun min Indbildning? Men ney! det var virkeligen, et ret Fod-Spor med Tæer, Hæl, og saaledes som en bar Foed i sig selv er. Hvordan den Fod var kommen der at staae, vidste jeg ikke, kunde ey heller begribe det. Endelig efter utallige mange uroelige Tanker kom jeg ret som et Menneske, der er forvirret og fra Sandserne, hiem til min Fæstning, saa jeg, efter Ordsprogets Lydelse, følede ikke at jeg traadde paa Jorden, eller fornam, hvordan jeg kom afsted, men i yderste Frygt sagae mig hver andet eller tredie Skridt tilbage, ja

mig

mig syntes, at hver Busk, hvert Træ eller hver Kast langt borte var en Mand; og det er umueligt at beskrive, hvor mangeslags Figurer min forfærdede Phantasie forestillede mig, og hvilke selsomme Tanker jeg havde undervejs.

Da jeg var kommen nær til mit Castell, (saasom jeg siden altid kaldede det,) sprang jeg saa ilende ind, som et Menneske, der forfølges af nogen. Om jeg kom over paa Stigen, eller jeg kom igiennem Hulen i Klippen, som jeg kaldede en Dor, kand jeg ikke meere besinde, ja ikke eengang strax den anden Morgen kunde jeg erindre det; thi ingen bange Hare eller Ræv, som jages efter, kunde med storre Angest smutte ind i sin Grav eller Hule.

Jeg fik den heele Nat ikke Roe at sove. Jo længere jeg var fra Aarsagen til min Frygt, jo storre var endnu Skrekken. Thi i den sted alle andre Creaturer frygte meest, naar de ere nær derhos; saa var derimod mit Sind meest beængstet, nu da jeg var temmelig langt derfra. Undertiden bildede jeg mig ind, at det var Fanden. Og Fornuften vilde styrke mig derudi. Thi hvor skulde ellers noget andet komme herhid i Menneskelig Skikkelse? Hvor var det Skib, som det havde seylet hid paa? Hvor var der nogensteds Tegn til andre Fodspor, end dette eene? Og hvor var det mueligt, at et Menneske skulde komme herhid? Derimod naar jeg betænkte, hvorfore Fanden skulde paatage Menneskelig Gestalt paa saadant et Sted, hvor han havde intet at gisre, og uforn-

den-

den Viis lade her et Fode-Fied staae efter sig, helst da han ikke vist kunde vide, om jeg og fik det at see; saa faldt jeg atter paa andre Tanker. Thi jeg tænkte, han havde da kundet hitte paa tusinde slags andre Maader til at skrekke mig med, end just med dette blotte Fodspor. Eftersom jeg dog boede paa en anden Side af Den, saa havde han vel ikke været saa taabelig, at lade et eeneste Spor staae efter sig paa en Sted, hvorom man kunde vædde tusinde Daler imod een, at jeg kom aldrig til at see det, og endda derforuden i Sand, hvor den første Bolge, som volmede op med stærk Blæst, kunde plat slette det ud og skylle det bort. Alt dette vilde ikke rime sig med Gierningen i sig selv og med de Tanker, som man ellers gior sig om Satans List.

Endnu fleere saadanne Tanker dæmpede den Frygt og Mistanke, der var hos mig, nemlig at det havde været den onde Aand; og jeg sluttede alvorligen, at det maatte være noget endnu farligere, nemlig maaske vilde Folk fra det faste Land lige over for, som havde været paa Havet i deres Canoer, og vare enten af Strømmene blevne forsatte eller af Modvind fordrevne hid til denne Øe, havde ogsaa havt Fod her paa Landet, men vare farene ud ad Soen igien, fordi maaskee efter deres Meening de ikke havde Lyst til at være paa denne ubeboede Øe; hvilket jeg var vel tilfreds med.

Da jeg nu plagede mig med disse Tanker, takkede jeg GUd, at jeg, til min Lykke, just ikke havde været der, eller at de ikke havde seet min Baad;

thi

thi havde de faaet Øye paa den, saa kunde de deraf have sluttet, at der maatte være Indbyggere i denne Egn, og saa havde de maaskee ledt efter og fundet mig. Herpaa overfaldt mig atter en stor Angest, dersom de havde fundet min Baad, og ingen hos Baaden. Thi saa vare de ufeylbarligen komne i større Mængde her over, og havde ædt mig op. Og om min Lykke end var saa god, at de ikke kunde finde mig, saa ødelagde de dog min Indhegning, forderved alt mit Korn, førde min tamme Geede-Hiord bort, og saa maatte jeg sulte ihiel.

Paa saadan Maade fordrev Frygten al min Christelig Forhaabning. Al min forrige Fortrøstning paa Gud, som ved saa mange underlige Gierninger havde forsikkret mig om sin Naade, som forsvand nu, ret ligesom den Gud, der ved et Mirakel hid til Dags havde næret mig, kunde ikke ved sin Magt opholde og beskierme den Forraad, han af sin Godhed havde givet mig. Jeg bebreydede mig selv min Ubesindighed, fordi jeg vilde ikke saae meere Korn om Aaret, end saa meget, som jeg kunde have nok af i det næstkommende Aar, ret ligesom der kunde ingen Ulykke eller Uheld yttre sig, hvorved jeg kunde miste mit Korn og komme til at fattes. Og denne Snibbe syntes mig saa billig, at jeg efterdags vilde samle Korn for 2 eller 3 Aar, paa det jeg ikke af Mangel paa Brød skulde omkomme, i hvad der end kom paa.

Hvor underlig spiller dog Guds Forsyn med Menneskets i hans Levnet! og hvor løbe dog Tankerne og Begieringerne omkring, snart saa, snart an-

anderledes, alt ligesom der yttre sig Omstændigheder! I Dag elske vi hvad vi Morgen hade. I Dag søge vi det som vi flye for i Morgen. I Dag ønske vi det, som vi frygte for i Morgen, ja ret skielve af Frygt. Dette udviiste sig den gang paa saa tydelig en Maade, som nogensinde kand optænkes. Thi jeg, hvis eeneste Bekymring var, at jeg syntes være udskudt fra alle Menneskers Selskab; at jeg var alleene indknebet af det store Hav; afsondret fra alle Mennesker, og fordømt til et (som jeg kaldede det) dødt stille stumt Levnet; at jeg var som een, den Himmelen agtede ikke værdig at regnes blant de Levende, eller at komme iblant sine andre Creature; at det skulde være mig ligesom en Opvækkelse fra døde, og den største Naade, som jeg, næst den evige Salighed, havde af Gud at vente, om jeg fik see et Creatur af mit Kiøn; Jeg siger, jeg skulde nu skielve af bare Frygt for at see et Menneske, og segne til Jorden for en blot Skygge eller et blot Syn af en Menneske-Fod, eller fordi det lod ligesom et Menneske havde sat sin Fod paa denne Øe!

See, saa ulige er Menneskets Levnets Tilstand! Og jeg fik derved atter Anledning til mange besynderlige Tanker. Da den første Forbauselse var lidet forbi, befindede jeg mig, at dette var dog alligevel den Leve-Maade, som Guds uendelige viise Forsyn havde beskikket mig til. Jeg, som ikke kunde forud see, hvad Hensigt hans Viisdom havde i alt dette, havde intet imod hans Overmagt og Herredømme at sige, thi han, eftersom jeg var

hans Skabning, havde, i Følge af Skabelsen, en u-paatvivlelig Rettighed til at handle og giøre med mig hvad han vilde; og, fordi jeg var et Creatur, som havde fortørnet ham, saa havde han ligeledes fuld Foye og Magt til at domme mig og paalegge mig al den Straf, han selv vilde; derimod var det min Skyldighed at bære hans Vrede, thi jeg havde synder imod ham.

Herpaa tænkte jeg ogsaa, at GUd, som er ey allene retfærdig, men ogsaa almægtig, kand ligesaavel redde mig, som han har fundet for godt at straffe og bedrove mig. Finder han det ikke gavnligt for mig, saa udkræver min Pligt, aldeles at underkaste mig hans Villie uden Knur og Gienstridighed; men derhos er jeg og skyldig at haabe paa ham, kalde paa ham, og i stille Overladelse taalig at vente paa hans daglige Forsyn, hvad han vil beskikke, og hvorledes han vil føre mig.

Med saadanne Tanker fornøyede jeg mig mangen Time, mangen Dag, ja jeg tør vel sige, mange Uger og Aar; og jeg kand ikke vel dølge, hvor besynderlig Virkning det giorde hos mig. Nemlig da jeg en Morgen tidlig laa paa min Seng, og var fuld af Tanker over den Fare, jeg maatte geraade udi, i fald de Vilde søgte hid til Øen, og jeg vel merkede, at mit Sind sank jo længere jo dybere i Uroe, kom mig følgende Sprog af den hellige Skrift ihu: „Kald paa mig i Nødens Tid, saa „vil jeg frelse dig, og du skal prise mig. Herpaa stod jeg glad op af Sengen, og mit Hierte var ey allene frimodigt, men ogsaa opmuntret til al-

vorlig Bøn til GUD om min Frelse. Da jeg havde giort min Bøn, tog jeg fat paa min Bibel, og fand strax disse Ord: "Bie efter HErren! vær tro"stig og frimodig, og bie efter HErren: Det er mig umueligt at udsige den Trøst, jeg fornam deraf. Saa lagde jeg Bogen fra mig, takkede GUD, og var ikke meere bedrøved, i det ringeste ikke over denne Sag.

Midt iblant de forrige Tanker, Angester og Betragtninger faldt mig engang dette ind: Maaskee det er altsammen kun min egen Indbildning, og dette Spor er maaskee giort af min egen Fod, da jeg gik i Land fra min Baad? Dette gav mig atter lidet Mod, saa jeg begyndte at overtale mig selv, at det var kun en blot Forblindelse: Det maatte dog være min egen Fod; thi, sluttede jeg, hvorfore skulde jeg ikke ligesaa let kunde være gaaen denne Vey fra Baaden hid, som jeg nu gik til Baaden did? Ja jeg forestillede mig, at jeg kunde dog ikke vist sige, om jeg havde giort, eller ikke giort dette Spor. Var det et Fied af min egen Fod, saa havde jeg giort ligesom de Daarer, der ville giøre Spogerie for andre, og siden bleve selv meest bange derfor.

Nu fik jeg Mood, og begyndte at komme til mig selv igien, thi i 3 Dage og Nætter havde jeg ikke sat nogen Fod uden for mit Castell, saa jeg begyndte at lide Mangel paa Proviant, fordi jeg havde intet hiemme uden nogle Byg-Kager og noget Vand. Jeg vidste ogsaa, at mine Gedder skulde været malkede, hvilket var ellers mit Arbeyde om

Aftenen, og de stakkels Dyr vare derudover ilde farene, saa at nogle komme derved til Skade, og bleve mestendeels golde.

Eftersom jeg nu giorde mig selv behiertet ved den Indbildning, at det var kun min egen Fod, og man derfore kunde sige om mig, at jeg var bleven bange for min egen Skygge, saa vovede jeg mig ud igien hen til mit Land-Gods at malke min Hiord. men hvo som havde seet mig, hvor beængstet jeg gik afsted, hvor ofte jeg saae tilbage, hvor tidt jeg vilde have sat min Kurv fra mig, og reddet mit Liv med Flugten, han skulde have troet, jeg maatte have en ond Samvittighed, eller og, som det i sig selv var, nylig have udstaaet en stor Angest.

Dog, da jeg saaledes havde gaaet hen et par Dage, og intet seet, blev jeg lidt dristig igien, og holdt det virkelig for intet andet, end min egen Indbildning. Men endda kunde jeg ikke tilfulde troe det, forend jeg siden gik ned til Stranden, besaae nøye Fodsporet, maalte det efter min egen Fod, og fand, at det passede sig rigtig. Men, medens jeg var der paa Steden, syntes mig først gandske tydeligen, at jeg kunde umueligen have været nogensteds der omkring paa Stranden, da jeg havde lagt min Baad fast. For det andet syntes mig, at, da jeg maalede min Fod, var den smalere og mindre. Disse to Stykker fyldede mig atter Hovedet med nye Griller, saa Huden skielvede paa mig, ligesom een, der havde Koldesygen, og jeg skyndede mig hiem, i den stadige Troe, at der maatte een, eller fleere Mennesker, have været hos Stranden,

eller

eller ogsaa Den maatte være beboet, saa jeg blev dog uforvarende overfalden. Hvad jeg nu skulde begynde til min Sikkerhed, vidste jeg ikke.

Ach! hvilke latterlige Paafund skride Menneskerne til i stor Angest! de Middel, som ellers Fornuften byder dem til deres Trost, kand de da ikke bruge. Det første, jeg fik i sinde, var, at rive mine Indhegninger ned, og at drive alt mit tamme Qvæg ud i Skovene, paa det Fienden skulde ikke finde dem, ey heller tiere besøge Den for at hente dem bort, eller giøre andet Bytte. Derneſt faldt jeg til den Eenfoldighed, eller rettere sagt Taabelighed, at jeg vilde grave mine to Korn-Agre igien, paa det de ikke skulde finde saadan Frugt her paa Den, og skyndes til at komme igien. Til sidst vilde jeg rive mit Sommer-Huus og Telt ned, og giøre Steden bar, paa det de ikke skulde finde Spor af nogen Boelig, og derudover oplede de Personer, som havde boet derudi.

Saadanne Indfald havde jeg den første Nat efter at jeg var kommen hiem, da Hovedet var mig af Skrek saa forvirret og uroligt. Paa saadan Maade er Frygt for Faren, naar man forestiller sig den at være saa nær, ti gange værre, end Faren selv; og Angestens Byrde er langt svarere, end det Onde, man er bekngstet over. Det værste var dette, at jeg af min Fortrostning, som jeg hidindtil havde havt til Gud, fand ingen Trost ved denne Uroe, saa som jeg ellers havde Haabet. Jeg saae, efter mit Tykke, omkring, ligesom Saul, der ey allene klagede, at Philisterne droge ud imod ham,

men klagede meere, fordi HErren var viget fra ham. Thi nu gik jeg ikke den rette Vey, nemlig til Gud i min Nød, som jeg ellers havde giort, for at raabe om Beskiermelse og Frelse; hvilket havde dog i det mindste giort mig frimodigere i denne nye Modgang, og maaskee hiulpet mig til rette med meere og bedre Resolution.

Fordi jeg var saa forvirred i mine Tanker, vaagede jeg den gandske Nat, men om Morgenen blev jeg saa træt af all mit Sinds Uroe, at jeg faldt i en dyb Søvn, og siden opvaagnede langt roeligere end tilforn. Nu begyndte jeg med meere Overladelse at eftertænke Sagen, og, da jeg havde stærkest Strid med mig selv, sluttede jeg saaledes: Denne Øe, som er saa særdeles lystig og frugtbar, og ligger ikke længere borte fra det faste Land, end jeg har seet, maa dog ikke være saa plat forladt, som jeg bilder mig ind: Thi endskiønt her nu findes ingen boesatte Indbyggere, saa kommer der dog maaskee nogle Baade undertiden hid fra hin Side af Stranden, enten med frit Forsæt, eller ogsaa formedelst Modvind.

Alligevel levede jeg her i femten Aar, og havde endnu aldrig seet ringeste Skygge eller Gestalt af noget Menneske: Og om end nogle bleve drevne hid, saa kunde jeg dog formode, at de skyndede sig bort igien, saa snart som mueligt var, fordi de, indtil denne Stund, havde endnu ikke fundet for godt, at blive og boe her.

Det meeste, jeg havde at frygte for, var, at nogle paa Søen omvankende Folk fra det faste

Land

Land skulde lande her. Dog, naar de formodentlig imod deres Villie bleve drevne hid, tøvede de ikke her længe, men skyndede sig som snareſt bort igien og bleve sielden een Nat paa Landet, med mindre det var Ebbe, og Dagen var forløben. Jeg fik derfore at være betænkt paa, hvorledes jeg kunde retirere mig i Skiul og til Værge, i fald nogen af de vilde Folk skulde lade sig tilsyne herpaa Øen.

Nu fortrød det mig meget, fordi jeg havde gravet min Kielder saa dybt ind, at der gik en Dør igiennem paa den anden Side, hvor mit Castel var fæstet op til Klippen. Da jeg havde nøye overlagt dette hos mig selv, besluttede jeg at giøre mig endnu een Befæstning, og, ogsaa som en halv Rundeel eller Kreds, i en vis viide fra min Muur, ret der, hvor jeg omtrent for 12 Aar siden havde plantet den dobbelte Rad Træer. Esterdi nu disse Træer stode allerede tilforn tette, saa behøvedes der kun at slaa nogle faa Stavne ned derimellem, paadet de kunde blive noget tettere og stærkere, saa var min Muur færdig.

Nu havde jeg da en dobbelt Muur, den yderste var gandske tæt med Bygnings Tømmer, gamle Kabeltove, og hvad der ellers kunde tiene dertil; og derudi vare giorte syv smaa huller, som jeg omtrent kunde stikke min Arm igiennem. Paa den inderste Side, neden omkring, var den over 10 Food tyk af den Jord og Gruus-Fylding, som jeg havde kastet ud af min Kielder; og paa den Fylding gik jeg altid omkring, og traadde den sammen, at den skulle blive des fastere. Igien-

nem hullerne lagde jeg de syv Musqvetter, som jeg havde reddet fra Skibet, ret ligesom Canoner, paa stærke Bukker, i Steden for Laveter, og det saaledes, at jeg i 2 minuter kunde skyde dem alle syv af. Denne Muur eller Vold giorde mig mangen suur og moysom Maaned, inden jeg fik den færdig, thi for agtede jeg mig ikke sikker.

Da jeg havde faaet alt dette i Stand, satte jeg heele Grunden uden for min Muur allevegne, langt ud, fuld med Stavre og Greene af Træer, der vare ligesom Piile eller Vidie-Træer, thi jeg vidste at de voxede til i en hast, og jeg troede, at de bleve nok staaende. Af dette slags tor jeg vel sige at jeg satte hen mod 20000; men imidlertid lod jeg dog et temmeligt Rum mellem dem og min Muur, paa det jeg kunde see en Fiende naar han kom, og han derimod kunde ingen Beskyttelse have af de unge Træer, naar han nærmede sig til min yderste Muur.

Paa saadan Maade havde jeg inden to Aar en tyk lille Krat, og inden 5 eller 6 Aar derefter en heel Skov for min Boelig, og det saa tæt, at der kunde intet komme igiennem, ey heller kunde noget Menneske tænke, at der var noget, end sige en Boelig indenfor. Hvad Veyen ind og ud er angaaende, dertil brugte jeg 2 Stiger, fordi jeg havde ingen aabning giort, een til det eene Stykke af Klippen, som var lavt, og gik ud ad, hvorpaa jeg kunde sætte den anden. Saa ingen Siel, naar begge Stigerne vare borttagne, kunde komme ned til mig, uden at styrte sig selv i Fare, og,

om

om end Een vovede det, saa blev han endda uden for min yderste Muur.

Saaledes begyndte jeg til min Frelse alle de Midler, som jeg efter menneskelig Klogskab kunde hitte paa; og det skal med Tiden vitise sig, at jeg giorde ikke galt der udi, enddog jeg endnu intet farligt havde seet, uden de Griller jeg havde faaet i Hovedet af bare Skrek.

Ved dette Arbeyde forsømmede jeg alligevel ikke mine andre Sysler. Thi jeg havde stor Bekymring for min lille Gedde-Jord. De vare mig ey allene altid nyttige til min fornødne Ophold men jeg kunde endogsaa faa dem, uden at spilde Krud og Kugler, og jeg havde ikke stor Umage med at jage efter dem: Derfore vilde jeg ikke gierne lade dem omkomme, og siden klekke og degge andre op paa ny igien.

Til at vedligeholde dem, faldt mig, efter lang Betænkning, endelig to slags Middel i Sinde. Det eene var, at grave paa en beqvem Sted en Hule under Jorden, og at drive dem derind om Natten; det andet var, at omgierde nogle smaa Stykker Jord, det eene borte fra det andet, og, saa meget mueligt skee kunde, skiult, hvor jeg da paa hvert Stykke kunde holde omtrent 6 Stykker Kid eller unge Gedder, paadet, om der endelig kom Ulykke over den heele Hiord, jeg dog kunde faae dem samlede igien med liden Umage og i kort Tid. Og syntes mig dette sidste Middel vel at være det klogeste, endskiønt det udkrævede lang Tid og meget Arbeyde.

Saa søgte jeg da hen til de længst bortliggende Deele af Øen, og udvalte der en Platz, som laa ret efter mit Ynske stiult. Dette var en liden fugtig Plads midt i tykke Skove og paa en Slette, hvor jeg tilforn havde selv næsten faret vild, da jeg engang var gaaen ud ad den Østre Side paa Øen, og vilde vende hiem igien. Her fand jeg et reent Stykke Mark, hen mod 3 Dags Ployning stor, med Skov saaledes omgivet, at det var mestendeels indlukket af Naturen selv, saa jeg havde ikke behov at anvende der saa megen Umage som andensteds.

Jeg begyndte strax at arbeyde derpaa, og indhegnede denne Platz inden en Maaneds forløb, saa jeg kunde gandske sikker indelukke min liden Hiord, som var nu ikke meere saa vild, som tilforn. Jeg ufortovet satte 10 unge Gedder og 2 Bukke derind, og forbedrede Gierdet, saa det blev lige saa fast, som de andre; ihvorvel der gik langt meere Tid hertil, fordi jeg kun giorde det, naar jeg havde gode Stunder.

Alt dette Arbeyde paatog jeg mig af bare Skrek over det Menneske-Spor, jeg havde seet hos Strandbredden. Thi jeg saae, at hidtil Dags var intet menneskeligt Creatur kommet mig nær, og jeg havde nu i 2 Aar levet under denne Urolighed, hvorudover min Tilstand havde nu ikke været saa glad som tilforn, hvilket enhver kand slutte, som veed, hvad det er at være i frygt for Overfald af Mennesker: Og derforuden maa jeg oprigtig bekiende, at, desværre saadan Sinds Uroe formindskede tillige

min

min Fromhed meget: Thi den Angest, som var over mig for at falde i de Vildes eller Cannibalers Hænder, havde saaledes forstyrret mine Tanker, at jeg sielden var skikket til at holde mig til min Skabere, i det mindste skeede det ikke med saadan Overladelse, som ellers. Tvertimod bad jeg til Gud, ret ligesom jeg var under et stort Kors og en svar Trængsel, og med yderste Fare omgiven, saa jeg maatte hver Nat formode at blive slagen ihiel og opædt, førend Morgenen kom. Og jeg maa af egen Erfarenhed tilstaae, at Sinds Ro, Taknemmelighed, Kierlighed, og Villighed er langt bedre Formular til Bøn, end Skrek og Uroe, og at et Menneske, naar han frygter for nogen Fare, som svæver over ham, er ligesaa lidet skikket til at efterkomme sin Pligt i at bede trøstig til Gud, som han er bequem til at omvende sig paa sin Sygeseng. Thi Uroe qvæler Sindet ligesaa meget, som Sygdom piner Legemet, ja Sindets Uroe maa ufeylbarligen giøre Menneskets end mindre skikket dertil, end Legemets Svaghed, fordi Bønnen angaaer egentlig Sindet, og ikke Legemet.

Men nu videre frem. Efterat jeg havde fort en Deel af min liden Hiord saaledes i Sikkerhed og løb omkring paa Øen at oplede endnu en Platz hvor jeg kunde indhegne mig lige saadan en Stald, og jeg imidlertid kom længere hen mod Vestersiden af Øen, hvor jeg endnu ikke før havde været, saa saae jeg ud ad Havet, og blev langt borte i Søen noget var, som efter mit Tykke var en Baad.

Nu

Nu havde jeg vel fundet et par Kikkerter i en Skibs-Kiste, men jeg havde ingen af dem hos mig, og jeg vidste ikke ret hvad jeg skulde anſee det for, ſiden det var endnu ſaa langt ude i Søen; jeg ſtod ſaa længe og ſtirrede derpaa, indtil Øynene bleve mig hart ad blinde. Om det virkelig var en Baad, kunde jeg ikke ret kiende. Saaſnart jeg kom ned af Bakken, jeg ſtod paa, ſaa kom det mig af Syne, og ſaa lod jeg det fare. Men dette ſatte jeg mig fore, at jeg altid efterdags ſkulde bære en Kikkert i min Lomme.

Da jeg var kommen ned fra Bakken, og hen til Enden af Øen, hvor jeg endnu aldrig havde været, befand jeg tilfulde, at det var ikke ſaa ſelſomt eller forunderligt, ſom jeg havde indbildt mig, at finde Menneſke-Spor paa Øen, og at det var Guds beſynderlige Forſyn at tilſkrive, at jeg var ſtrandet og kommen til Land paa den Side af Øen, hvor de Vilde komme aldrig hen. Jeg kunde let merke, at det var intet uſædvanligt, at der løbe Canoer fra det faſte Land hid over paa denne Side af Øen, ſom til en Havn, naar de havde roet for langt ud i Havet, og der kom Storm paa dem; iligemaade kunde jeg merke, at ligeſom de ofte ſloges og fegtede i diſſe deres Fartøye, ſaa havde vel de, ſom bleve Overmænd, vane til at føre deres Fanger hid over til denne Strand, og ſom Cannibaler, ſlaae dem ihiel, og æde dem op.

I denne Egn, ſom var den Sydveſtlig Odde af Øen, ſaae jeg med ſtørſte Forbauſelſe og Forundring, ja med uſigelig Skræk og Grueſelſe i mit

Sind,

Sind, Strandsiden fuld med Hierne-Skaler, Hoveder, Hænder, Fødder, og andre Been af Menneske-Kroppe, og betragtede i sær et Sted, hvor der havde været gravet en Kreds ned i Jorden, og giort Ild udi, og hvor de beestiske Vilde Mennesker formodentlig havde ved deres umenneskelige Maaltiider fortæret deres eget Kiøns Legemer.

Over dette Syn blev jeg saa forfærdet, at jeg stod længe og kunde ikke tænke paa den Fare, som jeg selv havde at vente. All min Frygt blev borte ved det jeg faldt i Tanker over denne gruelige, umenneskelige, og ret Dievelske Medhandling, og over det at den menneskelige Natur kunde saa meget grummelig og afskyelig vanslægte! hvorom jeg vel ofte havde hørt tale, men havde aldrig været saa nær derhos. Kort sagt: Jeg vendte Ansigtet fra dette græsselige Spectakel, jeg fik ondt derover, og var næsten besvimmet, dersom ikke Naturen hos mig havde hiulpet sig selv ved en usædvanlig stærk Klogelse, som kom paa mig. Herved kom jeg vel lidet til mig selv igien, men jeg gad ikke tøvet et Øyeblik længere paa denne Sted; klavrede derfore, saa ilig som jeg kunde, op igien ad Bakken, og løb hiem ad.

Da jeg først var kommen noget bort fra denne Egn, stod jeg en liden Stund gandske forskrekket og stille, men da jeg havde befindet mig, saae med min Siæls inderste Bevægelse og med grædende Øyne op i Veyret, og prisede GUD, fordi han havde ladet mig fødes i den Deel af Verden,

hvor

hvor der fandtes ingen deslige bestialske Creaturer, og fordi han i min nærværende Tilstand, endskiønt jeg havde holdt den for at være meget elendig, havde beviist mig saa mange Velgierninger, at jeg burde meere takke ham derfore, end beklage mig derover; men fornemmeligen fordi jeg ved min Elendighed var kommen til hans Kundskab og til Haab om hans Naade, hvilken Lykksalighed meere end riigelig ja overvættes raadede Boed paa all den Ulykke, jeg allerede havde udstaaet eller som endnu stod mig fore.

Med disse gudelige og taknemmelige Bevegelser kom jeg hiem i mit Castell, og fornøyede mig over min Sikkerhed meere, end jeg nogensinde havde giort. Thi jeg merkede, at disse U-Mennesker komme ikke hid til denne Øe for Byttes skyld, eftersom de havde vel mangen Gang været i disse vildsomme Skov-Egne, men havde maaskee aldrig sogt videre efter noget, fordi de havde intet fundet der. Nu havde jeg alligevel været her allerede hen mod 18 Aar, og havde ikke seet ringeste Fodspor af Mennesker, og jeg kunde vel blive her endnu engang saalænge i Skiul, uden saa var jeg vilde selv robe mig, hvortil jeg havde slet ingen Aarsag, thi jeg kunde altid holde mig skiult paa min Sted, indtil jeg fand et bedre slags Creaturer at aabenbare mig for, end for Cannibaler.

Alligevel blev der saadan en Væmmelse hos mig for disse fæle vilde Folk og for deres umenneskelige Vane til at opæde hverandre, saa jeg var stedse tungsindig, og holdt mig vel i to Aar stille in-

inden mine egene Grendser. Ved mine egene Grendser eller min egen Omkreds forstaaer jeg 3 Plantager, nemlig mit Castell, mit Land-Gods eller mit Sommer-Huus, og mine Indhegninger i Skoven. Jeg saae mig og ikke tiere eller længere omkring, end efter mine Qvæg-Stalde, thi min Natur havde lige saa stor Afskye for disse Helvedes Hunde, som for Dievelen selv. Ikke eengang i all den Tiid besøgte jeg min Baad, men tænkte meere paa at giøre mig en anden; eftersom jeg dog intet Middel kunde finde paa, at faae den største omkring Øen hid igien, uden jeg maaskee vilde falde i disse Besters Hænder paa Soen; og finge de fat paa mig, saa kunde jeg let indbilde mig, hvorledes de vilde handle med mig.

Men Tiden og min Frimodighed, at jeg havde ingen Fare at blive funden af den, satte mig efter Haanden i Roelighed, saa jeg levede lige saa fornøyet, som tilforn; alleneste med den Forskiel, at jeg brugte meere Forsigtighed, og saae mig meere vaersom omkring, paa det jeg ikke skulde komme dem for Øyne. I sær tog jeg mig meere i Agt med at skyde, paa det de ikke skulde lokkes hid formedelst Skuddet. Derfor var det meget godt, at jeg havde forsynet mig med en Hiord tamme Geeder, saa jeg havde nu ikke meere behov at løbe omkring efter dem i Skovene, og skyde dem med Bossen; men, naar jeg endelig fik Lyst til at ville æde vildt Geede-Kiød, saa lagde jeg Fald-Strikker og grov Grofter for dem. I disse to Aar veed jeg og ikke at erindre mig, at jeg løsnede et Skud

af

af min Bosse, endskiønt jeg tog den altid med mig. Foruden denne min Bosse, som jeg altid bar med mig, stak jeg 2 Pistoler i mit Geede-Skinds Belte, og i et andet Behæng bar jeg et bredt Sværd, som jeg tillige med Bosser og Pistoler havde berget fra Skibet; og paa saadan Maade giorde jeg i min tilforn beskrevne Dragt ret en skrekkelig Figur, med et par Pistoler, og en stor Daggert ved Siden uden Skeede.

Ved saadanne Omstændigheder syntes jeg at være kommen igien til min forrige rolige Leve-Maade, undtagen at jeg maatte altid see mig vel fore; thi alle disse Ting viiste mig jo længere jo meere, at min Tilstand var ingenlunde at ansee som en ulykkelig Tilstand, helst naar jeg lignede den imod mange andre Menneskers Tilstand, som Gud jo kunde have sat mig udi. Jeg faldt derudover paa de Tanker, at dersom Menneskerne kun vilde ligne deres Tilstand mod andres, som er verre, og takke Gud derfore, saa fik man ikke saa megen Klage at høre blant Folk over deres Skiebne og slette Vilkor; men fordi de altid ligne deres Tilstand imod dem der ere lyksaligere, end de, saa forøges derudover deres Utaalmodighed og Misfornøyelse.

Nu fattedes mig intet synderligt, og derfor tænkte jeg næsten, at Frygt for de Vilde og Flid for min egen Sikkerhed havde gandske betaget mig min Skarpsindighed i at paafinde een og anden bequem og nyttig Ting. Iblant andet gik ogsaa et godt Forsæt overstyre, som jeg engang havde

fø-

fæstet mine Tanker hart ad alt formeget paa, nemlig det Forsøg: At giøre Byg til Malt, og siden at brygge Øl deraf. Vist nok er det, det var et selsomt Indfald, og jeg maatte selv mangen Gang kun lee ad min Enfoldighed. Thi jeg saae jo forud, at jeg kom til at fattes for adskillige Ting dertil, som jeg ikke kunde skaffe; for Exempel: Forst Tønder eller Fierdinger at bevare det udi; hvilke slags Kar vilde, som tilforn sagt er, aldrig lykkes for mig at giøre, ihvorvel jeg anvendte mangen Dag, ja heele Uger derpaa. Dernæst vidste jeg ikke at lave Øllet, saa det kunde holde sig og ikke blive suurt; jeg havde og ingen Giær at faae det til at ruse med ey heller Kieddel at koge det udi. Dog, dersom disse Ting, jeg meener Angest og Skrek for de Vilde, vare ikke komne der imellem, saa havde jeg alligevel forsøgt det, og jeg troer gierne, at jeg havde faaet det baade i Gang og Stand, thi jeg begyndte sielden paa noget, og lod det siden ligge, saa fremt jeg kun ellers havde overvejet det i mit Sind.

Men nu var jeg betænkt paa noget andet, og jeg ponsede Dag og Nat paa intet meere, end hvorledes jeg kunde komme ad med at henrette nogle af disse onde Dyr ved deres gruelige Blod-Maaltid, og, om det var mueligt at redde deres medførte Slagt-Offer af deres Kløer. Her af kunde blive en større Bog, end denne, dersom jeg vilde opregne og beskrive alle de Anslag, jeg havde fattet, eller, rettere sagt opspundet i min Hierne, til at ødelegge disse Umennesker, eller i det mindste at kyse

dem bort, og hindre dem fra at legge tiere hid til Land. Men det var kun lutter utidige Foster jeg bar paa, thi der kunde intet udrettes, uden jeg var selv med. Og hvad kunde en Mand giore allene, naar de komme maaske 20 eller 30 tillige med deres Kastespyde, eller Buer og Pile, hvormed de kunde ramme lige saa vist, som jeg med min Bosse?

Undertiden havde jeg i Sinde, at grave en Hule under den Sted, hvor de tændte deres Ild op, og derudi vilde jeg legge nogle Pund Krud, paa det, naar de tændte deres Ild op, der da kunde gaae Ild i Krudet, og slaae alt, hvad som var nær derhos, i Luften. Dog, da jeg for det første vilde nødig forderve og spilde saa meget Krud for deres skyld, helst siden jeg havde intet meere tilbage, end en liden Tønde fuld; jeg for det andet ey heller vist vidste, om der vilde gaae Ild derudi just paa den rette Tiid, naar de sadde paa Steden; det derforuden kunde intet andet giore, end flyve dem omkring Orene og skrekke dem, men neppe komme dem til at forlade Platsen; Saa lod jeg dette Anslag fare, og besluttede hellere at Lure efter dem paa et beqvemt Sted med mine tre dobbelt Ladde Bosser, og midt i deres Blodige Festin og Giæstebud brænde los paa dem, da jeg med hvert Skud kunde i det mindste qvæste eller aldeeles døde et Par af dem. Siden vilde jeg med mine Pistoler og min Sabel gaae dem ind paa Livet, og, nedlegge dem alle, om de end vare tive i tallet. Med dette Indfald fornøyede jeg mig selv, i nogle Uger, ja det kom mig ofte

te fore i Dromme, saa det syntes mig undertiden, ligesom jeg just gik hen, og skiod los paa dem.

Med dette havde jeg saa meget i mine Tanker at bestille, at jeg endogsaa i nogle Dage gik omkring og opledte mig en bequem Sted, hvor jeg kunde luure paa dem. Jeg gik ogsaa ofte hen til den Platz, hvor jeg nu vidste at de samledes, i sær siden mit Sind var blevet saa fyldt med Hevngierigheds Tanker, at jeg vist nok meente at henrette tive eller tredive af disse Blodhunde med mit Sværd. Hvorved min Harm blev altid større, baade formedelst den Afskye, jeg havde til Steden i sig selv, og formedelst de Merketegn, som disse slemme Skalke havde efterladt sig.

Endelig fand jeg en Leylighed hos en Bakke, hvor jeg efter min Mening, kunde sikker passe paa, indtil jeg saae en Baad af dem komme, og da, forend de ret naaede Stranden, liste mig ned i de tykke Busker blant Træerne, saa de ikke kunde blive mig vaer, og der skiule mig i en viid Hule, som jeg havde udvalt dertil. Her vilde jeg sidde at see paa deres blodige Gierning; og, naar de havde sat sig tæt sammen, da ret meede efter deres Hoveder, saa jeg umueligen kunde skyde feyl, eller dog med det første Skud saare 3 eller 4 af dem.

Her var det nu paa denne Sted at Allarmen skulde gaae an, og jeg lavede to Musqveter og min sædvanlige Jagt-Bosse til rette. Musqveterne laddede jeg med et Par Stykker Jern og nogle

smaa Kugler, men i Bossen kom jeg en Haandfuld af de groveste Hagel. Pistolerne laddede jeg med 4re Kugler, og giorde mig saaledes færdig til denne Expedition, samt forsynede mig med Krud og Kugler til andet og tredie Skud.

Da jeg saaledes havde besluttet alting hos mig, og i mine Tanker sat alting i Verk, stigede jeg endelig hver Morgen op paa Aasen af Bakken, som laae omtrent 3 Engelske Miile borte fra mit Castell, for at see, om der kom ingen Baad fra Søen hid til Øen, eller dog stævnede derefter (*). Men omsider blev jeg keed af at holde Vagt der længere, da det havde varet i 2 Maaneder, og jeg fik intet at see hverken paa eller ved Stranden, ey heller ude i den aabne Søe, saa vidt som mine Øyne og min Kikkert naaede.

Saa længe som jeg daglig holdt Vagt paa Høyen, saa længe blev jeg ogsaa stadig ved mit Forsæt, og mit Sind syntes i all den Tiid at være fyrigt og ubarmhiertigt til at henrette 20 ja 30 nogne vilde Mennesker, for en Misgiernings skyld, da jeg dog endnu i mine Tanker aldeles intet havde videre undersøgt Sagen, siden jeg i Begyndelsen havde fattet den store Afskye hos mig til disse Menneskers unaturlige Sædvane (til hvilken, som GUD dog synes udi sin alviise Verdens Anordning og Bestyrkelse at have baaret over med, de ingen anden Drift have end af deres vederstyggelige og fordervede Natur, og følgelig de maaskee for mange 1000 Aar siden have været hengivne dertil) at begaae

(*) Stævne, er paa dette Sted en Skibs-Talemaade, som siges, naar man med Forstavnen eller den forreste Deel af Skibet sigter lige hen paa en Sted.

gaae saa forskrekkelige Ting og at antage saadanne Sedvaner, som de maa være komne i med alleneste ved en af GUD forladt og derimod af en Helvedes vanart dreven Natur. Men nu, da jeg blev keed af at løbe saa langt bort hver Morgen, og jeg fik dog ingen at see i saa lang Tid, saa begyndte jeg ligeledes at forandre min Meening om mit Forsæt, og med roligere Tanker at overveye, hvad dog dette var for et Anslag, som jeg vilde fuldføre? hvad Føye jeg havde og hvem der havde kaldet mig til at være Dommere og Hevnere over disse Folk som Misdædere, hvilke dog Himmelen havde i saa lang Tid ladet gaae ustraffede hen, og ladet dem ligesom være de, der indbyrdes skulde fuldbyrde hans Domme paa dem selv? Efterdi disse Folk ikke havde forgrebet sig imod mig, hvorledes jeg da havde Ret og hvad for Rettighed jeg havde til at Disputere over det Blod, som de indbyrdes udøste? Mangen gang giorde jeg herover denne Betænkning: hvor veed jeg, hvad GUD dømmer i dette besynderlige Fald? vist er det, at disse Folk begaae ikke saadant, som en Last. Deres Samvittighed overbeviiser dem ikke, at det er en Misgierning, ey heller giøre de det GUDS Retfærdighed til Trods, saasom vi Christne giøre i de fleeste Synder. At tage Livet af en Krigsfange agte de lide saa lidet for Synd, som vi agte det for Synd at slagte en Stud; eller at æde Menneske-Kiød som vi æde en Lamme-Stæg.

Da jeg en liden Stund havde overveyet dette, befand jeg, at jeg visselig havde Uret. Disse Folk ere ingen Mordere, saasom jeg tilforn havde

fordømt dem i mine Tanker. Lige saa lidet, som de Christne ere Mordere, der ofte nedhugge dem, de tage til Fanger i et Slag, ja end oftere ved mange Leyligheder ihielslaae heele Hobe Mennesker, og ville ikke engang lade dem beholde Livet, endskiønt de havde nedlagt deres Vaaben.

Hernæst tænkte jeg ogsaa, at, ihvorvel saadan Medfart mellem dem indbyrdes var noget beestiisk og umenneskeligt, saa kom det dog ikke mig ved. Disse Folk havde intet ont giort mig. Begyndte de noget imod mig, eller jeg saae, at det var fornodent at tragte dem efter Livet for at frelse mit eget Liv, saa kunde det endda være rimeligt. Men endnu vare de ikke komne mig for nær. De havde ingen Kundskab om mig, og derfore intet Anslag paa mig: Saa var jeg da ey heller berættiget til at giøre dem Skade. Man maatte ellers hermed bifalde Spaniernes fordum barbariske Forhold i den Ny Verden, hvor de havde aflivet mange 1000 af saadanne Folk, hvilke, om de endskiønt have været Afguds-dyrkere og Barbarer, og iblant deres Skikke og Sædvaner have havt adskillige blodige og barbariske Vedtægter, saasom for Exempel, at ofre levende Mennesker til deres Afguder, saa have de dog alligevel, i Hensende til Spanierne, været et gandske uskyldigt Folk. Og deraf kommer det, at Spanierne selv nu omstunder, saavel som alle andre Christelige Nationer i Europa tale med største Afskye og Foragt om disse Folkes Udryddelse af Landet, som om en blodig og unaturlig, ja en, hverken for GUd eller for Verden ansvarlig boddelagtig Grum-

hed

hed, for hvis skyld det blotte Navn af en Spanier maa være alle menneskelig sindede eller med christelig Medlidenhed begavede Nationer til en Skrek og Forfærdelse: Ret ligesom det Kongerige Spanien indbildte sig noget synderligt dermed at kunde fremføre saadant et slags Mennesker, som vare følesløse, og vidste intet at skionne paa den Barmhiertighed, som i Almindelighed pleyer at viises mod dem, der ere ulykkelige, hvilket ellers holdes for et Tegn paa en Helte-Mood og kiek Naturell.

Over disse Betragtninger blev jeg stille, og jeg begyndte efterhaanden at lade mit Anslag fare, og at troe, at jeg havde giort ilde, i det jeg havde foretaget mig at giøre Anfald paa de Vilde. Jeg havde jo intet med dem at giøre, uden saa var de grebe mig an; og da fik jeg at see til, hvorledes jeg best kunde komme dem tilforn, og saa vidste jeg hvad jeg skulde giøre.

Paa den anden Side overtydede jeg mig ogsaa selv, at dette var ikke den rette Vey til min Befrielse, men det var snarere til min egen Fordervelse. Thi jeg var jo ikke vis paa at nedlegge dem, som jeg saaledes fand her paa Landet, end sige alle, som efter dem maatte komme hid. Og naar kun een eeneste undkom, som kunde fortælle sine Landsmænd hvad her var skeet, saa føre de hid over i tusinde Tall at hævne deres Kammeraters Død; og saa voldte jeg ufeylbarlig selv, at jeg blev slagen ihiel.

Saa blev da Slutningen denne, at jeg kunde hverken forsvare det imod min Samvittighed,

ey heller for Fornuften, ey heller for min Intereſſe, paa nogen ſlags Maade at indlade mig i den Handel. Det beſte for mig var, at ſkiule mig for dem paa mueligſte Maade, og ingenlunde formedelſt det allerringeſte Kiende-Tegn fore dem paa Spor eller til den Indbildning, at der maatte være noget levende Creatur, nemlig Menneſke, paa denne Ø.

Til denne Fornuftens Slutning kom ogſaa Religionen og overtydede mig, at jeg havde handlet imod min Pligt, da jeg giorde blodige Anſlag til at henrette uſkyldige Creaturer. Jeg kalder dem uſkyldige, i henſeende til mig, fordi de havde aldrig giort mig nogen Skade. For deres Misgierninger mellem ſig indbyrdes maatte de ſelv ſtaae til Anſvar. Den gandſke Nation har ſaadan Vanart hos ſig; og jeg maa overlade dem til Gllds Retfærdighed, der er en Over-Herre over alle Nationer, og beſt veed, hvorledes han ved ſaadan Straf, ſom han paalegger en heel Nation, ſkal betale den Vederſtyggelighed, ſom begaaes af en heel Nation, og hvorledes han, efter ſin velbehagelige Villie, ſkal lade ſine offentlige Vredes Domme komme over dem, ſom offentlig ſynde.

Dette ſyntes mig nu ſaa klart, at intet kunde være mig kiærere, end dette, at jeg ikke havde fuldfort det, ſom jeg nu af ſaa mange Beviis maatte troe, at det var lige ſaa ſtor Synd, ſom om jeg havde begaaet et forſætligt Mord. Jeg faldt da paa mine Knæ, og takkede Gud, fordi han ſaaledes havde bevaret mig fra Blod ſkyld; derhos bad jeg

ham

ham inderligen, at han ved sine Englers Beskiermelse vilde bevare mig fra at falde i disse Barbarers Hænder, samt at jeg ingen Haand skulde legge paa dem, uden saa var jeg noddes til at redde mit eget Liv.

Saaledes blev mit Sind da stadigt derefter næsten i et heelt Aar, og stundede ikke efter nogen Leylighed til at anfalde disse Hedninger, ja i all den Tid gik jeg aldrig op paa Bakken, at see, om jeg kunde blive nogen af dem vaer, eller om de havde været nogensteds hos Strandsiden, paa det jeg ikke paa ny skulde egges til at beslutte noget imod dem, eller at bryde ud imod dem, i Fald der yttrede sig nogen Fordeel: men jeg hentede kun min Baad fra den anden Side hidtil Østersiden, og lagde den i en liden Bugt under nogle høye Klipper, hvor jeg vidste, at de vilde ingenlunde dristede sig til at løbe ind med deres Kaner for Strømmens skyld.

Tillige med Baaden tog jeg og alle de Ting, som jeg tilforn havde ladet ligge der, og som hørde til Baaden, saasom Mast og Seyl, samt den Hage, jeg havde giort til rette ligesom et Anker, saa godt som jeg kunde. Alt dette tog jeg bort, paa det der ikke skulde findes ringeste Tegn til, at der havde lagt en Baad, eller at der var nogen Boelig paa Øen at finde.

Derforuden holdt jeg mig saa stille, som jeg nogensinde kunde, og kom sielden ud af mit Telt, uden naar jeg skulde gaae til mine ordentlige Sysler, saasom at malke mine Geeder, og at see ef-

ter min lille Hiord i Skoven; hvorved jeg havde intet at frygte mig for, siden det var paa den anden Side af Øen. Thi disse vilde Folk, endskiønt de undertiden søgte hid til Øen, havde dog aldrig den Hensigt at finde noget; hvorudover de ginge ikke langt fra Stranden; ja saa meget som jeg kand slutte, havde de vel undertiden været der, endogsaa siden Frygt for dem havde giort mig saa forsigtig. Men jeg tænkte dog altid med Skrek tilbage, hvorledes det vilde have gaaet mig, dersom jeg var kommen dem for Øyne, førend jeg havde faaet giort mine Anstalter, nemlig i Førstningen, da jeg endnu ingen Boelig havde, men gik nogen omkring her paa Øen, blot med en Bosse, som jeg havde laddet med smaa Hagel. Jeg tænkte altid efter, hvor forbauset jeg maatte være bleven, dersom jeg, i steden for det Menneske-Spor, jeg fand ved Stranden, havde seet 15 eller 20 Vilde komme løbende efter mig, hvilke jeg umueligen kunde havde undløbet, fordi de ere særdeeles raske til Fods.

Naar jeg droges med disse Tanker, blev jeg gandske kleinmodig, og satte mit Sind i saadan Uroe, at det varede længe, inden jeg kom til mig selv igien, helst, naar jeg betragtede, hvad jeg vel vilde have giort, og hvorledes jeg havde ey alleene ikke været skikked til at imodstaae dem, men jeg havde da ikke engang ret kundet befinde mig, at giøre hvad jeg vilde eller kunde giort, langt mindre havde jeg været beqvem til at giøre det som jeg nu efter saa lang Overveyelse og Udrustning kun-

de

de udrette. Sandelig, naar jeg alvorligen betænkte alle disse Ting, saa blev jeg undertiden ret melancholsk. Men endelig takkede jeg Gud, som havde frelst mig af saa mangen uformodentlig Fare, og bevaret mig fra Skade, hvilket jeg selv ikke kunde have afverget, fordi jeg vidste ikke det ringeste af noget saadant som stod mig fore, ja umueligen kunde have tænkt det.

Dette opvakte hos mig paa nye en vis Eftertanke, som jeg i forrige Tider havde ofte havt, da jeg begyndte at anſee, hvor mandig og god Gud viiser sig mod os i at hielpe, naar vi ere i Fare! hvor underligen vi blive frelste, end og naar vi vide intet deraf! Og naar vi, som Ordsproget lyder, ere imellem Hammer og Ambolt, ey vidende, om vi enten skulle giore saa eller saa, hvorledes da et skiult Vink viiser os frem paa et Sted, naar vi tænke andensteds hen! Ja naar vor egen Tilboyelses Drift viiser os en Vey, og maaskee vores Kalds Forretninger befaler os at gaae een anden Vey, hvorledes der da er en usædvanlig Virkning i Sindet, hvortil vi ikke vide Oprindelsen, ey heller forstaae den der underskiulte Magt, ligesom tvinger os til at udvælge den sidste; hvoraf vi da siden erfare, at vi vare lobne ind i Fordervelse, dersom vi havde fult den Vey, som vi selv vilde, ja som vi, efter vor Indbildning, burde have gaaet ad. Efter denne og fleere deslige Betænkninger foreskrev jeg mig siden selv en vis Regel, at naar jeg fornam saadant et hemmeligt Vink eller nogen hemmelig Drift i mit Sind, til at giore

re eller lade dette eller noget andet, eller til at følge en og forlade en anden Vey, saa vilde jeg altid give saadanne hemmelige Virkninger Rum, endskiont jeg vidste ingen anden Aarsag dertil, end den Drift, som yttrede sig i mit Sind. At denne Regel har været mig meget nyttig, derpaa kunde jeg anføre mange Exempler af mit Livs-Løb, besynderlig i de sidste Aar, jeg var her paa denne ulykkalige Ø, iligemaade hos mange andre Mennesker, hvilket jeg meget vel kunde have bemerket, dersom jeg havde seet med de Øyne, jeg nu seer med. Dog er det aldrig forsilde at blive klog; og jeg kand ikke andet end raade alle forstandige Mennesker, som enten maatte vederfares slige særdeles Tilfælde, eller ogsaa ere kun almindeligere Hændelser undergivne, at de ikke slaae saadanne Vink af Guds Forsyn hen i Veyret. Ved hvad for et usynligt forstandigt Væsen de komme, vil jeg ikke randsage, og jeg kand maaskee ey heller sige det. Men vist nok ere de et Bevis paa den Samfund og Omgængelse, de Aander, som boe i Legemerne (nemlig Sierlene) have med dem, som ere i deres eget ubeblandet Væsen. Herudi lader jeg mig ikke sige imod, men jeg vil siden anføre nogle mærkværdige Exempler herpaa, naar jeg kommer længere frem i at tale om mit eenlige Levnet herpaa denne vildsomme Sted.

Jeg troer ikke, at den gunstige Læser forundrer sig over, om jeg tilstaaer, at jeg over all denne Angest, over alle Farligheder, og over alt det Arbeyde, som laae mig paa Halsen, lod fare alt

Paa-

Paafund og alle de Middeler, jeg havde optænkt til min Magelighed i fremtiden; thi nu var det mig meere om min Sikkerhed at giore, end om Føde og Ophold. Jeg havde ikke det Hierte, at jeg torde slaae et Som i Veggen, eller hugge en Kaft i to, af Frygt, at det maatte skralle høyt og hores. Langt mindre torde jeg løsne et Bosse-Skud. I sær vilde jeg ingenlunde tænde Ild op, paa det Rogen, som man om Dagen kand see langt borte, ikke skulde røbe mig. Derfore slæbte jeg, alt det, som jeg behøvede Ild til, saasom u-brændte Gryder, Potter, Tobaks-Piber ꝛc. hen i mit nye Gemak i Skoven, hvor jeg efter nogen Tids Forløb, mig til usigelig Glæde, fand en gandske naturlig Kielder under Jorden, som gik meget dybt ind, og i hvilken visselig ingen af de Vilde, om han end stod der uden for, ja vel ellers intet Menneske i Verden torde vove sig ind, uden jeg alleene, som just intet havde meere fornødent, end saadan en sikker Sted.

Indgangen til denne Hule var neden hos en stor Klippe, hvor jeg af en Hændelse (saaledes maa jeg sige, endskiønt jeg havde Aarsag nok at tilskrive Guds Forsyn alle saadanne Ting) hug nogle tykke Greene af Træer til at brænde Kull af. Men hvorfore jeg brændte Træ-Kull, vil jeg strax mælde.

Jeg var bange for at giore Rog hos min Bolig, og alligevel maatte jeg dog have Ild og Varme til at bage Brød og koge Kiød ved ꝛc. Jeg slæbte derfore her Træ i Hob, lagde vaade Torve

og

og Jord derpaa, tændte Ild derunder, saasom jeg havde seet det i Engelland, indtil det blev til tørre Kull. Saa slukkede jeg Ilden, bar Kullene hiem, og uden nogen Sorg for Nøg, kogte og lavede derved hvad jeg vilde, ligesom ved Ild.

I det jeg nu her hug nogle Grene af, blev jeg var, at der bag en svar tyk Green og Kloft af en stumpet og lav Bull var en Hule. Nysgierighed drev mig til at kige der ind, og da jeg med nogen Umage havde trænget mig for an ud i Hullet, befand jeg det temmelig stort, saa at jeg, og maaskee endnu Een, kunde staae ret op hos mig derinde. Men jeg maa bekiende, at jeg kom langt snarere derud end derind. Thi da jeg saa dybere ind ad, blev jeg var et Par store Øyne gnistrende i Mørket; om det var Fanden, eller et Menneske, vidste jeg ikke; men Øynene tindrede ligesom Stierner, fordi det dunkle Skin af Dagen skød lige fra Gabet af Hulen indad, og giorde et Gien-Skin.

Alligevel kom jeg mig lidet igien, saa jeg skieldede mig selv for en tidobbelt Nar, thi sagde jeg, hvo som vilde være bange for Fanden, han skulde ikke leve i tive Aar paa en Øe allene, og dermed forestillede jeg mig, at der var i heele Kielderen intet gresseligere end jeg selv. Herpaa tog jeg Mod til mig, fik saa fat paa en tændt Brand, og med den i Haanden krøb ind igien. Neppe var jeg kommen et Par Trin frem, forend jeg blev hart ad ligesaa bange som tilforn. Thi jeg hørde et meget høyt Suk, ligesom naar et Menneske, der

har

har Ondt, stønner og giver sig af Vaande, og derpaa tog det til at krable, skrabe og mumle, ret ligesom det vilde tale, men kunde ikke, siden kom der atter et huult Suk. Jeg ryggede tilbage, og blev saa angest, at den kolde Sveed sprak ud af Panden paa mig, og jeg tor sige, at dersom jeg havde havt en Hat paa Hovedet, saa havde Haaret lettet den i Veyret af bare Forskrekkelse. Dog, ved det jeg tog Mood til mig, og ved det jeg betænkte, at GUd var almægtig og allesteds nærværende, og kunde beskytte mig, saa gik jeg igien ind ad, holdt Luen af den tændte Brand op over mit Hoved, og fik saa at see, at der laa en stor gresselig gammel Giedebuk paa Jorden, som i sit yderste ligesom giorde sit Testament, og maatte nu til at dse af Elde.

Jeg ruskede lidt paa ham, for at see, om jeg kunde faa ham ud. Han vilde vel selv have reist sig op, om han kunde, men han var alt for svag; saa tænkte jeg ved mig selv: Bliv, bliv du kun liggende der længe nok. Thi, naar han havde giort mig saa bange, saa kunde han vist nok ogsaa kyse een af de vilde Folk bort, i fald der kom een for Hulen, medens han endnu levede.

Da nu Skrekken var förbi, og jeg begyndte at see mig omkring, befand jeg, at Kielderen var kun liden, omtrent 12 Food viid, men hverken rund ellet firkanted, fordi intet Menneskes Haand havde arbeydet derpaa, men allene Naturen havde dannet den saaledes. Jeg merkede ogsaa, at der var paa den bageste Side endnu et Hull, som vel

gik

gik længere ind, men var saa lavt ned, at jeg maatte have krobet ind paa Hænder og Fødder, og dog siden ikke vidst, hvor jeg var kommen hen. Efterdi jeg nu havde intet Lys hos mig, lod jeg det blive, indtil Dagen derefter, da jeg vilde tage Lys med mig og et Fyrtøy, som jeg havde giort af en Bøsse-Laas, og lagt Troske eller Tønder i Fæng-Panden.

Anden Dagen kom jeg igien med sex store Lys, som jeg selv havde giort af Bukke-Talg. I bemældte lave Hull maatte jeg nu krybe ind paa Hænder og Fødder hen mod 10 Skridt, hvilket om jeg skal selv sige det var noget dristigt, efterdi jeg ikke vidste, hvor langt det gik ind ad, ey heller hvad der var bag til. Men da jeg først var kommen igiennem den snevre Pass, mærkede jeg, at Buen oven til i Huulen blev jo længere jo høyere, og var, efter mit Tykke, hen mod 20 Fod høy. Dog havde jeg aldrig seet saa herligt et Syn paa denne De, som her yttrede sig paa Veggene og i Hvelvingen af denne Kielder; thi Veggene gave af mine to Lys vel hundrede tusinde Skin fra sig igien. Hvad der var i Klippen, enten Diamanter, eller andre Ædelsteene eller Guld, hvilket sidste jeg snarest troede, kunde jeg ikke vide.

Ellers var det en skion Huule eller Grotte efter sin Maade, endskiønt den var gandske mørk. Den var inden i tør og slet, og med fiint Gruus bedekt, saa der fandtes intet græsseligt eller forgiftigt Dyr derinde, ey heller var der noget fugtigt at see, hverken oven eller omkring paa Siderne. Den eeneste Vanskelighed bestod i Indgangen, hvilket

jeg

jeg dog holdt for godt, efterdi det var en sikker Sted, og en Retirade, som just sattedes mig: Saa jeg ret glædede mig over, at jeg havde fundet den, og besluttede, ufortsvet at bære nogle af mine Sager derhen, som jeg var meest bange for, især mit Krud, og alt mit Skyde-Gevær, saasom to Fugle-Bøsser thi jeg havde tre af dem) og tre Musqueter, af hvilket Slags jeg havde otte, de fem laae i mit Castell færdige til Skud, men i Nødsfald kunde jeg ogsaa tage dem ud.

Ved denne Leylighed, da jeg bar mit Krud bort, aabnede jeg tillige den Tønde, som jeg havde fisket op af Søen, og havde været vaad. Jeg befand, at Vandet havde kun trænget 3 til 4 Tommer dybt ind rundt omkring, saa der var ligesom en haard Skorpe uden om, men det inderste laa, ligesom en Kierne i en Skale, og godt forvart. Saa jeg midt i Tønden fand til min store Fornøyelse endda 60 Pund tørt Krud. Dette førde jeg altsammen derhen, og beholdt i mit Castell aldrig over et par Pund, af Frygt for Overfald. Alle mine Bly-Kugler slæbte jeg ligeledes derhen.

Nu syntes mig, at jeg var ret ligesom een af de gamle Kiæmper, som siges at have boet i dybe Huller og Huuler, hvoringen kunde komme til dem. Thi jeg bildede mig ind, saa længe som jeg var her, saa kunde ingen af de Vilde efterspore mig, om de end komme i hundrede Tall; og om de end funde mig, saa dristede de sig ikke til at angribe mig paa saadant et Sted.

Den gamle Buk, som jeg fand i Huulen, do-

de anden Dagen derefter, foran ved Gabet af Huulen, og jeg holdt for, det var bedre, at grave der et stort Hull at slænge ham udi, og kaste Jord paa ham, end at slæbe ham ud. Saa begrov jeg ham da der, paa det han ikke skulde giøre Stank i Huulen.

Nu var det det 23 Aar, siden jeg kom paa denne Ø, og jeg var nu saa vant til Steden og Leve-Maaden, at, dersom jeg kun havde været vist forsikkret om Rolighed, at jeg skulde ikke blive overrumplet af de Vilde, saa havde jeg gierne ladet mig noye med at forblive her Resten af min Livs Tid indtil det Øyeblik, da jeg havde lagt mig ned, og ligesom den gamle Buk i Huulen, opgivet min Aand. Jeg havde ogsaa efterhaanden skaffet mig noget til Tidsfordriv, saa det faldt mig fornøyeligere nu, end tilforn. Saasom: Først havde jeg, som tilforn mældt er, lært min Papegøy at tale, og det giorde han saa fortroligt, og snakkede saa tydelig og forstaaeligt, at jeg ret havde min Lyst deraf. Og han holdt ud hos mig i det mindste 26 Aar. Hvor længe han siden levede, veed jeg ikke; dog holde Brasilianerne fore, at denne Fugl bliver undertiden 100 Aar gammel. Maaskee den gode Poll lever der endnu, og kalder paa sin stakkels Robin Crusoe den Dag i Dag er. Jeg ønsker ingen Engelsmand den Uheld at komme derhen, og at høre ham der. Men skulde det skee, saa troede han vist nok, at det var Fanden. Herneſt havde jeg en lystig og tro Staldbroder af min Hund i det mindste 16 Aar, indtil han døde af Elde. Mine Katte

havde

havde, som tilforn sagt er, ynglet saa stærk, at jeg blev nødt til i Forstningen at skyde nogle af dem ihiel, paa det de ikke skulde æde mig og alt hvad jeg havde. Men omsider, da de to gamle, som komme hid med mig, vare døde, og jeg stedse havde jaget de andre bort, og ikke ladet dem faae noget at æde, saa løbe de alle bort i Skovene, undtagen et par Tæve-Katte, som jeg holdt meest af, hvilke jeg beholdt tamme, men druknede altid deres Killinger. Og heraf bestod nu en Deel af min Familie. Foruden disse holdt jeg altid et par unge Bukke, som jeg havde lærdt til at æde mig af Haanden. Ligemaade endnu to Papegøyer, som lærde brav at snakke, og at kalde paa Robin Crusoe, dog ikke nær saa godt, som Poll; men dette faaer jeg ogsaa at sætte hos, at jeg havde ikke giort mig saa megen Umage med dem, som med Poll. Endnu havde jeg nogle tamme Søe-Fugle, hvis Navn jeg ikke veed, men jeg havde fanget dem hos Stranden, stækket Vingerne paa dem, og lod dem saa løbe omkring. Efterdi nu de smaa Stager, som jeg havde stukket i Jorden uden for min Castell-Muur, vare nu blevne til en tyk Krat, saa hoppede disse Fugle alle omkring paa de nedrige Busker, og lagde Unger ud, hvor af jeg havde min særdeles Lyst. Jeg var, som sagt er, meget vel tilfreds med min Leve-Maade, dersom jeg kun ikke havde havt behov at frygte for de Vilde.

Men det var af Himmelen gandske anderledes besluttet, og enhver, som læser min Historie, maa ikke forglemme at giøre denne behørige Anmerkning, nemlig at i vort Livs Løb bliver det Onde, som vi i

sig selv meest søge at flye, og som forvolder os den største Angest og Skrek, om vi rage derudi, det siger jeg, bliver mangen gang til det rette Middel og som en Dør til vor Frelse, ved hvilket allene vi kand blive revne ud fra den Gienvordighed og Bekymring, som har mødt os. Herpaa kunde jeg af det jeg selv har forsøgt anføre adskillige Exempler; dog har det i de sidste Aar, jeg var her paa Øen ladet sig paa en besynderlig Maade tilkiende.

Det var nu December i mit 23de Aar, og fordi Solstitium eller den korteste Dag faldt da ind der paa Øen, saa var det min rette Høst, (thi jeg kand ingen Vinter kalde det der) og jeg derfore maatte gaae meere ud i Marken, end ellers; da hændede det sig en Morgen gandske tilig, førend det ret var bleven Dag, at jeg til min Forbauselse fik see Glimtet af en Ild hos Stranden, omtrent 2 Engelske Miile fra mig, hen mod Enden af Øen, hvor jeg, som jeg tilforn har mældet, vel havde merket Vilde, dog ikke paa min, men paa den anden Side. Men til min store Angest var dette paa min Side.

Da jeg saae dette Syn, blev jeg sandelig hiertkippet, løb i en Hast tilbage ind i min liden Skov, og vovede ikke at gaae ud, af Frygt for at blive overfalden. Og endda var mit Sind ey heller der roligt, fordi jeg frygtede, at, om de Vilde bleve vaer mit endnu staaende eller allerede afskaarne Korn, eller noget af mine andre Eyendomme, som jeg haver talet om, de da, naar de vankede omkring paa Øen, skulde strax slutte, at der maatte være

Folk

Folk paa Steden, og ikke lade af, førend de havde fundet mig. I denne Nød gik jeg tilbage til mit Castell, drog Stigen op efter mig, og giorde det saa, at alle Ting uden til kunde see saa vildt og naturligt ud, som nogensinde mueligt skee kunde.

Herneſt giorde jeg Anstalt til Nødværge. Til den Ende laddede jeg mine Canoner, (nemlig mine Musqueter, som laae paa min nye Fæstning, hvilke jeg kaldede saaledes,) iligemaade alle mine Pistoler, i Tanke, at værge mig indtil den sidste Blods Draabe. Derhos glemte jeg ikke, at befale mig alvorligen i Guds Beskyttelse, med hiertelig Bøn, at han dog naadelig vilde frelse mig af disse Barbarers Hænder. Saaledes stod jeg da i Bereedskab hen mod to Timer; men saa blev jeg nysgierrig efter at vide, hvorledes det stod til der ude? og ingen Speydere havde jeg at sende ud paa Kundskab.

Efterat jeg endnu havde luret en liden Stund, og hos mig selv overlagt, hvad jeg vel i saadan Tilstand skulde gribe til, kunde jeg ikke længere blive siddende i denne Uvished, men jeg satte min Stige op til Høyen, hvor den jevne Sted var, drog den saa efter mig op, reiste den igien op mod Overdeelen af Klippen, og krob overst paa Toppen, tog min Kikkert af Lommen, lagde mig plat ned paa min Bug, og keeg hen til Pladsen. Jeg blev strax vaer i det mindste 9 nøgne Vilde omkring en liden Ild, ikke fordi de vilde varme sig, thi det havde de ikke behov, siden Luften var meere end heed nok, men fordi de, efter min Meening, vilde steege det Menneske-Kiød, de havde fort med sig, (om det var le-

vende eller dødt, vidste jeg ikke) og dermed stille deres Hunger, eller styre deres Lyst eller Harm, hvilket som helst jeg skal kalde det, vidste jeg og ikke.

De havde to Canoer hos sig, hvilke de havde draget op paa Stranden; og, som mig syntes, tovede de efter høyt Vande (thi da var det just Ebbe) at de med Floden kunde fare bort igien. Man kand neppe indbilde sig, hvad Forskrekkelse der ved dette Syn kom paa mig, især da jeg saae dem paa min Side af Øen, og derforuden saa nær hos mig. Dog, da jeg mærkede, at deres Ankomst maatte altid skee med Ebbe, saa blev jeg lidt roligere i Sindet, fordi det var mig kiert, at jeg, naar de ikke vare allerede komne til Land med Ebben, kunde jeg altid gaae sikker ud, saa længe der var høyt Vande. Og efter denne Anmerkning gik jeg da igien til mit Høst-Arbeyde med desto roligere Sind.

Ligesom jeg haabede, saa skeede det. Thi saa snart Floden drev ad Vesten, saae jeg dem springe i Baadene, og roe bort allesammen. Jeg har glemt at sige, at, en Time eller noget meere forend de foere bort, gave de sig til at dandse, og jeg kunde meget vel see deres Positurer og Geberder igiennem min Kikkert. Jeg kunde ikke anderledes kiende, end at de jo vare splitter nøgne, og havde ikke ringeste Potte paa deres Legeme; men, om det var Mænd eller Qvinder, derpaa kunde jeg ikke giøre Forskiel.

Saa snart jeg saae dem paa Vandet fare bort, tog jeg 2 Bøsser paa mine Axler, stak 2 Pistoler i mit Bælte, og min Daggert uden Skeede ved min Side,

Side, og løb ilende hen til den Høy, hvor jeg første gang fik dem i sigte, og befand inden to Timer, (thi saa længe maatte jeg have Tid til at gaae derhen, fordi jeg havde Geværet at bære paa) at der havde endnu været 3 andre Canoer med Vilde paa samme Sted; da jeg og saae dem tillige med de andre paa den aabne Soe at roe over igien til det faste Land.

Dette var et bedrøvet Syn for mig, helst da jeg siden befand hos Stranden Kiendetegn af deres forskrekkelige Grumhed, nemlig Blod, Been, og stykker Kiød af Menneske-Kroppe, hvilke disse Barbarer havde fortæret med Lystighed, Dandsen og Springen. Herover blev jeg saa ivrig, at jeg fra den Tid af var betænkt paa at skyde den neste den beste ihiel, om de end vare nok saa mange.

Saa vidt jeg kunde slutte, maatte de dog ikke ret tidt besøge denne Øe, eftersom det var hen mod fem fierding Aar, førend jeg fik nogen af dem igien at see, eller førend jeg kunde kiende deres Fodspor og Merketegn paa Stranden. Thi i de vaade Maaneder vovede de sig ikke ud, i det mindste ikke saa langt. Alligevel var jeg altid i Uroe af Frygt, at de maatte uforvarende komme over mig. Hvoraf jeg slutter, at Angesten for en Ulykke er meere bitter og besværlig, end Ulykken selv, besynderlig naar man ikke kand drive denne Formodning og Angest fra sig.

I al denne Tid havde jeg lutter Mords Tanker, og mine fleeste Timer, som jeg visselig kunde have anvendt bedre, brugte jeg til at eftertænke, hvorledes jeg

vilde gaae los paa dem, saa snart som jeg fik een at see: især om de, ligesom denne sidste gang, vare deelte i to Partier; men jeg betænkte ikke derhos, at, om jeg slog en Hob af 10 eller 12 ihiel, saa havde jeg den anden Dag, Uge eller Maaned, atter een, og saa fremdeles endnu een Hob at ødelegge, indtil jeg omsider blev til lige saadan een, ja end verre Menneske-Morder, end de vare Menneske-Ædere.

Mine Dage levede jeg nu saa hen i stor Uroe og Hierte-Angest, i det jeg var altid bange for at komme engang i disse ubarmhiertige Bøddel-Knegtes Kloer; og naar jeg engang gik ud, saae jeg først med største Omhyggelighed og Agtsomhed allevegne omkring mig. Nu befand jeg til min store Trøst, hvor lykkelig jeg var, i det jeg havde forsynet mig med en tam Hiord Gedder, efterdi jeg ingenlunde torde losne min Bosse, især paa den Side af Øen, hvor de efter Sædvane landede, thi ellers maatte jeg ufeylbarligen giøre Allarm iblant dem. Og lad være de vare denne gang flyede bort for mig, saa kunde det hænde sig, at de inden faa Dage torde komme igien med et par hundrede Canoer paa eengang, og saa havde jeg styrtet mig i største Ulykke.

Dog alligevel gik der, som sagt er, et Aar og tre Maaneder hen inden jeg blev een af de Vilde igien vaer. Kandskee de havde været der et par gange, men vare enten strax dragne bort igien, eller og jeg har ikke merket dem. Derimod i Maji Maaned, efter min Regning, nemlig i mit 24 Aar her paa Øen, havde jeg en selsom Skarmysse med dem: Hvorom skal meldes paa sit Sted. Udi

Udi disse 15 til 16 Maaneder var mit Sind meget forvirret. Jeg sov urolig, havde altid gruelige Drømme, og foer tidt om Natten op i Søvne. Om Dagen gik jeg tungsindig, og om Natten drømte jeg, at jeg slog de Vilde ihiel, og hvorledes jeg vilde forsvare saadant? Dog, da jeg havde levet en rum Tid i saadan Tilstand, hændede det sig midt i Maji Maaned, efter min Træ-Almanaks Anviisning (thi jeg tegnede endnu altid Dagene paa Pælen,) omtrent den 16de, at, da det heele Dagen havde blæst en megen haard Storm med stærk Torden og Lynild, og der fulte en meget mørk Nat paa, jeg ogsaa just havde læst i Bibelen, og havde mange alvorlige Tanker over min nærværende Tilstand, hørde jeg et Knald af en Canone, som, efter mit Tykke blev skudt af ude paa Søen, hvorover jeg blev forbauset.

Denne Skrek var af gandske anden Beskaffenhed, end alle de forrige Forskrekkelser; thi derover fik jeg en gandske anden Indbildning. Jeg sprang op i største Hast, stigede i Øyeblikket paa den første Høyde af min Klippe, drog Stigen op til mig, og stigede der paa oven paa Aasen, ligesom en Ild-Straale havde fort mig op at lure efter endnu et Skud, hvilket jeg ogsaa hørde inden en halv Minut, og kiendte af Knaldet, at det var paa den Side ud ad Havet, hvor jeg blev fordreven i min Baad ned af Strømmen.

Strax tænkte jeg, der maatte være et Skib i Nød, som gav maaskee et andet, som var i Følge med, formedelst Skud et Tegn, at det behøvede

Hielp. Saa opvakt var mit Sind alligevel i samme Øyeblik, at jeg tænkte, kunde jeg ikke hielpe dem, saa kunde de dog maaskee hielpe mig. Jeg skrabede da i Hast saa meget tort Træ tilsammen, som jeg kunde, og tændte Ild derudi oppe paa Toppen af Bierget. Træet var tørt, og brændte i lys Lue, endskiønt Vinden blæste temmelig stærk, saa at, om det var et Skib, de ufeylbarligen maatte see det. Og jeg troer vist, at de maa have seet det. Thi saa snart kun min Ild havde givet stor Lue fra sig, hørde jeg endnu et Canon-Skud, og herpaa atter nogle andre, altid fra samme Kant. Jeg holdt Ilden ved lige den gandske Nat, indtil Dagen brød frem, og da den var gandske lys, og Luften klaret op, saae jeg langt ude i Søen hen mod Osten noget, hvorom jeg ikke kunde sige, enten det var et Skib under Seyl, eller det var et Vrag, ihvorvel jeg brugte mine Kikkerter. Thi det var alt for langt borte, og Veyret var derforuden lidt graanet. I det mindste var der saadant noget derude paa Havet.

Den gandske Dag saae jeg flittig derefter, og blev endelig vaer, at det rørde sig ikke. Hvor udover jeg meente, at det var et Skib, som laa for Anker. Efterdi jeg nu, som let er at agte, længtes stærk efter at vide hvad det egentlig var, tog jeg min Bøsse i Haanden, og løb ad den Sydostlige Side af Øen hen til de Klipper, hvor Strømmen tilforn forsatte mig i min Baad, og kunde nu, da det var blevet godt og klart Veyer, til min store Sorg see Vraget af et Skib, som om Natten var sønderstødt paa de blinde Skier, som jeg ogsaa tilforn havde fun-

fundet med min Baad, da de derimod, fordi de brøde Strømmens Magt, og giorde en Tvær-strøm, saa Vandet løb tilbage, havde givet mig Leylighed til at undkomme af den Livs Fare, jeg var beſtedt udi.

Saaledes er det eene Menneſkes Lykke mangen gang den andens Ulykke. Thi det ſynes vel, at diſſe Folk, af hvad for Nation de end have været, ved det de vare komne af deres Fart, have ikke vidſt, at der laae blinde Skier under Vandet, og vare derudover om Natten formedelſt den ſtærke Øſten- og Oſt-Nord-Øſten-Vind fordreven derhen paa. Havde de ſeet Øen, hvilket jeg ikke kand troe, ſaa havde de vel ſtrøbt at redde ſig i deres Baad ind ad Strandbredden. Men derimod opvakte deres Nød-Skud om Hielp allehaande Tanker hos mig, iſær da de, efter min Indbildning, maa have ſeet mit Fyr † paa Bierget. Først tænkte jeg, at de vare vel ſtegne i deres Baad, da de havde ſeet mit Nat-Fyr, og ſaaledes havde de ſøgt at komme til Land, men de maatte maaſkee være omſlagne af de ſtærke Bølger. Undertiden tænkte jeg, at de maaſkee havde allerede tilforn miſtet deres Baad, hvilket kand hænde ſig formedelſt mange ſlags Tilfælde; thi det ſkeer tidt, at, naar Søen bryder alt for

(†) Fyr, er ellers enten Lys i Lygte eller Ild optændt om Natte-Tider, gemeenligen paa en Bakke eller Strand-Klit, givende dermed de Søefarende tilkiende, at der i Nærværelſen ere farlige Steder, paa det Skibene, ſom ſee det, kand vogte ſig, og rette deres Kaas derefter. Thi ſaadant Fyr pleyer der paa de fleeſte Steder at være bygt en Hytte, ſom kaldes et Fyr-Taarn eller Vare-Taarn.

for stærk med sine Bølger ind over Skibet, man da maa selv kappe Baaden og slænge den ud over Borde. Atter igien meente jeg, de havde havt et Skib eller fleere i følge med sig, som, da de skøde Nød-Skud, vare komne dem til Hielp, havde hentet dem og taget dem ind i deres Skib. Ja jeg sluttede ogsaa, at de allesammen vare i deres Baad af den Strøm, som rev mig bort, drevne i den store Orcan ud ad Søen, hvor de nu havde intet for Øyne andet end Elendighed og Døden, ja maatte vel æde hverandre af Hunger.

Ligesom nu alt dette var kun idel Gisninger; saa kunde jeg, i den Stand jeg nu var, intet andet giøre derved, end ynkes over disse arme Menneskers Nød; hvoraf jeg havde den Nytte, at jeg jo meere og meere fand Aarsag til at takke Gud, som i min forladte Tilstand havde saa rigelig forsørget mig med alle Ting. Og at nu allerede alle Personer af to Skibe havde lidt Skibbrud i denne Deel af Verden, og ingen Siæl var bleven frelst uden jeg allene, det lærde mig fremdeeles, at det skeer kun sielden, at Guds Forsyn sætter os i en saa slet Leve-Maade, eller i en saa stor Elendighed, at vi jo endda kand see noget, som vi have at takke ham for, ja, at vi jo kand see andre, som ere endnu ulykkaligere, end vi.

Saaledes stod det til med disse Folk, som jeg ikke troer at maa være blevne frelste. For Menneskelige Øyne var det umueligt, og det var at ønske, at de ikke maatte alle være druknede; hvilket dog vel er skeedt, med mindre et andet Skib har fun-

fundet dem og taget dem ind. Dog er dette ligeledes kun en Formodning, thi jeg saa ikke ringeste Tegn dertil.

Jeg kand ikke udsige, hvad for en inderlig Attraa jeg fornam i min Siæl, saa jeg over dette Synbrød undertiden frem med disse Ord: "Ach! var "der dog een eller to, ja var der dog kun een eene"ste af alle de Skibs-Folk kommen til mig, at jeg "dog kunde have havt et eeneste Menneske, een eene"ste Stalbroder hos mig, som jeg kunde have havt "at tale og omgaaes med! I al den Tid, jeg leve"de her alleene, havde jeg aldrig havt saadan alvorlig og heftig Attraa efter andre Menneskers Selskab, ey heller beklaget mig saa meget derover.

Der findes nogle hemmelige Drifter og Tilkyndelser i vores Begierligheder, hvilke, naar de ved nogen Modstand blive ophidsede, endskiønt samme Modstand ikke engang sees, men man kun i sine Indbildninger forestiller sig den, ligesom den var nærværende, dog alligevel ved deres Hæftighed opvække saa stærk en Uroe i Siælen efter saadan en Modstand, at det er gandske utaaleligt, naar man merker, at den er borte. Af saadan Art og Beskaffenhed var mit alvorlige Ønske, at kun een eeneste maatte have bleven reddet! "Ach! havde det "kun været een eeneste! Jeg troer, at jeg vel tusinde gange igientog disse Ord: "Ach havde dog "kun een eeneste bleven frelst! Og min Attraa var saa heftig, at, da jeg talede disse Ord, saa foldede jeg mine Hænder og Fingre saa hart sammen, at dersom jeg havde havt noget veegt der imellem, jeg da

imod

imod min Villie havde klemt det i tu, ja mine Tænder kneb jeg saa tæt sammen, at jeg længe derefter ikke kunde faae dem igien fra hverandre.

Naturkyndige maa eftergrandske Aarsagen, og hvorledes det gaaer til i saadan Fald. Jeg beskriver kun Sagen i sig selv, som jeg forundrede mig over, da jeg merkede det. Uden Tvivl kom det af mit inderlige Ønske og af min stærke Indbildning, i det jeg forestillede mig hvor stor Trøst og Fornøyelse jeg kundet have ventet af at omgaaes med een af mine Jevn-Christne.

Men herved var intet at giøre. Enten deres eller min Skiebne, eller vor Skiebne paa begge Sider tillod det ikke. Thi jeg erfarede ikke, om nogen af Skibs-Folket var bleven berget eller ikke, forend i det sidste Aar, da jeg var her paa Øen; og til min store Bedrøvelse fik jeg nogle Dage derefter kun en død Krop af en drukned Skibs-Dreng at see, som var dreven ind paa Stranden hos Pynten af Øen, hvor Vragget laa. Han havde ingen andre Klæder paa sig, end en Matros-Troye eller Skantzloper, et par viide Buxer, og en blaa Lærrets Skiorte. Men hvad for en Landsmand han var, kunde jeg ikke kiende. I hans Lomme fandtes intet uden 2 Species-Dalere, og en Tobaks-Pibe, hvilken var mig langt kiærere, end Pengene.

Nu var Søen stille, og jeg havde stor Lyst at vove mig i min Baad ud til det strandede Skib, ey tvivlende, at jeg jo fand noget om Borde, som kunde være mig tienligt. Dog skyndede det mig ikke saa stærk dertil, som det Haab, jeg havde, at der maatte

maatte endnu være nogen levende paa Vraget, hvis Liv jeg ey allene kunde frelse, men jeg selv kunde ogsaa derved faae nogen Trøst og Bistand. Disse Tanker havde fæstet sig saa dybt i mit Hierte, at jeg kunde hverken Dag eller Nat have Roe, førend jeg maatte i min Baad fare ud om Borde: Ja jeg følede derudover saa stærk Virkning i mit Sind, at jeg ikke kunde staae den imod, men maatte troe, at det kom af en usynlig Tilskikkelse, og at jeg giorde ilde mod mig selv, om jeg efterlod det.

I saadanne Tanker skyndede jeg mig til mit Castell, giorde mig reisefærdig, tog med mig nogen Forraad af Brød, en stor Gryde med friskt Vand, et Compas, en Flaske med Rum, hvoraf jeg havde endnu en temmelig Deel, og en Kurv fuld med Druer. Med dette Bagage lakkede jeg afsted ned til mit Fartøy, øste Vandet af Baaden, fik den til at flyde, ladede alt mit Smaatøy derudi, og løb saa tilbage at hente noget meere til Fragt. (*) Min anden Ladning bestod af en stor Pose fuld med Riis. min Skygge-Hat, endnu en Krukke fuld af friskt Vand, og omtrent to Dosin af mine smaa Byg-brød, eller rettere sagt Kager, samt en Flaske med Gedde-Melk, og en Ost; hvilket kostede mig Arbeyde og Sveed, inden jeg fik det slæbt ned i min Baad. Da jeg nu havde giort min Bøn til Gud om

(*) Det Ord, Fragt, bruges ellers til Søes i en dobbelt Meening, baade om den Last eller Ladning, som et Fartøy har inde, og om den Løn eller Betaling, som en Skibs-Eyere eller Skipper faaer for sit Fartøys Brug.

om en lykkelig Fart, satte jeg ud fra Landet, roede langs med Strandsiden, og kom endelig til den yderste Pynt af Øen, paa denne Side, nemlig Nord-Øst. Nu skulde jeg ud i det store Hav, og da var Spørsmaalet dette: Om jeg skulde vove det, eller ey? Jeg saae paa de stride Strømme, som løbe stedse paa begge Sider af Øen, og som jeg endnu gruede for, helst naar jeg huskede paa den Fare, jeg der havde engang udstaaet, saa jeg derudover tabte næsten Modet. Thi jeg saae forud, at, dersom een af disse Strømme fik fat paa mig, saa drev den mig langt ud ad Søen, og jeg maaskee mistede aldeles Egnen og Øen af sigte, da det kunde snart være giort med mig, i fald der reiste sig en ringe Vindflage, fordi min Baad var ikkun liden.

Denne Eftertanke tog jeg mig saa nær til Hiertet, at jeg fik i Sinde at lade mit Forsæt fare. Og eftersom jeg havde min Baad liggende hos Stranden i en liden Bugt, saa sprang jeg ud paa Landet, og satte mig paa en liden Tue, hvor jeg droges med adskillige Tanker om min Reyse; thi baade var jeg bange for at rage i Strømmen, og gierne vilde jeg til Vraget. Medens jeg saaledes sad og giorde Calender derover, kunde jeg merke, at Ebben var forbi, og det begyndte at floe, hvorudover jeg maatte endnu tove i nogle Timer, inden jeg torde fare afsted. Her randt mig strax i Tanke, at jeg skulde gaae op paa den største Høy, jeg kunde finde, og, om det var mueligt, give agt paa Forandringerne, naar omtrent Floden kom, for deraf at slutte, om jeg ikke med Strømmenes stride Løb kunde komme

hiem

hiem igien, i fald jeg blev forsat ud ad een Vey? Neppe havde jeg fattet denne Tanke, saa kastede jeg mine Øyne hen paa en liden Bakke, hvorfra jeg kunde see ud over Havet paa begge Sider, iligemaade betragte Strømmene eller naar det blev Ebbe og Flod, samt ad hvilken Vey jeg skulde vende hiem igien. Paa dette Sted merkede jeg nu, at, ligesom Strømmen af Ebben løb gandske nær ned fra den Søndre Pynt af Øen, saa løb Strømmen af Floden gandske stærk hen med den Nordre Side; og paa saadan Maade skulde jeg paa Hiemveyen kun styre Norden for Øen, saa havde jeg intet at frygte for.

Herudover blev jeg bedre til Mode, saa jeg resolverede at begive mig ud den anden Morgen, saa snart Floden kom; og da jeg om Natten havde sovet i min Baad under een af de bemældte tykke Søe-Kioler, saa foer jeg bort. Først styrede jeg hen mod Norden noget ud ad Søen, indtil jeg merkede, at jeg fik Strømmen med mig, som løb Osten paa, og førde mig et temmeligt Stykke bort, men ikke saa, som den forrige Sydlige Strøm giorde, ey heller tog den Magten fra mig, at jeg jo kunde regiere Baaden. Men eftersom jeg kunde styre skarp med mit brede Roer, saa gik det brav afsted, og jeg var, inden to Timer, hos Vraget.

Det var sandelig et bedrøveligt Syn. Skibet, som jeg af Bygningen kiendte at være et Spansk Skib, sad fast imellem Klipperne. Heele Bagdeelen og det bageste Fordek vare slagne i stykker af Søen, og den forreste Deel, som sad fast imellem

Klipperne, maatte med stor Magt være kast der ind, eftersom Stor-Masten samt Fuk-Masten vare faldne over Borde. Dog var Boegspredet endnu heelt. Da jeg kom nærmere hen til Skibet, stod der en Hund oven paa Dekket, som, da han saae mig, gisede og tudede, men, saa snart jeg lokkede ham, sprang han i Vandet: Jeg tog ham da til mig i Baaden, og qvægede ham, thi han var halv død af Sult og Torst. Jeg gav ham en Kage af mit Byg-Meel, og han aad som en sulten Ulv, der i fiorten Dage havde løbet omkring i Snee efter Rov. Herneest holdt jeg ham noget friskt Vand for Kiesten, hvilket han saa slugende labede i sig, at han vist nok havde brustet, dersom jeg havde givet ham saa meget som han vilde have havt.

Derpaa stigede jeg inden Borde. Strax blev jeg vaer to druknede Karle, som laae i Kiokkenet, og havde favnet hinanden med Armene. Heraf sluttede jeg, som det og troligt var, at Søen, da Skibet var stødt paa og gaaet i stykker, havde skyllet saa høyt og saa idelig ind over dem, at disse Mennesker havde ikke længere kundet holde det ud, men vare af Vandets stærke Indbrud qvalte. Foruden Hunden fand jeg paa Skibet intet meere, som havde Liv, ey heller Vahre, saa vidt jeg kunde see, som jo vare fordervede af det salte Vand. Nogle Fade med vaade Vahre, om det var Viin eller Brændeviin, vidste jeg ikke, laae der længere ned i Rummet, og jeg kunde see dem, eftersom Vandet var løbet af med Ebben, men ieg kunde intet faae deraf, fordi det faldt mig for svart at rokke afsted. To

Skibs-

Skibs-Kister fik jeg dog fat paa, som efter min Tanke havde hort Matroserne til; dem slæbte jeg ned i min Baad, uden at randsage, hvad derudi fandtes.

Havde Bagdeelen af Skibet staaet fast, og den forreste Deel været brusten, saa havde jeg, efter al Anseelse, giort en god Reyse og faaet min Umage betalt. Thi af det, jeg siden fand i disse to Kister, kunde jeg slutte, at der maatte have været en stor Skat om Borde. Og, skal jeg domme noget om Skibets Cours, saa var det uden Tvivl fra Buenos Ayros eller Rio de la Plata, i den Sondre Deel af America, bestemt ned forbi Brasilien til Havana i det Mexicaniske Sund, og saa fremdeles til Spanien. Det havde, som sagt er, uden Tvivl havt en stor Rigdom inde, men den kom nu intet Menneske til Nytte. Og, hvorledes det var gaaet Resten af Folket, som havde været paa Skibet, det vidste jeg paa den Tid ikke.

Foruden Kisterne fand jeg et lidet Fad med stærk Drik, omtrent paa 20 Stob, hvilket jeg slæbte nok paa, inden jeg fik det ned i min Baad. I Cajytten hængde der adskillige Musqueter, og et stort Krud-Horn, hvorudi var 4 Pund Krud. Musqueterne havde jeg ikke behov, derfore lod jeg dem hænge, men Krud-Hornet maatte folge med mig. Jeg tog ogsaa en Ild-Skovl og Ild-Tang, hvilke jeg hoyligen behovede. Iligemaade to Kobber-Kiedeler, en Kobber Chocolade-Potte, og en Jern-Rist. Med denne Ladning og med Hunden vendte jeg hiem ad, eftersom Vandet voxede, og jeg kom endnu den samme Aften, omtrent een Time ud paa

Natten, til Den igien, men gandske træt og mødig var jeg.

Denne Nat sov jeg i Baaden, og besluttede om Morgenen at bevare de Sager, jeg havde berget, ikke hiemme i mit Castell, men i min nye Kielder. Efterat jeg havde qvæget mig lidet, førde jeg den fulde Ladning til Land, og besaae et Stykke efter et andet. I det lille Fad var, da jeg aabnede det, et Slags Rum, dog anderledes, end vi have den i Brasilien. Kort sagt: den duede intet. Men i Kisterne fandtes der mange Sager, som vare mig meget gavnlige. For Exempel: Jeg fand et besynderligt Flaskefoder, som var giort meget kosteligt; derudi var reent og meget godt Cordial-Vand. I hver Flaske gik der 3 Potter, og alle havde de Solv-skruer. Derneſt 2 Krukker med skionne Succado eller syltede Pommerantzer etc. oven saa fast forvarte, at intet Søe-Vand kunde skade dem. Endnu to andre Krukker med deslige søde Vahre, men de vare af salt Vand fordervede. Derforuden fand jeg nogle ret gode Skiorter, hvilke vare mig meget Kiærkomne; samt halvandet Dosin hvide Lærrets Torreklæder og brogede Hals-Klude. Torreklæderne vare mig ligeledes meget kiærkomne, fordi det gav en god Kiøling, at jeg i de heede Dage kunde tørre mit Ansigt dermed. Da jeg nu ogsaa kom i Leddikerne af Kisten, fand jeg derudi 3 store Punge med omtrent elleve hundrede Spanske Dalere i alt; og i een af dem fand jeg 6 Duploner i Guld, og nogle smaa Guld-Klumper, indsvøbte i et Papiir, som kunde omtrent veye 1 Pund.

I den

I den anden Kiste fand jeg nogle Klæder, dog af ringere Værdi; men efter Omstændighederne maa de have tilhørt Constabelens Maat, (*) endskiønt der var intet andet Krud derudi, end i tre smaa Flasker, omtrent 2 Pund, fiint, formodentlig til Fugle-Bosser. Med faa Ord sagt: Jeg fik paa denne Reyse kun gandske lidet til Bytte, som var mig nyttigt. Thi Penge brugte jeg jo ikke, dem agtede jeg ligesaa meget som det Stov, jeg traadde paa, og jeg vilde gierne have givet dem alle bort for nogle Par Engelske Skoe og Strymper, hvilke Ting jeg trængde høyligen til, og alligevel havde jeg allerede i nogle Aar maattet undvære dem. Vel havde jeg 2 Par Skoe, som jeg drog af de tvende Matroser, der laae qvalte i Vraget, og i een af de tvende Kister laa endnu 2 Par, hvilke vare mig meget kiærkomne, dog ikke nær saa magelige og nyttige for mig, som vore Engelske Skoe, men lignede meere dem med en forkeert tynd Saale, og med lave Hæle, hvilke vi kalde Pumps. I en anden Soe-Kiste fand jeg omtrent 50 Daler i Realer, men intet Guld. Den maa derfore have hørt een af de fattige Matroser til; men hine maa have hørt een af Skibs-Officererne til.

Alligevel slæbte jeg disse Penge hiem i min Kielder, og forvarede dem ligesom de andre, jeg havde berget af vort eget Skib. Men det var Ska-

(*) Maat, det er, Stalbroder, Kammerat. Saasom: Skippers-Maat er Styrmanden; Høy-Baadsmands-Maat er Under-Baadsmanden; Kokkens-Maat er Under-Kokken, etc.

de, siger jeg endnu engang, at ikke den anden Deel af Skibet faldt i min Lod; thi saa havde jeg ufeylbarligen kundet nogle gange have laddet min Canoe med lutter Guld, hvilket var blevet her sikker nok i Forvaring, indtil jeg havde hentet det, naar jeg engang var kommen til Engelland.

Da jeg havde faaet alle mine Sager paa Land, og giemt dem, gik jeg til min Baad igien, og foer med den langs Strand-Siden hen til den forrige Havn, hvor jeg da giorde den fast; skyndede mig saa til min gamle Boelig, og fand alting roligt og i god Stand. Der hvilede jeg mig ud, og begyndte at leve efter min forrige Maade, og at tage mine Huusholdnings Sager i agt. Jeg havde sandelig en Tidlang ret gode Dage, alleneste at jeg, lidt meere vagtsom end tilforn, saae mig ofte omkring, og gik ikke saa tidt ud som ellers. Og naar jeg endelig gik ud, saa gik jeg altid hen ad Oster-Siden, hvor jeg var vis paa, at de Vilde komme aldrig hen, og derfor havde jeg der ikke nødig saadan Forsigtighed, en heller at bære saa meget Gevær og Munition med mig, som paa den anden Bey.

I saadan Tilstand levede jeg endnu to Aar; men mit galne Hoved, som lod mig altid merke, at det var født til at giøre mit Legeme ulykkeligt, var dog i al den Tid fyldt med allehaande Anslag, om det ikke var mueligt at slippe fra Øen? Thi undertiden tænkte jeg at giøre endnu een Reyse til Vraget, endskiønt Fornuften sagde mig, at der var intet meere derudi, som var værdt at sætte mig i Fare for. Mangen gang vilde jeg stryge omkring,

snart derhen, snart hisset hen, snart andensteds hen; og jeg troer stadeligen, at, om jeg havde havt den Baad, som jeg flyede bort fra Salee udi, saa havde jeg vovet mig til at gaae ud i den aabne Soe, skiønt jeg aldrig havde vidst, hvorhen?

I alle mine Omstændigheder var jeg ret et Tanke-Brev for dem, som ere plagede med den almindelige Menneskernes Syge, hvoraf visseligen Halvdeelen af deres Elendighed kommer: nemlig at de ere ikke tilfreds med den Stand, som GUd og Naturen har sat dem udi. Jeg vil ikke eengang gaae saa langt tilbage at tale om min forrige Tilstand i min Ungdom, og min Faders herlige Raad, som min Arve-Synd ikke lod mig tage imod, men mine andre Efterfølgende selvsamme Feyl have været Middel og Aarsag til, at jeg kom i saadan Elendighed. Thi, dersom jeg havde tæmmet mine Begierligheder i den lykkalige Stand, som GUd havde sat mig udi i Brasilien, faret i Mag, og efterhaanden søgt at komme høyere frem, saa havde jeg i den Tiid (jeg meener, medens jeg var paa denne Øe) været een af de fornemmeste Indbyggere der i Landet: Ja jeg tør sige, og er vis paa, efter den gode Begyndelse, jeg i kort Tid giorde, og den lykkelige Fremgang, som jeg kunde have formodet, at jeg var bleven Mand paa en Capital hen mod 100000 Moidorer. (*) Og hvad Aarsag havde jeg til at forlade en god Levemaade, og en profitabel Plantagie, som hver Dag tog riigelig til, og at gaae til Guinea som Kiøbmand,

(*) Moidore, er en Brasiliske Guld-Mynt, i Værdi omtrent 7 Rigsdaler.

mand, naar vor Capital var formedelst Taalmodighed og med Tiden bleven saa stor hiemme, at vi for vore egene Dorre kunde kiobe Negros af dem, som fore dem hid over at sælge? Og lad være de kostede noget meere, saa var da den Forskiel paa Kiobet intet at regne mod den Fare, man skulde udstaae derved.

Men ligesom dette er unge ubetænksomme Hoveders sædvanlige Skiebne; saa maa de siden beklage deres Daarlighed, naar de blive ældere, eller naar de have kiobt Forfarenhed dyre nok. Saaledes gik det mig. Og endda havde denne Feyl faaet saa dybe Rodder i min Natur, at jeg kunde ikke være forsonet med min nærværende Tilstand, men pønsede stedse paa Middel at komme bort fra denne Sted. Paa det nu Læseren kand med des større Lyst giennemlæse Resten af min Historie, saa er det maaskee tienligt, at jeg herhos anfører mine første Indfald om det daarlige Anslag, jeg giorde til at undvige, samt hvorledes og paa hvad for en Grund jeg begyndte det.

Nu maa man forestille sig, at jeg, efter den sidste Reyse til Vraget, og efterat jeg, som jeg pleyede, havde med Villie siunket min Baad under Vandet, var i mit Castell, og levede i min forrige Stand; undtagen at jeg havde nu fleere Penge, men var derfore ikke riigere, fordi jeg kunde ligesaa lidet bruge dem, som Indianerne i Peru, forend Spanierne komme der i Landet.

I den vaade Tiid af mit fierde og tivende Aar her paa Øen, laae jeg engang om Natten i min Seng, eller rettere sagt, i min Hænge-Motte, sundere

dere end ellers, saa jeg fornam hverken til Smerte paa Legemet eller til Uroe i Sindet, men kunde dog ikke faae Sovn i mine Øyne den gandske Nat, forend mine Griller vilde.

Saa umueligt som ufornødent det er at beskrive de utallige Tanker, som forurolige min Hierne eller Hukommelse. Mit heele Livs Løb, indtil jeg strandede og landede paa denne Øe, og derhos den Tid, jeg allerede havde været her, forestillede jeg mig ligesom i en kort Afritsning. Imod at jeg overveyede den Tilstand, jeg var udi, da jeg kom paa denne Øe, og hvor godt jeg allige vel havde havt i de første Aar, betragtede jeg det Angestfulde og Sorrigfulde Levnet, jeg havde fort, siden jeg fik see den Fød i Sandet: Ikke fordi jeg jo troede, at de Vilde vare ligesaa vel tilforn komne hid, ja mangen Gang nogle hundrede tillige, men fordi jeg havde aldrig vidst noget deraf, og derfore ikke havt Aarsag at frygte mig. Min Fornøyelighed var fuldkommen, endskiønt Faren var een og den selvsamme; og jeg var ligesaa lykkelig i det at jeg vidste intet af Faren, som om jeg aldrig havde været virkelig i Fare. Dette opvakte hos mig mangen nyttig Eftertanke, og i sær denne: hvor uendelig god Guds Forsyn dog er, at han udi sin Regiering over Menneskerne har indskrenket saaledes deres Kundskab og Forstand om hvad som skeer og hændes, at et Menneske, omendskiønt han endes og vendes midt iblant 1000de slags Farligheder, hvilke maatte forstyrre hans Sind og giøre ham forsagt, dersom han saae dem og blev

dem vaer, endda er lystig og ved et frit Moed, alleneste for den skiold, efterdi det, som skal hændes ham, er skiult for hans Øyne, og fordi han veed intet af den Fare, som dog er over ham.

Efterat jeg en Stund havde opholdt mig med disse Tanker, faldt min Eftertanke nu paa den virkelige Fare, som jeg saa mange Aar havde været udi just paa denne Øe, og hvorledes jeg havde gaaet omkring i den største Tryghed og Sinds Roe, da der dog maaskee havde kun været en Bakke, et tykt Træ, eller Dagens Held og Nattens tilstundende Mørke mellem mig og den elendigste Død, som kunde have vederfaret mig, neml. at falde i Canibalernes eller de Vildes Hænder, hvilke havde ikke anseet mig bedre, end en Geed eller Skildpadde, og havde ligesaa lidet giort sig Samvittighed over at slaae mig ihiel og æde mig, som om jeg kunde have været en Due eller en Vand-Sneppe. Jeg giorde mig sandelig selv Uret, dersom jeg glemte at sige, at jeg oprigtig takkede min mægtige Opholdere, hvis besynderlige Beskyttelse jeg med dybeste Ydmyghed erkiendte at være Tak skyldig for all denne Frelse, som jeg ikke engang vidste; thi havde GUds særdeeles Beskiermelse ikke været over mig, saa var jeg ufeylbarligen kommen i deres ubarmhiertige Hænder.

Da disse Tanker vare forbi, faldt mig en anden Betragtning ind over disse usalige Creaturers, jeg meener de Vildes Natur og Beskaffenhed: Nemlig hvorledes det dog kom sig, at den alviise Regenter over alle Ting havde saaledes givet nogle af sine Skabninger hen til slig Umenneskelig-

ſkelighed, ja til noget verre, end de vilde Beeſter, nemlig til at opæde deres eget Kiøn? Dog, da dette lob ud paa nogle Speculationer, ſom vare paa den Tiid endnu unyttige; ſaa tænkte jeg efter, i hvad for en Deel af Verden diſſe Mordere boede? hvor langt der var herfra til den Kuſt, hvorfra de kōme herhid over? hvi de ginge ſaa langt bort fra deres hiem? hvad for Fa[illegible]ver de havde? og hvorfore jeg ikke kunde indrette mine Sager ſaaledes, at jeg kunde ligeſaavel fare derhen, ſom de kunde komme herhid?

Men jeg brød ikke mit Hoved dermed: Hvad jeg da vilde giøre, naar jeg kom did hen over? hvorledes det vilde gaae mig, om jeg geraadede i de Vildes Hænder? Eller hvorledes jeg vilde undflye dem, i fald de ſtode efter mit Liv? Jeg tænkte ey heller paa: Om det var mueligt at naae deres Kuſter, og i fald een eller anden af dem fik fat paa mig, endda at undſlippe? Og lad være jeg faldt ikke i deres Klør, hvor jeg da ſkulde faae noget at æde? eller hvorhen jeg vilde rette min Kaas vidre? Paa alle diſſe Ting, ſiger jeg, tænkte jeg ikke eengang, men mit Hierte var kun fuldt med de Tanker, hvorledes jeg i min Baad ſkulde komme over til det faſte Land. Jeg betragtede min nærværende Tilſtand ſom den ulykkeligſte, og jeg troede, at jeg kunde ikke falde i nogen verre, uden i Døden ſelv. Naaede jeg førſt Strandſiden af det faſte Land, ſaa fand jeg maaſkee nogen Hielp, eller jeg kunde ſeyle langs hen med Kuſten, ligeſom tilforn med den Africanſke Vall, indtil jeg kom i et bebøet Land, og fand der nogen Biſtand. Ja

jeg

jeg mødte maaskee et Christen-Skib, som tog mig ind; og kom det endelig til det verste, saa kunde jeg ikke meere end døe, og dermed fik jeg da paa engang Ende paa all min Jammer. Alt dette var Frugten af et forvirret Sind og en utaalmodig Naturell, hvilket blev derved ligesom fort i Fortvivlelse, fordi min Elendighed varede saa længe, og i sær fordi jeg ikke havde naaet det, jeg saa hyligen søgte efter paa det strandede Skib eller sønderslagen Vrag, og som jeg vist haabede, nemlig at tale med et Menneske, og saa vel at erfare noget om den Sted, jeg var paa, som om nogle formodentlige Middeler til min Frelse. Disse Tanker, siger jeg, havde aldeeles indtaget mig. Men mit Sinds Roe i at give mig under Guds Villie, og at bie efter HErren, indtil han beskikkede Middel til min Frelse, syntes at være borte, saa jeg ligesom kunde ikke rette eller føre mine Tanker paa noget andet, end paa at ville reyse over til det faste Land; hvilke Tanker dreve mig saa stærk og til saa heftig en Attraae, at jeg kunde ikke faae dem jagede bort igien.

Da jeg havde veltet mig i et Par Timers Tiid omkring med saadanne heftige Tanker, saa mit Blod af den alt for store Attraa, begyndte at volme op i alle Aarer, og Pulsen tog til at slaae saa hastig, som i en Feber, dyssede Naturen, der af blotte Tanker var ligesom udmattet, mig i en dyb Sovn. Man skulde tænke, jeg havde just ogsaa dromt derom: men aldrig det ringeste. Derimod dromte jeg, at jeg ved min sædvanlige Udgang

gang

gang om Morgenen fra mit Castell saae hos Stranden to Canoer og elleve Vilde komme til Land med endnu en anden Vild, hvilken de vilde slaae ihiel og opæde. Mig syntes da, at denne Sidste, just som de vilde slagte ham, løb fra dem, og søgte at redde sit Liv med Flugten. Herpaa syntes mig ogsaa i Søvne, at han søgte ind ad mit tykke Krat, uden for min Fæstning, der at skiule sig. Efterdi jeg nu saae ham der alleene, og ikke de andre at lede efter ham, saa lod jeg mig tilsyne, og med venlige Gebærder vilde sætte Moed i ham. Mig syntes ydermeere, at han faldt paa Knæ for mig, og ligesom bad mig om Hielp; hvorpaa jeg viiste ham min Stige, bød ham stige over min Muur, førde ham ind i min Kielder, og antog ham til min Knegt. Saa snart jeg havde faaet denne Knegt, syntes mig, at jeg sagde til mig selv: "Nu kand "jeg dristig vove mig over til det faste Land. Thi "denne Knegt, jeg haver faaet, skal tiene mig til "Styremand, og sige mig, hvad jeg skal giøre, "og hvor jeg skal søge Levnets-Midler, og derimod "viise mig, hvor jeg af Frygt for at blive opædt, "ikke skal drage hen, ꝛc. Over disse Tanker vaagnede jeg op, og havde i Drømme en usigelig Giæde over det jeg haabede at undkomme; men, da jeg kom ret til mig selv, og mærkede at det var kun en Drøm, blev jeg derudover lige saa heftig bedrøvet.

Alligevel fattede jeg den Slutning, at jeg kunde ingen Regning giøre mig paa at komme herfra, med mindre jeg fik en af de Vilde i min Magt; og det skulde da, om mueligt var, være een af de-

res

res Fanger, som de havde bestemt til deres Maaltiid, og derfore førde ham hidover. Dog yttrede sig ved disse Tanker atter den Vanskelighed, at dette vilde ingenlunde gaae an, uden jeg overfaldt den gandske Hob, og dræbte dem alle. Nu var dette ey alleene et fortvivlet Anslag, men det kunde ogsaa slaae feyl. Derforuden giorde jeg mig stort Nag derover: Om det og var billigt, at giøre saadant? og mit Hierte bævede ret, naar jeg betænkte, at jeg vilde udgyde saa meget Blod, endskiønt det skeede for min Befrielses skyld. Jeg vil ikke igientage det Beviis, som satte sig derimod, fordi de ere mestendeels just de forrige. Imidlertiid, endskiønt jeg havde endnu andre Aarsager at forevende, nemlig at disse Folk vare mit Livs Fiender, og aade mig op, om de kun kunde; at det var at opholde og frelse mig selv fra dette Mord, og jeg kun forsvarede mig selv, ret ligesom de virkelig giorde Anfald paa mig, ꝛc. jeg siger, endskiønt disse Ting talede for mig, saa syntes mig dog de Tanker om Menneske-Blods Udgydelse til min Frelse, at være ret noget vederstyggeligt, hvilket jeg i lang Tiid kunde ikke faae til at riime sig tilsammen i mit Sind.

Efter mange hemmelige Disputer hos mig selv, og efter stor Bekymring over alle disse i mit Hoved, snart med, snart imod, opkomne og fremforte Beviisligheder, beholdt dog den stærke Attraae, jeg havde efter min Frihed, endelig Overhaand, og jeg resolverede at faae mig een af disse Vilde Mennesker under min Magt, saa fremt det

var

var mueligt, det maatte koste hvad det vilde. Hernæst betænkte jeg, hvorledes jeg skulde mage det? Og da kostede det mig meget Hoved-Bryderie. Dog da intet ret giorligt Middel vilde falde mig ind, saa besluttede jeg at holde flittig Vagt, for at see, naar de komme til Land, og lade Resten komme an paa Lykken, thi Leyligheden i sig selv viiste mig vel Adgang, hvorledes jeg skulde bære mig ad.

I dette Forsætt gik jeg flittig ud paa Kundskab, ja saa ofte, at jeg paa det sidste blev ret keed deraf. Thi jeg lurede allerede længere end i halvandet Aar, og gik i den meeste Tiid hen over ad den Vestre Side og til den Sydvestlige Odde af Øen, moxen hver Dag, og saae efter Canoer; men der lod sig ingen tilsyne. Dette tog Modet fra mig, og begyndte at sette mig i temmelig Uro, skiønt jeg ikke just kand sige, at det virkede hos mig i det Fald hvad det ellers havde giort, neml. at min Attraae blev desmindre. Men jo længere det dvælede hen, jo begierligere blev jeg derefter. Kort sagt: I Forstningen bar jeg ikke saa stor Omhue for at faae disse Vilde at see, ey heller var jeg saa vaersom for at undgaae deres Øyesyn, som jeg nu var begierlig efter at anfalde dem.

Derforuden bildede jeg mig ind, at jeg vilde vel vide at tæmme og afrette een, to, ja tre Vilde, om jeg kun først havde dem, saa de skulde blive mine Slaver, at giøre alt hvad jeg befalede dem, og derhos vilde jeg dog forekomme dem og mage det saa, at jeg aldrig havde behov at frygte mig for dem. Med denne Handel fornøyede jeg mig

selv

selv i lang Tid; men der lod sig intet see, saa det blev kun ved de blotte Tanker, efterdi der kom ingen Canoe med Vilde til Stranden.

Men da disse halvandet Aar vare forløbne, i hvilken Tiid mit Forsæt blev næsten til intet, fordi der fattedes mig Leylighed, fik jeg en Morgen i det mindste fem Canoer at see hos Stranden, alle paa min Side af Øen; men Folket vare allesammen gangne afsides hen, saa jeg da ikke kunde see dem. Disse mange Canoer giorde mig saa forbauset, at jeg standsede; thi nu, da de vare saa mange, og jeg vidste, at der fandtes altid i enhver Baad 4, 6, ja vel fleere Mennesker, nu siger jeg, vare gode Raad dyre, hvorledes jeg, som een eeneste Mand, skulde falde an paa dem, som vare tive eller tredive? Jeg blev derfore liggende stille i mit Castell, og giorde mig Griller. Dog satte jeg alting i Orden, saasom jeg tilforn havde indrettet det, i fald jeg maatte blive angreben, og holdt mig i Nødsfald færdig til Modverge. Da jeg nu havde luret en god Stund, for at mærke, om de ingen Allarm giorde, blev jeg omsider utaalmodig, satte min Bosse neden hos min Stige, medens jeg efter sædvanlig Maade, steeg op paa Aasen af Høyen, men holdt mig saaledes, at mit Hoved ikke rakte ud over Toppen, paa det de ikke skulde faae mig at see. Her tog jeg da min Kikkert til Hielp, saa jeg fik Syn og Tall paa dem, at de vare i det mindste tredive, som havde tændt en Ild op, og redet sig en Ræt Mad til. Men jeg kunde ikke see, om det, de havde enten var stægt eller

eller kogt; men at de dandsede omkring Ilden med allehaande Barbariske Gebærder og Figurer efter deres Maade, det kunde jeg nokſom skielne.

Medens jeg saaledes laae og keeg derhen, blev jeg vaer, at de slæbte to ulykſalige Mands Personer ud af deres Baade, hvor de havde havt dem liggende, hvilke som jeg formodede, skulde nu til at slagtes. Een af dem saae jeg at de strax sloge, saa han faldt til Jorden, hvilket saasom jeg troede skeede med en stor Knippel, eller med et Træ-Sværd, (thi saa pleyede de at giøre,) og et par vare strax rede, som rifiede hans Bug op, og skare ham i Stykker til deres Giæstebud; imidlertid stod den anden der saa længe, indtil det ogsaa skulde rekke til ham. Ved det nu dette arme Menneske mærkede, at han stod nogenledes los og fri, maa Naturen have opmuntret ham med Haab om Livet, saa han i det Øyeblik vendte dem Hælene, og løb med utroelig Raskhed langs med Stranden lige hen til mig, jeg vil sige, lige hen mod den Deel af Kusten, hvor min Boelig var.

Jeg maa tilstaae, at jeg blev meget forfærdet, da jeg mærkede, at han løb hen til mig, i sær, da mig syntes, at den heele Hob var bag efter ham. Nu ventede jeg, at det eene Stykke af min Drøm blev sandt, og han vist nok søgte sin Sikkerhed i mit lille Krat; men Resten af Drømmen kunde ikke riime sig dermed, nemlig at de andre Vilde forfuldte ham, og maatte maaskee finde ham der. Dog blev jeg paa mit Sted, og skiød Hiertet op i mig, da jeg saae, at der rendte ikke fleere end

tre efter ham. Men jeg fik endnu meere Moed, da jeg merkede, at han kunde rende stærkere end de andre, saae jeg saavel, at han slap fra dem, dersom han kun kunde holde ud endnu i en halv Time.

Nu var der imellem dem og mit Castell den Bugt eller Havn, som jeg ofte har talet om i det første Stykke af min Levnets Beskrivelse, nemlig der hvor jeg altid foer til Land med min Flode og Ladning fra det strandede Skib. Over denne Bugt, saae jeg vel, fik Stakkelen nu at svomme, thi ellers grebe de ham. Men da han først var kommen saa nær, betænkte han sig ikke længe, forend han sprang ud i Vandet, endskiønt det var dybt, svømmede omtrent i tredive Tog over til den anden Side, og løb meget rask afsted. Da de tre andre komme til Vandet, saae jeg vel, at to af dem kunde svømme, men den tredie, som ikke kunde, stod stille og saae efter de andre, og begierede ikke at komme længere, men vendte tvert om, og gik sinukt tilbage. Og derudi giorde han meget viiseligen, som man siden skal faae at høre.

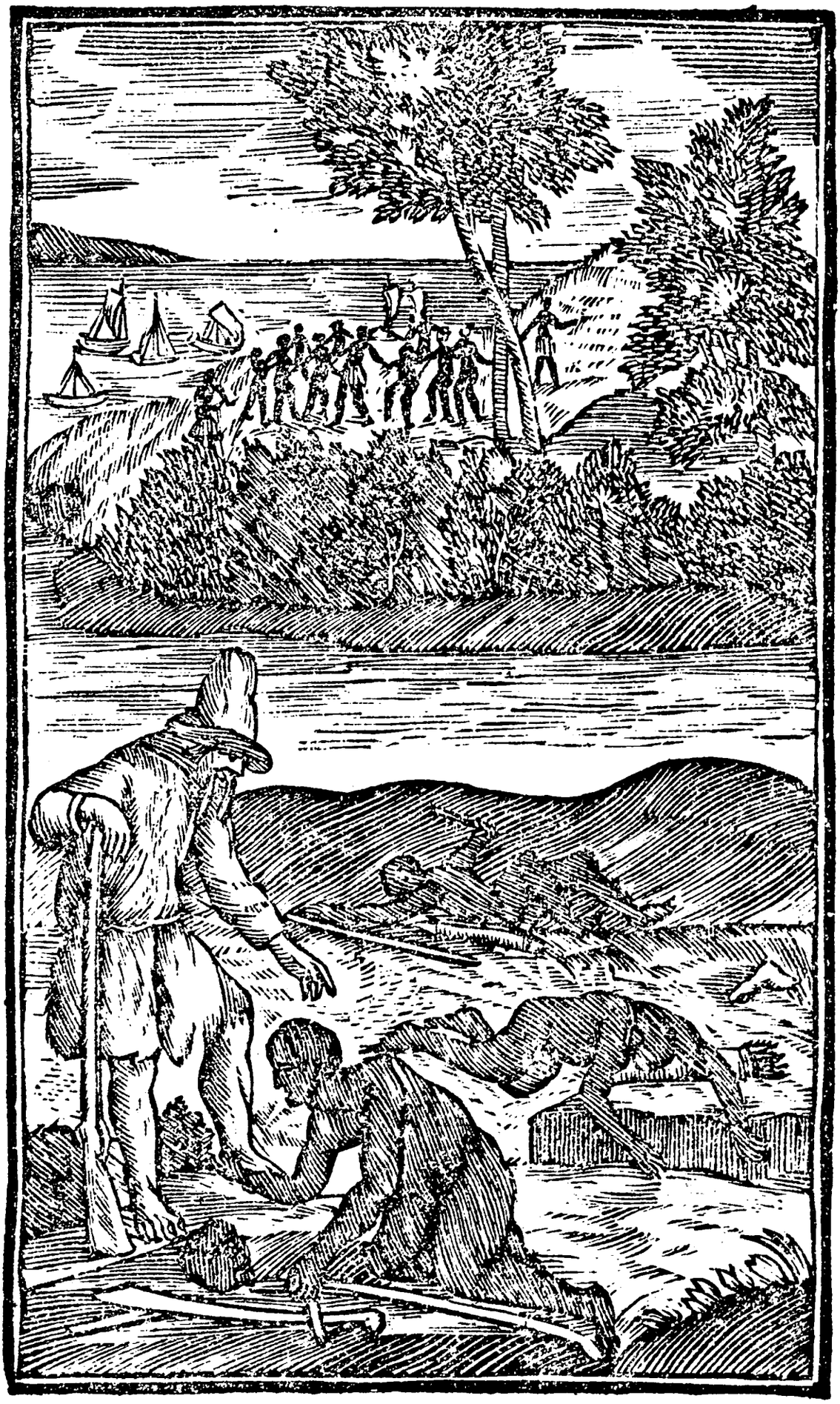
Jeg merkede, at de to Forfølgere vare to Gange saa længe om at svømme, som den Flygtige. Nu tænkte jeg ret ivrig og alvorlig, nu var det Tiid at faae mig en Knegt, og maaskee aldeles en Staldbroder og Medhielper; og jeg var af Himmelen selv kaldet til at redde dette arme Menneskes Liv. Jeg steeg, saa snart jeg kunde, ned af Stigen, tog mine to Bosser, thi de som tilforn blev mældet, stode neden hos Stigen, steeg saa i en hast op igien over Høyen, løb tvert hen ad

Soen

Søen, og, efterdi det var kun en stakket Vey og altid Bak ned, kom imellem Forfølgerne og den forfulte. Den sidste, nemlig den flygtige, raabte jeg høyt til. Han saae ogsaa tilbage, men blev i Forstningen ligesaa bange for mig, som han var for de andre. Men jeg vinkede ad ham med Haanden, at han kun skulde komme tilbage, og jeg rykte frem imod begge hans Forfølgere, løb ind paa den forreste, og slog ham med Bosse-Skæftet, saa han tumlede omkuld paa Jorden, thi jeg vilde ikke gierne skyde, at ikke de andre ved Stranden skulde høre det; ihvorvel de havde ikke saa let merket det, siden det var saa langt borte, ey heller havde de saa lettelig vidst, hvad det skulde betyde, siden de ingen Røg kunde see. Da den første var slagen til Jorden, stod den anden Forfølgere stille, ligesom han blev forskrekket, og jeg satte hurtig ind paa ham ligeledes. Dog da jeg kom nærmere til ham, merkede jeg strax, at han havde en Bue og Piil, og vilde skyde los paa mig. Saa maatte jeg da forekomme ham, som jeg ogsaa ramte ham, at han blev død paa Steden. Den arme flygtige, endskiønt han saae begge sine Fiender falde, var endda over Ilden og Knaldet af min Bosse saa forfærdet, at han stod stok stille, og traadde hverken frem eller tilbage, enddog jeg kunde merke paa ham, at han havde meere Lyst til at flye, end at komme til mig. Jeg raabte endnu engang høyt, og vinkede ad ham, at han skulde kun gaae hid til mig. Dette forstod han nu strax, løb et lidet Stykke, men stod saa stille igien. Atter gik han

lidet længere frem, og stod igien stille. Og da kunde jeg merke, at han skielvede af Angest, meenende at han var fangen, og fik nu sin Rest, ligesom begge hans Fiender. Jeg vinkede atter ad ham med Hoved og Hænder, han skulde kun komme nærmere, og jeg viiste mod ham alle optænkelige Tegn til Venlighed. Han kom ogsaa virkelig nærmere og nærmere, men naar han havde giort 10 eller 11 Trin frem, saa knælede han, til Taknemmelighеds Tegn, fordi jeg havde frelst hans Liv. Jeg giorde en venlig Mine mod ham, og vinkede endnu engang ad ham, at han dog skulde komme nærmere. Omsider kom han tæt ind til mig, faldt paa Knæ, kyssede Jorden, lagde sig plat ned, og satte min Foed paa hans Hoved, formodentlig i steden for en Eed, at han vilde blive min Træl, saa længe som han levede. Jeg løftede ham op, teede mig venlig mod ham, og saa godt som jeg kunde, satte Moed i ham. Men imidlertid var der endnu noget meere at giore. Thi jeg merkede, at den Vilde, som jeg først slog til Jorden med Bosse-Skæftet, var ikke død, men betragtede kun sin Skade, og syntes at komme sig igien. Saa pegede jeg med Fingeren hen paa den Vilde, som laae slagen, at min Vilde skulde see, at han var endnu ikke død. Herpaa talede han nogle Ord til mig; og endskiønt jeg kunde ikke forstaae ham, saa syntes mig dog, det var fornøyeligt at høre, eftersom dette var den første Lyd af noget Menneskes Røst, som jeg, min egen Røst undtagen, havde hørt i meere end 25 Aar. Men her var nu ingen Tiid til deslige Reflexioner. Thi den

til

Den Vilde falder, efter hans Befrielſe, Robinſon til Födderne.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

til Jorden nedslagne Vilde fik saa meget Liv igien, at han sad ret op, og jeg kunde merke paa min Vilde, at han blev bange. Dog, da jeg saae det, meedede jeg paa ham med Bossen, ligesom jeg vilde skyde ham reent ihiel. Her gav mig min Vilde, thi saa kalder jeg ham endnu fremdeeles, ved Geberder at forstaae, om jeg vilde laane ham mit blotte Sværd, som hang ved min Side. Jeg fik ham det; og neppe havde han faaet det i Haanden, førend han rendte ind paa sin Fiende, og hug ham med et Hug Hovedet saa glat af, at ingen Skarpretter af Nyrnberg kunde have giort det snarere og bedre. Hvilket kom mig meget underligt fore af et Menneske, om hvilken jeg havde Aarsag til at troe, at han havde i sin Livs Tiid aldrig seet et Sværd tilforn, uden deres egene Træ-Sabeler. Dog blev mig siden fortaalt, at de giorde disse deres Træ-Sabeler skarpe og tunge, og af saa haardt Træ, at de med et Hug kunde klove Hierne-Skalen paa een, og Skulderen tillige. Da han havde giort dette, kom han til Seyervindings Tegn leende til mig igien, og med en Hob Gebærder, som jeg ikke forstod, lagde Sverdet samt den Vildes Hoved ned for mine Fødder.

Men det selsomste for ham var dette, at han ikke kunde begribe, hvorledes jeg havde dødet den anden Indianer, eftersom han var saa langt borte fra mig? Da jeg nu viiste med min Haand derhen, bad han med sine Gebærder om Tilladelse at gaae derhen. Jeg saa godt som jeg med Miner kunde, gav ham Lov at gaae did. Da han nu

var nær derhos, stod han ligesom forskrekket, saae paa ham, vendte ham snart paa den eene snart paa den anden Side, og betragtede Saaret, som Kuglen havde giort, hvilken maa have ramt ham ret i Brystet, thi uden omkring Hullet var kun lidet Blod, men inden til maa han have blodet desto meere, fordi han blev saa strax død. Derpaa tog min Vilde Buen og Piilene fra ham, kom tilbage til mig, og jeg vendte mig om at gaae bort, bød ham følge efter, og bet dede ham med Tegn, at der maatte ellers komme os fleere paa Halsen.

Herpaa lod han sig merke, at han vilde først grave disse to døde ned i Sandet, at ikke de andre, i fald de komme efter, skulde saae dem at see. Da jeg nu med Gebærder havde tilladt ham det, greb han til dette Arbeyde, og fik med sine Hænder i en hast giort en Grøft, hvor han slæbte den første udi, skrabede Sand over ham, og giorde med den anden ligeledes. Efter mit Tykke varede det ikke over et Qvarteers Tiid, forend han var færdig med dem begge. Nu kaldede jeg ham derfra, og tog ham med mig, ikke i mit Castell, men gandske langt bort hen til min Kielder ved den anden Ende af Øen; saa min Drom kom ikke overeens i dette Stykke, nemlig at han havde søgt Beskyttelse og Sikkerhed i mit lille Krat.

Her gav jeg ham Brød og en Klase torrede Druer, samt en Drik Vand, hvilket han havde høyligen behov, fordi han havde løbet saa stærkt. Da han nu havde qvæget sig, vinkede jeg ad ham, at han skulde legge sig ned og sove, paa en Sted,

hvor

hvor jeg havde lagt en Hob Riisen-Halm og et Senge-Klæde, som jeg ellers selv brugte. Saa lagde da den Stakkel sig ned, og faldt i Søvn.

Han var ret en vakker Karl efter hans Art, vel fuldvoxen, havde lange, lige, ikke alt for store, men smækkere og velskabte Lemmer. Efter min Gisning var han omtrent 26 Aar gammel. Hans Væsen var ikke grumt eller trodsigt, men vel noget mandigt; og i yndige Gebærder gav han en Europæer intet efter, i sær naar han loe. Hans Haar var sort og langt, men just ikke kruset som Uld: Hans Pande var meget høy og breed; og han havde levende og skarpe Øyne. Hans Hud var ikke kullsort, men sortebruun, dog ikke saa styg eller heslig guulsort, som de Brasilier, Virginier, og andre indfødde Americaner see ud; men den glindsede som en mørk Olie-Farve, der har noget ynsigt hos sig, men lader sig ikke saa let beskrive. Hans Ansigt var trindt og fyldigt, hans Næse liden, dog ikke flad, som paa de andre Negros. Han havde en smuk Mund, tynde Læber, og smale Tænder, lige og hvide som Elffenbeen.

Efterat han i en halv Time havde meere slummet end sovet, vaagnede han op igien, og kom af Kielderen ud til mig; thi jeg var just i færd med at malke mine Gedder i min Faar-Stold eller inden mit lukte Gierde, som var strax derhos. Da han fik mig at see, sprang han hen til mig, lagde sig igien paa Jorden med alle optænkeligste Tegn til et ydmygt og taknemmeligt Gemyt, hvilket han vilde give tilkiende med allehaande selsomme Gebær-

der. Endelig lagde han Hovedet plat paa Jorden, tæt hos min eene Foed, og satte den anden paa sit Hoved, ligesom han første Gang giorde det, viiste ogsaa dernæst alle Kiende-Tegn til fuld Underdanighed, Tienstfærdighed og Ærbødighed, hvoraf jeg skulde kiende, at han var redebon til at opvarte mig, saa længe som han levede. Jeg forstod ham i mange Ting, og jeg lod ham ogsaa merke, at jeg var meget vel tilfreds med ham. Inden kort Tid begyndte jeg at tale med ham, og derimod at lære ham at tale med mig. Først lod jeg ham forstaae, at han skulde hedde Fredag, fordi jeg paa den Dag havde reddet hans Liv, at jeg derved vilde gierne erindre mig Tiden; men mig skulde han kalde Herre. Jeg lærde ham ogsaa at sige ja og ney, og at forstaae hvad det var. Jeg gav ham lidet Melk i en Leer-Potte, drak deraf for hans Øyne, dyppede mit Brød derudi, og gav ham en Kage, at han skulde giøre ligesaa. Dette begreb han snart, og gav tilkiende, at det smagte ham ret godt.

Her forblev jeg med ham den gandske Nat. Men saasnart det blev Dag, bød jeg ham gaae med mig, og lod ham forstaae, at jeg vilde give ham Klæder, hvorudover han syntes at være meget glad, thi han var splitter nøgen. Da vi vare komne til Steden, hvor han havde gravet de to døde Kroppe ned, viiste han mig de Tegn, han havde giort, paa det han kunde finde dem igien, lod sig ogsaa merke, at han havde Lyst til at grave dem op igien, og at æde dem. Herover blev jeg vred, viiste ham hvilken en Afskye jeg havde

der-

derfore, lod ligesom jeg maatte spye blot over saadanne Tanker, og truede ham med min Haand, at han skulde pakke sig derfra; hvilket han og med særdeeles Ydmyghed giorde. Hernæst førde jeg ham op paa Høyen, at see, om hans Fiender vare borte? tog min Kikkert frem, og saae gandske tydelig Steden, hvor de havde været, men jeg saae hverken Færd til dem eller deres Canoer; hvilket var da vist Tegn, at de vare farne bort, og havde ladet deres tvende Kamerater i Stikken.

Dog var jeg endnu ikke dermed tilfreds, men fordi jeg fik nu meere Moed, og blev derhos meere nysgierrig, saa tog jeg min Fredag med mig, gav ham Sværdet tilligemed hans Bue og Piile, hvilke Ting han, som jeg vel merkede, vidste godt at omgaaes med, og fik ham derforuden en Bosse paa Axlerne, men jeg bar de andre to, og saa gik ge vi hen til den Sted, hvor disse Barbarer havde saa umenneskeligen holdt Huus; thi nu vilde jeg have fuld Efterretning derom. Da jeg kom nær til Pladsen, var det ligesom Blodet stod stille i mine Aarer, og Hiertet var færdigt at briste mig i Livet over den forfærdelige Vederstyggelighed, jeg saae. Thi for mig var det visselig et gresseligt Syn, men Fredag anfegtede det intet. Allevegne laae der fuldt med Menneske-Been: Jorden var farvet med deres Blod: store Stykker Kiod laae der hid og did slængte, halv ædte, sønderslidte, og flaaede. Kort sagt: her fandtes alle de Tegn, som de efterlode sig, naar de havde holdt Seyervindings Maaltid, og fortæret deres over-

vundne Fiender. Jeg fand 3 Hoved-Pander, 5 Hænder, og nogle Hofte-Been og Skinne-Been, samt mange andre Ledemoder, og Fredag gav mig ved Tegn at forstaae, at de havde fort fire Fanger hid over med sig til Maaltiid. Tre af dem vare fortærede, og den fierde skulde han (viisende paa sig selv) have været. Der var skeet et stor Slag mellem dem og den nøst grendsende Konge, (af hvis Undersaatter han syntes at have været een) taget mange til Fanger, og disse Fanger havde Overvinderne deelt mellem sig, og fort dem hen paa adskillige Steder at slagtes til Seyervindings Giestebud, ligeledes som nu her var skeet.

Jeg befalede Fredag, at han skulde samle alle Hoved-Pander, Been, Kiod-Stykker, og andre Levninger i en Hob, giøre Ild derunder, og opbrænde det til Aske. Herved merkede jeg, at hans Mave havde endnu Lyst til Menneske-Kiod, saa han, efter hans Natur, var endnu en Cannibal. Men over den ringeste Tanke og det ringeste Skin, jeg kunde merke deraf hos ham, viiste jeg saadan en Vrømmelse, at han ikke tiere torde lade sig vedgaae; thi jeg loed ham paa en vis Maade forstaae, at om han giorde det, saa vilde jeg skyde ham ihiel.

Da dette var giort, ginge vi hiem igien til vort Castell, hvor jeg begyndte at forsyne min Fredag. Først gav jeg ham et par Lerrets-Buxer af Constabelens Kiste, hvilke jeg giorde ham meget godt til rette. Dernøst syede jeg ham, saa godt som jeg kunde, en Troye af Bukke-Skind; og for-

forærede ham en Hue af Hare-Skind, hvilken var vel nok dannet. Paa saadan Maade var han denne Gang med Klæder nokſom forſynet, og kunde bilde ſig noget ind dermed, at han havde det næſten saa godt ſom hans Herre ſelv. Viſt nok er det, at han saae puſſeerlig ud i Førſtningen, fordi han var ikke vant til at bære Buxer, og Troye-Ermerne vare ham noget ſnevre over Axlerne og under Armene. Dog, da jeg havde hiulpet ham lidt til rette dermed paa de Steder, hvor han meeſt klagede derover, og han efterhaanden blev vant der til, drog han det omſider gierne paa ſig.

Dagen efterat vi vare komne hiem til min Pillegrims-Hytte, var jeg betænkt paa, hvorledes og hvorhelſt jeg vilde logere ham. Paa det nu han kunde have ſin Magelighed, og jeg torde ikke ved at frygte for ham, saa ſlog jeg et lidet Telt op for ham i det ledige Rum mellem mine to Fortificationer. Efterdi nu der var en Dør eller Indgang til min Kielder, saa giorde jeg en Dør af Deeler til at lukke op ind ad, og en Slaae inden til at ſkyde for om Natten, og tog ogſaa min Stige ind til mig: Saa at Fredag kunde ingenlunde komme inden for min førſte Muur, uden han jo ſkulde giøre Bulder, i fald han bød til at klavre over, og saa ufeylbarligen vekke mig op. Thi min inderſte Muur havde fuldt Skiul over ſig af de lange Rafter, ſom jeg havde fæſtet oven over Teltet hos den forreſte Side mod Høyen, med ſmaa Stavre i ſteden for Legter, tvert over, og saa belagt dem med tykt Riiſen-Halm, hvilket var saa ſtivt ſom

Rør.

Ror. Jeg havde derforuden giort en Lem over det Hull eller den Sted, hvor jeg altid steeg ud og ind paa Stigen, saa at der kunde ingen uden fra komme ind til mig, uden han maatte falde ned, og giøre stort Bulder. Og mit Skyde-Gevær lagde jeg hver Nat hos min Side.

Dog havde jeg ikke havt all den Forsigtighed behov; thi ingen Tiener kunde have viist sig redeligere, været meere troe, eller elsket sin Herre meere, end Fredag giorde mod mig. Der var intet egensindigt, intet halsstarrigt, intet ondt, men idel venligt og villigt Væsen, hos ham. Han havde saa hiertelig Tilboyelse og Tilliid til mig, som en Søn til sin Fader, og jeg tor vel sige, at han i Nødsfald havde gierne ladet sit Liv for mig; hvorom jeg og ikke tvivlede, men var af mangfoldige Prøver overbeviist om hans Ærlighed, at jeg ikke behovede slig Forsigtighed for hans skyld.

Dette gav mig ofte Anledning til at anmerke med Forundring, at, endskiønt det har behaget Gud og hans Forsyn og Regiering over sine Herrers Gierninger at betage saa stor en Deel af sine Creaturers Mangfoldighed den beste Brug, hvortil deres Siels Kræfter ere skikkede og dannede, saa har han dog givet dem lige den samme Magt, lige den samme Fornuft, og lige de samme Tilboyelser, ja lige den samme Følelse, at skiønne paa Venlighed og Høflighed, at forstaae sig paa, naar dem skeer Uret, at viise Taknemmelighed, Oprigtighed, Troskab, ja, kort sagte, at han har givet

dem

dem all Dygtighed til at giøre Godt og tage mod Godt, ligesom os Christne; saa at, naar der yttrer sig Leylighed til at viise det, de da ere lige saa villige, ja villigere end vi, til at bruge de dennem forleente Naturens Gaver. Hvorudover jeg mangen Gang faldt i sorrigfulde Tanker, naar jeg eftertænkte, hvor slet vi ved mange Leyligheder anvende dette, endskiønt vi have ey alleene den rette Forstand, men derforuden Oplysning af Guds Aands Underviisnings store Lys, og af hans Ords Kundskab: Og hvorfore det har behaget Gud at skiule saadan saliggiørende Kundskab for saa mange Millioner Siele, der (eftersom jeg havde merket hos denne min arme Vilde) torde maaskee anvende den bedre, end vi.

Herover geraadede jeg mangen Gang saavidt, at jeg traadde Guds fri Villie alt for nær, og vilde ligesom mestre ham for hans frivillige Indretning og Regiering, nemlig hvad Føye han havde dertil, og hvorfore han skiuler dette Lys for nogle, og derimod aabenbarer det for andre; og kræver dog alligevel een slags Pligt af begge? Dog standsede jeg saadanne mine Tanker ved at forestille mig først dette: At vi ikke vide, efter hvad for et Lys og hvad for en Lov disse skulle fordommes, men at, efterdi Gud u-imodsigelig og efter sit Væsens Natur er uendelig hellig og retfærdig, saa kand det umueligt være andet, end at, naar saadanne Creaturer blive evig fordomte, saa skeer det derfore, fordi de synde imod dette Lys, hvilket, efter Skriftens Formældning har været en Lov for dem, og

som

som i deres Samvittigheder kunde overbeviise dem hvad Ret og Uret var, endskiønt vi vide ikke Grunden dertil. For det andet: Efterdi vi alle ere ligesom Leeret i Pottemagerens Haand, saa kand intet Kar sige til ham: Hvi giorde du os saa?

Men at tale noget igien om min Kammerat, saa havde jeg ret min Fornøyelse af ham, og jeg giorde mig Flid med at lære ham allehaande, paa det jeg kunde have Nytte og Hielp af ham; i sær at han kunde forstaae mig og siden tale med mig. Hertil fandtes han meget lærvillig, og han var altid saa levende, saa flittig, og naar han kun kunde forstaae mig lidet, eller betyde mig sin Meening, saa glad, at jeg fandt ret min Lyst i at tale med ham. Og efterhaanden blev mit Levnet saa mageligt for mig, at jeg begyndte hos mig selv at sige: Dersom jeg kun var sikker for fleere Vilde, saa vilde jeg ikke skiotte derom, om jeg end aldrig i min Livs Tiid kom bort fra denne Øe.

Efter et par Dages Forløb tænkte jeg, jeg fik at vænne Fredag fra hans vederstyggelige Vane, paa Cannibalisk Viis at æde Menneske-Kiød, og i den Sted give ham andet Kiød at æde. Til den Ende tog jeg ham en Morgen ud med mig i Skoven. Min Meening var at hente et Kid af min egen Hiord, og lave det tilrette. Men da jeg undervеys fik at see en Geed liggende i Skyggen, og 2 unge Kid staaende hos hende, bød jeg Fredag at holde stille, hvorpaa jeg med min Bøsse skiød een af de Unge. Han stakkel, som havde vel seet mig at skyde den Vilde, der var hans Fiende

og

og forfulte ham, men kunde umueligen indbilde sig, hvordan det gik til, blev forskrekket, bad, skielvede, og saae saa forbauset ud, at jeg tænkte, han skulde have segnet til Jorden. Han havde ikke seet ey heller merket, at jeg skod Kiddet; men han rev sin Troye los, og følede paa sig, om han var saaret, thi han meente, jeg havde i Sinde at skyde ham ihiel: Hvorudover han kom til mig, knælede, omfavnede mine Knæ, og pladrede en Hob Tøyerie sammen, som jeg ikke forstod, men vel kunde merke, at han bad mig at spare hans Liv.

Jeg hialp ham strax af Drømmen, givende ham tilkiende, at min Hensigt var aldeles ikke til at giøre ham Skade; saa tog jeg ham ved Haanden, smilede ad ham, pegede hen paa Kiddet, jeg havde skudt, og bød ham at hente det hid: hvilket han ogsaa giorde. Medens han nu forundrede sig, og saae omkring paa dette Dyr, hvorledes jeg dog kunde saaledes falde det? laddede jeg min Bosse paa nye, og blev derpaa strax vaer en stor Fugl, som en Høg, siddende i et Træ, langt borte, dog saa at jeg kunde naae den. Paa det nu Fredag maatte lære lidet deraf, hvad jeg vilde giøre, saa kaldede jeg ham til mig igien, og pegede hen paa Fuglen, som var kun en Papegoy, endskiønt jeg først saae den an for en Høg. Jeg pegede, siger jeg, paa Fuglen, paa min Bosse, og paa Jorden under Papegoyen, paa det han kunde see og merke, at jeg vilde skyde den ned. Derpaa skod jeg til, og ramte Papegoyen, saa han faldt ned paa Jorden. Fredag stod atter forbauset,

set, endskiønt jeg tilforn havde betydet ham det; og det meeste han forundrede sig over var Bøssen, fordi han saae mig ikke at ladde den eller komme noget i den, men meente, at der var et forunderligt dødende og dræbende Væsen i den, hvormed man kunde tage Livet af Mennesker, Dyr, Fugle, og ellers alt det, der var baade nær og fiern. Og det varede længe, inden han kunde forvinde denne Forskrekkelse; ja jeg troer, at han havde gierne tilbedet baade mig og min Bøsse, dersom jeg havde tilladt ham det. Hvad Bøssen angik, den trøstede han sig ikke til at røre ved i nogle Dage; men, naar han var alleene hos Bøssen, saa pladrede og snakkede han med den, ret ligesom den kunde have svaret ham; hvilket, som han siden tilstod for mig havde alleneste været en **Begiering til Bøssen, at den dog ikke vilde tage Livet af ham.**

Da Skrekken var lidet forvunden, bød jeg ham hente mig Fuglen hid. Han giorde det, men blev en Stund borte; thi Papegoyen, som ikke var fuld død, var flagret et temmeligt Stykke bort fra Steden. Dog fand han den omsider, og bar den til mig. Efterdi jeg nu havde merket, at han vidste ikke hvad en Bøsse var, saa betiente jeg mig endnu engang af den Fordeel at lade den, medens han ikke saae, hvordan jeg bar mig ad, paa det jeg kunde skyde paa nye. Men der kom mig intet meere for Skud. Saa bar jeg da Kiødet hiem, drog Huden af det den selvsamme Aften, hug det i stykker og deelede det saa godt som

jeg

jeg kunde, og kogte et Stykke deraf med en god Suppe over. Da jeg nu havde begyndt at æde deraf, rekkede jeg min Tiener ogsaa et Stykke, og han lod som det smagte ham godt. Men det selsomste for ham var, at han saae mig æde Salt der til. Thi han gav mig ved en Gebærde at forstaae, at Salt var ikke sundt, puttede en Bid i Munden, lod som han væmmedes derved, spyttede det ud, og skyllede Munden med friskt Vand. Derimod tog jeg et Stykke uden Salt, giorde ligeledes, som han havde giort, og lod som jeg vilde spye det ud igien, fordi jeg ikke havde dyppet det i Salt. Men det hialp intet, og han havde aldrig Lyst til Salt, naar han aad Kiød, hvad enten det var kogt eller stægt; i det mindste varede det i lang Tiid, inden jeg fik ham til at æde Salt, og endda var det kun gandske lidet.

Ligesom jeg havde spiset ham denne Gang med kogt Kiød og en Suppe, saa besluttede jeg at tractere ham anden Dagen med en Stæg. Dette giorde jeg ved at hænge et Stykke Vildbrad op hos Ilden i en Strikke, saasom jeg havde seet det af mange Folk i Engelland, hvilke paa hver Side af Ilden fæste en Pæl i Jorden, legge en Kiep tvert over oven paa, og denne øverste Kiep, hvorpaa Stægen er fæstet, dreye de omkring med en Strikke. Dette syntes Fredag at være meget forunderligt; men da han først havde smaget Kiødet, gebærdede han sig saa pudseerligen, at jeg kunde slutte, det maatte smage ham meget godt. Paa det sidste gav han tilkiende, at han vilde aldrig mee-

re æde Menneske-Kiød; hvilket var noget, som jeg gierne gad hørt.

Dagen derefter lod jeg ham tærske, knuse, og sigte noget Korn efter min Maade. Han begreb det i en stakket Tiid ligesaa godt, som jeg selv, i sær, da han saae, at det skulde bruges til Brød; og inden kort Tiid lærde ham ogsaa at bage mit Brød, samt ellers at giøre alting for mig, hvad jeg vilde have giort, og det ligesaa godt, som jeg selv var derhos.

Nu begyndte jeg at betragte, at siden jeg i steden for een Mund havde nu to Munde at forsørge, saa fik jeg at sanke fleere Druer, og at grave meere Jord til meere Sæd. Til den Ende maalede jeg et større Stykke Jord af, og begyndte at indhegne det, ligesom de forrige Stykker, hvorudi Fredag gik mig ey alleene villig og med all Magt, men ogsaa med Glæde tilhaande; og da jeg sagde ham, at dette Arbeyde skeede, for at faae meere Korn, efterdi jeg for hans skyld behovede nu meere Brød, end tilforn, saa syntes han ligesom bedrøved derover, og gav mig at forstaae, hvorledes det giorde ham ondt, at jeg skulde nu giøre mig meere Umage for ham end for mig selv: Derfore vilde han hellere arbeyde desto stærkere, naar jeg kun viiste ham, hvorledes det skulde giøres.

Dette var det lystigste Aar af all den Tiid, jeg levede her paa denne Øe. Fredag begyndte nu smukt at tale, og vidste Navn hart ad paa alle de Ting, jeg havde behov, og paa et hvert Hiørne, hvor jeg sendte ham hen. Nu nyttede mig efter

terhaanden min Tunge, som jeg tilforn havde kun lidet kundet bruge, nemlig til at tale. Foruden den Fornøyelse, at tale med ham, havde jeg ogsaa min Lyst af Menneſket selv. Hans ærlige Gemyt blottede sig hver Dag meere og meere, saa jeg ret elskede ham; og jeg troer, at han ligeledes paa sin Side elskede mig meere, end han ellers havde elsket nogen i sin Livs Tiid.

Engang fik jeg Lyst at prove ham, om han endnu længtes meget efter sit eget Land. Efterdi jeg nu havde lært ham saa meget Engelsk, at han kunde svare paa de fleeste Spørsmaal, saa spurde jeg ham: Om den Nation, som han hørde til, vandt aldrig i Fegtning? O ja! sagde han smilende: Vi fegte altid bedre. Saa kom det da til følgende Discours imellem os: I fegte altid bedre, siger du, „hvor kommer det sig da, at du est ble„ven fangen?

Fredag. Min Nation fegter alligevel godt.

Cruſoe „Hvordan forstaaer jeg dette? feg„ter din Nation godt, hvi blev du da fangen?

Fr. Af deres Folk vare der langt fleere paa Steden, end af min Nation. De finge ikke fleere, end een, to, tre, og mig. Min Nation slog dem i det nedre Landskab, hvor jeg ikke var. Der fik min Nation nogle tusinde af dem.

Cr. „Hvi har da deres Partie ikke reddet eder „igien ud af eders Fienders Hænder?

Fr. De finge een, to, tre, og mig, og slæbte os i deres Canoe. Min Nation havde paa den Tid ingen Canoer hos sig.

Cr. „Det er vel, Fredag, men hvad giør „da din Nation med deres Fanger? føre de dem „bort, og æde dem op, ligesom disse giorde?

Fr. O ja! min Nation æder ogsaa Mennesker, de æder dem alle op.

Cr. „Hvor føre de dem hen?

Fr. Der hen, hvor de have Lyst.

Cr. „Kommer de ogsaa herhid?

Fr. Ja visselig komme de herhid. Ogsaa andensteds.

Cr. „Har du nogensinde været med dem her „paa Øen?

Fr. Ja, jeg har været her. (Dermed pegede han hen ad den Nordvestlige Side af Øen, hvilken, saa vidt jeg kunde slutte, maatte være deres Side, hvor de landede.)

Heraf forstod jeg, at min ærlige Fredag havde tilforn været iblant de Vilde, som ofte satte til Land paa hin Side hos Odden af Øen, for at æde Mennesker. Kort derefter fattede jeg det Mod at føre ham hen paa samme Side, som jeg nu har talet om, og da kiendte han strax Steden, og sagde, at han havde engang været der, da de opaade „tive „Mænd, to Qvinder og et Barn. Tive kunde han ikke tælle paa Engelsk; derfore lagde han saa mange Steene hen i Rad, og bad mig summere dem.

Dette haver jeg anført, fordi det giver en Indledning til følgende. Jeg spurde ham, nemlig da denne Samtale var til Ende, hvor langt der var fra denne vor Øe over til det faste Land, og om der forgik mange Canoer? Han svarede, det havde

de ingen Fare, og der var aldrig nogen forgaaen. Dette alleneſte var at agte, at lidet ude i Soen fandtes der en Strøm, og der blæſte altid een Vind om Morgenen, og en anden om Eftermiddagen.

Jeg tænkte, at dette var kun den Forandring, ſom kom af Ebbe og Flod. Men ſiden den Tid har jeg erfaret, at det kommer af den ſtærke Trek og den ſtride Fart, ſom den mægtige Flod Oroonoko ſkyder; og ſiden har jeg lært, at denne Øe laae hos Gabet af ſamme Strøm; og at det Land, ſom jeg ſaae ligge i Veſten og Nord-Veſt, er den ſtore Øe S. Trinidad, hos den Nordre Pynt af bemældte Flod. Jeg ſpurde Fredag tuſinde haande Ting om dette Land, om Indbyggerne, om Soen, Kuſten, og hvad for Nationer der fandtes i Naboelauget? Alt, hvad han vidſte, ſagde han mig aabenhiertet reent ud. Jeg ſpurde ham om Navnene paa de adſkillige Nationer af dette ſlags Folk, men han kunde intet andet ſige mig, end at det var Cariber; hvoraf jeg let ſluttede, at det maatte være de Cariber, ſom vore Land-Kort mælde om i dette Stykke af America, ſom rekker fra Munden eller Gabet af den Strøm Oroonoko indtil Guiana, og ſaa fremdeles indtil S. Martha. Han fortaalde mig, at langt borte hen over Maanen, (han meente paa hin Side af Maanens Nedgang, nemlig Veſten for deres Land eller mod Veſten,) boede der hvidſkieggede Menneſker, eller Menneſker, der havde hvidt Skieg ligeſom jeg, pegende tillige paa min Knebelbart: Og diſſe hvidſkieggede Menneſker havde ſlaget mange Menneſker ihiel. Af alt dette mærkede jeg, at

han meente Spanierne, om hvilkes Grumhed i America der er kundgiort Rygte i alle de omliggende Lande, og iblant alle de Nationer, som findes der, saa Forældrene fortælle deres Børn det til en bedrøvelig Amindelse.

Da jeg spurde ham, om han ikke kunde sige mig hvorledes jeg kunde komme bort fra denne Ø og hen til disse hvide Mennesker? svarede han: „Ja, ja, vi kand mageligen fare derhen i to Ca„noer. Jeg kunde ikke forstaae hvad han meente med to Canoer, førend jeg omsider meo stor Møye kunde merke, at han meente en Baad ligesaa stor som to Indianske Kaner.

Dette Stykke af den Discours jeg havde med Fredag fornøyede mig særdeles; og fra den Tid af fik jeg Haab om at finde Tid efter anden en Leilighed til at undkomme fra denne Ø, og at dette stakkels vilde Menneske kunde hielpe mig til rette dermed.

I al denne Tid, da jeg havde havt ham hos mig, og han havde begyndt at tale med mig og forstaae mig, havde jeg ey heller glemt at legge nogen Grund hos ham til Christendoms Kundskab. I sær spurde jeg engang, hvem der havde skabt ham? Den taabelige Stakkel forstod mig ikke, men meente, at jeg spurde efter hans Fader. Saa begyndte jeg paa en anden Maade at spørge ham: Hvo der havde skabt Søen, Jorden, som han gik paa, og Bierge og Dale? Han sagde, det var en gammel Mand, som de kalde Benamuckee, hvilken var over alle Ting, og levede længere end alle Ting. Om hans store Person kunde han intet be-

skri-

skrive, andet end at han var meget gammel: Langt ældre, sagde han, end Soe og Land, Maane og Stierner. Jeg spurde ham: Dersom denne Gamle havde skabt alle Ting, hvorfore da ikke alle Ting tilbade ham? Her saae han meget alvorlig paa mig, og svarede eenfoldeligen: Alle Ting sige O til ham. Jeg spurde ham fremdeles, om de Folk, som døde i hans Fædre-Land, komme nogensteds hen? Ja, sagde han, de fare alle til Benamuckee. Jeg spurde ham endelig: Om da de, som de opaade, komme ogsaa til ham? Han svarede ligeledes Ja.

Herpaa begyndte jeg at underviise ham i den sande Gllds Kundskab. Jeg, pegende op ad Himmelen, sagde til ham, at den, som har skabt alle Ting, boer der oppe; Han regierer Verden ved selv samme Magt, hvormed han skabte den; Han er almægtig, og kand tage alle Ting bort fra os; og saaledes efterhaanden oplod jeg hans Øyne. Han gav agt paa hvad jeg sagde, og annammede det med Glæde, at jeg sagde ham om JEsu Christo, at han var sendt til at frelse os, og hvorledes vi skulde giøre, at Gud skulde høre vor Bøn der oppe i Himmelen. Engang sagde han, dersom vor Gud kunde høre saa langt op over Solen, saa matte han ufeylbarligen være en langt større Gud, end deres Benamuckee, som boede kun en kort Vey derfra, og kunde dog ikke høre, førend man kom op til ham paa de store Bierge, hvor han boer. Men der, sagde han videre, kom intet ungt Menneske hen, uden alleneste de Gamle, hvilke han kaldede deres Oowokakee, det er, saasom han betegnede mig

det, deres Geistlige eller deres Præster: Disse ginge hen at sige O, (han meente at bede,) og fortaalte siden igien, hvad Benamuckee havde sagt til dem. Heraf sluttede jeg, at end ogsaa blant de blinde og meest vankundige Hedninger herske ligeledes Præste-List, og at den politiske Streg, at forbeholde sig visse Hemmeligheder i Religionen, paa det Folkets Ærbødighed mod Geistligheden ikke skal formindskes, findes ey allene i den Romerske Religion, men maaskee hos alle Religioner i Verden, end ogsaa iblant de meest dumme og vilde Barbarer.

Jeg giorde mig Umage at stille min Fredag dette Bedragerie for Øyne, ved det at jeg sagde, at det var en Løgn, man bildede dem ind, i det deres Gamle foregave, at de ginge op paa Biergene at sige O til deres Afgud Benamuckee, og det Svar, de førde tilbage, var ey heller meget andet, end Løgn. Og lad være de finge der et Svar, eller talede der med nogen, saa maatte det vel være den onde Aand. Herpaa gav jeg mig i en lang Discours med ham om Dievelen, om hans Oprindelse, om hans Opstand imod Gud, om hans Fiendskab imod Menneskerne, om dens Aarsag, hvorledes han sætter sig hen i de mørke Deele af Verden, og lader sig, i Steden for den sande Gud, ja som en Gud selv, tilbede; om hans mange slags List og Renker, at forføre det Menneskelige Kion til deres Fordervelse; Hvorledes han har Adgang til vore Begierligheder og Tilbøyelser; og veed saaledes at legge Snarer for vore Affecter, at vi blive vore egene

Fri-

Fristere, og ved vort eget Vall løbe ind i Fordervelsen.

Jeg merkede, at han kunde ikke saavel fatte, at der er en Dievel til, som han kunde kiende, at der er en Gud til. Thi Naturen selv hialp mine Beviis, at jeg gandske tydelig kunde forestille ham, hvor nødvendigt saadant et Væsen er, som er første Aarsag til alle Ting, og har Eenevolds Magt over alle Ting, hvor fornødent det er, at der er saadan en ubegribelig Regiering og Forsyn til, og hvor billigt det er, at være den lydig og underdanig, som har giort os. Men saadant fandtes der ikke ved den Lærdom om den onde Aand, hans Oprindelse, Væsen, Natur, og især hans Tilbøyelighed til at giøre Ondt, og at forlede os til at giøre ligeledes det Onde. Og drev dette arme Menneske mig eengang med et blot naturligt og uskyldigt Spørsmaal saa vidt, at jeg neppe vidste, hvad jeg skulde svare ham. Jeg havde talet meget til ham om Guds Magt, om hans Almagt, store Afskye for Synden, hvorledes han er en fortærende Ild imod Overtrædere, og hvorledes han, der har skabt os alle, kand ogsaa ødelegge os og den gandske Verden i et Øyeblik, hvilket han hørde paa med stor Alvorlighed.

Siden forklarede jeg for ham, hvorledes Dievelen er Guds Fiende i Menneskernes Hierter, og anvender al Ondskab og List at til intet giøre Guds Forsyns gode Hensigter, og at forstyrre Christi Rige i Verden. Det er godt, svarede han: det hedder, at Gud er saa mægtig, Gud er saa stor;

men er han da ikke stærkere, er han da ikke mægtigere, end Dievelen? Jo vist, svarede jeg, Gud er stærkere, end Dievelen, han er over Dievelen, og derfore bede vi, at han vil træde ham under vore Fødder, og giøre os dygtige til at imodstaae hans Fristelser, og at udslukke hans gloende Pile. Men herimod kom han mig frem med dette: „Er „Gud langt stærkere, og meget mægtigere end Dievelen, hvi slaaer han ham da ikke ihiel, paa det han ikke meere kand giøre Ondt?

Over dette Spørsmaal blev jeg meget forbauset, og, endskiønt jeg var allerede en gammel Mand, saa var jeg dog endnu kun en ung Theologus, og meget slet forsynet til at være en Casuist eller til at opløse Religions Vanskeligheder. Efterdi jeg nu intet vidste at svare, saa lod jeg i Førstningen som jeg ikke hørde det, og spurde ham hvad han sagde? Men, som han havde ret alvorlig Attraa efter Svar, saa gientog han og ikke sit Spørsmaal; men han igientog det med selvsamme Ord. Imidlertiid kom jeg til at befinde mig lidet, saa jeg gav ham dette Svar: „Gud skal omsider straffe ham „alvorligen. Han er bevaret til Dommen, og „skal kastes i den Pol, som er bondløs, og han „skal fordommes til evig Ild. Dermed var Fredag ikke tilfreds men han igientog mine Ord, og sagde: „han er bevaret til Dommen! det forstaaer „jeg ikke; hvorfore slaaer han ham ikke nu ihiel? „Hvi har han ikke for længe siden slaaet ham ihiel? Jeg svarede: „Du maa ligesaa godt spørge, hvi „Gud slaaer ikke dig og mig ihiel, naar vi fortor-

„ne

„ne ham med at giorer det Onde? Vi blive be-
„varede til at giøre Poenitentze, og at faae Naade.
Herpaa betænkte han sig lidet; endelig sagde han
med ret hiertelig Bevegelse: „Godt, godt, saa
„opholder da Gud eder, mig, Dievelen, og alle
„ugudelige, at alle skulle omvende sig, og alle faae
„Naade? Her var jeg atter slagen plat af Skolen,
og lærde deraf, at de blotte Naturens Indfald,
endskiønt de lede fornuftige Creaturer til at kiende
Gud, og til at tilbede og tilbørligen adlyde det
ypperste Væsen, ere endda ikke tilstrekkelige, og
at den guddommelige Aabenbaring i hans Ord kand
alleene plante og grunde i os den Kundskab om
JEsu Christo, at han haver igienløst os, at han
er det nye Testamentes Megler, og vor Forbede-
re og Talsmand for Guds Throne, følgelig er vor
HErres og Frelseres JEsu Christi Evangelium,
jeg meener Guds Ord og den Hellig Aand, hvilken
han haver lovet sit Folk til Ledere og Helliggiørere, de
u-mistelig fornødne Lærere for Me:eskets Siel i Guds
saliggiørende Kundskab og i Saligheds. Midler.

Jeg holdt derfore op med denne Samtale mel-
lem mig og min Vilde, i det jeg stod op i en hast,
og lod som jeg maatte strax gaae ud. Herpaa send-
te jeg ham et temmeligt Stykke Veys bort, me-
dens jeg bad alvorligen til Gud, at han dog vilde
giøre mig dygtig til at underviise denne arme Hed-
ning grundeligen til Salighed; og at han vilde give
dette vanvittige Creatur sin gode Aands Bistand,
paa det han kunde lære ret at kiende Gud i Chri-
sto, og forsone sig med hannem; og at han vilde

regie-

regiere min Tunge til at tale saaledes med ham om Guds Ord, at hans Samvittighed kunde blive overbeviist, hans Øyne opladte, og hans Siel frelst. Da han var kommen tilbage igien, indlod jeg mig i en lang Discurs med ham, angaaende vor Igienlosning, som er skeet formedelst Christum og angaaende Evangelii Lærdom, som er bleven prædiket fra Himmelen, nemlig at man skal omvende sig, og troe paa JEsum Christum. Saa forklarede jeg da for ham, saa godt som jeg kunde, hvorledes vor Frelsere havde ikke antaget Englernes Natur, men Abrahams Sæd, og at just derfore havde de faldne Engler ingen Deel i Igienlosningen, men at han kun var kommen til de fortabte Faar af Israels Huus ꝛc.

Det er Gud bkiendt, at i all den Underviisning, som jeg gav dette arme Menneske, meente jeg det oprigtigt, skiont jeg var ikke selv høylærd, og jeg maa bekiende, hvilket ogsaa alle andre, som indrette deres Underviisninger paa samme Grund, skulle befinde, at jeg ved at forestille Sagen tydelig, har lært og underviist mig selv i mange Stykker, som jeg enten havde endnu aldrig vidst, eller dog aldrig før tilfulde overveyet, men som vare komne mig naturlig Viis i Sinde nu, da jeg eftertænkte dem til denne Hednings Underviisning; og ved denne Leylighed havde jeg meere Lyst til at eftergrandske et og andet, ja meere end nogensinde tilforn: Saa jeg havde og stor Aarsag at takke Gud, fordi han havde sendt denne u-oplyste Vilde til mig, hvad enten han blev mig til Nytte,

eller

eller ikke. Min Kummer blev mig lettere, min Boelig overmaade behagelig og fornøyelig; og, naar jeg betænkte, at jeg i dette eensomme Levnet, som jeg var sat udi, var ey alleene af mig selv bleven bevæget til at oplofte mine Øyne til Himmelen, og at søge den Haand, som havde fort mig herhid, men at jeg endog skulde derforuden ved Guds Tilladelse og Regiering være et Redskab til at redde denne tilforn usalige Hednings Liv, ja, saa meget som jeg kunde merke, ogsaa til at frelse hans Siæl, og at fore ham til Religions og den christelige Troes Kundskab, at han maatte kiende JEsum Christum, som er den, hvorudi det evige Liv bestaaer? Naar jeg, siger jeg, overveyede alle disse Ting, saa trængede der sig en hemmelig Glæde igiennem min gandske Siæl, og jeg var ofte fornøyet over det, at jeg var kommen paa denne Sted, hvilken jeg dog saa mangen Gang havde holdt for det største Kors, som nogensinde kunde legges paa mig.

I saadan taknemmelig Tilstand levede jeg Resten af min Tiid, og om Dagen var min Omgiængelse med Fredag saaledes, at de tre Aar, som vi siden levede her tilsammen, ginge bort i fuldkommen Lyksalighed, „om der ellers er nogen fuld„kommen Lyksalighed her paa Jorden at finde. Min Vilde var nu en god Christen, og bedre end jeg selv, endskiønt jeg har Aarsag at haabe og at takke Gud, at vi vare begge i lige Omvendelse, og nøde tillige den Trøst godt ad, som er beskikket de Bodfærdige. Her havde vi Guds Ord at læse, og hans Aand til vor Lærere ligesaa nær som i Christenheden selv.

Naar

Naar jeg læste i Bibelen, giorde jeg mig altid Umage for at lære ham, det beste jeg kunde, Meeningen af hvad jeg læste; han derimod, formedelst sine alvorlige Spørsmaale, som mældt er, giorde mig til en langt bedre Discipel i den Hell. Skrift, end jeg ellers var bleven ved min egen Læsning for mig selv i sær. Endnu faaer jeg at anføre noget af Forfarenhed i denne min Elendighed: Nemlig hvilken en uendelig og usigelig Naade det er, at Guds Kundskab, og den Lærdom om vor Salighed formedelst Christum JEsum, er saa tydelig optegnet i Bibelen, og saa let at annamme og at forstaae; thi ligesom Skriftens blotte Læsning giorde mig skikked til at lære nokſom min Pligt derudaf, og at holde mig til det høye Verk, retskaffen at angre mine Synder, og at omfavne en Frelser til Salighed, iligemaade at føre mig til en bestandig Gudfrygtigheds Øvelse og til at viise Lydighed under Guds Villie, og det uden nogen (forstaae Menneskelig) Lære-Mester: ligesaa var den samme formedelst tydelig Undervisning meere end tilstrekkelig nok til at oplyse dette vantroe Menneske, og at giøre ham til saadan en Christen, at jeg har kan kiendt faae hans lige i min Livs Tiid.

Alle Disputationer, Tvistigheder, Strid og Uenighed, som have reyst sig i Verden for Religions Skyld, iligemaade all Spidsfindighed angaaende den Lærdom om Kirke-Regimentet, vare os ligesaa lidet til Nytte, som de, efter min forrige Indsigt, have nyttet andre Mennesker i Verden. Vi havde den sikkre Veyviiser til Himmelen, jeg

mee-

meener Guds Ord, og vi følede den Hell. Aands glædelige Tiltale i vore Hierter, han lærde og underviiste os ved sit Ord, ledede os i all Sandhed, og giorde os villige til at følge Guds Ord? Og jeg kand ikke skionne, hvortil det skulde have nyttet os, om vi end havde havt den allerstørste Kundskab og Videnskab om alle de stridige Religions Puncter, hvorover der har reyst sig saa megen Uroe og Forvirring i Verden? Men nu maa jeg igien skride til min Levnets Historie, og sinukt mælde hvert Stykke i sin Ordning.

Efterat Fredag og jeg vare blevne endnu bedre kiendte tilsammen, og han mestendeels i alle Ting kunde forstaae mig, ja han selv kunde temmelig vel tale Engelsk med mig, saa jeg dog kunde forstaae ham ret, saa fortaalte jeg ham min egen Historie, eller i det mindste saa meget som angik min Ankomst til denne Øe, og min Ophold hidtildags her paa Steden. Jeg aabenbarede for ham, hvorledes det havde sig med Krud og Kugler, thi tilforn var det ham en Hemmelighed, og jeg lærde ham at skyde.

Jeg gav ham en Kniv, hvorover han glædede sig meget, og jeg giorde ham et Gehæng paa den Maade, som vi ellers bære det til vore Hirskfængere, paa det han kunde stikke en Øxe derudi med Skaftet, hvilken han ey alleene kunde bruge til et Gevær i nogle Tilfælde, men den kunde ogsaa være ham langt tienligere til andre Ting.

Jeg beskrev ham, hvorledes Landet var i Europa, og i sær mit Hiem, Engelland: Paa hvad Maa-

Maade vi levede der; hvorledes vi holdte Guds Tieneste; hvordan den eene omgikkes den anden; og hvorledes vi formedelst Skibsfart handlede og dreve Kiøbmandskab i alle Verdens Deele: Jligemaade fortaalte jeg ham om det strandede Skib, og viiste ham, saa meget mueligt var, Steden hvor det laae; men det var sønderslaget og gandske borte.

Jeg viiste ham ogsaa Stykkerne af vor Baad, som vi havde mistet, da vi vilde flye fra Skibet og søge ind til Landet; og jeg sagde ham, hvorledes jeg med all min Magt havde ikke kundet rore den af Steden, men maatte lade den med Tidens Længde aldeeles forfalde og forderves. Da Fredag saae Baaden, blev han staaende en god Stund i Tanker, og talede ikke et Ord, indtil jeg endelig spurde ham, og han da svarede, at han havde seet lige saadan en Baad komme til sin Nation.

I Førstningen forstod jeg ham ikke ret, hvad han vilde sige dermed, men da jeg fremdeeles efterforskede hos ham, merkede jeg, at Storm og Uvevr havde drevet saadan en Baad indtil hans Fodeland. Strax bildede jeg mig ind, der maatte være et Europæisk Skib strandet paa deres Kust, saa Baaden var reven los og dreven ind til Strandbredden; men jeg var derhos saa taabelig, at jeg tænkte ikke engang paa at sporge ham ad, om der ogsaa vare Mennesker undkomne fra det Skib, som havde strandet der? og end mindre spurde jeg, hvor de vare komne fra? men jeg vilde alleneste have, at han skulde beskrive mig Baaden.

Han

Han beskrev mig den dog temmelig, men aabnede mine Øyne endnu meere, da han sagde dette derhos, "at de havde reddet de hvide Mennesker "fra at drukne. Strax spurde jeg ham, om der da, som han kaldede dem, "vare hvide Mennesker "i Baaden? og han svarede: "Ja den var gandske fuld med hvide Mennesker. Da jeg nu spurde, hvor mange de vare? tællede han dem paa sine Fingre, nemlig Sytten. Og fremdeeles, da jeg spurde vidre, hvorledes det var gaaet dem? fik jeg til Svar, at "de levede og boede iblant hans Nation.

Dette førde mig nye Tanker i Hovedet. Thi jeg bildede mig strax ind, det maatte vel have været de Folk, som hørde til det Skib, der strandede uden for min Ø, som jeg nu kalder den, og efterat Skibet havde stødt paa Klipperne, vare stegne i deres Baad for at redde Livet, og vare nu landede paa hin Side af Strandbredden hos de Vilde.

Herpaa udspurde jeg ham endnu noyere, hvorledes det siden var gaaet dem? han forsikkrede mig, at de vare endnu i Live: De havde allerede været der i 4 Aar: De Vilde lode dem være alleene, og gave dem Levnets Midler. Jeg spurde, hvor det da kom sig, at de ikke sloge dem ihiel og aade dem op? Men han sagde, at de havde tvert imod giort Brøderskab (han meente Fred) med dem; og derforuden, sagde han, aade hans Landsmænd ingen Mennesker, uden dem, de fangede i Fegtning.

En temmelig Tiid derefter, da vi vare oven

paa den Høy, hen mod Øster-Siden af Øen, hvor jeg, som tilforn er mældet, havde i klart Veyr seet det faste Land af America, kigede Fredag i deyligt Soelskin skarp hen over til det faste Land, begyndte at hoppe og dantze af Glæde, kaldede paa mig, som stod da noget affsides, og, da jeg spurde, hvad det var? sagde: "Lystig! lystig! hisset seer "jeg mit Hiem, hist er min Nation!

Jeg merkede af hans Ansigt, at han var særdeeles lystig, hans Øyne tindrede, og man kunde see paa ham, at han ligesom længtes efter sit Fædreneland. Herover reyste sig tusindehaande Tanker hos mig, saa jeg var ikke meere saavel til Mode over denne min Vilde, som tilforn, tvivlede ey heller, at, dersom han kom til sit Hiem igien, han jo ey alleene glemte all sin Religion, men ogsaa hvad han var mig skyldig. Ja han torde maaskee give sine Landsmænd Efterretning om mig, saa de komme vel et Par hundrede i Tallet hid over, giorde sig et Maaltiid af mig, og holdte sig derved ligesaa lystige, som han maaskee havde tilforn giort med sine i Krig fangne Fiender.

Men jeg giorde sandelig dette ærlige Menneske Uret, hvilket siden angrede mig. Dog, efterdi min Mistanke blev større, og jeg droges nogle Uger dermed, saa var jeg lidet meere forsigtig, og ikke saa venlig mod ham, som tilforn. Hvorudi jeg giorde ham endnu meere Uret, eftersom han havde ikke sligt i Tanker, men stedse teede sig som en retsindig Christen og taknemmelig Ven, hvilket og siden yttrede sig til min fulde Fornøyelse.

Saa-

Saalænge som jeg havde ham mistænkt, kand man let slutte, at jeg daglig udforskede ham, om jeg kunde erfare noget af hans nye Hensigter? men befand, at han i alle Stykker var saa ærlig og uskyldig, at min Mistanke maatte falde igien, og jeg blev ham gandske gunstig. Imidlertiid merkede han ikke det ringeste, at jeg var bekymret for hans skyld, ey heller kunde jeg overbeviise ham nogen Falskhed.

Da jeg en Dag spatzerede hen til samme Hoy, men kunde ikke see det faste Land, fordi det var graanet Veyr, saa kaldede jeg ham til mig, og spurde: Om han vel ynskede sig hiem til sin Nation? O ja, svarede han, "jeg vilde være meget glad, "dersom jeg var hos min egen Nation igien! Hvad vilde du da giøre der, spurde jeg vidre? du vil vel blive vild igien, æde Menneske-Kiød, og leve ligegesom tilforn? Herover syntes han gandske bekymret, rystede med Hovedet, og sagde: "Ney, ney, "jeg vil viise dem, hvorledes de skulle blive from"me, bede, æde Brod af Korn, Kiød af Fæ, og "Melk, men ikke meere æde Mennesker. Men hvad om de sloge dig ihiel, spurde jeg? Her saae han gandske alvorlig paa mig, og gav mig at forstaae, at de toge ikke Livet af ham, men gierne lærde noget af ham. Han sagde ogsaa, at de havde antaget og fattet meget af de skiæggede Mennesker, som vare komne til dem i Baaden. Vidre spurde jeg, om han havde Lyst at gaae hen over til dem igien? Han smilede og sagde, at han kunde ikke svømme saa langt. Jeg sagde, at jeg vilde

lave ham en Baad til rette; men han svarede, dersom jeg vilde drage med, saa vilde han gierne fare did. Da jeg nu foreholdt ham dette, at de aade mig op, dersom jeg kom derhen, saa svarede han, at han vilde vel mage det saa, at de ikke skulde opæde mig, men hellere gierne annamme mig. Thi naar han fortaalte dem, hvorledes jeg havde dræbt hans Fiender, og reddet hans Liv, saa elskede de mig vist nok derfore. Han bevidnede ogsaa, saa godt som han kunde, hvor venlige de viiste sig mod de Hvide, eller, som han ogsaa kaldede dem, de skieggede Mennesker, som vare komne til Land hos dem.

Fra den Tiid af tilstaaer jeg, at jeg havde stor Lyst til at vove mig derhen over, og at see, om jeg ikke kunde komme til disse skieggede Mennesker, hvilke vare udentvivl Spanier eller Portugiser, i den Forhaabning, at, om jeg fand dem der, saa vilde vi vel hitte paa Middel til at komme derfra, eftersom det var paa fast Land, og vi kunde tilsammen giøre et stærkt Selskab, langt bedre end jeg alleene kunde komme bort fra en Øe, som laae 40 Engelske Miile borte fra den Americanske Strandside. Derfore førde jeg Fredag atter paa det Spring, at jeg vilde give ham en Baad, hvorudi han kunde roe over til sin egen Nation. Til den Ende førde jeg ham hen til min Baad, som laae paa den anden Side af Øen, øste Vandet deraf, thi den var altid fuld med Vand, og satte mig saa tillige med ham derudi.

Jeg befand, at han kunde ret godt regiere en

Aare,

Aare, og næsten ligesaa snart roe frem, og standse igien, som jeg selv kunde giøre det. Thi spurde jeg ham, om vi skulde nu give os til at fare over til hans Nation? Over dette Spørsmaal syntes han meget melancholsk, thi han maa have holdt Baaden for at være alt for smal til at fare saa langt bort med. Herpaa betydede jeg ham, at jeg havde endnu een større. Saa ginge vi da anden Dagen hen til den Baad, som jeg i Førstningen havde giort, men kunde ikke faae den i Vandet, fordi den var for tung. Denne var ham stor nok, men fordi jeg havde ladet den ligge i to eller tre og tive Aar for Soel og Vind, saa var den revnet, fortørret, og næsten forraadnet. Han meente, at man kunde meget vel vove sig i saadant et Fartøy, siden der kunde rummes Proviant nok derudi.

Med faa Ord sagt: Jeg havde den gang saa stor Lyst til at fare med ham over til det faste Land, at jeg sagde til ham, vi ville bygge en anden Baad, lige saa stor som denne, og derudi kunde han fare afsted. Han svarede ikke et eeneste Ord, men saae gandske alvorlig og bedrøved ud. Da jeg nu spurde ham, hvi han var saa tungsindig? saa spurde han mig derimod: hvi jeg var vred paa ham? hvad han havde giort mig til fortred? Jeg vilde føre ham fra saadanne Tanker, og forsikkre ham, at jeg var ikke vreed paa ham; men han sagde: „Er „min Herre ikke vreed, hvorfore skal da Fredag o„ver til sin egen Nation? Har du ikke ynsket dig der hen? spurde jeg ham fremdeeles. O ja, svarede han, „men os begge. Naar min Herre ikke

„følger med, saa ønsker Fredag sig ey heller der-
„hen. Kort sagt: Han vilde intet vide deraf, at
han begierede at komme derhen over, uden jeg var
med. Endnu vidre sagde jeg: „Lad være at jeg
„foer nu did, hvad skulde jeg da giøre der? Flux
faldt han mig i Talen, og sagde: Jeg kunde giø-
re der megget godt; jeg kunde giøre de Vilde aldeles
til tamme og ærbare Folk, og lære dem at kiende
Gud, at bede, og at føre et nyt Levnet. Ach Fre-
dag, svarede jeg, „du veedst ikke hvad du siger. Jeg
„er selv kun en vankundig og eenfoldig Mand. O ja,
svarede han, „I har lært mig godt, at I kand
„ogsaa lære dem det. Da jeg nu paastod, at han
skulde allene fare over, og lade mig leve her paa
min gamle Viis, saae han atter heel bedrøved
ud, løb i en hast hen og hentede een af de Øxer,
som han pleyede at bære hos sig, og flyde mig den.
Da jeg spurde, hvad jeg skulde giøre med Øxen?
sagde han, „jeg skulde henrette Fredag dermed; Thi
„hvorfore vilde jeg sende ham bort? Jeg maatte
„heller slaae ham ihiel, end sende ham bort. Det-
te sagde han saa alvorligen, at jeg kunde see, hvor
Taarene stode ham i Øynene. Kort sagt, jeg mer-
kede hos ham saa inderlig en Kierlighed mod mig,
og saa fast et Forsæt at ville blive hos mig, at jeg
da strax, og siden ofte, forsikkrede ham, at han
aldrig skulde komme fra mig, saa fremt han ellers
havde stadeligen i Sinde at forblive hos mig.

Ligesom jeg nu merkede af al hans Tale en be-
standig Tilbøyelse mod mig og at intet skulde skille
ham fra mig; saa fand jeg, at hans Længsel efter hans

Hiem

Hiem kom af den brændende Kierlighed, han havde til sit Folk, og af det Haab han giorde sig, at jeg skulde virke noget Godt hos dem; hvilken Sag jeg dog ikke selv nokſom forstod, ey heller havde ringeste Tanke, Villie eller Attraa til at paatage mig saadant. Derimod var der altid en heftig Attraa hos mig, at jeg kunde selv engang undkomme; hvortil i Særdeleshed dette opmuntrede mig, nemlig hvad jeg havde hort om de sytten skieggede Mennesker, som vare der iblant hans Nation. Derfore gik jeg strax med ham ud, at oplede et stort og bequemt Træ, som jeg kunde fælde, og gisre til en stor Periagua eller Canoe. Nu stode der endelig Træer nok, hvoraf man kunde bygge ey alleene en liden Flode af Baade, men ogsaa, om det skulde gielde, en Flode af temmelig store Skibe; men min fornemste Hensigt var paa saadan en Bull, som stod nær hos Vandet, paa det jeg skulde ikke forsee mig, ligesom tilforn.

Endelig udvalde Fredag et Træ, thi han vidste bedre end jeg, hvilket slags Træ, der var best og tienligst dertil. Endnu den Dag i Dag er veed jeg ikke at give det Træ Navn, uden jeg vilde sige, at det var et slags af dem, som vi kalde Fustic, eller et maadeligere Slags mellem dette og Nicaragua-Træ, fordi det have næsten samme Farve og Lugt. Min Fredag meente, det var best at udhule det med Ild. Men jeg viiste ham, hvor meget lettere vi kunde udhugge det med vort Verktoy. Og, da jeg først havde viist ham, hvordan han ret skulde bære sig ad, saa arbeydede han meget godt og snart med mit Verktoy, og vi finge denne Canoe omtrent i en Maaned færdig, skiont

det gav svart Arbeyde; den yderste Deel deraf dannede vi med vore Øxer ret ligesom en Baad. Dog kostede det os 14 Dages Tid og Arbeyde, inden vi finge den paa store Klotzer og Ruller, Tomme for Tomme, fort ud i Vandet.

Da den var kommen i Vandet, saae jeg med Forundring hvor fix min Fredag kunde regiere og vende den, roe den afsted og standse den, endskiønt den var vel stor. Saa spurde jeg ham da, om han vilde, og om vi torde vove os til, at fare over derudi? han svarede, at det havde ingen Fare eller Vanskelighed, om endogsaa Vinden blæste stærk. Men jeg havde noget andet i Sinde, som han vidste intet af, nemlig at giøre Mast og Seyl dertil, og forsyne den med et Anker og Tov. En Mast var let at faae; og til den ende lod jeg fælde et ungt langt Cæder-Træ, af hvilket slags her findes Mængde, og viiste Fredag, hvorledes han skulde behugge det: Men for Seylet maatte jeg alleene sørge. At jeg havde gamle Seyl, eller rettere sagt, Lapper nok af gamle Seyl, det vidste jeg vel; men, siden jeg havde nu allerede i 26 Aar havt dem hos mig, og ikke synderlig forvaret dem, fordi jeg havde aldrig tænkt at bruge dem meere, saa holdt jeg dem alle for at være raadne, som ogsaa de fleeste vare. Alligevel fand jeg deriblant nogle temmelig gode Stykker, som jeg flikkede sammen med stor Møye og Kiedsommelighed, fordi jeg havde ingen Seyl-Naal at sye ret med, og fik dog omsider deraf lavet et uskikket trekanted Seyl, og derforuden en liden Fuk, saaledes som jeg tilforn haver mældet om min Fart fra Salee.

Til

Til dette sidste Arbeyde, nemlig at forsyne Baaden med Mast, Seyl, og Tovverk, anvendte jeg 2 Maaneder. Thi jeg forde alting i fuld Stand med et lidet Staag, (*) og et dertil behørigt Seyl, i fald vi maatte nødes til at holde stivt i Vinden. Ja endnu meere: Jeg fæstede et Roer bag til, at styre med; og endskiønt jeg var kun en daarlig Skibs-Byggere, saa dog alligevel, efterdi jeg vidste hvor nyttigt ja fornødent det var, giorde jeg det med saadan Fliid og Umage, at jeg fik det dog omsider i Stand; i hvorvel jeg negter ikke, at det jo kostede mig næsten ligesaa meget Arbeyde, som Baaden selv, fordi det mislingede saa ofte for mig, inden jeg fik det til Skik.

Da nu alting var i Stand, saa havde jeg min Stalbroder at underviise i Skibs-farten. Thi, endskiønt han kunde meget godt regiere en Baad med en Aare, saa forstod han sig dog ikke paa at staae til Roers eller at styre, ey heller vidste han at vende og lempe Seyl efter Vinden. ꝛc. Da han saae dette af mig, stod han ligesom henrykt, men begreb det dog snart, saa han inden kort Tid blev en dygtig Baads-Mand undtagen hvad Compasset var angaaende, det kunde han ikke saa let eller saa snart faae i Hovedet. Derimod kunde man under denne Kant af Himmelen desto bedre undvære Compasser, fordi det er sielden eller aldrig

(*) Staag, er et tykt Tov, som naaer enten fra Pligten til Masten, eller fra een Mast til en anden, baade for at holde Masten fast, at den ikke skal agle frem eller tilbage, og for at føre et Seyl derpaa, naar man seyler ved Vinden.

drig Taaget Veyr, at man jo om Natten kand altid see Stierner, og om Dagen Strandbreddene, undtagen i de vaade Maaneder; og paa den Tid pleyer ingen at fare ud hverken til Vands eller Lands.

Nu var jeg kommen i det syv og tivende Aar af min Pilegrims Færd her paa Øen, i hvorvel det faldt mig gandske taaleligt i de 3 sidste Aar, siden jeg havde faaet min tro Tiener hos mig, og min Bolig sadt i en anden Stand, end tilforn. Den aarlige Amindelses Dag, paa hvilken jeg kom til Land paa denne Øe, hellig holdt jeg med sædvanlig Taksigelse mod GUd for hans Velgiernin-ger; og havde jeg tilforn havt Aarsag til at være Taknemmelig, saa havde jeg visselig nu end mee-re Aarsag, fordi jeg der foruden havde saa stærke Beviis paa, at hans Naades Hand var over mig, og jeg havde endnu det Haab virkelig og snart at blive frelst. Helst da jeg i mit Sind fast forsikkre-de mig, at min Befrielse var nær, og jeg skulde ikke meere blive her noget Aar til Ende paa dette Sted. Dog alligevel blev jeg ved med mine Huus-Sysler, med at grave, at saae, at indhegne, ꝛc. ligesom jeg pleyede, samlede og tørrede mine Druer, og forret-tede alt hvad fornødent giordes, ligesom tilforn.

Imidlertid kom den vaade Tid paa mig, da jeg meere, end ellers, blev hiemme: Jeg havde og-saa imidlertid faaet vort nye Fartøy i mueligste Sik-kerhed, i det jeg havde fort det ind i den Bugt, hvor jeg altid foer hen med mine Floder, og der faaet det med hort Vande op paa Stranden, hvor jeg havde ladet min Cammerade grave en liden

Havn,

Havn, saa der just var et Hull saa stort, at det kunde have Rum derudi, og saa dyot, at der kunde løbe Vand nok derind til det at flyde udi. Da det nu blev Ebbe, kastede vi for til en stærk Demning op, paa det intet Vand skulde trænge der ind, og det kunde ligge sikkert og tort for Seen, naar Vandet blev høyt. For at holde Regn derfra, giorde vi Skiul derover med Greene af Træerne saa tæt, at det havde ligesom et Tag over sig. Og saa biede vi efter November og December, thi i disse Maaneder vilde jeg give mig paa Reysen herfra.

Da det gode Veyr havde efter Haanden sat sig, saa fornyede sig ogsaa mit Forsæt til at fare afsted. Til den Ende sorgede jeg først for en vis Forraad til Mad og Drikke, og tænkte inden et Par Uger at kunde skiære Havnen igiennem, som var gravet, og drage min Baad ud i Vandet. Medens jeg nu en Morgenstund havde deslige Syssler fore, raabte jeg paa Fredag, og bød ham gaae ned til Stranden at oplede en Skielpadde, saasom vi gemenligen giorde eengang hver Uge, ey alleene for Æggenes men ogsaa for Kiodets skyld. Han havde ikke længe været borte, forend han kom springende tilbage, floy, ligesom een der var affindig, ind over min yderste Muur, og skreg, forend jeg kunde komme til at tale: „O Herre! O Herre! „O Jammer! O Elendighed! Hvad er der paa „færde? spurde jeg, han svarede fuld af Angest: „O der neden! O der neden! een, to, tre Canoer! „een, to, tre. Heraf sluttede jeg, at der vare sex;

men,

men, da jeg spurde nærmere, befand jeg at der vare kun tre. Nu, nu Fredag, sagde jeg, vær kun ikke bange! og jeg satte Mood i ham saa godt som jeg kunde. Men jeg merkede, at Stakkelen var af Skrek ligesom fra sig selv; thi han tænkte, at Cannibalerne vare komne at lede efter ham, slaae ham ihiel og æde ham op. Han rystede som et Espelov, saa jeg vidste ikke hvad jeg skulde gjøre ved ham. Dog bød jeg ham at være ved et godt Mood og jeg forestillede ham at min Fare var lige saa stor som hans, de aade lige saavel mig som ham op. Men, sagde jeg, vi faaer at lave os til Fegtning. „Kand du fegte, Fredag? Ach ja, jeg vilde gier„ne skyde, svarede han, men der kommer saa stor „en Hob. Der ligger ikke Magt paa, sagde jeg, „med vore Bøsser ville vi jage Skrek i dem, som „vi ikke ramme. Saa spurde jeg ham da, naar jeg nu forsvarede ham, om han da ogsaa vilde gjøre sit Beste til at forsvare mig, holde ud med mig og gjøre hvad jeg befalede ham? Ach ja, Herre, sagde han, „jeg vil gierne døe, naar i befaler det. Herpaa hentede jeg ham en god Drik Rum, og gav ham det, thi jeg havde været saa sparsom derined, at jeg havde en temmelig Forraad deraf. Da han havde drukket dette, befalede jeg ham at ladde de to Fugle-Bøsser, som vi altid toge med os, med grov hagel, saa store som smaa Pistol-Kugler. Jeg selv ladde 4 Musqvetter, hver med 2 Stykker Jern og 5 Rend-Kugler; og i hver Pistol lagde jeg et Par fuldkomne Bly-Kugler.

Min

Min Daggert hængde jeg, som jeg pleyede, ved min Side, uden Skede, og jeg gav Fredag sin Øxe.

Da jeg saaledes havde beskikket vor Tilrustning, tog jeg min Kikkert, klavrede op paa Høyen om jeg kunde blive noget vaer, der saae jeg da strax, at der vare een og tive Vilde samlede, tre Fangne, og 3 Canoer; og deres Arbeyde bestod i at tilrede et Seyers-Maaltid af disse tre Menneske-Kroppe, paa selvsamme barbariske Viis, som jeg tilforn havde seet det af dem.

Jeg merkede ogsaa, at de ikke vare stegne i Land paa den Sted, hvor Fredag løb fra dem, men nærmere ved min Bugt eller mit Indløb, hvor Stranden var lav, og der strekkede sig en tyk Skov mestendeels ned til Søen. Dette og den Afskye, jeg havde, for dette forskrekkelige Arbeyde, som disse Umennesker toge sig for, giorde mig saa forbittret, at jeg løb ned igien til min Tiener, sagde ham, at jeg havde i Sinde at sætte ind paa dem, og nedlegge dem allesammen, og derhos spurde ham: Om han vilde staae mig bi? Imidlertid var hans Frygt lidet forsvunden, og hans Livs Aander vare igien blevne opmuntrede af den Mundfuld Zukker-Brendeviin, som jeg gav ham; saa han viiste sig gandske lystig og fripostig; sigende endnu som tilforn: Han var reede at døe for mig, naar jeg vilde.

I denne første Heede deelede jeg de ladde Gevær ud til os begge saaledes: Fredag skulde stikke 1 Pistol i sit Bælte, og tage 3 Bøsser paa Axlerne. Jeg derimod tog de andre Pistoler og de tre andre Bøsser paa

mine

mine Skuldre, og i saadant Optog gave vi os paa Veyen. I min Lomme tog jeg en Flaske fuld med Rum, og min Spidsbroder gav jeg en stor Pung med Krud og Kugler. Den Ordre, jeg gav ham, lydede saaledes: Han skulde gaae gandske tæt bag mig, og ikke træde frem ved Siden af mig, ey heller skyde, eller giøre ellers noget andet, førend jeg befalede ham det, og imidlertid ikke tale et Ord. I saadant Positur giorde jeg et Omsvøb paa den høyre Haand hen mod en Engelske Miil viidt, baade for at komme forbi Bugten af Søen, og at komme ind i Skoven, paa det jeg kunde være dem paa et Skud nær, førend de kunde forneme mig. Hvilket, at kunde skee, jeg havde allerede seet igiennem min Kikkert.

Underveys komme mig mine forrige Tanker i Sinde, og mit Forsæt blev efterhaanden koldsindigere. Ikke fordi jeg frygtede mig for deres Mængde; thi, siden det var lutter nøgne og ubevæbnede Mænd, saa var jeg jo stærkere end de alle, om jeg end og havde været alleene. Men mig kom i Sinde, hvem der havde kaldet mig dertil, og hvad jeg havde nødigt, at farve mine Hænder i Blod, og at anfalde slige Folk, som aldrig havde giort ey heller ville giøre mig ondt? hvilke, naar jeg betragtede dem imod mig selv, vare uskyldige, og hvis Barbariske Vaner vare deres egen Uhæld, i det det var jo et Tegn paa dem, at Gud havde givet dem, samt de andre Nationer af denne Verdens Deel, hen til slig Følesløshed og umenneskelige Vaner, men han havde ikke kaldet mig til at dom-

domme deres Gierninger, meget mindre til at fuldbyrde hans retfærdige Hevn. Naar det behagede ham, saa tog han vel selv Haand i Sagen, og hevnede de af en heel Nation begangne Laster paa den gandske Nation; Imidlertid kom det jo mig intet ved. Med Fredag kunde det endda gaae an, efterſom han var en aabenbare Fiende imod dem, og havde virkelig havt Feyde med diſſe Folk i ſær, og derfore torde han vel gribe dem; men om mig kunde jeg ikke ſige dette. Med diſſe Ting havde min Hierne underveys saa meget at beſtille, at jeg beſluttede, jeg vilde ſtille mig hen i Nærværelſen hos dem, for at ſee paa deres Barbariſke Gieſterie, og der vilde jeg da videre rette min Anſtalt, efterſom GUd gav mig det i Sinde. Men hændede der ſig intet, hvoraf jeg kunde ſkiønne at have ſtorre Feye til at falde ind paa dem, end hidindtil, saa vilde jeg ikke indlade mig med dem.

Med dette Forſæt traadde jeg ind i Skoven, og liſtede mig saa ſagte og forſigtig frem, ſom jeg kunde, indtil jeg kom hen mod Enden, paa den Side, ſom var dem næſt, dog saa, at der blev liggende et lidet Hiørne af Skoven mellem dem og mig. Her hviſkede jeg til min Liv-Laqvey, Fredag, ſom imidlertid havde fuldt mig tæt i Hælene, at han ſkulde gaae hen til et ſtort Træ, ſom jeg viiſte ham, ret ved Hiørnet af Skoven, og ſige mig Beſkeed, om man der kunde ſee det tydeligen. Han kom ſtrax til mig igien med den Efterretning, at man kunde gandſke tydeligen ſee dem; de ſadde alle omkring Ilden, og aade Kiødet af den eene Fan-

ge,

ge, men endnu laae der een bunden paa Sandet, lidet borte fra dem, hvilken de, saasom Fredag sagde, vilde nu snart tage fat paa, og ligeledes slaae ham ihiel; over hvilken Efterretning Hiertet blev heed i mit Liv. Han sagde mig, at denne, som de nu vilde til at slagte, var ingen af hans Nation, men var een af de skieggede Mænd, som vare komne i Baaden over til deres Land. Da jeg horde, at han nævnede et hviidtskiegget Menneske, opvakte det blotte Navn en Gruelse i mig; jeg traadde hen til Træet, og saae igiennem min Kikkert gandske tydeligen, at der laae en hviid Mands-Person paa Stranden, hvis Hænder og Fodder vare bundne med Siif, og at det var en Europæer, som havde Klæder paa.

Endnu længere borte stod et andet Træ og en tyk Busk hen mod 50 Skridt nærmere frem, hvor jeg vel saae, at kunde komme hen, uden at blive seet af dem; og saa var jeg kun et halvt Skud fra dem. Jeg tvang da min Harm lidet, endskiont jeg maa tilstaae, at jeg var meget bister paa dem, traade omtrent 20 Skridt frem, og listede mig igiennem Buskene hen til det andet Træ. Her fand jeg en Brink, hvorfra jeg omtrent paa 40 Skridt kunde ret see dem.

Nu var her intet Øyeblik længere at forsomme; thi der sadde nitten af disse Barbariske Hunde paa Jorden tæt hos hinanden, og havde just sendt to andre hen at slagte den arme Christen, og maaskee at stæge et Stykke af ham efter det andet paa deres Ild. Da nu disse just bukkede sig

ned

ned at løse Baandene af hans Fødder, vendte jeg mig om til Fredag, og sagde: Nu skal du giøre som jeg siger; og da han svarede Ja, befalede jeg ham endnu eengang, at han skulde passe noye paa, og ikke forsee sig, men giøre alting, ligesom jeg. Saa lagde jeg da en Musqvet og en Bosse paa Jorden, og Fredag giorde ligesaa. Med den anden Musqvet sigtede jeg paa de Vilde; Fredag giorde ligeledes. Og da jeg fand ham færdig til Skud, bød jeg ham skyde løs, og jeg i samme Øyeblik skød ogsaa til.

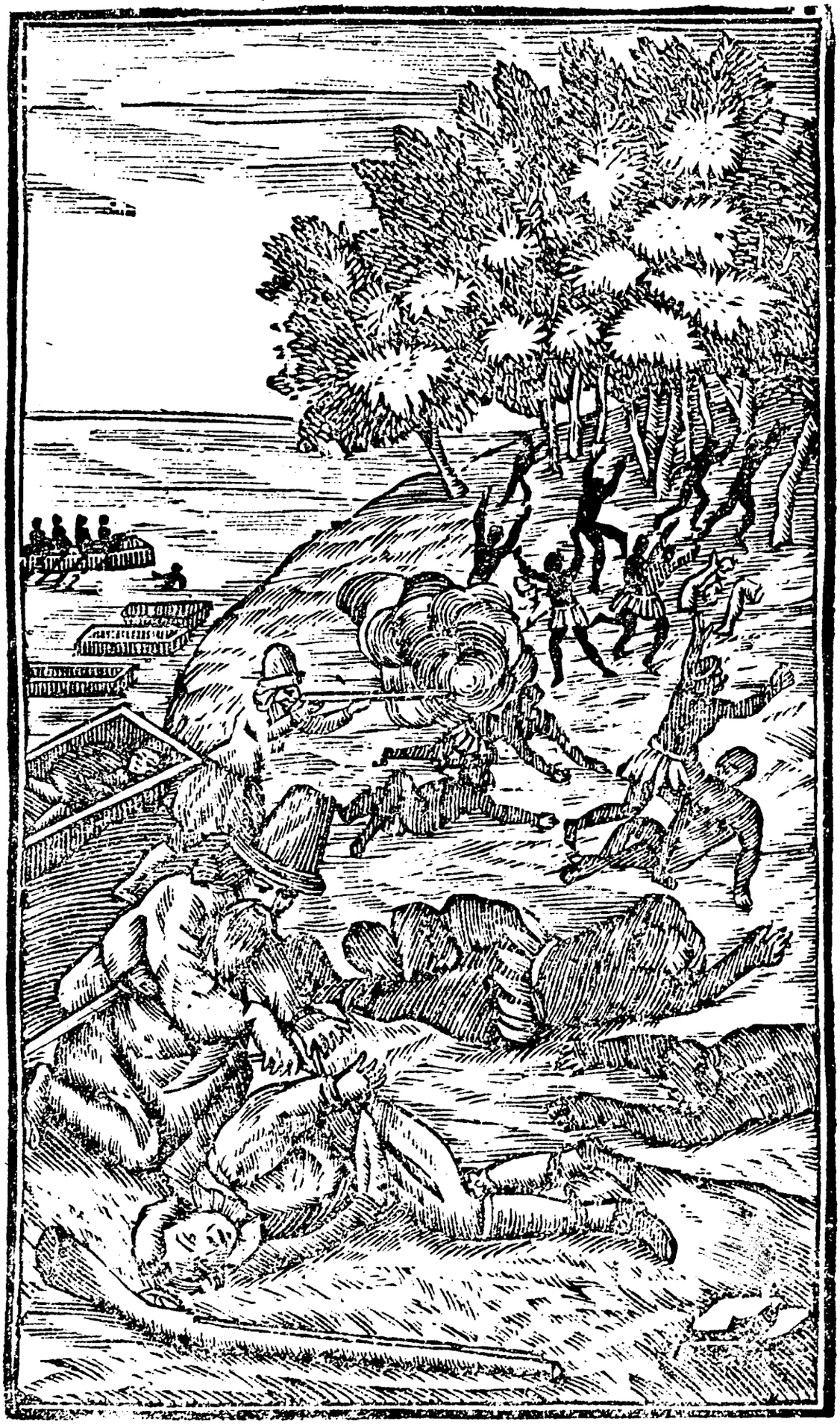
Han havde bedre meedet end jeg, thi paa den Side, hvor han skød, bleve der 2 døde og 3 qvæste, derimod bleve der paa min Side kun 1 død og 2 blesserede. De geraadede, som let er at agte, i yderste Forvirring, saa alle de, som ingen Skade havde faaet, sprunge op, og vilde løbe bort, men vidste ikke hvorhen? thi de havde endnu ikke merket, fra hvilket Hiørne man skienkede saae bittert i for dem ved deres Maaltid. Fredag saae stivt paa mig, paa det han kunde passe alting efter mig, og være ligesaa snart færdig, som jeg. Strax lagde jeg Musqveten ned, og tog Bossen. Fredag giorde ligesaa. Jeg spændte Hanen op, og meedede, han giorde ligeledes. Est du færdig? spurde jeg; Ja svarede han. "Nu da, i Gilds Navn, "skyd til! Derpaa brændte vi løs imellem de forskrekkede Hunde; men fordi Geværet var kun ladt med Rend-Kugler, saa faldte der kun to, men der blev saa mange af dem saarede, at de løbe omkring som affindige Mennesker, skrege og hylede, alle va-

re de blodige, og de fleeste hart qvæste, af hvilke der faldte endnu tre til Jorden, endskiønt de ikke strax døde.

Nu sagde jeg, da jeg havde lagt den afskudte Bosse bort, at Fredag skulde fremdeles giøre, ligesom jeg; hvortil han ogsaa havde baade Villie og Moed. Strax derpaa traadde jeg ud af Buskerne, og lod mig tillige med min Spidsbroder see. Saa snart jeg merkede, at de bleve mig vaer, huggede jeg saa sterk som jeg kunde, bød Fredag giøre ligeledes, og løb saa hastig, som jeg kunde komme afsted med det tunge Gevær, lige hen til det arme Slagt-Offer, hvilket, som sagt er, laae paa Stranden. De to Bøddel-Knegte, som vilde have taget Livet af ham, forlode ham strax, da de hørde vort første Skud, og flyede i Angest ned til Vandet, hvor de, tillige med 3 andre, som løbe efter, vare sprungne i en Canoe. Paa disse skulde nu Fredag skyde. Han forstod mig strax, løb omtrent 40 Trin nærmere hen, brændte løs, og havde, efter min Meening, skødt dem alle. Thi jeg saae dem alle falde omkuld i Baaden. Dog stode der to af dem strax op igien. Alligevel havde han skudt de to ihiel, og blesseret den tredie, saa han ogsaa døde i Baaden.

Imedens min tappere Fredag skød paa dem, drog jeg min Kniv, skar Siif-Baandene af hans Hænder og Fødder løse, reyste ham op, og spurde ham paa Portugisisk, hvem han var? han svarede paa Latin, Christianus, men var derhos saa svag og afmægtig, at han kunde neppe staae og tale.

Jeg

Strid med de Vilde og en Spaniers Befrielse.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Jeg bød ham min Brændeviins-Flaske, og lod ham tage sig en Sluk. Derhos gav jeg ham en Bid Brød, hvilket han ogsaa fortærede. Da jeg fremdeles spurde, hvad for en Landsmand han var? svarede han, at han var en Spanier, og da han var kommen lidet til sig selv igien, gav han mig ved alle muelige Kiendetegn at forstaae, vor høylig han var mig for hans Befrielse forbunden. Min Herre, sagde jeg paa Spansk, saa godt som jeg kunde, „siden ville vi snakke, men nu maa vi fegte; og derpaa bød jeg ham, om han ellers havde endnu nogle Kræfter tilovers, at tage en Pistol og min Dagger i Haanden. Han takkede mig meget, tog Sverdet, og havde neppe faaet det i Haanden, førend han rendte hen, og hug ind paa sine Mordere, ret ligesom en Furie, saa han i et Øyeblik havde skamhugget to af dem. Thi ligesom det var for dem et pludseligt Overfald, saa vare de elendige Karle blevne saa forfærdede over Knaldet af vore Skyde-Gevær, at de af lutter Angest vare faldne til Jorden, og havde ligesaa lidet Magt til at vove sig paa Flugt, som deres Hud kunde staae imod vore Kugler. Og ligeledes gik det med de fem, som Fredag skøde paa i Baaden. Thi ligesom de tre faldte af Skuddet, saa tumlede de andre to af bare Skræk omkuld.

Jeg holdt min Bøsse i Haanden, stedse ladt, paa det jeg kunde være færdig til Skud, efterdi jeg havde fliet Spanierne min Pistol og mit Sverd Jeg kaldede da paa Fredag, og bød ham i en Hast at hente mig de Bøsser, som laae hos Træet og vare afskudte, hvilket han ogsaa som snarest giorde

Herpaa fliede jeg ham min Musquet, satte mig ned, at ladde igien alle de andre, og bød dem hente dem fra mig, naar de behøvede dem. Medens jeg var i færd med at ladde Geværet, reyste der sig en farlig Kamp mellem Spanieren og en af de Vilde, som med et af deres tunge Træ-Sværd, hvormed de vilde have slagtet ham, dersom de ikke vare blevne hindrede derfra, havde trænget ind paa ham. Spanieren, som ellers var en behiertet og tapper Karl, havde, endskiønt han var paa den Tiid magtesløs, endda værget sig en god Stund imod den Vilde, og hugget ham to store Skrammer i Hovedet, den Vilde derimod, som en stærk og rask Knold, havde faaet fat paa ham, og, fordi Spanieren var da træt og svag, havde slengt ham ned paa Jorden, og brødes med ham, at ville vriste ham mit Sværd ud af Haanden. Men Spanieren, endskiønt han laae under den Vilde, giorde snildeligen, i det han slap Sverdet, og i en Hast drog Pistolen af Bæltet, og skød den Vilde, som var paa Veye at reyse sig op, tvert igiennem Livet, saa han tumlede omkuld, og laae allerede død paa Jorden, da jeg kom at ville hielpe Spanieren.

Efterdi Fredag var nu i sin Frihed, saa forfulte han de flygtige Vilde, endskiønt han havde intet i Haanden uden alleneste hans Øre. Dog med samme Øre gav han de tre, som i Forstningen bleve qvæste og faldte omkuld, iligemaade saa mange, som han kunde faae fat paa, deres Rest. Men Spanieren, som efter sin Begiering havde faaet to Bøsser af mig, satte efter to Vilde, og blesserede

rede dem begge. Dog, fordi han ikke kunde løbe ret rask, saa snigede de sig fra ham ind i Skoven, hvor alligevel Fredag, som strax derpaa forfulte dem, fik den eene slagen aldeeles ihiel. Men den anden var endda saa rask, at han undløb, og med alle sine Blessurer sprang ud i Vandet, og svømmede med all Magt hen til de to, som vare i Baaden; saa at disse tre i Baaden, tillige med een, som blev saared, hvilken vi ikke vide, om han døde strax af Blessuren, eller ey, vare de eeneste, som af en og tive undginge vore Hænder. Paa de øvrige følger her en Fortegnelse:

	Døde.
I det første Skud hos Træet = = =	3
I det andet Skud = = = = = =	2
Af Fredag i Baaden = = = = =	3
Ved Fredag, af de første Blesserede = =	2
Atter ved Fredag i Skoven = = = =	1
Ved Spanieren = = = = = = =	3
Her og der af deres Blessurer døde, eller ved Fredag i Flugten nedhugne = = =	3
	Undkomne.
I Baaden (hvoriblant var een Qvæst, om ikke aldeeles død.) = = = = =	4
	Summa 21.

De som vare i Baaden, roede af all Magt, for at komme saa langt fra os, at vi ikke kunde naae dem med Skud. Fredag skød vel et Par gange efter dem, men jeg mærkede ikke, at han ramte nogen af dem. Han talede strax til mig, at vi skulde tage een af deres tilbage blevne Canoer, og

jage efter dem; og sandt at sige, jeg var selv bange, da de undkomme fra os, fordi de maatte føre den onde Tidende hiem, og maaskee komme hid over igien med nogle hundrede Vilde at ødelegge os. Derfor lod jeg mig det befalde, at sætte efter dem, løb ogsaa hen, sprang i en Canoe, og Fredag bag efter mig, men jeg fand til min Forundring endnu det Menneske i Baaden, bunden om Hænder og Fødder, ligesom Spanieren; samme Menneske havde hans Barbariske Landsmænd ligeledes vilet slagte til Giestebud, dersom vi ikke havde hindret dem derfra. Af Frygt var han næsten halv død, fordi han ikke vidste, hvad der skeede. Thi han havde ikke den Magt, at han kunde kige ud over Baaden; og fordi han havde lagt saa hart og saa længe sammensnøret, saa var der kun gandske lidet Liv i ham.

Jeg skar strax de sammenflettede Siif i to, og vilde hielpe ham op; men han kunde hverken staae eller tale, men klynkede og gav sig jammerligen, maaskee i den Meening, fordi han tænkte, man giorde ham kun los, at han nu skulde slagtes.

Jeg bød Fredag at tale med ham og forkynde ham hans Befrielse, tog derhos Flasken af min Lomme, og lod ham drikke engang deraf, hvilket saavelsom den Efterretning, han fik om sin Befrielse, giorde ham levende igien, saa han sad ret op i Baaden. Men da Fredag havde hørt ham tale, og ret seet ham under Øyne, saa skulde man selv neppe kunde have baret sig for Graad, dersom man havde seet, hvorledes han omfavnede og

kyste

kyste ham, hvorledes han loe, raabte, sprang omkring, dantzede, sang; skreg saa atter, vreed sine Hænder, slog sig selv i Ansigt og paa Hovedet, og da endnu engang sang og hoppede omkring, ret ligesom et affindigt Menneske. Det varede en god Stund, inden jeg kunde faae at vide af Fredag, hvad der var Aarsag til saadan selsom Adfærd. Dog, da han først var kommen lidet til sig selv igien, berettede han mig, at det var hans Fader.

Jeg kand umueligen beskrive, hvor særdeeles det rørde mig, da jeg saae, hvad sønlig Kierlighed havde virket hos dette arme Menneske over det han saae sin Fader, og fik ham reddet fra Døden. Jeg kand ey heller beskrive Halvdeelen af den Umage, han gorde sig, og den Tienstfærdighed, han viiste. Thi han lob utallige gange af Baaden og i Baaden. Naar han var i Baaden, satte han sig ned hos ham, aabnede sin Troye, og holdt sin Faders Hoved fuldkommeligen i en halv Time op til sit Bryst, ligesom han vilde give ham Kræfter og Liv. Dernæst gneed han med sine Hænder Faderens Arme og Knogler, som vare gandske stive af det de havde været bundne; og da jeg merkede, hvad det skulde betyde, gav jeg ham noget Rum af Flasken til at gnie ham med, hvilket bekom ham meget vel.

Denne Handel sinkede os, at vi ikke komme til at forfølge de andre Vilde med Baaden, hvilke vare imidlertid komne os mestendeels af Syne, som vel var og til all vor Lykke; thi et par Timer derefter, førend de havde naaet den fierde Deel af

deres Hiem-Vey, satte det paa at blæse af Nord-vest, en Himmel-Storm, som varede heele Natten igiennem, saa jeg kunde ikke troe, at Baaden kunde holde det ud, eller at de nogensinde naaede deres egen Kust, eftersom Vinden var dem imod.

Men at tale noget igien om Fredag, da var han saa omhyggelig for sin Fader, at jeg ikke kunde bære det over mit Hierte at jage ham fra ham. Men da mig endelig syntes, at han kunde vel nu gaae fra ham en liden Stund, kaldede jeg ad ham, og han kom da strax leende og springende, og var særdeeles lystig. Da jeg nu spurde ham, om han ikke havde givet sin Fader en Mundfuld Brød? rystede han med Hovedet, og sagde: "Ney! den "lumpne Hund (sig selv meenende) har selv ædt det "op altsammen. Saa gav jeg ham da en Kage af en Pose, som jeg havde taget med til det samme, nemlig at giemme Brød udi. Jeg tilbød ham ogsaa en Mundfuld Brændevin for sig selv; men han bar det til sin Fader, og vilde selv ikke smage det. Efterdi jeg havde ogsaa et par Klaser Druer hos mig, saa gav jeg ham en Haandfuld deraf til sin Fader. Neppe havde han givet Faderen dem, førend jeg saae ham springe ud af Baaden, og rende bort, ret ligesom han var gal. Thi saa rask paa Foden har jeg aldrig i mine Livs Dage seet noget Menneske, som han var. Jeg siger, han løb saa ilig, at han ligesom i et Øyeblik vispede mig af Syne. Og jeg maatte raabe efter ham saa meget jeg vilde, saa var og blev han dog borte. Men efter et Qvarteers Tiid, saae jeg ham kom-

me

me tilbage igien, men ikke saa hastig, som da han løb bort, og da han kom nærmere til mig, mærkede jeg, at han gik meere langsomt, fordi han havde noget i Haanden at bære.

Nu fornam jeg, at han havde været oppe i min Boelig at hente en Leer-Krukke, og havde derudi friskt Vand til sin Fader; samt at han havde hentet fleere Kager. Kagerne gav han mig, men Vandet vilde han bære altsammen til sin Fader. Dog drak jeg først engang deraf, thi jeg var selv meget tørstig. Dette Vand vederqvægede hans Fader meere, end all den forrige Brændeviin; thi han var færdig at daane af Tørst.

Da hans Fader havde drukket, spurde jeg ham, om der var endnu noget Vand i Krukken? saa skulde han bære det til den stakkels Spanier, som havde det ligesaa høyt behov, som hans Fader. Jeg sendte ham ogsaa een af de Kager, som Fredag havde taget med sig. Han, nemlig Spanieren, var virkelig ret afmægtig, og havde lagt sig i Græsset under Skyggen af et Træ, thi hans Beene vare ligeledes stive og opsvolmede af det, de havde været saa hart bundne. Da jeg saae, at han reyste sig op og drak af Vandet, som Fredag bar ham, og derhos aad lidet af Brødet, saa gik jeg til ham og gav ham en Haandfuld Druer. Herpaa saae han til mig med saadanne venlige Gebærder, at man deraf kunde skionne lutter Tegn til et taknemmeligt Gemyt; men, alligevel han nylig tilforn havde viist sig saa mandig i Kampen, saa var han dog saa svag, at han aarkede ikke at

staae paa sine Beene. Han forsøgte det et par gange, men kunde ikke for Hævelses og Smertes skyld i hans Knogler. Saa bød jeg ham da sidde stille, og befalede Fredag, at han skulde gnie denne Spaniers Knogler, og toe dem med Brændeviin, ligesom han havde giort ved sin Fader.

Dette agtede jeg hos denne trohiertige Søn, at hvert Øyeblik, saalænge som han maatte være hos Spanieren, dreyede han idelig Hovedet om, for at see, om hans Fader var endnu paa samme Sted og i samme Skik, som han havde forladt ham. Endelig maa han have merket, at man kunde ikke meere see ham, sprang derfore op, og uden at tale et Ord, floy afsted hen til ham, saa man neppe kunde merke, at han satte Fødderne til Jorden. Dog, da han kom til ham, fand han, at han havde kun lagt sig ned for at have meere Magelighed. Saa kom han da strax igien, og jeg sagde til Spanieren, at han skulde lade Fredag hielpe sig op, lede sig hen til Baaden, og siden føre til vor Boelig, hvor jeg vilde bedre pleje ham. Men Fredag, som en frisk stærk Karl, tog den heele Spanier paa sin Ryg, bar ham til Baaden, satte ham med Fødderne først for an paa Randen, hialp ham saa, i det han løftede ham under Armene, hen ind til hans Fader, traadde i en Hast ud igien, stødte Baaden ud fra Landet, og roede saa langs med Strandbredden langt snarere, end jeg kunde løbe, endskiønt Vinden blæste endda temmelig stærk, førde dem begge lykkelig ind i vor Havn, lod dem sidde der i Baaden saa længe, medens han løb hen

at

at hente den anden Canoe. Da han rendte mig forbi, spurde jeg ham, hvad han hastede efter? og han svarede: At hente fleere Baade. Og dermed floy han afsted som en Vind. Thi hverken Menneske eller Hæst kunde løbe i Kap med ham; og han havde den anden Canoe inde i Havnen moren ligesaa snart som jeg var kommen derhen til Lands. Saa førde han da mig over Vandet, og vilde ligeledes hielpe vore nye Giester ud af Baaden; men ingen af begge aarkede at gaae, saa den arme Fredag vidste ikke, hvorledes han skulde mage det.

Til at raade Boed paa denne Nød randt mig strax noget i Sinde. Jeg bød da Fredag, at han skulde sætte dem saa længe ned hos Stranden, medens vi ginge hen, og giorde i en Hast en Rosbaare færdig at bære dem paa. Men da vi vare komne saa vidt med dem, at vi havde naaet den yderste Side af vor Muur eller Skandse, vidste vi endda mindre Raad end tilforn. Thi det var umueligt at faae dem løftede der ind over; og Muuren vilde jeg ikke rive ned. Saa gav jeg mig atter til at arbeyde, og vi reyste omtrent i 2 Timer et lidet Telt op, uden for vor yderste Muur paa Pladsen, som var mellem det lidet Krat, jeg havde plantet, og lagde gamle Stykker Seyl, samt Greene af Træer, oven over dem; lavede dem der et Par Senge til rette af Riisen-Halm, og lagde nogle Lapper under dem, og et Teppe over dem.

Nu havde jeg faaet Indbyggere aa min Ø, og

og jeg holdt mig selv for at være riig paa Underdanere, og fornøyede mig selv mangen gang med de lystige Tanker, at jeg var dog nu ligesom en Konge. Thi først var heele Landet min Eyendom, og ingen kand disputere mig Ret eller Magt til at regiere derover. For det andet var mit Folk mig fuldkommeligen underdanigt. Jeg var en absolut Herre og Lovgivere. De vare alle baade pligtige og i Neds-Fald villige til at lade deres Liv for mig. Merkeligt var det derhos, at der fandtes kun tre Undersaatter hos mig, men disse 3 havde dog ligesaa mange adskilte Religioner. Min tro Svend Fredag var en Protestant, hans Fader var en Hedning og Cannibal eller Menneske-Ædere, og Spanieren var en Papist. Dog alligevel tillod jeg Samvittigheds Frihed i alt mit Herredømme; men det maa være nok sagt herom.

Saa snart jeg havde faaet mine to Fanger, som jeg havde reddet fra Fienden, lagte under Tag og i Seng, var jeg ogsaa betænkt paa at pleye dem. Først bod jeg Fredag at slagte en Aar-gammel Buk af min liden tamme Hiord, jeg skar da een af Bagfierdingerne i stykker, lod det koge langsomt med lidet Byg- og Riisen-Gryn, og lavede ret en nydelig Ret af Kiød og Suppe til dem. Efterdi jeg nu havde kogt det uden for min Fæstning, saa bar jeg det, saa snart det var nok kogt, altsammen ind i det nye Telt paa et Bord, satte mig hos dem, holdt mit eget Middags Maaltid tillige, og saa meget jeg kunde, opmuntrede dem til at være lystige. Fredag var herudi min Tolk, i sær for hans Fader,

ja

ja ogsaa for Spanieren, som kunde temmelig tale de Vildes Sprog.

Da vi havde ædt vort Middags- eller rettere sagt Aftens-Maaltid, befalede jeg Fredag at stige i en Canoe, og at hente vort Skyde-Gevær som vi ikke finge Tiid til at tage tilbage med os fra Valdpladsen, men de Vildes døde Kroppe, som laae under aaben Himmel i Solens Heede, og kunde snart giøre en skadelig Stank, skulde han begrave, og de gruelige Levninger af deres Barbariske Giestebud skulde han samle sammen og opbrænde; thi jeg kunde selv ikke giøre dette, ja ikke engang taale at see det, i fald jeg var kommen hen ad den Vey. Han giorde herudi, som jeg havde befalet ham; saa der var ikke ringeste Tegn til, at der havde været Vilde der paa Pladsen; og jeg kunde siden ikke have kiendt Steden igien, dersom jeg ikke havde taget Merke paa det Hiørne af Skoven, hvor vi begyndte at skyde.

Herpaa gav jeg mig efterhaanden i Samtale med mine to ny Undersaatter, og lod Fredag strax spørge sin Fader ad, hvad ham syntes om de i Baaden undkomne Vilde? og om han vel troede, at vi turde ved at frygte for at de skulde komme tilbage med saa stort Magt, som kunde overvælde os? hans første Meening var denne, at Baaden havde ikke kundet udstaae den stærke Storm, som varede heele Natten, men de Vilde, som vare derudi, maatte være druknede, eller fordrevne Sønden paa hen til den anden Kust, hvor det ligesaa vist vilde koste dem deres Liv, som om de vare druknede,

de,

de, thi der fandtes ogsaa Cannibaler, som aade dem op. Men hvad de vilde giore, i fald de komme lykkeligen til deres eget Land, det vidste han ikke. Dog meente han, at de vare blevne saa forfærdede over det, de paa saadan besynderlig Maade bleve overrumplede, samt over Knaldet og Ilden af Musqueterne, at han troede, de fortaalte vel deres Nation, hvorledes deres Kamerater vare alle slagne ihiel af Lynild og Torden, men ikke af Menneskers Hænder, og at de to, som lode sig tilsyne, nemlig Fredag og Jeg, vare to himmelske Aander eller Furier, som vare komne her oven ned at ødelegge dem, men ikke bevæbnede Mænd. Dette sagde han, vidste han vist nok, fordi han havde hørt dem allesammen at raabe paa deres Maal saaledes til hverandre. Thi de kunde umueligen begribe, hvorledes et Menneske kunde skyde Ild, og raabe Torden ned, og uden at opløfte Haanden, slaae en anden ihiel langt borte. Denne gamle Vilde havde herudi Ret; thi siden fik jeg af en anden Beretning at vide, at de Vilde vovede sig aldrig meere til denne Øe, men bleve saa forfærdede over det, disse 4 Mænd fortaalte, at de holdte fore, at hvem som kom paa denne fortryllede Øe, ham ødelagde Guderne strax med Ild. Af denne sidste Beretning synes det da, at de 4re Vilde, som flyede fra os i Baaden, maa dog være komne over Havet i den stærke Storm hiem til deres Land.

Imidlertid vidste jeg det dog ikke, og levede derfore en Tid lang stedse i Frygt, holdt ogsaa idelig

delig Vagt med min gandske Krigshær; thi nu, da jeg var selv fierde, torde jeg vel have givet mig i færd med Hundrede af dem paa aaben Mark.

Dog, da jeg efter nogen Tids forløb saae ingen Canoer komme meere til Øen, saa drev Frygten over, og jeg faldt paa mine forrige Tanker, at ville reyse over til det faste Land, eftersom Fredags Fader tillige forsikkrede mig, at hans Nation vilde bevise mig all Kierlighed og alt godt for hans skyld, dersom jeg gik derhen.

Men jeg holdt endda en Tidlang inde med disse Tanker, siden jeg i en alvorlig Discours med Spanieren havde forstaaet, at der vare endnu sexten Personer af hans Landsmænd og af Portugiser i Skibbrud komne derhen, hvilke levede vel i Fred med de Vilde, men maatte giøre det imod deres Villie, blot af Mangel paa allehaande Ting, og især af Frygt for at miste Livet. Jeg spurde ham om all deres Reyses Omstændigheder, og fornam, at det havde været et Spansk Skib, som skulle have seylet fra Rio de la Plata til Havana, og der losset sin Ladning, som fornemmelig bestod i Huder og Solv, men derimod skulde det have været laddet igien med Europæiske Vahre. De havde havt fem Portugisiske Matroser om Borde, som de havde reddet fra et Strandet Skib. Fem af deres egne Folk vare druknede, da Skibet forgik, men disse vare med usigelig Moye og Fare, næsten halvdode af Hunger, komne til den Cannibaliske Kust, hvor de maatte frygte sig hvert Øyeblik at blive opædt.

Skyde-

Skyde-Gevær havde de havt med sig, men kunde ikke bruge det, fordi de havde hverken Krud eller Kugler; thi det Krud, som de havde taget med sig, var blevet fordervet af Soe-Vand, undtaget noget lidet, hvormed de havde skudt sig noget Vildt, da de vare komne til Land.

Da jeg fremdeles spurde ham, hvorledes han vel meente, at det vilde gaae dem paa det sidste, og om de aldrig havde tænkt paa at ville flye bort? svarede han: De havde mange gange indbyrdes raadført sig derom, men, efterdi de havde hverken Fartøy eller Verktøy at bygge et Fartøy med, ey heller vidste at faae nogen Proviant, saa var altiid deres Raadslag løbet ud paa Graad og yderste Bedrøvelse.

Jeg spurde ham ogsaa, hvad han meente, om de vel skulde ville antage et Forslag til Flugt, i fald jeg vilde give dem et? og om jeg torde ikke ved at frygte for dem, at de skulde slaae mig ihiel, i fald jeg fik dem alle hid? Jeg sagde ham ogsaa gandske trohiertig min reene Meening, hvorledes jeg var bange, at de skulde forraade mig og handle ilde med mig, i fald jeg betroede dem mit Liv. Thi eftersom Taknemmelighed blant Menneskerne er just ingen bestandig Dyd, saa pleyer Folk gierne at glemme deres Ærbødigheds, Lydigheds, og Troskabs Pligt, naar de kand see deres Hold og haabe nogen Fordeel. Det skulde giøre mig hiertelig ondt, om jeg, som søgte og sørgede for at skaffe dem deres Frihed, skulde siden blive deres

Fan-

Fange i Ny Spanien, hvoren Engellænder maatte ufeylbarligen lade sit Liv, ved hvad for Tilfælde eller i hvad for Nød han end ogsaa kom derhen; Og jeg vilde heller falde i de Vildes Hænder og blive levende opædt, end jeg vilde rage i de Catholske Præsters ubarmhiertige Kloer, og lade mig slæbe hen i deres inqvisition Ellers (sagde jeg derhos) er jeg vis paa, at, dersom de vare saamtlige her paa Den, vi da med saa stærkt Mandskab kunde bygge en Barque eller et Fartoy, som kunde være stor nok til at fore os alle enten Sønden paa ad Brasilien, eller Norden paa til de Spanske Oer og Kuster; men vilde de, naar jeg havde givet dem Vaaben i Hænderne, bruge Vold imod mig, og med Magt fore mig bort iblant deres eget Folk, saa fik jeg kun slet Belønning for min Godhiertighed, og min Tilstand blev da verre, end tilforn.

Han svarede mig med et særdeles oprigtigt og frimodigt Væsen saaledes: Deres Tilstand var saa enkelig, og de sukkede saa hart over den, at han troede, de vilde bære Afskye end ogsaa for de blotte Tanker at handle ilde med et Menneske, som vilde hielpe noget til deres Befrielse. Dersom jeg vilde have det, saa vilde han fare derhen over med den gamle Vilde, nemlig Fredags Fader, tale med dem derom, og fore mig svar tilbage. Hans Meening var denne: han vilde tage Ed af dem, at de skulle Alle og i alle Maader staae under min Befalning, kiende mig for Herre og Overste, og derhos skulde de sværge ved de hellige Sacramenter

og ved Evangelium, at de ville være mig troe, ingensteds gaae hen, uden til saadanne christelige Lande, hvor helst jeg vilde, og at de vilde uimodsigeligen adlyde mine Befalninger, indtil jeg kom i det Land, hvor jeg agtede mig hen. Herom vilde han skaffe mig en af dem underskreven Contract.

Hernæst sagde han, at han selv vilde forst love mig, aldrig at gaae fra mig, saa længe som jeg levede, eller saa længe som jeg vilde beholde ham hos mig; og, dersom der yttrede sig ringeste Utroskab iblant hans Landsmænd, saa vilde han staae mig bi, saa længe som der var Liv og Blod i ham.

De vare allesammen hoflige ærekiære Karle, men vare nu i saa stor Nod, som nogensinde kunde optænkes; thi de havde hverken Vaaben, ey heller Klæder, ey heller Proviant, men maatte leve af de Vildes Gunst, og haabede aldrig at see deres fæderneland igien. Han troede derfor stadelig, at, dersom jeg giorde mig Umage for at redde dem, saa bleve de gierne hos mig, og vovede deres Liv for mig.

Paa denne Forsikring besluttede jeg at vove mig til at søge deres Frelse, saa fremt det var mueligt, og at sende den gamle Vilde tillige med denne Spanier over til dem, for at slutte Tractater med dem. Men, da vi havde giort alting færdig til Reysen, kom Spanierne selv frem med et Forslag, hvorudi jeg fand deels saa stor Klogskab, deels ogsaa saa stor Oprigtighed, at jeg var vel tilfreds

der-

dermed, og jeg derudover efter hans Raad maatte forhale Tiden til hans Kammeraters Befrielse i det mindste endnu et halvt Aar. Sagen forholdt sig saaledes:

Han havde nu været hos mig nærsten i 4 Uger, i hvilken Tid jeg havde ladet ham see, paa hvad Maade jeg ved Gilds Velsignelse fik min Forraad; han derimod havde merket, at samme min Forraad, nemlig af Riisen-Korn og Byg, var vel tilstrækkelig for mig, men for min heele Huusholdning, som nu var bleven fire Mennesker, kunde det ikke være nok, uden vi vilde leve noget knap; og det blev endda mindre at deele ud af, naar hans Lands-Mænd, som vare endnu fiorten i Live, komme hid over: men allermindst kunde det række til at faae deraf de fornødne Levnets Midler med os paa det Sib, som vi agtede at bygge og reyse bort med til en af Colonierne (*) i Vest-Indien. Derfore meente han, det var raadeligere, at I de ham og de to andre grave endnu fleere Agre til saa megen Sæd, som jeg kunde miste, og at opbie endnu een Høst; thi ellers maatte hans Lands-Mænd, i fald de skulde komme til at lide Mangel, siden lettelig rygge deres Contract, og ikke agte det anderledes end at være slupne af een Nød og komne i en anden. Jeg vidste io, sagde han, hvorledes Israels Børn, endskiønt de i Forstningen vare glade over det de bleve udførte af

(*) Colonie, er en Sted i de andre Deele af Verden, hvor Europæer eller Folk fra Europa have sat sig ned at boe, drive Kiøbmandskab, eller have anden Brug og Næring.

Egypten, bleve endda siden saa utaalmodige, da dem fattedes Brød i Ørken, at de knurrede imod GUD selv, som dog havde friet dem af Trældommen.

Denne hans Paamindelse skeede i rette Tid, og hans Raad var saa godt, at hans Forslag saavel som hans Troskab kunde ikke andet end være mig behageligt. Derpaa begyndte vi alle fire, saa godt som det lod sig giøre, med Træ-Spaderne at grave og vende Jorden, og inden Maanedens Udgang, da Sæde-Tiden faldt ind, havde vi gravet og renset saa megen Jord, som vi behøvede til 22 Skiepper Byg, og 16 Krukker fulde af Riis; hvilket var da alt det Korn, som vi kunde miste. Ja vi beholdte ikke engang Byg nok til overs for de 6 Maaneder, som vi maatte bie, inden vi finge høstet, nemlig fra den Tid at regne, da vi havde lagt vort Sæde-Korn tilside. Thi man skal ikke tænke, at Sæden i dette Land bliver liggende et gandske halvt Aar i Jorden.

Efterdi vi nu vare mandstærke nok, og vi torde ikke ved at frygte os for de Vilde, med mindre de vare komne alt for mange paa eengang; saa ginge vi allevegne frit omkring paa Øen, hvor helst vi vilde. Og efterdi vi altid tænkte paa vor Befrielse, saa ponsede vi alle, især jeg selv, paa Middel dertil. Til den Ende tegnede jeg adskillige Træer ud, som være tienlige til vor Forehavende, lod Fredag og hans Fader hugge dem omkuld, og beskikkede Spanieren til Tilsyns-Mand over Arbeydet; thi ham havde jeg betroet min Meening over denne Handel. Jeg viiste dem, hvor stort Arbeyde jeg

hav

havde havt med at hugge et tykt Træ til en enkelt Dæle, og lod dem giøre ligesaa, indtil de havde omtrent en Tylt store Ege-Planker færdige, hen mod 2 Fod brede, 35 Fod lange, og fra 2 til 4 Tommer tykke. Hvor stor Umage og hvad Arbeyde det kostede, kand enhver selv slutte.

Jeg giorde mig derhos, saa meget mueligt var, Umage for at formeere min lille tamme Gedde-Hiord, og lod til den Ende Fredag gaae den eene Dag med Spanieren ud paa Jagt, og den anden Dag gik jeg selv med ham. Paa saadan Maade finge vi over 20 unge Kid, som vi vilde fode op hos de andre. Thi naar vi skode en gammel Geed, toge vi Kiddene levende hiem. Men efterdi Høst-Tiden især var for Haanden, saa lod jeg afskiære saa stor en Mængde Druer, og tørre dem ved Solen, at vi, om det havde været i Alicante i Spanien, kunde have fyldt 60 til 80 Fade med Zibeber; hvilke vare os en god, sund og, sandelig, ret en qvægende Spise.

Og endskiønt Høsten blev denne gang ikke saa overflødig, som jeg vel før havde havt den her paa Den, saa finge vi alligevel saa meget Korn, som vi forlangede.

Thi af 22 Skiepper Byg, da det var afterskket, blev der dog over 220 Skiepper, og derforuden Riisen-Kornet efter Proportion; saa vi kunde rigelig leve deraf indtil Høste-Tid kom igien. Og om vi end havde været reyseferdige, saa kunde vi dog have forsynet vort Skib med nokſom Proviant, indtil vi vare komne til et stykke Land af America.

Da vi nu saaledes havde indhøstet vor Korn-Forraad, og faaet det under Tag, gave vi os til at flette fleere Kurve at forvare det udi, thi med dette Arbeyde kunde Spanieren godt komme til rette, saa han endogsaa tit snibbede mig, fordi jeg ikke havde giort sadant Arbeyde i mine Fæstnings Verker; men jeg derimod syntes, at det giordes just ikke fornedent.

Nu, da der var overflodig Proviant ved Haanden til de forventede Giester, gav jeg Spanieren Tilladelse at fare over til det faste Land, og at see, hvad han der kunde udrette med sine efterladte Kammerater. Jeg gav ham skriftlig Befaling, at han skulde ingen fleere tage med sig, uden de som i hans og den gamle Vildes Nærværelse vilde aflegge Ed, at de vilde ingenlunde fornærme, sætte sig op imod, eller anfalde den Person, som var her paa Øen, og som var saa god at sende Folk til dem at befrie dem; men vilde derimod staae ham bi, forsvare ham imod alle Anfald, og kiende ham for deres Hoved og Herre, hvor han end forde dem hen. Dette skulde skriftlig optegnes og af deres Haand underskrives. Men vi tænkte ikke paa, hvorledes dette kunde gaae an, da de havde hverken Pen eller Blek.

Med denne Befaling begav Spanieren og den gamle Vilde sig i en Canoe, nemlig i den selvsamme, som de selv vare komne hid udi, da de Vilde vilde have slagtet og opædt dem.

Jeg gav hver af dem en Musquet med en Tydsk Laas for, og Krud og Kugler omtrent til 11

Skud

Skud; derhos paamindede jeg dem, at de skulde være sparsomme med Skuddene, og ikke bruge dem uden i største Nod.

Dette giorde jeg med Glæde, som det første virkelige Anslag til min Befrielse nu i syv og tive Aar, og nogle Dage. Jeg gav dem Forraad af Brod og tørre Druer for sig selv i nogle Dage, og til deres Lands-Mænd gav jeg dem omtrent en Uges Forraad, ønskede dem en lykkelig Reyse, og lod dem saa fare afsted, dog efterat jeg havde først sluttet den Aftale med dem, at, naar de komme tilbage, skulde de, paa en vis Distance fra Strandbredden, lade flyve et Tegn af Baaden.

De havde god Vind, og fuld Maane, og det var efter min Gisning 1 October. Thi vist kunde jeg ikke sige det, fordi jeg eengang, som tilforn mældt er, var kommen en Dag til kort; og derfore vilde det slaae feyl for mig i min Aarlige Regning: Jhvorvel det siden, da jeg ret oversaae Regningen, befandtes, at jeg havde ikke forregnet mig.

Da jeg nu allerede havde ventet efter dem i en heel Uge, saa yttrede sig en selsom og uforvarende Hændelse, deslige man maaskee ikke har læst i nogen Historie-Bog. Thi, da jeg tilig en Morgen laae endnu i tryg Sovnlinde i min Fæstning, kom Fredag springende ind til mig, og raabte høyt: "O Herre! de ere der! de ere der!

Jeg, som frygtede for ingen Fare, sprang op, og løb, saa snart jeg kunde faae mine Klæder paa mig, ud igiennem mit lidet Krat, som nu var voxet til en gandske tyk Skov. Vaaben havde jeg ikke

den gang, som jeg ellers pleyede, taget med mig, efterſom jeg frygtede ikke for nogen Fare. Men jeg blev bange, da jeg ſaae, omtrent halvanden Tydſke Miile ude i Soen, en Baad med et Gyk-Seyl komme ved en ſtiv Kuling (*. ſeylende ind ad Strandbredden. Jeg merkede ſtrax, at de komme ikke fra den Side, hvor den Kuſt laae, ſom vi ventede Baad fra, men at de komme fra den Sydligſte Ende af Øen. Derfore kaldede jeg Fredag tilbage, og bod ham at holde ſig i Skiul, thi diſſe vare ikke de Folk, ſom vi ventede, og vi kunde ikke vide, om de vare Venner eller Fiender.

Derpaa hentede jeg min Kikkert, tog Stigen, og klavrede oven paa Høyen, ligeſom jeg pleyede at giøre, naar jeg var bange for noget, paa det jeg kunde desbedre kiende alle Ting.

Neppe havde jeg faaet min Fod op paa Høyen, førend mit Øye tydelig ſaae et Skib for Anker hen mod halvtredie Tydſke Miile Syd-Sydoſt fra mig, men ikke over halvanden Tydſke Miil fra Stranden. Jeg kunde ret merke, at det var et Engelſk Skib, og Baaden en Engelſk Chalouppe.

Jeg kand ikke beſkrive hvor forbauſet jeg da blev; og derhos kand jeg ey heller ſige hvor glad jeg var, da jeg ſaae et Skib, helſt et Engelſke Skib, hvilket jeg kunde formode at være beſat med mine egne Lands-Mænd, ſom følgelig vare mine Venner og ikke mine Fiender. Dog var der endda en hemmelig Tvivl hos mig, ſom bod mig at være vagtſom. Først giorde jeg mig den Tanke: hvad vel

et

(*) Kuling, er en frisk drivende Vind.

et Engelsk Skib havde her at hente paa denne Sted, eftersom det var hverken Henvey til eller Hiemvey fra nogen Deel af Verden, hvor Engellænderne drive Handel. Jeg vidste ogsaa, at Storm havde ey heller drevet dem hid. Og lad være at det var et Engelsk Skib, saa var denne Formodning derhos, at disse Engellænder vare ikke komne her i nogen god Hensigt; og saa var det bedre for mig at blive den jeg var, end at falde Tyve og Mordere i Hænder.

O! ingen skal være saa letsindig, at han slaaer al hemmelig Følelse eller Advarsel om nogen fare plat hen i Veyr og Vind, end ogsaa naar han meener, at der virkelig er ingen Fare paa færde! Men at der ere slige hemmelige Vink og Advarseler til, det er noget som de fleeste vide af Forfarenhed; og Meeningen derom er allerede tilforn forklaret.

For Resten styrkede nærværende Leylighed mig meget i min Indbildning. Thi, havde jeg ikke fuldt denne hemmelige Paamindelse, (den maa være kommen hvorfra den vil) og var derved bleven forsigtigere, saa var jeg vist nok bleven ulykkelig, og kommen i en langt værre Tilstand. Hvilket skal snart viise sig.

Det varede ikke længe, førend Baaden kom til Strandbredden, og Folket, som vare derudi, saae sig omkring efter et Indløb, hvor de magelig kunde legge til Land. Men fordi de seylede ikke langt nok op ad, saa naaede de ikke den liden Bugt, hvor jeg tilforn landede med mine Floder, og derudover løbe de med deres Baad ret op paa den flade Strand,

omtrent en Engelsk Mill fra mig; hvilket var min store Lykke; thi ellers vare de komne til Land, saa at sige, ret lige for min Dør, og havde strax slaget mig ud af mit Castell, ja maaskee berøvet mig alt hvad jeg eyede.

Da de vare komne paa Land, saae jeg tilfulde, at de fleeste af dem vare Engellænder. Et Par deriblant syntes at være Hollænder, men siden befandtes det anderledes. De vare i alt elleve, iblant hvilke vare tre ubevæbnede, og efter mit Tykke bundne. Da de første fire eller fem vare sprungne ud af Baaden paa Stranden, hentede de disse tre, som fangne, ogsaa her ud. Af den eene hans Geberder kunde jeg slutte, at han bad meget hiertelig for sig, og var meget bedrøved, ja næsten i yderste Fortvivlelse. De andre to opløftede undertiden deres Hænder, og saae vel ogsaa sorrigfulde ud, men dog ikke saa meget bedrøvede som den første.

Over dette Syn blev jeg gandske forvirret, og vidste ikke hvad det skulde betyde. Fredag raabte til mig, og sagde: "See der, Herre, see! Engellæn-"der æde og deres Fanger ligesaa vel som de Vilde. Jeg spurde ham, om det var hans Alvor at han vel meente, at de vilde æde dem op? og, da jeg fornam, at han havde stadelig den Tanke, sagde jeg ham, at de aade dem ingenlunde op, men om de sloge dem ihiel, det kunde maaskee hænde sig, og derfore var jeg just bange.

Imidlertid kunde jeg ikke ret finde mig i den Handel, men jeg stod skielvende, og tænkte hvert Øyeblik: Nu faae de fangne deres Rest. Ja jeg

saae

saae virkelig eengang, at een af disse onde Skalke opløftede Armen med et breedt Sværd (eller en Hugger, saasom Søe-Folk kalde det) imod een af disse arme fangne Mænd, saa jeg formodede hvert Øyeblik at see ham falde; hvorover mit Blod begyndte at blive koldt i mine Aarer.

Nu ønskede jeg af Hiertet, at jeg havde min Spanier og min gamle Vilde igien hos mig, eller ogsaa, at jeg kunde uformerkt komme til dem paa et Skud nær, for at redde disse tre Mænd. Thi jeg saae ikke, at de havde Skyde-Gevær hos sig. Men siden naaede jeg dog mit Ønske paa en anden Maade.

Da jeg havde seet, hvorledes Baadsmændene handlede med disse tre, blev jeg ogsaa derhos vaer, at Skalkene stroge omkring langs med Stranden, ret ligesom de vilde besee Landet. Jeg merkede tillige, at de tre Mænd havde Frihed at gaae omkring, hvor dem lystede. Men de sadde alle tre fulde af Tanker og ligesom halv fortvivlende Mennesker hos hverandre paa Jorden.

Dette paamindede mig om mig selv, hvorledes jeg havde giort det, da jeg første gang kom i Land paa denne Øe: Hvorledes jeg havde seet mig omkring: Hvorledes jeg agtede mig selv at være fortabt: I hvad for Angest jeg da var: Og hvorledes jeg, af Frygt for at blive slidt og revet ihiel af Rov-Dyr, sad den heele Nat i et Træ.

Ligesom jeg nu i samme Nat vidste intet deraf, at Guds Forsyn lod Skibet ved Storm og Flod drive nærmere ind til Stranden, saajeg fik deraf

taget

taget den Nødtørftighed af Brod etc. som jeg aad og brugte i lang Tid: Ligeledes vidste disse arme forladte Mennesker intet deraf, hvor vis og hvor nær deres Befrielse og Underholdning var dem for Haanden, og hvor virkelig de vare i en ret tryg Tilstand, just da de meente, at de vare fortabte, og holdte deres Tilstand for at være fortvivlende.

See! saa lidet see vi for os frem i Verden, og saa store Aarsager have vi at holde os frimodige og trøstige til den store Himmelens og Jordens Skabere, fordi han lader ikke sine Creaturer undergaae i en aldeles forladt Tilstand, men de have endda altid noget at takke ham for, end ogsaa ved de allerverste Hændelser, og de have deres Forløsning nærmere hos sig, end de tænke, ja komme til deres Frihed igien just ved selv samme Veye og Middel, hvorved de tilforn formodede deres Undergang og Fordervelse.

Det var just høyeste Vande, da disse Søe-Folk kom til Land. Imidlertid de da havde deels talet med de Fangne, deels vare gangne omkring, og havde beskuet Landets Leylighed, saa glemte de at passe paa, naar Vandet begyndte at falde: Hvorudover, da de komme til Stranden igien at ville fare bort, deres Fartøy sad fast i Grunden, og Vandet var reent forløbet.

De havde ladet to Matroser blive i Baaden, hvilke, som jeg siden befand, havde drukket for meget Brændeviin, og vare derudover faldne i Søvn. Dog da den eene vaagnede op førend den anden, og fand Baaden staaende saa fast, at han kunde ikke faae den løs igien, saa raabte han paa de andre

dre, som løbe hid og did omkring. Strax komme de alle til Baaden, men kunde ikke med al deres Magt faae den afsted, fordi den var tung, og Vandbredden, hvor den laae, var sumpig og fuld med løs Sand.

De, som de rette Jan Hagel, (†) der iblant alle Mennesker have mindst Begreb og Eftertanke, lode da Baaden blive siddende i Dyndet, og ginge til Land igien; hvor imidlertid jeg fik at høre hvad jeg egentlig vilde vide, nemlig at de vare mine egne Lands-Mænd; hvilket jeg kunde kiende paa Sproget, da den eene raabte til den anden, at Baaden kom vel til at flyde igien, saa snart Vandet begyndte at voxe.

Imidlertid havde jeg holdt mig gandske stille, og ingen Fod sat ud af mit Castell, uden alleneste paa mit Vagt-Sted, som var tæt hos Toppen af Høyen, hvor jeg stod og ret kildrede mig i mine Tanker, at jeg var saa vel forskandset. Jeg vidste ogsaa, at det vilde i det mindste vare 10 Timer, inden Baaden kom til at flyde igien; og imidlertid blev det mørkt, saa jeg da fik meere Frihed til at give Agt paa hvad de toge sig fore, og maaskee at høre deres Samtale.

Imidlertid giorde jeg mig færdig til Modværge, ligesom jeg pleyede, men med større Forsigtighed, vel vidende, at jeg havde nu en gandske anden Fiende for mig, end tilforn. Fredag, som jeg havde afrettet til en god Skytte, befalede jeg ogsaa at

(*) Jan Hagel, er et Øge-Navn, som Matroserne indbyrdes mellem sig selv fexere hinanden med, eller ogsaa andre skielde dem med dette Navn. Ved dette Navn forstaaes ogsaa undertiden den gemeene Almue i en Stad, eller Pøbelet i en Republiqve.

at forsyne sig med Gevær. Jeg tog selv to Bøsser, og gav ham tre Musqveter. Min Figur saae visselig ret grum ud. Thi jeg havde iført mig min laadne Bukke-Skinds Kiol, sat den store Hue paa Hovedet, bundet mit blotte Sverd ved Siden, strukket 2 Pistoler i mit Bælte, og taget en Bøsse paa hver Axel.

Mit Forsæt var, at jeg vilde ikke gribe til noget, førend det var mørkt. Men hen paa Eftermiddagen, Klokken 2, i den største Heede, mærkede jeg, at de vare alle gangne ind i Skoven, og havde, efter min Gisning, lagt sig at sove. De tre arme forladte Personer, som af Angest og Bedrøvelse ikke kunde sove, sadde derimod under Skyggen af et stort Træ, omtrent en halv Fierdingsvey fra mig, og som mig syntes, vare da de andre af Syne.

Herpaa besluttede jeg at give mig tilkiende for dem, og at faae Efterretning om deres Tilstand. Strax gik jeg i bemældte Figur hen til dem, og lod min tro Spidsbroder følge et temmeligt Stykke bag efter mig. I henseende til Vaaben og Gevær saae han ligesaa grum ud, som jeg, men i Klædedragt var han ikke saa fæl og rælig.

Jeg traade usormerkt saa nær hen til dem, som jeg kunde, og førend nogen af dem blev mig vaer, raabte jeg til dem paa Spansk, og spurde, hvo de vare?

Da de hørde mig raabe, sprunge de op af Skrek, men forfærdedes endnu meere, da de saae min selsomme Figur. De svarede ikke et eneste Ord. Men da jeg mærkede, at de vilde løbe fra

mig,

mig, talede jeg til dem paa Engelsk, sigende: „Vær„rer ikke bange for mig! maaskee I finde her en „Ven, da I ikke tænke det. Een af dem tog sin Hat af for mig, og svarede gandske alvorligen: „Den Ven maatte da just være sendt ned fra Him„melen; thi Mennesker kand ikke hielpe os. Jeg sagde derimod: „All Hielp kommer fra Gud; „men kand I vel viise en Fremmed Leylighed til at „hielpe eder? Thi I ere, efter min Meening, i „stor Nød. Jeg saae, da I komme til Land, og „hvorledes I, saasom mig syntes, bade de med e„der hidkomne Barbarer om Naade; jeg merke„de ogsaa, at een af dem loftede Sverdet op, og „vilde have slaget eder ihiel.

Den samme Mand saae stift paa mig, grædt, og skielvede, og endelig halv forbauset svarede: „Er „det Gud eller er det et Menneske jeg taler med? „Er det ret et Menneske, eller en Engel? Jeg bød ham, at han skulde kun ikke være bange; thi, sagde jeg, „dersom Gud havde sendt dem en Engel „til Hielp, saa var han vel kommen i andre Klæ„der og med andet slags Vaaben, end de saae mig. De skulle derfore ikke frygte: Jeg er et Menneske, sagde jeg, „en Engelsmand, og jeg er redebon, som „I see, at hielpe eder. Jeg har kun een Tiener; „men Gevær og Munition har jeg nok. Siger „kun frit herud: Kand vi tiene eder i noget? hvad fattes eder?

Vor Skiebne er lang at fortælle, sagde bemældte Person, saa det lader sig ikke giøre, fordi vore Mørdere ere her i Nærværelsen. Kort sagt:

Jeg

Jeg var Commandeur paa Skibet. Mine Folk have sammenrottet sig imod mig. Neppe var det, at jeg erholdt saa meget hos dem, at de lode mig beholde Livet. Endelig have de kastet mig samt to andre, nemlig min Styrmand og en Passagerer, i Land her paa denne øde Øe, hvor vi saae, at vi maatte ufeylbarligen døe, fordi vi have holdt den for at være ubeboet, og vi vide endnu ikke hvad vi skulle betænke.

Jeg spurde ham, hvor disse Hunde, deres Fiender vare? Han, pegende hen paa en tyk Lund, svarede: "Hisset ligge de. Hiertet klapper mig i "Livet, fordi jeg er bange, at de have seet os og "hørt os tale: Thi er det da, saa slaae de os vist "nok alle ihiel.

Have de Skyde-Gevær hos sig? spurde jeg ham vidre. Han sagde, at de havde kun to Bøsser, den tredie lode de ligge i Baaden. Vel an, sagde jeg, lad nu mig sørge for Resten. Jeg seer, at de ligge alle i Søvn. Nu koster det ikke stor Umage at skyde dem ihiel allesammen. Eller skulle vi heller tage dem fangne? Han svarede, at iblant dem fandtes der to Vovhalse og ret arrige Skielmer, og det var ikke raadeligt at beviise dem Naade: Men vare kun disse rødede af Veyen, saa troede han gierne, at de andre faldte til Føye og bedrede sig. Jeg bød ham da at viise mig hvilke to disse vare? han svarede, at han kunde ikke egentlig betegne mig dem, siden det var endnu vel langt borte; men min Befaling vilde han adlyde i alle Stykker. Saa lader os da, sagde jeg, gaae

bort,

bort, at de ikke kand see eller høre os, thi ellers maatte de vaagne op. Og vi ville da fremdeeles raadføre os med hverandre. Saa ginge de villige med mig tilbage, indtil vi finge Skiul af Skoven.

Herpaa spurde jeg dem ad, om de vilde indgaae to Ting, som jeg begierede af dem, saa vilde jeg giøre mit Beste til at befrie dem? Strax faldt mig Commandeuren eller Skipperen ind i min Tale, sigende, at baade han og Skibet, i fald det blev igien erobret, vilde i alle Ting være min Villie og Befaling alleene undergiven: Og blev det ikke erobret, saa vilde han endda leve og døe hos mig, jeg maatte føre ham hen i hvilket Hiørne af Verden jeg end vilde. Desligeſt sagde ogsaa de to andre.

"Godt! svarede jeg. Jeg begierer kun to "Ting: (1) At, saalænge som han blev hos mig "paa denne Øe, han skulde ingen Authoritæt præ-"tendere over mig; og naar jeg gav ham Gevær, "altid levere mig det tilbage, saa snart jeg forlan-"gede det; ingen Skade tilføye mig og min Tien-"ner; og imidlertid staae under mit Commando. "(2) At, naar Skibet var blevet erobret, saa skul-"de han føre baade mig og min Tiener der paa "til Engelland uden Betaling.

Han gav mig all den Forsikkring, som kunde ventes af en forstandig og oprigtig Mand, nemlig at han vilde villig og gierne indgaae disse gandske taalelige og ringe Vilkor, derforuden takke mig for

sit Liv, og i hans Livs-Dage vide at skionne der paa ved alle Leyligheder.

Nu da, sagde jeg, her ere tre Musqueter med Krud og Kugler. Hvad meener I nu, at vi skulle giøre? Herpaa viiste han all muelig Taknemmelighed, men overlod det aldeeles til min Villie og Anstalt. Jeg sagde, at det var ikke vel raadeligt at give sig i Fegtning med dem, men mig syntes det beste var at skyde mellem dem der hvor de laae. Var der nogen af dem, som vi ikke ramte med det første Skud, og de vilde da give sig fangne, saa kunde man give dem Pardon. I det øvrige fik man at hiemstille det til Gud, hvorledes han vilde regiere Kuglerne.

Han svarede med meget sømmelige Gebærder, at han vilde ikke gierne skyde dem ihiel, dersom det kunde forandres. Men han vidste vel, at der var hos de to Skalke ingen Bedring at vente, og dersom vi lode dem undkomme, saa vare vi dog ulykkelige. Thi saa foere de strax om Borde, og komme tilbage med det heele Selskab, og sloge os allesammen ihiel. "Vel an, sagde jeg, Noden ap-"proberer mit Anslag; thi ellers kand vi ikke red-"de vort Liv.

Medens vi saa talede, hørde vi, at nogle vare opvaagnede, og vi saae strax to af dem stode ret op. Jeg spurde ham, om nogen af disse to havde været Hopmand for Mytteriet? og da han svarede ney, sagde jeg, saa faaer man at lade dem løbe, thi maaskee Gud har ladet dem først vaagne, at de skulle redde deres Liv: Men, sagde jeg derhos

"La-

"Lader I nu de andre undkomme, saa er Skaden eders egen.

Herpaa blev han opmuntret, tog den Musquet, som jeg havde fliet ham i Haanden, stak en Pistol i hans Gehæng, og hans to Staldbrødre toge ogsaa hver deres Gevær. Da nu disse to sidste, i det de ginge frem, larmede lidet, vaagnede een af Matroserne op og saae sig om, og da han blev dem vaer, begyndte at kalde paa de andre. Men det var da forsilde. Thi i det Øyeblik, da han raabte, losnede de to, nemlig Capitainens Folk, deres Musqueter, men han selv sparede sit Skud, hvorudi han giorde snildeligen. De to Skalke, som de just lurede paa, havde de ramt saa vist, at den eene blev død paa Steden, og den anden hart qvæstet. Dog, efterdi han var ikke slet død, reyste han sig op igien, og raabte de andre meget alvorligen til Hielp. Men Skibs-Capitainen traadde hen til ham, forkyndede ham, at det var nu forsilde at raabe om Hielp, han skulde bede Gud om sine Synders Forladelse, og derpaa slog han ham med Bosse-Skiæftet paa Hovedet, saa han glemte at staae op. Endnu var der tre for Haanden, af hvilke den eene var ligeledes qvæstet, men kun lidet. Imidlertid kom ogsaa jeg dertil, og da de saae, at de vare i Fare og kunde ikke værge sig, saa bade de om Naade. Capitainen sagde, han vilde skienke dem Livet, naar de forsikkrede ham, at deres Mytterie angrede dem af Hiertet, og naar de med Ed vilde love ham, at de troligen vilde hielpe ham baade til at faae Skibet i-

gien erobret, og at føre det tilbage til Jamaica, hvorfra de vare komne. Herpaa gave de ham all den Forsikkring om deres Troskab, som han begierede; saa troede han dem, og skienkede dem Livet. Herimod havde jeg da intet at sige, men formanede ham, at han skulde lade binde Hænder og Fødder paa dem, saalænge som de vare her paa Øen.

Imidlertid sendte jeg Fredag med Styremanden hen at bemægtige sig Baaden, og at tage Seyl og Roeret bort. Strax derefter komme der tre andre Matroser, som havde løbet omkring paa Øen, og imidlertiid hørt Skuddet; og da de saae, at deres Skipper, som før var deres Fange, var nu deres Overvinder, saa lode de sig binde, og vor Seyer var da fuldkommen.

Nu begyndte Capitainen og jeg at fortælle hverandre vore Omstændigheder. Jeg først; og han hørde paa alle Ting med største Agtsomhed; i Synderlighed faldt han i dybe Tanker over det, at jeg paa saa underlig en Maade var kommen til at faae Brød og anden Forraad. Efterdi der nu var en heel Hob Underverk i min Historie, saa gik det ham meget nær til Hierte. Dog, naar han tænkte fra mig tilbage til sig selv, og hvorledes jeg, efter all Anseelse, var for hans skyld her bleven opholdt til at frelse hans Liv, saa flod Graaden ham ned over Kinderne, og han kunde ikke tale et Ord meere.

Efterat vor Fortælling var til Ende, førde jeg ham samt hans to Staldbrødre ind i min Boe-

lig

lig ad den Vey, hvor jeg var kommen her ud, nemlig fra oven ned, vederqvægede dem med Mad og Drikke saa godt som jeg det havde, og viiste dem alle mine kunstige Sager og Anstalter, som jeg havde giort i den langvarige Tiid, jeg havde været her paa denne Sted.

Over alt hvad jeg viiste dem og over alt hvad jeg sagde til dem, forundrede de sig hoyligen. Men frem for alle andre Ting forundrede Capitainen sig over min Fæstning, og hvor skiønt jeg havde skiult min Retirade eller Tilflugts Bygning med et lidet Krat, hvilket, i det at Stavrene havde allerede staaet der hen mod 20 Aar, og det har her den Beskaffenhed med Træer, at de vore langt snarere, end i Europa, var nu blevet til en liden og derhos saa tæt Skov, at man ingensteds kunde komme der igiennem, uden paa den eene Side, hvor jeg havde forbeholdet mig en krum Gang. Jeg sagde ham, at dette var mit Slot og min Residentz, men derinde i Landet havde jeg et Land-Sæde eller Sommer-Huus, ligesom de fleeste store Herrer, hvor jeg kunde retirere mig hen i Nods-Fald, hvilket jeg vilde viise ham paa en anden Tid, Thi nu maatte vi være betænkte paa, hvorledes vi kunde erobre Skibet. Han var af samme Meening, men tilstod derhos, at han kunde intet Middel optænke dertil. Der vare endnu 26 Personer om Borde, som havde sammenrottet sig; og efterdi de dermed havde efter Lov og Ret forbrudt deres Liv, saa bleve de endnu ved Fortvivlelse meere forhærdede, og holdte ved derudi, fordi de vel vid-

ste, at Galgen var dem vis nok, saa snart de komme til Engelland, eller til en af de Engelske Colonier. Derfore torde man ikke vel gribe dem an med saa svagt et Mandskab.

Jeg eftertænkte hans Tale, og befand den meget fornuftig. Man maatte derfore i en Hast finde paa noget, baade til at bedrage dem, som vare blevne om Borde, og til at hindre dem fra at komme til Land, thi ellers kunde de snart ødelegge os. Mig faldt da dette i Sinde, at Skibs-Folket af Forundring, hvor deres Kammerater bleve saa længe borte med Chalouppen, komme dog ufeylbarligen i den anden Baad til Land, for at see efter dem, og saa toge de maaskee Gevær med sig, og bleve os da for stærke. Dette syntes ham ogsaa gandske fornuftigt.

Herpaa var min Meening denne, at vi skulde først slaae Hull i Baaden, som sad endnu fast i Dyndet hos Strandbredden, saa de ikke meere kunde faae den afsted. Naar vi da havde taget alting bort, maatte de vel lade den ligge, fordi den blev under Vandet. Saa ginge vi da hen til Baaden, toge alting bort, Gevær, en Flaske fuld med Brændevin, en anden Flaske med Rum, nogle Tvebakker, et Krudhorn, og et temmeligt Stykke Zukker, omtrent 5 til 6 Pund, svobt i et Stykke Seyldug; hvilket altsammen var mig meget kiærkommen, i sær Vinen, Brændevinen, og Zukkeret, af hvilke slags jeg i nogle Aar intet havde havt.

Da vi med alt dette Bytte vare komne ind

paa

paa tort Land, thi Aarer, Mast, Seyl, og Roe-ret vare tilforn hentede derfra, saa sloge vi et stort Hull i Bugen; og om de end vare komne stær-ke nok til at overmande os, saa kunde de dog ikke meere faae deres Chalouppe.

Sandt at sige, jeg kunde ikke ret faae det i mit Hoved, at vi skulde kunde erobre Skibet Men min Hensigt var denne, at, naar de maatte nødes til at seyle fra deres Chalouppe, og lade den sid-de i Dyndet, saa vilde jeg lave den til rette igien, og seyle dermed hen til de undervinden beliggende Der, og underveys tale med vore gode Venner, Spanierne, som jeg endnu altid tænkte paa.

Efterat vi havde giort vore Anstalter, og først slæbt Baaden eller Chalouppen saa langt op paa Stranden, at de høyeste Vande kunde ikke skylle den ud igien, og vi derforuden havde slaget et stort Hull derudi, som lod sig ikke saa snart stoppe til i-gien, og vi da havde sat os ned at eftertænke Sa-gen videre, hørde og saae vi, at Skibet løsnede et Stykke, og begyndte at waye med deres Wayffe eller Schau, (*) for at kalde deres Kamerater i-gien om Borde; dog satte de den gang ingen Baad ud, men gave vel fleere Tegn med Skud.

Endelig da all deres Umage var forgieves

(*) At waye, er at flagge, Wayffe eller Schau er det sto-re Skibs-Flag, som sammensnøres omkring Flag-Stangen. Dette Flag løsner man, og lader den hænge bag ud, naar man vil have, at Baaden eller Chalouppen, som er ved Land, skal forsøge sig ud i-gien til Skibet ꝛc. Bruges ogsaa som et Tegn, at give dermed tilkiende, at Skibet er i Nød.

og der kom ingen Baad ud til dem, saae vi igiennem vore Kikkerter, at de satte en anden Baad ud, og roede ind ad Strandbredden; da de komme nærmere mod Landet, merkede vi, at der var det mindste ti Mænd i Baaden, og at de havde Skyde-Gevær hos sig.

Efterdi Skibet laae 2 Tydske Miile ude fra Landet, saa havde vi dem tydelig i Syne, og kunde see, hvorledes de roede hid. Thi da Floden drev dem noget Østlig hen fra deres første Baad, saa roede de langs under Vallen lige hen til den Plads, hvor den forrige landede.

Saaledes vare de os ret i Sigte, og Capitainen kiendte grant Personerne, og vidste, hvad der var ved enhver af dem, at giøre. Han sagde, at iblant dem vare der tre ærlige Karle, som af Frygt for de andre vare forførte til dette Mytterie. Derimod Høy-Baadsmanden, som den fornemmeste Officerer iblant dem, og alle de andre vare ligesaa onde Skielmer, som det heele Skibs-Folk, og de vilde uden Tvivl udøve stor Vold. Hvorudover Capitainen var meget bange, at de maatte blive os for mægtige.

Jeg smilede ad ham og sagde, at Folk, der ere i saadan Tilstand, som vi, bør ikke være bange, ey heller frygte sig meere. Thi efterdi mestendeels all Tilstand var bedre, end den, som vi kunde formode; saa kom det nu an paa Død eller Liv, og enten vi nu døde eller vi beholdte Livet, saa galt det vor Frihed, og paa en af disse Maader naaede vi den dog. Jeg spurde ham, hvad

ham

ham syntes om min Leve-Maade? Og om det ikke var værdt at vove noget for sin Befrielse? Ligemaade spurde jeg ham, hvor nu hans forrige Troe var bleven, som for kort siden havde giort ham saa frimodig, nemlig at han troede, GUd havde her i saa lang Tiid opholdt mig til at frelse hans Liv? Jeg paa min Side, sagde, jeg seer at i den gandske Handel fattes kun een Ting. Hvad er dette? spurde han mig. Jeg svarede: Det er dette, at J sagde mig, at der ere 3 eller 4 ærlige Karle deriblant, som man skal skaane. Thi, vare de allesammen onde Skalke, saa havde jeg tænkt, at GUds Forsyn havde ret fraskilt dem til at falde i vore Hænder. Og det er eengang for alle gange sagt: Hvo af dem, som kommer i Land, skal høre os til, og efter vor Villie og Dom enten døe eller leve.

Efterdi jeg nu talede dette med lydelig Røst og med nogenledes myndige men derhos lystige Gebærder, saa merkede jeg, at Capitainen fik Mood igien. Vi giorde da vore Anstalter med mandigt Hierte. Men dette havde vi allerede betænkt, saa snart vi saae den sidste Baad at komme fra Borde, nemlig hvorledes vi vilde adskille vore Fanger fra hverandre, som vi ogsaa virkelig havde ført dem hen paa sikkre Steder.

To af dem, som Capitainen mindst torde troe, havde jeg ved Fredag og een af de tre (frelste) Mænd sendt hen i min Hvælning eller Kielder, hvor de vare langt nok borte, saa de kunde hverken sees eller høres, ey heller kunde de have fundet Vey ud igien-

nem Skoven, om de end kunde have giort sig selv løse. Der laae de vel bundne; dog var dem lovet, at de inden et par Dage skulde faae Frihed igien, dersom de holdte sig stille, og Føde og Ophold skulde dem ikke fattes; men understode de sig at ville løbe bort, saa skulde det uden nogen Medynk og Forskaanelse koste dem deres Hals. Men de lovede at ville taale deres Fængsel, og takkede for Mad og Drikke, og for Lyset, som brændte i Kielderen hos dem; thi Fredag havde givet dem nogle Lys af vor egen Støbning, og de vidste ikke andet, end at han holdt Vagt for deres Skyld uden for Indgangen til Hvælvingen.

De andre Fanger havde endnu bedre Kor. To af dem vare vel ogsaa bundne ved Armene, fordi Capitainen torde ikke tilfulde troe dem; men de andre to bleve antagne i min Tieneste efter hans Recommendation, og efterat de havde aflagt Eed, at de vilde leve og døe hos os. Saaledes vare vi med dem og med de tre ærlige Mænd, Syv i Tallet, alle vel bevæbnede, og jeg tvivlede ikke paa, at vi jo vel torde vove os imod de ankommende Ti, helst siden Capitainen havde forsikkret mig, at derfandtes endnu 3 eller 4 retsindige Karle iblant dem.

Saa snart de vare komne til den Sted, hvor deres første Baad havde lagt, satte de med den Baad, som de vare udi, op paa Stranden; hvilket var det, som jeg gierne vilde have. Thi jeg var bange, at de skulde lade den ligge for Anker, noget ude fra Stranbredden, og nogle af deres Kammerater vogte paa den; og saa gik det neppe an, at vi kunde faae dem under vor Magt.

De

De vare neppe paa Land, førend de løbe allesammen hen til Chalouppen; og man kunde merke, at de bleve heel forbausede, da de saae, at den var plyndret, og at der var et stort Hull neden hos Kiølen.

Efterat de en liden Stund havde staaet og betænkt sig, raabte de nogle gange Høyt i Skye, om ikke maaskee deres Kamerater maatte høre det. Men forgieves. Hernæst traadde de allesammen i en Kreds, og løsnede et Skud, hvilket vi vel hørde, thi Skovene gave Gienlyd. Men endogsaa dette var forgieves. Thi de, som vare i Kielderen, kunde ingenlunde høre det, og de, som vi havde hos os i Forvaring, torde ikke knye, om de endskiønt hørde det.

Herover bleve de saa forbausede, at (som de siden fortaalde os) de vilde have roet tilbage til Skibet, og ført den Efterretning med sig, at deres Folk vare alle ihielslagne, og Chalouppen var i Stykker. Til hvilken Ende de og strax derpaa begave sig allesammen i Baaden, og lagde ud fra Stranden.

Capitainen blev herover heftig forfærdet, og var næsten besvimet; thi han meente, at de vilde fare igien om Borde, gaae under Seyl, og lade deres Kammerater i Stikken, hvorved han da miste sit Skib, hvilket han, saavelsom vi, havde Haab om at erobre. Men strax derpaa fik han ligesaa stor Angest formedelst en anden Hændelse.

Det varede ikke længe, efterat de vare roede bort med Baaden, førend de komme tilbage igien alle-

alleſammen ind til Stranden. Alleeneſte den Forſkiel var der, at tre af dem bleve i Baaden, hvilket de maa have aftalt mellem ſig indbyrdes; men de andre ginge op ad Landet, at oplede deres Kamerater.

Dette giorde os en Streg i Regningen; thi vi vidſte ikke, hvordan vi nu ſkulde bære os ad. Det kunde ikke nytte os noget, at vi havde faaet diſſe ſyv paa Landet, naar Baaden dog undkom; thi ſaa roede de tre omſider med Baaden ud til Skibet, lettede Anker, ginge under Seyl, og ſaa havde vi ingen Forhaabning at erobre Skibet.

Men der hialp nu intet, uden Taalmodighed, at vi maatte bie, indtil vi ſaae, hvorledes det kunde løbe af. De Syv komme paa Landet, men de tre, ſom bleve i Baaden, ſatte et temmeligt Stykke ud fra Stranden, og lagde ſig for Anker, indtil de andre komme tilbage igien. Saa det var os umueligt at komme til Baaden.

De ſom vare ſprungne paa Land, holdte ſig tæt ſammen, og ginge op imod den lille Høy, hvorunder min Boelig laae; og vi kunde tydelig ſee dem, men de kunde ikke ſee os. Vi havde gierne ſeet, at de vare komne nærmere til os, paa det vi kunde have ſkødt dem for Panden, eller ogſaa at de vare gangne længer bort, paa det vi kunde have kommet ud af vor Leyer.

Men, da de vare komne oven paa Bakken, hvorfra de kunde ſee langt bort i Dalene og Skovene, hen mod den Nord-Oſtlige Deel af Øen, hvor den var laveſt, ſaa gave de ſig til at raabe, et Skrig efter et andet, indtil de omſider bleve kiede deraf.

Efter-

Efterdi de nu, saasom det syntes, vilde ikke gierne gaae langt bort fra Stranden, ey heller vilde den eene skilles fra den anden, saa satte de sig tilsammen ned under et Træ, at eftertænke Sagen. Havde de villet legge sig her ned at sove, ligesom de andre giorde, saa havde det været kosteligt for os. Men de gruede alt formeget for Fare, enddog de saae ingen Fare for sig.

Medens de nu sadde og raadsloge med hverandre, giorde Capitainen ret et godt Forslag: Nemlig dersom de gave endnu en Salve paa det deres Kamerater skulde høre det, saa vilde vi, saasnart de have skudt deres Gevær af, strax trænge ind paa dem, og saa gave de sig maaskee fangne uden Blods Udgydelse. Mig syntes ret godt om dette Anslag, thi det var rimeligt nok at vi meget vel kunde komme dem paa Halsen, førend de finge deres Gevær laddede paa nye.

Men det faldt anderledes ud, og vi lurede en god Stund, ey vidende, hvad vi skulle gisre? Endelig sagde jeg: Saasom mig synes, bliver det ikke raadeligt at gribe til noget, førend Natten falder paa; og dersom de da ikke søge igien til Baaden, saa kand det maaskee hænde sig, at vi kand komme saa listelig ned imellem dem og Stranden, og da formedelst et Sned lokke dem til Land, som ere i Baaden.

Imidlertid ventede vi længe, om de ikke vilde bort igien; og, sandt at sige, vi vare ikke ret vel til Mode derved. Da de nu længe havde raadført sig med hverandre, saae vi dog omsider, at de

stode

stode samtlige op, og ginge ned ad Soen. Efter all Formodning maa de have været bange paa dette Sted, og de maa have besluttet at fare igien om Borde, overgive deres Kamerater som fortabte, og derimod at fortsætte deres Reyse med Skibet.

Saasnart jeg merkede, at de vendte ned ad Stranden, bildede jeg mig ind, som det og virkelig var, at de vilde ikke meere leede efter deres Staldbrødre, men tænkte at gaae tilbage. Da jeg aabenbarede Capitainen disse mine Tanker, var han færdig at daane af Skræk. Men just i samme Øyeblik fand jeg paa en Renke, at lokke dem tilbage igien; og det gik rigtig an.

Jeg befalede Fredag og Styremanden at gaae hen mod Vesten paa hin Side af den lille Havn til den Sted, hvor de vilde Barbarer første gang komme til Land med Fredag. Saasnart de vare komne til en høy Banke, som laae omtrent en halv Engelsk Mill derfra, skulde de raabe saa høyt som de kunde, og da tove der, indtil de merkede, at Matroserne havde fornommet dem. Naar nu disse svarede dem, skulde de atter raabe, og i det samme begive sig bort, tage en Omvey, altid svare paa de andres Raab, lokke dem, saavidt som mueligt var, ind i Landet og i Skovene, og da gaae omkring ad de Veye, som dem vare anviiste.

De stigede just i Baaden, da Fredag og Styremanden begyndte at raabe. Strax gave de Svar, lobe langs med Stranden, Vesten hen, efter Lyden, men stode stille ved Indlobet af Soen eller ved den oftbemældte Bugt, fordi de kunde

ikke

ikke komme derover nu da Vandet var voxet, og raabte paa dem, som vare i deres Baad, at de skulde komme at sætte dem over Vandet: lige saa= som jeg havde indbildet mig det.

Medens de fore over Vandet, merkede jeg, at da de vare komne med Baaden et temeligt Styk= ke op i Bugten, ligesom i en Havn inden for Lan= det, toge de en af de tre Matroser, som tilforn vare i Baaden, bort med sig, og lode kun to bli= ve tilbage i Baaden, som de havde giort fast ved Roden af et lidet Træ.

Dette var efter mit Ønske. Jeg lod derfore Fredag med sin Staldbroder blive ved deres Ar= beyde, og jeg tog Resten til mig. Vi ginge oven omkring Bugten, saa de saae os ikke, og vi over= rumplede de to Karle, førend de bleve os vaer, thi den ene laae hos Stranden, og den anden sad i Baaden. Den der laae paa Landet ligesom i Slum, vilde just reyse sig op, saa løb Capitainen, som den forreste Mand, ind paa ham, slog ham ned til Jorden, og raabte til den som var i Baa= den, at han skulde give sig fangen, eller og giøre sit Testament.

Der giordes ikke just mange Kunster behov til at overtale en eeneste Karl, da han saae fem Mænd imod sig, og sin Maat slagen ihiel. Der= foruden var han een af dem, der ikke saa stærk hav= de sammensoret sig i Oproret, som de andre arri= ge Skalke af hans Selskab. Derfore lod han sig let overtale, ey alleene til at overgive sig, men og= saa siden til at staae oprigtig paa vor Side.

Imid=

Imidlertid havde begge mine Gesandter saa vel udrettet deres Ærende, at de med deres Raab og Svar havde lokket de andre fra een Bakke paa en anden, og af een Skov i en anden, indtil de vare ey alleene trætte, men havde endog løbet saa langt efter Raabet, indtil de vist nok saae, at det vilde blive mørkt, inden de kunde naae til Baaden igien. Og min ærlige Fredag saavelsom Styremanden havde ligeledes løbet sig træ te.

Nu var der intet andet for os at giøre, end at vi maatte lure paa dem i Mørke, og da med mindre Fare at forraske dem og faae dem i Klemme.

Det varede nogle Timer, efterat Fredag var kommen tilbage, førend de naaede til deres Baad; og længe førend de komme os nær, kunde vi høre de Forreste raabe til de Bageste, og de Bageste igien svare og klage, at de vare saa trætte, at de neppe kunde gaae afsted. Hvilket var os en meget behagelig Tidende.

Endelig naaede de deres Baad. Men umueligen lader det sig beskrive, hvor forbausede de bleve, da de saae den sidde fast paa Grunden inde i Bugten, hvor Vandet gik over den, og da de merkede, at begge Matroserne vare borte. Vi kunde høre, hvor ynkeligen de raabte til hverandre, og sagde, at de vare komne paa en fortryllet Øe. Thi enten maatte her være Indbyggere, hvilke nu vist nok sloge dem alle ihiel; eller her fandtes lutter Dievle og Spøgelser, hvilke førde dem da i Lusten og splittede dem ad.

De raabte endnu engang høyt, og kaldede

læn-

længe paa deres to Skibsbrødres Navne; men da hørde man intet Svar. Noget derefter kunde vi, fordi det var bliidt og klart Veyr, see dem løbe omkring, og som fortvivlede Mennesker vrie deres Hænder. Undertiden gik de hen og vilde hvile sig i Baaden: Snart sprunge de paa Land igien, og løbe atter omkring, ligesom tilforn. Og det varede da en Tiid lang.

Mine Folk vilde gierne have havt Tilladelse af mig at gaae strax ind paa dem i Mørke: Jeg derimod tænkte at tage dem med Fordeel, og paa saadan Maade at dræbe kun saa faae, som mueligst skee kunde. I sær var det mig derom at giøre, at der blev ingen skudt af mine, eftersom jeg vidste, at hine havde ogsaa godt Gevær hos sig. Min Meening var, at bie, for at see, om de ikke vilde sprede sig ad: Og paa det at det maatte desmindre slaae Feyl for mig, saa rykkede jeg nærmere frem med min skiulte Armee, bød Fredag samt Capitainen at krybe hen paa Hænder og Fødder, saa godt som de kunde, og ingenlunde skyde løs paa dem, førend de vare nær nok hos dem.

De vare ikke længe i saadant Positur, saa kom Høy-Baadsmanden, som var Hoved-Mand for Mytteriet, men havde nu skaaet sig som den allerfrygtagtigste Sammensyer, dem i møde med et par andre af hans liderlige Selskab. Capitainen, da han saae den største Skielm iblant dem at være nu saa nær i hans Vold, kunde for Vrede neppe tøve, indtil han kom saa nær, at han kunde faae vist Meed til at ramme ham, thi de kiendte ham paa

Maalet. Dog twang Capitainen sig, indtil han endelig fik ham nær nok paa Skud; saa reyste baade Capitainen og Fredag sig op, og skøde til.

Høy-Baadsmanden blev død paa Steden: Den næste hos ham var skudt i Buggen, og faldt strax, men døde dog ikke, forend to Timer derefter: Og den tredie fegtede med Hælene.

Da jeg hørde Skuddet, skyndede jeg mig frem med min gandske Armee af 8 Mænd, nemlig jeg som Generalissimus, Fredag min General Lieutenant, Capitainen med sine to Mænd, og de tre Krigs-Fanger, som vi havde givet Gevær.

Fordi vi overfaldte dem i Mørke, saa kunde de ikke see, hvor mange vi vare; og jeg bød den Matros, som kom til os fra Baaden, at kalde dem ved Navn, og spørge, om de vilde bequemme sig til at capitulere, og overgive sig? Og det gik lykkelig an. Thi man kand lettelig tænke, at i den Tilstand, som de nu vare geraadne udi, indginge de gierne Accord. Saa raabte han da af fuld Hals paa een iblant dem, som hedde Thomas Smith. Denne svarede strax: hvad er der? Robionson; thi han maa have kiendt ham paa Rosten. For Guds skyld, sagde Matrosen paa vor Side, "legger eders Gevær ned, og overgiver e-"der, ellers blive I alle dræbte.

"Til hvem skulle vi da overgive os? spurde Smith; Her ere de, svarede vor Mand, "her er "vor Capitain med halvtredieſindstive Mænd som "allerede i to Timer have jaget efter eder. Høy-"Baadsmanden er skudt ihiel, William Frye er saa-

"saaret, og jeg er fangen. Dersom J ikke overgi-
"ve eder, saa miste J allesammen Livet.

"Have vi da Pardon at haabe, naar vi o-
"vergive os? sagde Smith. "Jeg vil gaae hen
"og spørge ad, svarede Robinson. Saa mælde-
de han det hos Capitainen, og Capitainen raab-
te selv til ham: "Thomas Smith! du kiender
"min Røst. Ville J legge eders Gevær ned, og
"overgive eder, saa skal J beholde Livet, undta-
"gen Atkins.

„Ach! for Guds Barmhiertigheds skyld, her
„Capitain, raabte Atkins, „Pardon! Pardon!
Hvad har jeg da giort; de have alle været ligesaa
arrige som jeg! hvilket var dog ikke sandt. Thi
just denne Atkins havde været den første, som ved
Oprøret lagde Haand paa Capitainen, bandt hans
Hænder, og brugte Skields Ord imod ham. Men
Capitainen svarede, at han skulde legge sit Gevær
ned, og vente, om Gouverneuren vilde lade ham
vederfares Naade; hvorved han da forstod min
Person, thi de kaldede alle mig deres Gouverneur.

Kort sagt: de lagde allesammen deres Gevær
ned, og bade om Livet, og jeg sendte den Matros,
som først havde Capituleret med dem, samt to an-
dre hen at binde dem.

Herpaa rykkede min store Armee frem af 50
Mænd, som dog, tillige med disse tre, bestod
kun af 8 Mænd, og bemægtede sig baade dem og
Baaden. Kun jeg og een til, bleve, af Staats-
Raison. dem af Syne.

Det første Arbeyde var da, at lave Baaden igien

til rette og at bemestre os Skibet. Imidlertid havde Capitainen noget at tale med dem. Han bebreydede dem deres ugudelige Forhold imod ham, og at saadant førde dem omsider i Jammer og Elendighed, ja maaskee i Galgen.

De anstillede sig alle bodfærdige, og bade indstændig om deres Liv, hvad dette sidste angaaer, sagde han, saa ere I nu ikke mine Fanger, men Gouverneurens her paa Øen, I tænkte vel, at I satte mig til Land paa en vildsom og ubeboet Øe; men Gud har skikket det saaledes, at Øen er beboet, og Gouverneuren er endogsaa en Engelænder. Han kand af egen Magt og efter Selv Behag lade Eder allesammen hænge op. Men siden han har givet eder Pardon, saa troer jeg vel, at han sender eder til Engelland, at lade eder der efter Lov og Ræt afstraffe: Undtagen Atkins, som Gouverneuren lader sige, at han skal bereede sig til Døden, thi han skal i Morgen hænges.

Endskiønt alt dette var kun hans eget Paafund, saa giorde det dog den forønskte Virkning. Atkins faldt paa Knæ, og bad Capitainen, at tale et got Ord for ham hos Gouverneuren; og de andre bade ligeledes ynkeligen, at „man dog endelig „vilde sende dem til Engelland.

Nu tænkte jeg, at vor Befrielses Tiid var for Dørren, og vi kunde bruge alle disse Karle til at erobre Skibet. Jeg traadde da tilbage i Mørke, paa det de Fangne ikke skulde see, hvilken en artig Gouverneur de havde. Et godt Stykke derfra raabte jeg paa een af vore Folk, og befalede ham

ham, at han skulde lade Capitainen komme til mig. Hr. Capitain, sagde Karlen, Gouverneuren vil tale med ham. Godt, svarede Capitainen, "siig "kun hans Excellentz, jeg skal strax være hos ham. Dette fixerede dem tilfulde, saa de troede, at Gouverneuren stod med sine 50 Mænd nær derhos.

Da Capitainen kom til mig, gav jeg ham min Meening tilkiende, angaaende Skibets Erobring, hvilket behagede ham meget vel; og Slutningen blev da denne, at det skulde sættes i Verk, saa snart det blev Dag.

At nu dette kunde des klogere og lykkeligere fuldføres, var min Meening saaledes: Man skulde fordeele og adskille de Fangne, nemlig Atkins og et Par andre af de verste Skalke skulde føres bundne hen i Kielderen, hvor de andre to laae. Til dette at forrette bleve da Fredag, Styrmanden, og Passagereren beskikkede.

Saa førde de dem derhen, som i et Fængsel; og det var virkelig et bedrøvet Sted, i sær for Folk af deres Omstændigheder.

De øvrige befalede jeg at skulle føres hen i min Løv-Hytte eller i mit Sommerhuus, som jeg tilforn har vidtløftig beskrevet. Fordi nu Steden var omgierdet, og de vare bundne med Reeb, saa vare de der vel nok forvarede, helst siden de derforuden havde lovet Lydighed.

Om Morgenen gik Capitainen hen at tale med dem, og at udspørge dem, og siden at give mig Efterretning, om han meente, at man kunde tvee dem til at gaae om Borde, og at overvælde Ski-

bet med Magt. Hans Tale til dem bestod derudi, at han bebreydede dem den Uret, de havde giort ham, og derhos forestillede dem den Tilstand, de nu vare udi. Vel havde Gouverneuren her skienket dem Livet; men, komme de til England, saa bleve de allesammen vist nok ophængte i Jernlenker. Men vilde de trolig staae ham bi i at erobre Skibet, som med Rætte hørde ham til, saa vilde han mage det saaledes hos Gouverneuren, at dem skulde intet Ondt vederfares.

Man kand let tænke, hvor hastige og reede de vare til at tage imod dette Tilbud, og til at indgaae denne Accord. De faldte paa Knæ for Capitainen, og lovede med de største Eder og Bander, at de ville være ham tro, saa længe der var Blods Draabe i dem: De vilde takke ham for deres Liv, reise med ham igiennem heele Verden, og kiende ham for deres Fader, saa længe de levede.

Vel an da sagde Capitainen, "saa maa jeg "nu gaae hen til Gouverneuren, at forkynde ham "eders Tilbud og Løfte, og at see, hvad jeg kand "udvirke hos ham paa eders Vegne. Saa kom han da, og gav mig Efterretning derom, hvorledes han nok troede, at de viiste sig troe. Ikke desmindre, paa det vi kunde være ret sikkre, saa bød jeg ham at gaae til dem igien, udvælge disse fem, og sige dem, at os fattedes ikke Mandskab, hvilket de vel kunde see: han vilde tage disse fem, som Medhielpere, med sig; men Gouverneuren vilde beholde de andre to, samt de tre Fanger, som vare sendte i Castellet (min Kielder) til Underpant paa deres

Tro-

Troskab; og disse fem skulle være Gisseler. Viiste de nu ringeste Utroskab, at de ikke giorde deres Beste til at faae Skibet erobret, saa skulde de fem Gisseler blive levende ophængte hos Stranden i Jernlænker.

Dette lod nu meget strængt, og førde dem i den stadige Indbildning, at Gouverneuren var gandske forbittret. Men her var intet andet Raad for dem end de maatte indgaae det, og de Fangne havde nu lige saa stor Aarsag at formane de andre fem til deres Pligt, som Capitainen selv.

Vor Magt var nu til den forestaaende Expedition saaledes indrettet: (1.) Capitainen, hans Styrmand, og Passagereren. (2.) De to Fanger af det første Parti, hvilke jeg, efter Capitainens Recommendation og Vidnesbyrd, havde givet deres Frihed og Gevær. (3.) De andre to, som jeg hidindtil havde holdt bundne i mit Land-Huus, men havde nu, efter Skipperens Begiering, givet dem fri. (4.) Disse sidste losgivne fem. Saa vi vare tilsammen i Tallet Tolv, foruden de fem Fangne, som bleve tilbage i Kielderen, og skulde være Gisseler.

Jeg spurde Capitainen, om han troede sig til at gaae til Skibet med dette Mandskab? thi jeg selv, og Fredag, torde ikke vel følge med for de syv endnu tilbage blevne Fangers skyld, med hvilke vi, efter mit Tykke, havde nok at giøre, i at holde Vagt over dem, og at forsyne dem med Levnets Midler.

Angaaende de fem i Kielderen, fand jeg raadeligt,

deligt, at lade dem blive bundne med Reeb. Dog førde Fredag dem to gange om Dagen Mad og Drikke; de andre to (nemlig Styremanden og Passagereren) hentede Proviantet hid til ham, og lagde det paa en vis Sted, hvor Fredag tog det, og bar det til dem.

For de to Gisseler lod jeg mig see i Capitainens Overværelse, som da sagde dem, at jeg var den Person, som Gouverneuren havde befalet at give agt paa dem; og var Gouverneurens Befalning denne, at de maatte ingensteds gaae hen uden min Tilladelse. Bleve de derudi selvraadige, og giorde tvertimod, saa skulde man føre dem i Castellet, og slutte dem i Lænker og Bojer. Efterdi de nu aldrig finge Lov at see mig som en Gouverneur, saa agerede jeg en anden Person, og talede ved all Leylighed snart om Gouverneuren, snart om Castellet, snart om Besætningen, ꝛc.

Capitainen havde nu ingen Vanskelighed meere for sig, end at giøre de to Baade færdige, at stoppe Hullet i den eene, og besætte dem med Folk. Til Skipper paa den eene Baad beskikkede han sin Passagerer, selv fierde; men han selv og Styrmanden, samt fem Matroser, begave sig i den anden Baad, og vare saa flittige og lykkelige, at de allerede ved Midnats Tid komme allesammen til Skibet. Saa snart de kunde raabe til Skibet, lod han Robinson raabe til dem, som vare om Borde, og fortælle, at de havde vel fundet og ført baade Folk og Baaden med sig, men de havde længe ledt efter dem; og den snak varede saa længe, indtil de vare tæt hos

Ski-

Skibet. Saa sprang Capitainen saavel som Styrmanden med deres Gevær inden Borde, sloge strax Under-Styrmanden og Skibs-Tømmermanden med deres Musqvet-Skæfter, saa de segnede omkuld, hvorved deres Folk ginge dem trolig til Haande, toge alle de Fangne, som fandtes paa Stor-Dekket og de halve Dekke, og begyndte just at lukke Luggerne til for at indsperre dem, som vare derunder, da de i den anden Baad stigede for op ved Fuk-Ryften, bemægtigede sig Bakken eller For-Castellet, samt Luggen lige over Combysen, (*) og toge der tre Mænd fangne.

Da dette var giort, og alting var sikkert og godt oven paa Skibet, bød Capitainen Styremanden selv tredie at bryde ind i Hytten, hvor den ny rebelliske Skipper sov. Denne var opstanden, da han fornam Allarmen, og havde forsynet sig med 2 Matroser og 1 Dreng med Skyde-Gevær. Da Styremanden nu brød Dørren med en Koefod, skød den ny Capitain og hans Folk imellem dem, og ramte Styremanden i den eene Arm med en Musqvet-Kugle, og endnu to af de andre blev qvæste, men ingen ihielskudt.

Styremanden raabte om Hielp, men trængde dog, saa blesseret som han var ind i Hytten, og skød den ny Skipper med en Pistol tvert igiennem Hovedet, at Kuglen foer ham ind ad Munden, og ud igien bag Øret, saa han aldrig talede meere.

(*) Combyse, er det forreste Rum under Dekket mod Pligten, hvor der er Skorsteen bygt at koge Mad paa; og nogle Koyer eller Brixer paa Siderne afdeelte, som Matroser ligge i eller hvile paa.

Hvorpaa Resten overgav sig, og Skibet blev virkelig, og fuldkommeligen erobret, saa det kostede ellers Ingen fleere Livet.

Saa snart Capitainen var bleven Mester af Skibet, lod han, efter Aftale, lossne syv Canoner til Signal, at Anslaget var lykkelig fuldbyrdet, hvilket, som man let kand tænke var en særdeles behagelig Lyd i mine Øren, jeg som havde heele Natten luret derpaa hos Stranden, indtil Klokken var 2 om Morgenen.

Da jeg tydelig havde hørt dette Tegn, lagde jeg mig ned, thi jeg var træt, og sov ret tryg, indtil Knaldet af et Stykke vakte mig op. I det samme Øyeblik sprang jeg op, og hørde, at der var een som kaldede mig ved Navn Gouverneur, men kiendte strax Capitainens Røst. Da jeg nu var stegen op paa Høyen, stod han der, viiste med Haanden hen til Skibet, omfavnede mig, og sagde: "Min "kiæreste Ven og Befriere! der ligger nu eders "Skib. Thi eder hører det aldeles til; end ogsaa "vi, og alt hvad os tilhøre, ere eders. Jeg vendte mine Øyne hen til Skibet, og saae, at det laae kun lidet over halvanden Engelsk Miil fra Strandbredden; thi de havde strax lettet Anker saa snart de vare blevne Skibet mægtige, og, efterdi det var godt Veyer, saa havde de lagt det igien for Anker ret uden for Gabet af den lille Bugt, og Capitainen var med høyeste Vande kommen til Land i sin lille Baad tæt hos den Sted, hvor jeg første gang landede med mine Floder, hvilket var ligesom ret uden for min Dør.

I Først-

I Forstningen var jeg nær segnet af Forundring og Forbauselse. Thi jeg saae i det Øyeblik, at jeg virkelig havde min Frihed i mine Hænder, alting i god Stand, og et stort Skib, just færdigt at føre mig hen, hvor jeg selv vilde. Jeg kunde ikke svare ham et Ord, men ligesom han havde favnet mig i sine Arme, saa holdt jeg ogsaa ham fast, thi ellers var jeg vist nok falden omkuld.

Han merkede min Forbauselse, tog derfore strax sin Flaske op af Lommen, og gav mig en Mundfuld Cordial-Vand, hvilket han havde taget med sig for min skyld allene. Da jeg havde drukket, satte jeg mig ned; og enskiønt jeg derudover kom noget lidet til mig selv igien, saa varede det endda en god Stund, inden jeg kunde faae et Ord frem.

Imidlertid var den gode Mand ligesaa ilde faren som jeg af min Forbauselse, og han talede allehaande venlige Ord til mig, at faae mit Sind til rette igien. Men min Glæde var saa overmaadig stor, at alle mine Livs Aander vare komne i Uordning. Endelig faldt jeg i Graad, og strax derpaa fik jeg mit Maal igien.

Herpaa omfavnede jeg ham igien, som min Befriere: Og vi glædede os ved hverandre. Jeg sagde: Jeg ansaae ham som en Mand, den Himmelen havde sendt at redde mig. Heele Sagen var for mine Øyne idel Undervek. Deslige Ting vare Vidnesbyrd om Guds Forsyns skiulte Haand, som regierer Verden, og at Guds alseende Øyne kunde see ind til de yderste Verdens Hiørner, og hans u-endelige Magt kunde sende de elendige Hielp.

Jeg

Jeg glemte ey heller at opløfte mit Hierte med Taksigelse til GUd. Og hvo skulde ikke ville prise den, som ey allene havde paa saa underlig Maade sørget for et Menneske paa saadant et vildsomt Sted og i saadan en forladt Tilstand, men fra hvilken ogsaa al Hielp og Frelse u-imodsigelig kommer!

Efterat vi havde talet en Tidlang med hverandre, sagde mig Capitainen, at han havde fort mig nogen Forfriskelse med sig, nemlig saa meget som hans ringe Skib formaaede, og saa meget som de ugudelige Skalke, der saa længe havde spillet Mester derover, havde levnet til ham. Herpaa raabte han høyt til sine Folk i Baaden, at de skulde bære de Sager op, som Gouverneuren skulde have. Dette var sandelig en Foræring, ret ligesom jeg ikke havde havt i sinde at fare bort med dem, men ligesom jeg vilde have bleven endnu længere paa Øen, og ladet dem seyle, hvorhelst de vilde.

Først havde han fort mig et Flaskefoder med det kosteligste Cordial-Vand; Sex store Flasker med Canarie-Sect; hver Falske paa 2 Kander. To Pund skiøn Tobak: Tolv gode Stykker saltet Øre-Kiød, og sex Stykker Svine-Kiød: Samt en Pose med Ærter, og omtrent en Centner Tvebakker.

Fremdeles en Skuffe med Zukker: En anden med Meel: En med Citroner: To Flasker Citron-Saft, og mange andre Ting. Men derforuden førde han mig noget, som var mig tusende gange meere fornødne og nyttelige, nemlig et halvt Tosin reene nye Skiorter, ligesaa mange fine

Hals-

Hals-Klude, 2 Par Haandske, 1 Par Skoe, 1 Hat, og 1 Par Strymper, samt en heel Kledning af sine egne, som endnu ikke var Luug-slidt. Kort sagt: Han klæddede mig fra Haand til Fod.

Man kand let tænke, at saadan en Foræring var meget kiærkommen for et Menneske af min Tilstand: Og endda havde aldrig noget deslige været saa ubehageligt, selsomt, og umageligt for mig, som disse Klæder vare, da jeg første gang skulde isøre mig dem.

Da disse Ceremonier vare forbi, og alle disse skiønne Sager vare baarne ind i min lille Bolig, begyndte vi at raadslaae, hvad vi skulde giøre med Fangerne? Thi det giordes vel fornødent at overveye, om vi vel ogsaa torde vove det at tage dem med os, i sær de To, hvis liderlige og halvstarrige Væsen var os allerede bekiendt: Helst siden Capitainen havde givet dem saa siet Skudsmaal, at de vare saadanne onde Skielmer, som ingen Mildhed eller Sagtmodighed kunde frugte noget hos; og om han end vilde tage dem med sig, saa fik man at binde og fængsele dem, indtil vi komme til det nærstliggende Engelske Colonie, hvor vi da kunde overantvorde dem som Misdædere i Justitiens Hænder. Og jeg merkede, at Capitainen selv var ret bange for dem.

Herpaa lod jeg ham forstaae, at, dersom han forlangede det, saa troede jeg mig til at føre disse to forvorpne Skalke paa de Tanker, at de skulde selv begiere at de maatte blive paa Øen. O, svarede Capitainen, det skulde være mig hiertelig kiert!

Jeg

Jeg sagde: Nu vil jeg da lade dem hente, og tale med dem derom. Saa befalede jeg Fredag og de to Gisseler, hvilke, efterdi deres Skibsbrødre havde holdet hvad de lovede, vare ikke meere bundne, at de skulde gaae hen til Hvælningen eller Kielderen, og føre de fem bundne tilsammen hen til mit Land-Huus, og der tove med dem, indtil jeg kom.

Lidet derefter kom jeg derhen i min ny Klædning, og hedde Gouverneur nu, ligesom tilforn. Da vi nu vare alle samlede, og Capitainen havde ligeledes instillet sig, befalede jeg at lede Folket frem, og sagde til dem: Jeg havde hørt nok fortælle om deres liderlige og ugudelige Forhold imod Skibs Capitainen, og hvorledes de vilde romme bort med Skibet, og bruge det til Fribytterie. Men Gud havde besnæret dem paa deres egne Veye, og de vare selv faldne i den Grav, som de havde gravet til andre.

Hermed skulde de vide, at Skibet var efter min Befalning blevet arresteret. Nu laae det paa Rehden for Anker, og inden en stakket Stund, skulde de erfare, hvad for en Løn deres ny Capitain havde faaet for hans Skielmsstykke, naar de nu saae ham hænge ved Raa-Nokken. (*)

Hvad dem var angaaende, saa vilde jeg gierne vide, hvad de havde at sige eller om de havde noget at forevende imod det, at jeg efter Lov og Ret, og efter den mig givne Magt lod dem nu ligeledes henrette som Soe-Røvere, der vare grebne i deres onde Gierning? Der-

(*) Raa-Nokken, er den yderste Ende af de Seyl-Stænger, som sidde tvert over Masten.

Derpaa svarede een, paa alle de andres Vegne: De havde intet at indvende derimod, andet end at Capitainen, da han fik dem fangne, havde lovet, at de skulde beholde Livet; og derfore bade de mig nu ydmygst om Naade. Jeg svarede: Jeg vidste fast ikke, hvad for Naade jeg kunde bevise dem, siden jeg selv var nu sindet med alle mine Folk at forlade Øen, og havde allerede aftalt det med Capitainen, at han skulde føre os allesammen over til Engelland. Derimod kunde Capitainen ikke tage dem med sig derhen, uden som Fanger i Lænker, der da at stille dem frem for Rætten, fordi de havde giort Oprør og plyndret Skibet: Hvorpaa der da, som de selv veedste, vilde ufeylbarligen følge denne Dom, at de skulde hænges. Derfore kunde jeg hart ad selv ikke sige, hvad det beste var for dem; uden de vilde blive tilbage her paa Øen, og forsøge deres Lykke. Vilde de dette, saa kom det mig ikke an paa at skienke dem Livet, saa fremt de ellers meente, at kunde komme hertil rette; thi jeg reiste dog bort herfra.

De viiste sig meget taknemmelige her over, og sagde, at de vilde heller vove det at blive her, end lade sig føre til Engelland og der ophænge. Saa lod jeg det da blive derved.

Capitainen lod ligesom han var ikke vel tilfreds dermed, sigende, at han torde ikke engang lade dem saa fare eller blive her. Jeg derimod anstillede mig ligesom vreed, og sagde: De vare mine Fanger og ikke hans: Jeg havde nu tilbødet dem saa megen Naade, og derudi vilde jeg holde mit Ord: var

han

han ikke tilfreds dermed, saa vilde jeg sætte dem i deres forrige Frihed, som jeg havde fundet dem udi. Behagede det da ham ikke, saa maatte han tage dem til Fanger igien, om han kunde faae fat paa dem.

Herover syntes de meget glade, og jeg skienkede dem, paa den Maade som sagt er, deres Frihed, bød dem gaae ind i Skoven hen ad den Egn, hvor de tilforn vare komne fra, og jeg vilde, naar jeg reiste bort efterlade dem noget Skyde-Gevær, samt Krud, Kugler og Hagel, og maaskee viise dem hvorledes de meget vel kunde her nære sig.

Herpaa giorde jeg mig reede at gaae om Borde, men sagde til Capitainen, at, efterdi jeg vilde endnu forblive her denne Nat over, og lave mine Sager til rette, saa kunde han imidlertid fare ud giøre alting færdigt, og Dagen derefter hente mig med Baaden; men den ihielskudte ny Capitain skulde han ikke glemme at lade hænge op i Raaen, til et Spectakel for disse Skielmer.

Efterat Skipperen havde taget afskeed, lod jeg dem komme ind til mig i min Boelig, og begyndte alvorligen at tale med dem om deres Tilstand. Mig syntes, sagde jeg, at de havde udvalt den beste Deel. Thi dersom Capitainen førde dem bort med sig, saa komme de vist nok til at klæde Galgen. Jeg viiste dem ogsaa, hvorledes deres ny Capitain var hængt op i Raaen, og sagde, at de kunde ikke vente det bedre.

Da de nu alle havde villig erkleret sig at ville blive her paa Øen lovede jeg at fortælle dem min

Leve-

ROBINSON gaaer til Skibs og forlader Øen, hvor han over 28. Aar har været.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Leve-Maade hid indtil, og at anviise dem, hvorledes de godt nok kunde komme til rette. Til den Ende gav jeg dem en fuld Efterretning om Den, og paa hvad Maade jeg var kommen hid, viiste dem mine Skandser, item hvorledes jeg havde baget mit Brød, saaet mit Korn, og torret Druer til Zibeber. Kort sagt: Jeg sagde og viiste dem alt hvad som var fornødent til deres Underholdning. Jeg fortaalte dem ogsaa den Hendelse med de hid forventende 16 Spanier, til hvilke jeg lovede at efterlade en Skrivelse, og disse Fanger derimod lovede mig at ville leve i Fred og Enighed med Spanierne.

Jeg efterlod dem mit Skyde-Gevær, nemlig 5 Musqueter, 3 Fugle-bøsser, og 3 Sabeler. Endnu havde jeg halvanden Tønde Krud til overs, thi siden de to eller tre første Aar havde jeg kun brugt lidet deraf, men altid giemt det vel. Jeg berettede dem derhos, hvorledes jeg havde baaret mig ad med mine Gedder, hvorledes jeg havde malket dem, feedet dem, og giort Smør og Ost af Melken.

Kort sagt: Jeg dølgede intet for dem af min Leve-Maade; og jeg lovede dem at overtale Capitainen til at han skulde overlade dem endnu 2 smaa fade med Krud, og noget Hauge-Frø, hvilket Slags jeg havde hidindtil hiertelig gierne villet have. Jeg forærede dem ogsaa Erterne, som Capitainen førde mig til Spise, og bød dem, at de skulde ingenlunde glemme at saae og formeere dem.

Da jeg havde giort alt dette, forlod jeg dem den anden Dag, og foer om Borde paa Skibet. Vi giorde os strax seyleferdige, men vunde dog

ikke vort Anker til os den samme Aften. Aarle om Morgenen derefter komme der to af de paa Øen efterladte fem Matroser svømmende til Skibet, beklagede sig ynkeligen over de tre andre, og bade for Guds skyld, at vi dog vilde tage dem inden Borde, thi ellers bleve de ihielslagne; Capitainen maatte gierne handle med dem, ligesom ham godt syntes, om han end strax vilde lade dem hænge.

Capitainen lod som han havde ingen Magt over mig. Dog bleve de omsider tagne inden Skibs-Borde, efter at de havde svoret og lovet, at de ville bedre sig, men de bleve dog brav tampede (*). Siden vare de gandske skikkelige og rolige.

Noget derefter, da det var høyt Vande, blev Baaden sendt til Land med de Ting, som jeg havde lovet de forvorpene Afskum, som vi lode blive paa Øen; og efter min Forbøn gav Capitainen dem endda deres Kister og Klæder med, hvilket de toge imod og takkede. Jeg lovede dem derforuden, at, saa fremt jeg nogensinde kunde mage det saaledes, at faae et Fartøy hid at hente dem herfra, saa skulde jeg vist nok komme det ihu.

Da jeg reyste fra Øen, tog jeg, i steden for Reliquier, den store Bukke-skinds Kiol, min Skygge-Hat, og een af mine Papegøyer med mig. Jeg glem-

(*) At tampe, er at prygle. Dette er en Skibs Talemaade; thi til at straffe Matroserne bruges der et stumpet Tov, som kaldes en Tamp, hvormed dem gives, ligesom Forseelsen er, færre eller fleere Slag. Og gemeenligen, naar dette skeer, bindes de til Masten, eller som Søefolk kalde det, spændes for Masten.

glemte ey heller de tilforn omtalte Penge, endskiønt de vare blevne rustige og sorte af det de havde lagt saa længe uden Brug, saa jeg maatte toe, skure, og torre dem, inden de kunde passere for Sølv. Iligemaade maatte de Penge folge med, som jeg fand i det Spanske Skib.

Saa forlod jeg da denne Øe den nittende December An. 1686, (efter som Skibs-Regningen udviiste det) hvor jeg havde levet i "otte og tive Aar, "to Maaneder, og nitten Dage. Og just kom jeg ud af dette andet Slaverie paa selvsamme Dag i Maaneden, som jeg i Chalouppen undflyede fra Morerne i Salee.

Paa dette Skib kom jeg, efter en langvarig Reise, til Engelland den ellevte Junii An. 1687. Da jeg havde været borte i fem og tredive Aar.

Ved min Ankomst i Engelland var jeg saa fremmed, som jeg aldrig i mine Livs Dage havde kiendt nogen Siæl der paa Landet. Vel levede endnu min forrige godhiertige og tro Pleye-Moder, som jeg havde fliet mine Penge at giemme, men hun havde udstaaet megen Modgang i Verden, nu anden gang mistet hendes Mand, og havde kun lidet til beste. Jeg talede med hende og bad hende, at hun skulde ikke græmme sig for det, hun var mig skyldig, thi jeg vilde ikke ængste eller kræve hende. Ja jeg tvert imod, til Taknemmelighed for hendes forrige Troskab og Omhu for mig, gav hende noget til Hielp af den Capitel, jeg havde hos mig, endskiønt den var kun maadelig, og jeg kunde ingen store Spring giøre dermed: Derhos gav jeg

hende den Fortrøstning, at dersom jeg kom engang i Stand, saa skulde jeg ingenlunde forglemme hendes forrige Godhiertighed; hvilket skal siden udvise sig.

Hernæst reyste jeg til Yorck-Shire. Men mine Forældre vare begge døde, og den gandske Familie var uddød, saa nær som to Søstre, og to efterladte Broder-Børn. Og efterdi man tænkte, at jeg havde for længe siden været død, saa havde ingen seet til for mig: Saa jeg, kort at sige, fand hverken Trøst eller Hielp; og med de faae Penge, jeg havde, kunde jeg intet synderligt begynde.

Vel vederfoer mig en uformodentlig Lykke. Thi da Skipperen, som jeg saa lykkelig havde reddet, og hiulpet igien til Skib og Ladning, havde for Skibets Eyere fortaalt, hvorledes jeg havde reddet Skibet og Folkets Liv, saa indbøde de mig til sig, takkede mig paa det venligste, og tilligemed nogle andre derudi interesserte Kiøbmænd, indhændigede mig en Foræring af 200 Pund Sterling.

Men da jeg i min nærværende Tilstand adskillige gange havde overveyet, hvor lidet dette vilde slekke til at sætte mig i Stand at begynde nogen ret Handling dermed, saa besluttede jeg at seyle til Lissabon, for at see, om jeg ingen Efterretning kunde faae om min Plantage i Brasilien, samt hvorledes det stod til med min Collega, som uden Tvivl meente, at jeg var død for mange Aar siden.

I denne Hensigt begav jeg mig paa et Skib

til

til Lissabon, og kom derhen i følgende April-Maaned tillige med min ærlige Fredag, som i all min Færd og ved alle Leyligheder ret trolig havde staaet mig bi.

Til min særdeles Fornoyelse fand jeg her, ved Efterspørsel, min gamle Ven, nemlig den Skibs-Capitain, som første gang tog mig op i Søen, da jeg kom fra den Africanske Kust. Han var nu bleven gammel, og foer ikke meere til Søes, men havde overladt sit Skib til sin Søn, som var ogsaa en Mand af temmelig Alder, men han selv havde endda hidindtil handlet paa Brasilien. Denne gode gamle Mand kiendte mig ikke meere, og neppe var det, at jeg kunde kiende ham igien. Men vi erindrede os dog begge, hvo vi vare, saasnart jeg kun nævnede mit Navn.

Da vi nu havde talet adskilligt sammen om vor gamle Kiendskab, erkyndigede jeg mig, som let er at tænke, om min Plantage og Collega. Han berettede mig, at han havde i 9 Aar ikke været i Brasilien, men kunde forsikkre mig, at min Collega levede endnu, da han sidste gang drog derfra; men mine andre to Commissarier vare begge døde. Dog alligevel troede han, at jeg fik god Tidende at høre om min Plantage. Thi da bemældte mine Commissarier eller Tilsyns mænd, efter det almindelige rygte, at jeg var kommen til Ulykke ved Skibbrud og druknet, havde overleveret til den Kongelige Rentemester Regning paa Indkomsterne af min Deel i Plantagen, saa havde Rentemesteren, i fald jeg ikke meere krævede det,

beſtikket en tredie Deel til Kongen (af Portugall) og to tredie Deele til Sct. Auguſtini Kloſter, til de Fattiges Nødtorft, og til at omvende Indianerne til den Catholſke Troe. Men kom jeg ſelv, eller en anden i mit Sted, at kræve Arven, ſaa ſkulde det leveres ud igien, ſaa nær ſom de aarlige til gudelig Brug beſtikkede Indkomſter. Men derhos forſikkrede han mig, at den Kongelige Land-Rentemeſter, og Kloſterets Hofmeſter havde i all den Tid baaret ſtor Omhu derfor, at den af mig forordnede Forvalter maatte aarligen overlevere en rigtig Regning paa alt hvad Plantagen havde indhentet; og da ordentlig fradraget den halve Deel, ſom mig tilkom.

Jeg ſpurde ham, om han ikke vidſte, hvor ſtærk Plantagen havde formeret ſig? og om han vel meente, at det var Umagen værd at ſøge den? Samt om han meente, at der var ingen Forhindring i Veyen, ſaa jeg jo kunde faae den mig tilhørende halve Deel, i fald jeg ſelv reiſte derhen.

Han ſvarede ſaaledes: Han kunde ikke egentlig ſige, hvor ſtor Summa mit Godſes Indkomſter vare løbne til; men dette vidſte han vel, at mine Colleger vare blevne Hoved-riige alleneſte af den halve Deel; og, ſaa meget ſom han endnu kunde huſke derom, havde han hørt at Kongens tredie Deel, ſom maaſke maatte være bleven beſtikket til et andet Kloſter, havde hvert Aar beløbet ſig over 200 Moidorer. Til at komme til at faae min Deel i Eye var ſlet ingen Vanſkelighed, fordi min Collega kunde jo give mig det Vidnes-

nesbyrd, at jeg var den rette Person, som Arven tilhørde, og mit Navn fandtes jo ligeledes indskrevet i Land-Bogen. Derforuden, sagde han, vare mine to afdøde Tilsynsmænds Efterkommere ret ærlige og derhos Velhavende Mænd; og han troede, at de fandtes ey alleene villige i at hielpe mig til at faae hvad mig tilhørde, men jeg fand vel ogsaa en anseelig Summa Penge, for min Regning, i deres Casse, som af Forpagtningen var indkommen i deres Forældres Livs Tid, førend det, efter hans Gisning, omtrent for 12 Aar siden blev ophævet.

Ved denne Beretning saae jeg noget bekymret og fortrøden ud, og spurde den gamle Skibs Capitain, hvorledes det da kom sig, at Tilsynsmændene havde handlet saa frit med mit Gods, da han dog vel vidste, at jeg paa den Tid giorde mit Testament, og indsatte ham, den Portugisiske Capitain, til Universal-Arving? ꝛc.

Han svarede: det er sandt nok. Men siden der var intet Beviis paa at jeg var død, saa havde han ey heller kundet paastaae Testamentet fuldbyrdet, førend der kom vis Efterretning om min Død: Tilmed havde han ingen Lyst at blande sig i en Sag, som var saa langt borte. Han havde vel ladet mit Testament indskrive, og sat i rette der paa; men kunde han da have fremviist Efterretning, enten jeg var levende eller Død, saa havde han gierne ladet ved en Procurator tage Zukker-Mollen (*) i Besiddelse, og derom til sendt sin Søn Ordre, som paa den Tid var i Brasilien.

(*) Portugiserne og Spanierne kalde en Zukker-Mølle Ingenio.

Men, (sagde den Gamle) jeg har endnu noget nyt at sige eder, som bliver maaskee ikke saa behageligt, som det forrige: Nemlig efterdi jeg og alle andre tænkte vist nok at I var død, saa tilbøde mig eders Collegier og Tilsynsmænd at ville betale mig paa eders Vegne de sex eller otte første Aars Renter, hvilke jeg og haver annammet. Dog, efterdi der paa den Tid gik en Hob Omkostninger paa at forbedre Jorden, at bebygge Mollen, og til at kiøbe Slaver, saa beløb det sig ikke nær saa meget, som siden. Alligevel vil jeg give eder en oprigtig Regning paa alt hvad jeg haver annammet, og hvad jeg har brugt Pengene til.

Efter nogle Dages Forløb gav mig denne ærlige gamle Mand en Fortegnelse paa hvad der i de første sex Aar var indkommet af min Plantage, hvilket var underskrevet af min Collega og mine Tilsyndsmænd, og altid bleven leveret i Vahre: Nemlig Tobak i Ruller, og Zukker i Kister, foruden Rum, Syrup, &c. som ere da de Ting, der kand komme til Nytte af en Zukker-Plantage; og jeg saae deraf, at det havde aarlige vel tiltaget. Dog var Indtægten i Begyndelsen kun ringe, fordi Omkostningerne vare store. Ikke destomindre viiste mig den gamle Capitain, at han var min Gieldener for 470 Moidorer i Guld, foruden 60 Kister Zukker, og 15 dobbelte Ruller Tobak, som vare gangne til Grunde i hans Skib, thi omtrent ellève Aar efterat jeg var reyst fra Brasilien havde han paa sin Hiem-Reyse til Lissabon liidt Skibbrud.

Si-

Siden begyndte den gode gamle Mand at klage over sin Ulykke, som havde nødt ham til at bruge mine Penge til at raade Bod paa sin Skade og at kiøbe sig et andet Skib. Dog, sagde han: „Min gamle gode Ven, I skal derfor ikke li„de Mangel i eders Nød, og saasnart min Søn „kommer tilbage, skal I faae det altsammen.

Herpaa tog han en gammel Pung frem, tællede mig 160 Moidorer i Guld, viiste mig et Skrift, hvorudi han erklærede mig til Eyere i hans og hans i Brasilien befindlige Søns Skibs-Part, og gav mig Obligationer i Hænde til Forsikkring om Resten.

Mig gik den stakkels gamle graahærdede Mands ærlige og kiærlige Forhold meget nær til Hierte; og jeg kunde neppe bare mig for at græde, da jeg hørde ham saaledes tale; helst naar jeg kom ihu, hvad han havde giort mod mig, hvor ædelmodig han havde begegnet mig i alle Tilfælde, og især naar jeg eftertænkte, hvilken oprigtig Ven han nu var imod mig. Derfore spurde jeg ham, om det ogsaa denne gang var hans Leylighed at miste saa mange Penge, uden at giøre sig alt for bar? han svarede: Han kunde ikke nægte, at det faldt ham noget tungt; men det var mine Penge, og jeg havde dem maaskee meere behov, end han.

Alt hvad den gode Mand fremførde, var saa venligt og kierligt talet, at jeg neppe kunde holde mig for Graad. Kort sagt: Jeg tog 100 Stykker Moidorer, begierede Pen og Blek, at skrive en Qvittering, og gav ham derpaa Resten tilba-

ge, med Forsikkring, at jeg vilde godtgiøre ham disse 100 Moidorer, naar jeg fik min Plantage igien i Eye; hvilket ogsaa siden skeede. Hvad den Part i hans Søns Skib var angaaende, den vilde jeg ingenlunde tage imod, men trængde jeg til Penge, saa vidste jeg hans Ærlighed, at han lod mig ikke fattes, saafremt han kunde hielpe: Men behøvede jeg ingen, og jeg fik det, som jeg efter hans Ord haabede, saa vilde jeg aldrig kræve nogen Skilling meere af ham.

Derefter spurde han mig, om han skulde hielpe mig til en skriftlig Rettighed til mit Brasiliske Land-Gods? Jeg svarede: Min Meening var, at reise selv personlig derhen. Herpaa sagde han, at jeg kunde derudi giøre hvad mig selv lystede; men vilde jeg blive her, saa fandtes der Leyligheder nok til at søge min Ret. Efterdi der nu i den Lisabonske Havn laae Skibe seylfærdige til Brasilien, saa lod han mit Navn indføre i et offentligt Register, med sit eedsvorne Beviis, at jeg var endnu i Live, og var den selvsamme Person, som første gang havde antaget de Kongelige Marker til at anlegge samme Plantage paa.

Dette lod han underskrive af en Notario, og med hosføyet Fuldmagt og et egenhændigt Brev bortsende til een, der paa Steden boesat Kiøbmand, som han kiendte, og bad mig at forblive saa længe i hans Huus, indtil der kom Efterretning, hvordan det stod til med min Sag?

Efter denne Fuldmagt blev alting paa det nøyeste fuldbyrdet. Thi inden syv Maaneder vare forlob-

lsbne fik jeg en stor Paqvet fra mine forrige Tilsynsmænds Sønner, nemlig de Kiøbmænds paa hvilkes Regning jeg gik til Skibs fra Brasilien. Udi denne Banqvet fandtes der følgende besynderlige Breve og Skrifter:

Først, Courant-Regning over Indkomsterne af min Plantage, eller mit forpagtede Gods, fra det Aar, da deres Forældre havde betalt til min gamle Portugisiske Capitainen for sex Aar. Og efter denne Regning kom mig til gode 1174 Moidorer.

For det andet, endnu en Regning for 4 Aar, da de havde beholdt Effecterne i Hænder, førend den Kongelig Regiering tog Godset i Forvaltning, efter den Formodning at jeg maatte være død, hvor imidlertid Indkomsternes Summa beløb sig til 3241 Moidorer.

For det Tredie laae ogsaa en Regning derhos fra Prioren over Augustiner-Klostret, som havde i 14 Aar oppebaaret Profiten. Foruden det, som var anvendt til Hospitalet, tilstod han ærlig, at han havde endnu 872 Moidorer i Hænde, (hver Moidor regnet til 7 Rigsdaler) som endnu ikke vare uddeelte, og som han nu førde til min Regning. Men hvad Kongens Deel angik, deraf kom intet tilbage.

Derforuden fandtes der en Skrivelse fra min Collega, hvorudi han hiertelig gratulerede mig, at jeg var endnu i Live, og derhos gav mig Efterretning, hvorledes Godset havde tiltaget, og hvad det aarlig indhentede: Samt en særdeles Forteg-

nelse

nelse paa et hvert Stykke Land; hvorledes det var dyrket, og hvor mange Slaver dertil holdtes. Dernæst malede han et par Dosin Kors paa Papiret og berettede mig, at han havde bedet lige saa mange Ave Maria GUds Moder til Ære, fordi jeg var endnu i Live. Derhos bad han mig meget bevegelig, at jeg vilde komme derhen, og besidde min Eyendom, men imidlertid sende Ordre, hvem han skulde levere mit Gods til, ifald jeg ikke selv kom. Til Slutning forsikkrede han mig om hans Troskab og Omhyggelighed, og sendte mig til Foræring 7 smukke Leoparder-Huder, hvilke han maa have faaet af et andet Skib, som har været sendt derhen, og giort lykkeligere Reyse, end jeg: Iligemaade 5 Skuffer med kostelig Confect, samt 100 Stykker umyntet Guld, noget mindre end Moidorer.

Med selv samme Flode sendte mig mine to Commissarier 1200 Kister Zukker, 800 Ruller Tobak, og heele Regningens Overskud i Guld.

Nu kunde jeg vel med Sandhed sige, at Enden med Job var bedre end Begyndelsen. Jeg kand umueligen beskrive, hvor glad jeg var, da jeg læste disse Breve, og da jeg saae, at jeg havde al min Riigdom allereede for Dørren. Thi eftersom de Brasilianske Skibe komme altid i heele Floder tillige, saa havde de samme Skibe, som førde Brevene med sig, ogsaa mit Gods inden Borde, og Ladningen var allerede i Sikkerhed paa Strømmen, førend jeg fik Brevene i Hænder. Kort sagt: Jeg blev bleeg og syg, og, dersom ikke den gamle Mand havde strax givet mig en Hiertestærkning,

saa

saa troer jeg, at den overmaade pludselige Glæde havde overvældet Naturen, og jeg var bleven død paa Steden.

Ja, endogsaa efter at jeg havde faaet denne kraftige Lægedom, blev jeg endda nogle Timer svag, indtil man lod hente en Doctor, som, da han havde hørt den egentlige Aarsag til min Upasselighed, forordnede, at jeg skulde aareslaaes, som ogsaa skeede; hvorpaa det da blev bedre med mig. Men jeg holder fore, at jeg var bleven død dersom man ikke paa saadan Maade havde skaffet Livs Aanderne Luft.

Nu var jeg i en hast bleven en Herre paa mere end 5000 Pund Sterling, og havde i Brasilien et Herre-Gods, (om jeg saa maa kalde det som, Trods det beste Gods i Engelland, kunde aarlig indhente mig tusinde Pund. Kort sagt: Jeg var i en Tilstand, som jeg neppe kunde finde mig udi, ey heller vidste, hvorledes jeg ret skulde benytte mig deraf.

Det første, jeg giorde, var at belønne min Værdværder, min gamle redlige Skibs Capitain, som i Begyndelsen havde viist sig medlidig mod mig i min Nød, siden kierlig og godhiertig i at hielpe mig til rette, og nu til sidst oprigtig i at fremme mit beste. Jeg viiste ham alt hvad jeg havde faaet, og bekiendte, at, næst GUd, som havde føyet alting saaledes, havde jeg ham at takke, og nu var det min Skyldighed at giengielde ham det, som jeg og gierne vilde giøre, hundrede fold. Saa gav jeg ham først de 100 Moidorer igien, som jeg havde faaet af ham; dernæst sendte jeg bud efter en Notarium, og lod i kraftigste Maa-

Maade forfatte Afkald eller General-Qvittering for de 470 Moidorer, som han havde bekiendt at han var mig skyldig; siden lod jeg samme Notarium skrive en Fuldmagt, i hvilken jeg beskikkede ham til at oppebære mine aarlige Indkomster af Plantagen, og henviiste mine Collega at sende Regning over til ham, samt Vahrene og Pengene med de sædvanlige Floder i mit Navn; og denne Clausue satte jeg derhos: At han, saa længe som han levede, skulde af Effecterne nyde aarligen 100 Moidorer, og hans Søn skulde efter hans Død nyde halvt saa meget medens han levede. Og saa qvitterede jeg min gamle Capitain for alle Ting.

Nu havde jeg nok at bryde mit Hoved med, men hvor jeg skulde tage Veyen hen med mine Midler, og hvad jeg vel skulde slaae paa med den Velsignelse, som Gud havde beskiæret mig. Thi, sandt at sige, nu havde jeg større Byrde paa Halsen, end da jeg var i mit eenlige Levnet paa Øen, hvor jeg brugte intet meere, end hvad jeg havde, og intet meere havde, end hvad jeg brugte, i den Sted jeg nu havde en stor Byrde paa mig, og maatte være betænkt paa, hvorledes jeg kunde faae det i Sikkerhed. Jeg havde nu hverken Kielder at giemme mine Penge udi, ey heller Platz, hvor de kunde ligge uden Laas og Nøgle saa længe indtil de bleve mulnede og sorte, førend noget Menneske rørde ved dem. Ja jeg vidste ikke, hvor jeg kunde sætte dem hen eller hvem jeg kunde betroe dem. Min gamle Skibs Patron var endelig en ærlig Mand, og han var da min eeneste Tilflugt.

Her-

Hernæst var det ligesom min Interesse krævede af mig, at jeg skulde reise til Brasilien. Men jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde beqvemme mig dertil, førend jeg fik mine Sager i Rigtighed, og mine Penge satte paa en vis Sted. I førstningen tænkte jeg paa min gamle Veninde, Skipper-Enken, hvis Redelighed og Troskab jeg kiendte. Men hun var nu gammel, og derhos fattig, og sad maaskee i Gield. Saa der var ingen anden Vey for mig, end at reise selv til Engelland, og tage min Capital med mig.

Der ginge nogle Maaneder til Ende, inden jeg fattede den Resolution. Efterdi jeg nu havde tilfulde fornøyet min forrige Veldædere, den gamle Capitain; saa begyndte jeg nu ogsaa at tænke paa den fattige Enke, hvis Mand havde været min allerbeste Veldæder, og hun selv, saa længe som hun kunde, havde været min troe Hofmesterinde og Lære-moder. Til den Ende bad jeg en Kiøbmand i Lissabon at skrive til sin Correspondent i London, ey alleene at betale en Vexel, men ogsaa at opspørge hende, at levere hende i Penge 100 Pund Sterling, og at troste hende i hendes Armod med den Forsikkring, at hun, saa fremt jeg blev i Live, skulde endnu faae mere af mig. Paa samme Tid oversendte jeg 100 Pund til hver af mine Søstre, som boede paa Landet, i hvor vel de trængde ikke saa hart dertil, men havde dog intet tilovers; thi den eene havde været gift, og var nu Enke, men den anden havde en Mand, der ikke omgikkes hende saa, som han vel burde.

Men

Men iblant alle mine Slægtinge og Kyndinge kunde mit Sind dog ikke falde til nogen, som jeg torde betroe min Hoved-Summa, medens jeg havde seylet til Brasilien. Dette giorde mig Hovedet meget forvirret.

Engang fik jeg i Sinde, at slaae min Boepæl i Brasilien; thi der var jeg ligesom en Borger. Dog holdt mig uformerkt en liden Religions Scrupel tilbage, hvorom jeg snart skal mælde noget meere. Men denne gang var Religionen ikke Skyld derudi, at jeg ikke skulde gaae derhen. Thi ligesom jeg, medens jeg var der i Landet, giorde mig just ingen Samvittighed derover, at holde mig offentlig til Landets Religion, saa anfegtede det mig ey heller nu. Men siden overveyede jeg Sagen meere end tilforn, naar jeg tænkte at leve og døe iblant dem: og da begyndte det at angre mig, at jeg havde givet mig ud for en Papist; thi mig syntes dog; at det var just ikke den beste Religion at døe udi.

Dog dette var, som sagt er, ikke Hoved-Sagen, der holdt mig denne gang tilbage fra at reise til Brasilien; men Aarsagen var denne: fordi jeg ikke vidste, hvor jeg skulde sætte min Capital hen saa længe. Endelig resolverede jeg at reise derned til Engelland, hvor jeg haabede at finde en Slægt eller Kynding, som var mig tro. Jeg giorde mig derfore med all min Riigdom reyseferdig at gaae til Engelland.

Paa det jeg nu kunde faae alting i Rigtighed, forend jeg reyste herfra, saa besluttede jeg, helst

helst siden Floden vilde atter gaae lige hen til Brasilien, at svare paa de høflige Breve og redlige Regninger, som jeg havde faaet derfra. Først skrev jeg til Prioren for Auguſtiner-Klosteret, og takkede ham, fordi han havde handlet saa ærlig mod mig, med at tilbyde mig de 872 Moidorer, som endnu ikke vare udgivne: Af hvilke Penge jeg beskikkede nu de 500 Moidorer til Klosteret, Resten maatte Prioren efter egen behag uddeele iblant de Fattige, og mig selv Recommenderede jeg i de Geistliges alvorlige Forbøn ꝛc.

Hernæst takkede jeg mine to Tilsyns-Mænd paa det venligste for deres Ærlighed og Oprigtighed. Men Foræringer sendte jeg dem ikke, thi de havde det ikke Behov.

Endelig skrev jeg ogsaa til min Naboe og Collega, takkede ham for hans Flid, i at forbedre Plantagen, og for hans Oprigtighed, som han havde viist i at sørge for Dyrkningen, Bygningen, og andre fornødne Anstalter; og jeg gav ham Underretning, hvorledes han skulde forholde sig, i Henseende til min Deel alt efter den Fuldmagt, som min gamle Skibs Patron havde fra mig; og at han skulde saalænge sende min Andeel over til den gamle Capitain, indtil han fik nærmere Ordre fra mig. Forsikkrende ham derhos, at det var mit fulde Forsæt, ey alene at komme over til ham, men endogsaa at forblive der min Livs-Tid. Ham sendte jeg da en skiøn Foræring, som bestod i nogle Italienske Silke-Stoffer, til hans Hustrue og to Døttre, saa som Capitainens Søn havde sagt

mig; item to Stykker fiint Engelske Klæde, saa godt som det var at faae i Lissabon; samt fem Stykker sort Bay; og nogle Stykker kostbare Brabandiske Kniplinger.

Da mine Sager vare nu saaledes i Stand, jeg havde betalt min Fragt, og faaet alle mine Bahre i gode Vexel-Breve, saa var Spørsmaalet dette: Ad hvilken Vey jeg heldst skulde reyse til Engelland? vel var jeg nok vant til Søen, men denne gang fornam jeg dog hos mig selv ligesom en stærk Modstand; og, endskiønt jeg kunde ingen Aarsag sige dertil, saa tog endda denne Vanskelighed saaledes overhaand hos mig, at, alligevel jeg havde mit Reise-Tøy allerede om Borde, jeg og forandrede mit Sind, ikke end eengang, men to ja vel tre gange.

Nu havde jeg vel været meget ulykkelig til Vands, saa dette kunde vel have været en Aarsag dertil; men alligevel, som jeg tilforn har sagt, vil jeg ikke raade noget Menneske til at foragte den lønlige Drift, som man i saadanne Tilfælde merker hos sig: Thi de to Skibe, som jeg havde fæstet Øye paa frem for andre, nemlig til at lade mit Pagage i det eene, og selv at følge med det andet, alt eftersom jeg kunde accordere med Skipperne; disse to Skibe, siger jeg, komme begge til Ulykke, idet det eene blev opsnappet af de Algieriske Søe-Rovere, og det andet strandede paa Start, (*) hvor det blev sønderstødt, og alt Folket druknede, saa nær som tre. Og paa saadan Maade havde jeg paa

(*) Start, det er de blinde Skier, som ligge noget uden for det Sund Torbay under Engelland.

paa begge disse Skibe været heel ulykkelig, om jeg havde begivet mig til Soes.

Medens jeg saaledes droges med mine urolige Tanker talede min gamle Skipper, som jeg betroede alting, alvorligen til mig, at jeg ikke skulde begive mig paa Vandet derhen, men enten reise over Land til Groyne, og saa tvert over Bugten af Piscaya til Rochelle, hvorfra jeg havde en let og sikker Reise over Land til Paris, og saa fremdeles til Calais Dover; eller ogsaa jeg skulde drage den Vey, som gik ad Madrid, og siden altid til Lands igiennem Frankrige.

Kort sagt: Det laae mig fast paa Hiertet, at jeg ikke vilde gaae til Vands, uden fra Calais til Dover; hvorudover jeg besluttede at reise heele Veyen til Lands; hvilket var des lystigere for mig, eftersom jeg havde ikke just nødig at iile, og det kom mig ey heller an paa at spare Penge. Ja, paa det Reisen skulde falde mig des meere fornøyelig, saa fik min gamle Capitain en ung Englænder til at giøre Følgeskab med mig; samme unge Person var en Kiøbmands Søn i Lissabon. Hernæst opspurde vi endnu to Engelske Kiøbmænd, og et Par Portugiser, som havde Lyst at reise med, men Portugiserne ginge ikke længere end til Paris. Saa vare vi da selv sex, og havde fem Tienere, thi de to Kiøbmænd og begge Portugiserne, for at spare Omkostninger, behiulpe sig med een Tiener. Jeg paa min Side tog en Engelsk Matros an til en Tiener, foruden min Fredag, som var

alt for fremmed i disse Lande, saa han paa Reysen kande ikke passe op som en Tiener.

Paa saadan Viis reyste jeg fra Lissabon, og, efterdi vort Selskab havde alle gode Hæste og var vel bevæbnet, saa lod det ligesom der kom en liden Trop Krigs-Folk frem, over hvilke de giorde mig den Ære at kalde mig Hovedsmand, baade fordi jeg var den Ældste, og fordi jeg havde to Tienere, som ogsaa fordi jeg først havde fort denne Reyse paa Bane.

Ligesom jeg aldrig har besværet den gunstige Læsere med mine Søe-Journaler; saa vil jeg ey heller giøre ham Tiden lang med en Land-Journal. Dog kand jeg ikke forbigaae, at jeg jo maa melde lidet om nogle Tilfælde, som vederfoeres os paa denne fortredelige og besværlige Reyse.

Da vi vare komne til Madrid, havde vi i Sinde at blive en Tiid laag i Spanien, hvilket Land var os Samtlige ubekiendt; og vi derfore agtede at besee det Spanske Hof saa vel som andre merkværdige Ting. Dog, efterdi det var sidst i Sommerens Tid, saa skyndede vi os afsted igien, og forlode Madrid omtrent midt i October. Men da vi vare komne paa Grendserne af Navarra, giorde man os i adskillige Stæder undervеys bange, og sagde, at der var falden saa megen Snee paa den Franske Side af Biergene, at adskillige Reisende havde maattet vende tilbage igien til Pampelona, efterat de med Fare havde forsøgt at komme igiennem, men dog forgieves.

Da vi nu komme til Pampelona, befandt

det

det sig og virkelig saaledes, og for mig, som var vant til varm Luft og var kommen fra Lande, hvor man kand kun bære faae eller slet ingen Klæder paa sig for Heedes skyld, var Kulden utaalelig. Dog faldt det mig ikke saa meget tungt, som det jo satte mig i større Forundring over det, at vi først for 10 Dage siden vare komne fra Gamel Castilien, hvor Veyret var ey allene varmt, men ret heedt, og vi folede nu strax derpaa fra de Pyrenæiske Bierge en saa skarp og igiennemtrængende kold Vind, at man ikke kunde udstaae det, men maatte frygte for at Fingere og Tæer skulde fryse af os.

Den arme Fredag blev meget bange, da han saae Biergene skiulte med Snee, og fornam Frost-Veyr, hvilket han i sin Livs Tid aldrig havde hverken seet eller fornummet.

Frosten minskedes vel noget, da vi vare komne til Pampelona; men det holdt dog ved at snee saa stærkt og saa længe, at Folk der paa Steden, sagde: Vintereu kom for Tiden; og de Veye, som tilforn vare slemme, bleve nu saa onde, at man ingensteds meere kunde komme igiennem. Thi der laae paa nogle Steder saa hoy Snee at der kunde ingen ride igiennem den; og fordi den ikke var frossen saa hart, som i de Nordiske Lande, saa torde ingen vove sig ud, med mindre man vilde være Fare undergiven, ved hvert Trin at blive levende begraven. Her bleve vi da liggende næsten i 3 Uger; og, efterdi det tegnede hver Dag til Vinter, og det saae ikke ud til at blive bedre Veyr, (thi i Mands Minde var det den strengeste Vinter i hee-

le Europa) saa giorde jeg det Forslag, om vi ikke vilde gaae til Fuen-tarabia, og derfra med et Skib til Bourdeaux, som var kun en stakket Vey?

Medens vi raadsloge herom, komme her fire Frantzoser reisende, hvilke vare paa den Franske Side af Passerne blevne sinkede ligesom vi paa den Spanske Side, men havde faaet en Veyviser, som havde ført dem tvert igiennem Landet, for an ved Langeudoc, over Biergene, igiennem saadanne Veye, at Sneen havde ikke været dem til Forhindring; og hvor der laae dyb Snee, sagde de, der var det hart nok frosset, at den kunde bære baade dem og deres Heste.

Denne Veyviiser lode vi hente, og vi forstode af ham, at han vilde driste sig til at føre os den samme Vey over Biergene uden nogen Fare for Sneen, naar vi kun ellers vare noksom bevæbnede til at beskytte os selv for Rov-Dyr. Thi det skeede ofte, naar der var falden saa dyb Snee, at der lode sig Ulve see neden hos Biergene, fordi de kunde intet vildt faae fat oven paa Biergene, og derudover drev Hunger dem ned paa Slætterne og det flade Land. Vi svarede, at vi vare noksom forsynede med Gevær imod deslige Creaturer, naar han kun kunde sige os frie for To-Benede Ulve, hvilke vi efter andres Beretning, havde meest at frygte for, i sær paa den Franske Side af Biergene.

Han forsikkrede os, at paa den Vey, hvor han vilde føre os igiennem, var slet ingen Fare derfor. Saa bleve vi da strax eenige i at følge ham; og endun tolv andre med deres Tienere, deels Frantzoser, deels Spa-

Spanier, som ogsaa havde været paa Veye, men maatte vende tilbage igien, giorde Følgeskab med os.

Med vores Veyviiser reiste vi da allesammen den 15 November fra Pampelona, og jeg forundrede mig, at vi, i steden for at ride frem ad, ride over 20 Engelske Miile tilbage, lige den samme Vey, som vi vare komne hid fra Madrid. Hernæst, da vi først vare passerede over to Aaer, og komne paa flak Land, saa saae vi ingen Snee, men funde atter varm Luft, og en lystig Egn. Da han nu havde kort vendt om paa den venstre Haand, førde han os nærmere til Biergene paa et andet Hiørne. Og endskiønt Biergene og Hulerne derimellem saae meget farlige ud, saa giorde han dog saa mange Omsvøb, og førde os saa underligen omkring, at vi uformerkt komme over Toppen af Biergene, uden nogen Fare for Snee. Strax der paa viiste han os de lystige og frugtbare Landskaber af Languedoc og Gasconien gandske grønne og blomstrende, endskiønt det var langt borte, og vi havde endnu mangen slem Vey for os.

Dog bleve vi lidet bange, da det sneede en heel Dag og Nat saa stærkt, at vi kunde ikke reise. Men han fortrøstede os dermed, at det varede ikke længe, som det og virkelig gik hver Dag dybere ned ad, og meere til Norden. Saa forlode vi os paa vor Veyviisere, og reiste videre.

Omtrent 2 Timer førend Natten faldt paa, da vor Veyviisere var lidet for i Veyen, og vi just ikke kunde see ham, komme der tre store Ulve, og bag efter dem en Biørn, springende ud fra

en Huul-Vey, som var tæt hos en tyk Skov. To Ulve satte an paa Veyviiseren, og havde vist nok revet ham ihiel, dersom han havde været endnu et godt Riffel-Skud længere fra os, inden vi kunde have kommet ham til Hielp. Een af disse Ulve faldt Hæsten an, men den anden satte saa glubende ind paa Manden, at han havde hverken saa megen Tid eller Eftertanke, at tage sin Pistol frem men raabte paa os det stærkeste han kunde. Efterdi nu min Tiener, Fredag, fuldte næst efter mig, saa bød jeg ham at ride hen og see til, hvad der var paa færde? saa snart han fik ham at see, raabte han ligesaa høyt som den anden: O Herre! O Herre! Dog, som han var en dristig Karl, saa rendte han med Hæsten i en Hast hen til den arme Mand, og sked Ulven, som havde grebet fat paa ham, tvert igiennem Hovedet.

Det var den arme Mands Lykke, at min Fredag sked. Thi eftersom deslige Beester vare ham noksom bekiendte i hans Fædreneland, saa frygtede han ikke for dem, men rendte tæt til og skød ham, som sagt er, igiennem Hovedet, i den Sted een af os havde ikke vovet sig saa nær, men losnet Skudet længere fra, og havde da enten skudt feil, eller maaskee ramt Manden.

Men der maatte vel et meere behiertet Menneske, end enten jeg eller nogen af vort gandske Følgeskab var, have bleven bange, da vi efter Knaldet af Fredags Pistol, horde paa begge Sider en fæl Hylen og Tuden af Ulve, og formedelst Gienlydet mod Biergene ikke andet meente, end at der

maat-

maatte være en gruelig Mængde. Som der og virkelig ikke vare saa faa, at vi jo havde Aarsag at frygte for dem.

Saa snart Fredag havde skudt denne Ulv, slap den anden strax Hæsten, og flyede. Det beste var, at Hæsten var ikke bidt uden i Hovedet ved Kiesten, hvor Stængerne af Bidselet sidder, saa Skaden var ikke ret stor. Men Manden havde faaet meest Skade, thi det glubende Beest havde bidt ham to gange, nemlig i den eene Arm, og oven for Knæet; og han var færdig at falde fra Hæsten, fordi den reiste sig og sprang saa meget med ham, hvilket Fredag forekom, i det han rendte til, og skod den eene Ulv.

Man kand let tænke, at, da vi hørde Skuddet, saa skyndede vi os hen til Steden det beste vi kunde igiennem den slemme Vey. Saa snart vi vare slupne ud igiennem de Træer, som blindede os, saae vi, hvad der var skeet, og hvorledes Fredag havde hiulpet den arme Mand af Nød, skiønt vi ikke strax kunde skielne, hvad det egentlig var for et Dyr, som han havde skudt.

Men aldrig har jeg seet nogen Fegtning saa modig og saa kortvillig, som den, der skeede strax derefter mellem Fredag og Biørnen, hvorudover vi finge allesammen nok at lee ad, endskiønt vi i førstningen bleve bange for Biørnen. Ligesom nu Biørnen er et plumpt og seenfærdigt Dyr, og ikke saa rask paa Fødderne som en Ulv; saa har den derhos to besynderlige Egenskaber, hvorefter han gemeenligen retter sig. Først falder en Biørn al-

drig an paa et Menneske, som noget sædvanligt Rov, uden saa er at man først griber ham an. Jeg siger: Mennesker ere ikke en Biørns vanlige eller egentlige Rov; i hvorvel jeg kand ikke sige hvad overmaade Sult maatte drive ham til, hvilket just her var Aarsagen, fordi Jorden var aldeles skiult med Snee. Tvert imod, naar Nogen møder ham i Skoven, og gior ham intet ondt, saa er man og sikker for ham. Dog skal man være høflig mod ham, og gaae af Veyen for ham; thi han er ret en indbildisk Junker, og viger end ikke for en Konge. Ja, dersom man er bange for ham, saa er det best at see sig om efter en anden Vey og skynde sig afsted: Thi, naar en staaer stille, og seer stivt paa ham eller efter ham, saa agter han det ofte for en Spot; støder, slaaer, eller kaster man noget efter ham, som rammer ham, om det ikke var meere end en Splind en Finger lang, saa meener han at være beskrimmet, forlader alt hvad han har saalænge, medens han søger at hevne sig; thi han begierer fuld Satisfaction for sin Æres Fornærmelse. Denne er hans første Qualitæt. Den anden Egenskab bestaaer derudi, at naar han engang bliver beskrimmet, saa lader han ikke af hverken Dag eller Nat at lure paa den, som har giort ham Spot, førend han faaer fat paa ham.

Da vi komme til Steden, havde min Fredag just fat paa Manden, og hialp ham ned fra Hesten; thi Manden var foruden Skaden han havde faaet, gandske forfærdet. I det samme saae vi pludselig, hvor Biornen kom traskende ud af

Sko-

Skoven. Det var et stort Dyr, ja vel den stør-ste Biørn, som jeg nogensinde har seet. Da vi saae ham, bleve vi alle bange; men da Fredag blev ham vaer, kunde man paa hans Geberder merke, at han blev ret ligesom glad og frimodig; han bad mig og strax om Tilladelse, at han maatte give sig i Kast med Biørnen, saa vilde han flie os nok at lee ad.

Jeg forundrede mig over hans lystige Væ-sen, og sagde: „Fredag, du est ikke klog! giver „du dig i færd med Biørnen, saa æder han dig „op. Han svarede: „Skulde han æde mig op! æde mig op! æde mig op! Ney Herre, ville I kun nu tove lidet, saa skal jeg skaffe eder allesammen noget at lee ad saa meget som I kand aarke. Saa satte han sig ned, drog sine Stovler i en Hast af, og et Par Pumps (*) paa, som han havde hos sig i Lommen, sliede min anden Tiener hans Hest at holde, og løb saa med sin Bosse saa ilig afsted som en Vind.

Biørnen travede langsom, og vilde ingen For-tred giøre, førend Fredag kom temmelig nær til ham, og raabte, ret ligesom Biørnen kunde for-staae det, sigende: „Staae stille! jeg har noget „at tale med dig. Vi andre fuldte efter, dog paa nogen Distance fra Fredag og Biørnen. „Thi som vi nu vare komne paa den Gasconiske Side af Bier-gene, saa vare vi inde i en stor Skov, hvor Mar-ken fandtes jevn og temmelig bar, alleneste at der stode nogle Træer her og der i Pletter-Tall.

Fre-

(*) Pumps, er enkelte, tynde, eller forkeerte Skoe med lave Hæle.

Fredag oplob strax Biornen, og slog ham med en stor Steen i Hovedet, dog giorde det ham ligesaa liden Skade, som om han havde slaget imod en Muur. Men han naaede dog hvad han sigtede til. Thi Skalken, som var forvoven og frygtede ikke, giorde det kun, fordi at Biornen skulde løbe efter ham, og at han kunde slie os noget at lee ad.

Saasnart Biornen følede Steenen, og saae sin Mand, vendte han strax om, og brugte sine Labber saa hastig, som en til Hæst kunde ride i kort Galop. Fredag tog til at løbe, og sprang hen til os, ligesom han søgte Hielp hos os. Saa besluttede vi da samtlig at skyde los paa Biornen, og redde Fredag. Enddog jeg var ret vreed paa ham, fordi han havde opirret dette Dyr, som tilforn skiottede sig selv, og gik sin egen Vey. I sær fortrød det mig, at han lokkede Biornen hid til os, og selv løb han bort. Hvorudover jeg af vreed Hu raabte til ham, og spurde, om dette var værdt at lee ad? Han skulde, sagde jeg, tage sin Hæst, og lade os skyde Biornen ihiel. Men han bad os, at vi dog ingenlunde skulde skyde, men holde os stille: Ret strax skulde vi faae noget at lee ad. Efterdi han nu kunde løbe to Skrit, førend Biornen kunde løbe eet Skrit, saa snoede han sig i en Hast tæt forbi os, og bød os at ride efter ham hen til et stor Ege-Træ, som han havde fæstet Øye paa. Saa løb han som snarest derhen, og klavrede i en Hast op i Træet, men lod sin Bosse ligge omtrent 5 eller 6 Skrit fra Træet paa Jorden.

Biør-

Biørnen kom ogsaa strax derhen, og vi ride de et Stykke bag efter. Først stod han stille hos Bossen, lugtede til den, men lod den ligge, og, i hvor stor og tung han end var, klavrede dog op i Træet saa let som en Kat. Jeg forundrede mig over min Tieneres (formeente) Daarlighed, og kunde endnu intet latterligt finde derudi. Dog, da Biørnen var ret kommen op i Træet, rykkede vi nærmere til.

Her saae vi Fredag hykke ud paa den tynde Ende af en stor Green, og Biørnen efter ham. Saa snart Biørnen var kroben saa langt ud, at Greenen blev svagere og begyndte at vippe, raabte Fredag: „Nu, I gode Herrer, giver kun nu „agt, hvorledes jeg vil lære Biørnen at dantze; saa begyndte han at gunge og ryste med Greenen: hvorpaa Biørnen begyndte at tumle, men holdt dog fast, og saae sig omkring, hvorledes han kunde komme tilbage. Herover maatte vi da lee ret hiertelig. Men Fredag havde endnu ikke nær alt sit Spogerie til Ende med ham. Thi da han saae Biørnen holde stille, raabte han igien til ham, ret ligesom det arme Dyr kunde tale og svare, og sagde: „Hvad nu? hvor er det fat med dig? kand „du ikke komme nærmere? Ey kom dog nærmere „hid! Og medens han saaledes snakkede til Biørnen, lod han af at vippe og ryste med Greenen. Biørnen, ret ligesom han havde forstaaet det, krob da lidet længere ud. Fredag begyndte paa nye at dantze, og Biørnen stod atter stille. Vi tænkte, at nu var der god Leylighed til at skyde Biørnen for

for Panden, og jeg bad Fredag holde stille, thi vi vilde skyde til. Men han raabte og bad os, at vi ikke skulde giøre det; han vilde selv snart give ham sin Rest. Kort sagt: Fredag dantzede det stærkeste han kunde, og Biørnen stod saa farlig paa Greenen, at vi havde nok at lee ad; men dog kunde vi ikke indbilde os, hvad Fredag vilde videre giøre. Thi vi meente i Førstningen, at han giorde det for at faae Biørnen til at falde ned, men vi merkede derhos, at Biørnen var alt for tredsk, i det han vilde ikke krybe saa langt ud paa Greenen, at han maatte tumle ned, men holdt sig gandske fast med sine Labber og Kloer, saa vi vidste ikke hvad Ende det vilde faae med dette Pudserie.

Dog hialp Fredag os snart ud af denne Tvivl. Thi da han saae Biørnen hænge fast ved Greenen, og at han ikke kunde lokke ham nærmere til sig, sagde han: "Ja, ja, det er godt, kommer du ikke "nærmere, saa kommer jeg; du vil ikke komme til "mig, saa faaer jeg at gaae til dig. Herpaa hykkede han baglænds ud paa den tyndeste Ende af Greenen, hvor den maatte bøye sig af Tyngselen, lagde sig saa langsom ned paa Bugen, og gleed ned af Grenen, indtil han kom saa dybt, at han kunde springe paa Fødderne, løb saa hen, tog sin Bosse, og stod stille.

Da jeg spurde ham, hvad han vilde nu giøre, og om han ikke vilde skyde ham ihiel? svarede han: Endnu ikke, men han vilde bie, og endnu skaffe os meere at lee ad. Han giorde det ogsaa,

som

som strax skal viise sig. Thi da Biornen saae, at hans Fiende var borte, kom han ogsaa tilbage fra Grenen, men langsom, saae sig hvert Trin baglænds, indtil midt i Klosten af Træet. Saa klavrede han, først med Bag-Delen ned, men meget langsom, holdt sig fast med Kloerne, og kom da Fod for Fod ned af Træet. I saadan Tilstand, just førend han med Bagbeenene kunde naae Jorden, traadde Fredag tæt hen til ham, holdt Bøsse Piben lige for Biornens Øre, og skiød ham ihiel paa Steden.

Herpaa vendte Skalken sig om, at see, om vi ikke loe; og da han mærkede, at det behagede os, begyndte han selv at skoggerlee, og sagde: Saaledes skyder man Biorne i mit føde Land. Da jeg nu spurde, hvorledes dette gik til, efterdi de havde intet Skyde-Gevær? svarede han, at de skøde med store lange Pile.

Dette var os, sandt at sige, ret en lystig Tidsfordriv. Men endnu vare vi i en vildsom Egn, vor Veyviiser havde faaet Skade, og vi vidste allesammen hart ad ikke, hvad vi skulde giøre. Og jeg tænkte endnu paa Ulvens Hylen og Tuden, og jeg kand vel sige, at jeg aldrig har hørt noget, som har jaget større Skræk i mig, uden alleneste den Brølen og Tuden, jeg hørde paa den Africanske Kust, hvorom, jeg haver talt i Begyndelsen af denne mit Levnets Beskrivelse.

Men just derudover, som ogsaa fordi Natten faldt paa, vilde vi ikke sinke os med at drage Huden af denne store Biørn; hvilket Fredag gierne vilde

vilde have giort; og det havde vel ogsaa været Umagen værd. Men vi havde endnu 3 tydske Miile at reyse, og Veyviiseren skyndede paa os. Saa lode vi Bisrnen ligge, og ridde afsted.

Allevegne laae der endnu fuldt med Snee, dog ikke saa dybt og farligt, som paa Biergene; og, som man siden fortaalte os, saa vare Rov-Dyrene af Sult komne ned i Skoven og paa det flade Land, og havde i Landsbyerne der omkring giort stor Skade paa Faar og Heste, ja ogsaa paa Mennesker.

Vi havde endnu en farlig Egn at passere, om hvilken vor Veyviiser sagde, at, dersom der fandtes nogensteds Ulve i Landet, saa finge vi dem vist nok her at see. Denne Egn havde en Slætte paa begge Sider med Skove omgiven, hvor der var en snævr Pas, som vi endelig maatte ride over, om vi ellers vilde igiennem Skoven; og siden komme vi da til en Landsbye, hvor viskulde ligge om Natten.

Omtrent en halv Time for Solen gik ned, komme vi i den første Skov, og en Time efter Solens Nedgang naaede vi Slætten. I denne første Skov mødte os ingen uden at vi paa en liden Plæt inde i Skoven, som kunde ikke være over 300 Skrit stor, saae fem store Ulve travende hen over Veyen, gandske ilige i Rad efter hinanden, ret ligesom de joge efter et Rov, og havde det allerede i Syne. Men, de gave ikke agt paa os, og inden faae Minuter vare de os af Syne.

Herpaa bød Veyviiseren, som var ret en fey

Karl,

Karl, os at passe paa, thi her troede han, at de fleeste lode sig see.

Vi holdte vort Gevær færdigt, og vore Øyne aabne, men saae ingen Ulve, førend vi vare komne igiennem den Skov, som var en Miil længere borte, ud paa Sletten. Saa snart vi naaede denne flade Mark, havde vi Aarsag nok at see os for. Det første, som faldt os i Øye, var en død Hæst, som Ulvene havde revet ihiel og opædt. Thi der stode endnu et dosin Ulve og gnavede paa Knokkerne.

At forstyrre dem i deres Maaltid, syntes os ikke at være raadeligt, og de skiottede ey heller synderlig om os. Fredag vilde gierne have skudt iblant dem, men jeg vilde ingenlunde tilade ham det; thi jeg tænkte, at vi finge vel andet at bruge vore Skud til, end det vi nu saae for os. Vi vare endnu ikke komne over Halv-Veyen af denne Slætte, førend vi inde i Skoven paa den venstre Haand hørde en forfærdelig Tuden, saae ogsaa strax derefter hen mod 100de Ulve travende ind paa os, alle i en Trop, og de fleeste deraf ret i en Linie, ligesom naar en Krigshær af forfarne Officerer anføres. Jeg vidste neppe, paa hvad Maade vi skulde tage imod disse Giester, dog agtede jeg det for det beste, at holde os tæt sammen i en Linie; hvilket vi og strax giorde. Men, paa det der ikke skulde gaae formegen Tiid bort med at lade, befalede jeg, at altid skulde kun hver tredie Mand skyde løs, og de, som ikke havde skødt, skulde holde sig rede til den anden Salve, i fald de end-

nu videre trængede ind paa os: De, som først havde skødt los, skulde ikke ladde deres Bosser paa ny, men hver tage en Pistoll i Haanden, eftersom enhver havde een Bosse og et Par Pistoler hos sig; og saa kunde vi dog skyde sex Skud, naar kun Halvdeelen af os skød hver gang.

Dog, da det første Skud var skeet, stod Fienden af Angest for Knaldet og Ilden gandske stille. Fire vare skudte i Hovedet, og laae paa Steden: Adskillige andre havde faaet Skade, og som vi kunde kiende paa Sneen, vare løbne blodige bort. Jeg siger, at de stode i Forstningen allesammen stille, men vigede dog ikke strax tilbage. Imidlertiid kom jeg ihu, at mig var tilforn fortaalt, hvorledes Menneske-Rost kunde kyse de allergrummeste Bester, hvorudover jeg lod vort samtlige Selskab huje og skrige, saa høyt som vi kunde, og befand virkelig, at det var sandt. Thi da vi begyndte at raabe, saa vendte de strax om og løbe bort. Herpaa befalede jeg at løsne et Skud bag efter dem; og derpaa begyndte de at gallopere, og at søge ind i Skoven.

Over dette finge vi frist til at ladde vore Bosser igien, hvilket vi giorde paa Veyen, medens vi ridde længere frem, for da ikke spilde Tiden. Men ikke længe derefter, at vi havde laddet Bosserne, og giort os færdige, hørde vi en forskrekkelig Tuden i selvsamme Skov paa venstre Haand, men det var noget længere frem i Veyen for os.

Natten faldt just paa, og det blev bælmørkt, og derfore vare vi desto verre farene. Men da den-

ne

ne Hylen og Tuden varede ved, kunde vi let mer-
ke, at der vare atter slige Helvedes Hunde i Nær-
værelsen; som vi og pludselig saae to eller tre Ho-
be Ulve, en Hob paa venstre Side, en bag til og
en for til os, saa vi syntes ret at være omringede
af dem. Dog, siden de giorde os intet, saa lode
vi Hæstene gaae frem i saa stærkt Trav, som de
nogenledes kunde holde ud, for den ujevne Veys
skyld. Paa saadan Maade naaede vi til Gabet
af den Skov, hvor vi ved den sidste Ende af Slæt-
ten skulde igiennem, men bleve meget bange, da vi
saae en utallig Mængde af Ulve løbe sammen ret
ved Passen eller den snevre Vey.

Her hørde vi, at der ved et andet Gab af
Skoven skeede et hastigt Bøsse-Skud, og i det vi
saae derhen, bleve vi vaer, at der rendte en Hæst
med Saddel og Bidsel, det stærkeste han kunde,
og 16 til 17 Ulve bag efter den. Hæsten havde vel
Forspringet; men vi tvivlede om, at han kunde hol-
de ud med Ulvene, at de jo paa det sidste oprend-
te ham og finge ham fat, som det vel ogsaa maa væ-
re skeet.

Men her yttrede sig et fælt Syn. Thi da vi
komme hen til Gabet af Skoven, hvor Hæsten
kom springende ud fra, fand vi Aadselet af en an-
den Hæst, og to Mands Personer, som vare revne
ihiel af disse Rov-Dyr, af hvilke den ene har uden
Tvivl været den, som vi havde hørt skyde; thi
Bossen laae just hos ham: Men han var opædt
fra Hovedet af, og ned til midt paa Livet.

Dette jog en stor Skrek i os, saa vi vidste ik-

ke, hvordan vi skulde bære os ad? Dog! Ulvene dreve os snart til en Resolution. Thi i et Øyeblik vare de alle forsamlede omkring os, i Tanke at giøre godt Bytte; og jeg tør sige, der var næsten tre hundrede. Til vor store Lykke laae der for an ved Skoven, dog noget affides, nogle store Rod-Korvler, og Træ-Buller, som formodentlig vare i forrige Sommer fældede til Bygnings-Timmer, men vare endnu ikke førte bort. Mellem disse Træer stillede ieg min liden Tropi en Rekke bag en lang Bulle, bød dem samtlige stige ned fra Hæsten, beholde Træet for sig som et Bryst-Værn, og staae færdige i en Triangel, eller i tre Fronter, med Hæstene midt inde imellem sig.

Dette giorde vi, og vi giorde vel derudi. Thi Ulvene vovede et af de grummeste Anfald paa os, og stigede op paa Bygnings Timmeret, (hvilket, som sagt er, var vort Bryst-Værn) ret ligesom de vilde springe op paa deres Rov. Men denne deres Furie maa fornemmelig være kommen af Graadighed efter Hæstene, som stode bag os. Jeg bød vore Folk, ligesom tilforn, nemlig hver tredie Mand kun at skyde, og de meedede saa godt, at de med det første Skud nedlagde strax nogle Ulve. Men saa giordes der idelig Skyden behov, thi de satte an som Dievle, og den bageste stødte altid den forreste frem.

Da vi havde løsnet den anden Salve af vore Bøsser, vilde vi hvile lidet, i Tanke, at de vel pakkede sig af Veyen. Men det varede kun et Øyeblik, saa komme der atter andre springende. Saa

skø-

skode vi da to gange med vore Pistoler; saa der, efter min Gisning, bleve i disse fire Salver 17 eller 18 skudte ihiel, og vel to gange saa mange halte: Og endda giorde de Anfald paa ny.

Jeg vilde ikke gierne saa hastig skyde vort sidste Skud af. Derfore kaldede jeg paa min Tiener, jeg meener ikke Fredag, thi han havde meere at giøre, i det han i denne Skærmyssel var gandske behændig til at ladde baade min og sin egen Bosse, men min anden Mand nemlig Matrosen skiede ham et Krudhorn, og befalede ham at strøe langs hen paa det store Stykke Træ en bred Rad med Krud. Han var neppe færdig dermed, førend Ulvene komme igien, og nogle sprunge op paa Tommeret. Derpaa holdt jeg en ledig men opspændt Pistol hen til Krudet, trykkede los, og skod Ild i Lob-Krudet. De, som stode paa Stubben, bleve forbrændte; og 6 eller 7 af dem tumlede eller, rettere sagt, sprunge formedelst Ildens Magt og af Skrek lige ind imellem os. I samme Øyeblik laae de døde paa Jorden, og Resten blev saa bange for Luen, som saae rælig ud, fordi det var mørk Nat, saa de derudover løbe lidet tilbage.

Herpaa befalede jeg at løsne vor sidste Pistol i en Salve tillige, og derpaa begyndte vi at huie og skrige høyt. Strax vendte Ulvene om, og pakkede sig fra os, og vi traadde da omtrent til en Snees, som vare skamskudte og halte, og gave dem med vore Kaarder deres Rest. Dette hialp os endnu meere. Thi deres jammerlige Hylen og

Til-

Tuden forstode de andre Ulve des bedre, saa de forlode os allesammen, og flyede.

Udi alt havde vi dræbt tresindstive, og jeg troer vist nok, om det havde været Dag, som det var Nat, saa havde vi faaet mange fleere ødelagte. Da der nu ingen af vore Fiender vare paa Valpladsen, og Seyeren hørde os til, saa ridde vi affted igien, thi vi havde endda næsten en tydsk Miil at reise. Underveys hørde vi endnu fleere hungrige Ulve hyle i Skoven, og vi blidede os tidt ind at vi saae nogle, men kunde dog ikke vide det tilvisse, fordi Sneen blindede vore Øyne. Endelig naaede vi, efter en Times Forløb, ind i Staden, hvor vi vilde blive liggende om Natten, og der funde vi alle Folk bevæbnede og i største frygt, fordi Ulvene og nogle Biørne havde i den forbigangne Nat brødt ind hos dem, og paaført dem baade Skrek og Skade: Og der udover maatte de nødes til at holde Vagt, i sær om Natten, for at beskierme deres Fæ, ja vel ogsaa at redde Folkes Liv.

Anden Dagen var vor Veyviiser saa svag, og hans Been vare saa tykke opsvolmede af den Skade, han havde faaet, at han kunde ikke meere komme affted. Saa maatte vi her leye en anden indtil Toulouse, hvor vi komme i en varm Luft og et frugtbart Land, og saae hverken Snee, Ulve, eller saadant noget meere. Men da vi der fortælede hvad os var vederfaret, sagde Folket der paa Steden, at det var ikke noget Nyt eller Usædvanligt i den store Skov neden hos Biergene, i sær naar

naar der laae dyb Snee. Dog spurde de meget, hvad for en Veyviiser vi havde havt, som havde dristet sig til at føre os igiennem denne Vey saa seent og i saa streng en Tiid af Aaret? og de sagde, at det var et stort Under, at vi vare ikke allesammen blevne revne ihiel. Da vi fortaalde, hvorledes vi havde posteret os, og stillet vore Hæste midt imellem os, svarede de, at paa saadan Maade lykkedes det ikke een iblant tusinde, thi over det de saae Hæstene, vare de blevne saa slugende. De frygtede vel ellers for Skud, men af Sult og Graadighed efter Hæste-Kiød, som er dem noget nydeligt, havde de ingen Fare skiottet om. Ja, dersom vi ikke med idelig Skyden og med Løb-Krudet, som vi lagde for dem, havde tvunget dem til at vige, saa havde vi neppe sluppet fra dem, at de jo havde slidt os i Stykker. Vare vi derimod blevne siddende paa Hæstene, og havde som Ryttere skudt imod dem, saa havde de (som de ellers pleyede) ikke holdt Hæstene for at være deres visse Rov. Endelig, sagde de, dersom vi havde staaet tilsammen, og ladet dem beholde Hæstene, vare vi vel ogsaa komne uskadde fra dem, helst siden vi havde Gevær i Haanden, og vi vare saa Mandstærke.

Jeg kand vel sige, at jeg i min Livs Tiid har aldrig været saa bange, som denne Gang. Thi da jeg saae over 300 glubende og sultene Ulve med aabne Kiæfter og fælt Skraal trænge ind paa os, vi som havde ingen tryg Sted, saa tænkte jeg, at jeg kom til at miste Livet. Derfore begierer jeg aldrig meere at komme over Biergene, men vil hel-

lere reyse 1000 tydske Miile til Soes, om jeg end engang i hver Uge skulde udstaae en Storm.

Om min Reyse igiennem Frankrige veed jeg intet synderligt at mælde, som jo andre Reysende have skrevet, og maaskee bedre, end jeg kunde giøre det. Jeg reed fra Thoulouse til Paris, hvor jeg blev kun en stakket Tiid, men reyste til Calais, og efter megen streng Frost kom jeg den 14 Januarii lykkelig til Douvers.

Nu havde mine Reyser Ende, og all min Capital fik jeg inden kort Tid samlet, thi de Vexel-Breve, som jeg havde fort med mig, bleve mig rigtig betalte med rede Penge.

Jeg rettede mig nu allermeest efter min gode gamle Capitains Enke, som min fornemste Hofmesterinde og Geheimeraadinde, hun som til Taknemmelighed for de Penge, jeg sendte til hende, fra Lissabon, sparede hverken Omhu eller Umage for min skyld, og jeg troede hende saa vel i alle Stykker, at jeg frygtede ikke for, at jo mine Penge vare paa en sikker Sted, og jeg agtede det for en Lykke, at jeg fra Begyndelsen indtil Enden havde nødt denne godhiertige Qvindes Troskab og Oprigtighed.

Nu fattede jeg i Sinde, at lade mine Midler i denne Enkes Hænder, og at reyse over Lissabon til Brasilien. Men der faldt mig en anden Scrupel ind, angaaende Religionen. Thi ligesom jeg i all den Tiid, da jeg var blant Fremmede, men i sær i min eensomme Stand paa Øen, havde havt meget at dadle paa den Romersk-Catholske Religion; Saa vidste jeg meget vel, at, om jeg end

rey-

reyste til Brasilien, jeg dog ikke giftede eller boesatte mig der, og end mindre var det raadeligt, uden jeg vilde stedse bekiende mig til den Romerske Kirke; thi blev jeg ved min (Protestantiske) Troe, saa førde jeg mig selv, som en Martyr for samme min Religion, i Inqvisitionen, og skildte mig da selv baade ved Frihed og Liv. Derfore besluttede jeg at blive hiemme, og heller at sælge min Plantage, naar der yttrede sig Leylighed.

Til den Ende skrev jeg til min gamle ærlige Capitain i Lissabon, og fik Svar, at dertil vilde han let skaffe Raad. Men befand jeg det derhos for godt, at han i mit Navn skulde byde Plantagen fal til de to Kiøbmænd, mine Tilsynsmænds efterladte Sønner, som boede i Brasilien, og maatte best forstaae hvad den var værd, og maaskee, efter hans Meening, selv faae Lyst dertil siden de vare Hoved-riige Mænd, saa tvivlede han ikke om, at jeg jo fik 4 eller 5000 Daler meer derfor.

Jeg var dermed tilfreds, bad ham skrive derom, og fik, omtrent efter 8 Maaneders Forløb, med Retour-Floden den Efterretning, at de havde taget mod Tilbudet, og derfore oversendt til en af deres Correspondenter i Lissabon 33000 Stück von Achten.

Kiøbe-Brevet sendte min gamle Capitain mig hid fra Lissabon, og jeg underskrev det, og lod ham derpaa sende Pengene i Vexeler hid (til London): Men dette forbeholdt jeg, at af Lehns-Omkostningerne skulde (efter mit Løfte) den gamle Capitain,

saa længe han levede, have 100 Moidorer, og hans Søn efter ham 50 Moidorer.

Paa saadan Maade fremstiller jeg denne Deel af mit Levnets-Historie, i hvilken findes snart sørgelige snart glædelige Tilfælde, snart Medgang snart Modgang; og man skal iblant hundrede tusinde Mennesker neppe finde een, som har været deslige selsomme Forandringer undergiven: Thi vel begyndte jeg daarligen, men det har dog tvertimod min Formodning faaet en ynskelig Ende.

Man skulde tænke, at, siden jeg havde været saa særdeles lykkelig og faaet saa stor Riigdom, jeg da ikke skulde have begivet mig i nye Farligheder. Og jeg havde vist nok siddet stille, dersom ikke andre Omstændigheder havde været derhos. Thi jeg var vant til at svæve omkring, havde ingen Familie; ikke mange Slægtinge, ey heller giort megen Kiendskab med andre, endskiønt jeg var riig. Og, endskiønt jeg nu havde solt mit Gods i Brasilien, saa kunde jeg dog ikke slaae det Land ud af mine Tanker, men jeg havde stor Lyst til at flyve endnu eengang derhen. I sær laae det mig meget paa Hiertet, at faae see min De igien, og at høre, om Spanierne levede endnu derpaa, og hvorledes de Afskum og onde Skalke, som jeg lod blive der, teede sig imod dem?

Min tro Veninde, Enken, raadede mig alvorligen derfra, og formaacde dog saa meget, at det skeede ikke i de første syv Aar. Imidlertid tog jeg min eene Broders tvende Sønner til mig. Den ældste, efterdi han havde selv nogle Penge, opdrog jeg efter hans Stand, og bekikkede ham efter min Død en Summa Penge til Hielp. Den anden giorde jeg til en Skibs-Capitain, og, da han efter fem Aars Forløb tegnede til at blive en brav og dristig

Søe-

Søemand, gav ham et godt Skib under Fødder, og sendte ham ud paa Havet. Og just dette unge Menneske forledede mig, saa gammel som jeg var, siden til at giøre fleere vidtløftige Reyser.

Imidlertid flog jeg ogsaa min Boepæl her. Og for alting tog jeg mig en Hustru, som jeg levede fornøyed med, og avlede med hende tre Børn, nemlig to Sønner og en Dotter. Dog, da min Egtefælle ved Døden afgik, og min Broder-Søn kom hiem fra en Spansk Reyse med god Fordeel, saa fik min Lyst til at reyse blant fremmede og hans idelige Tilskyndelse Overhaand, at jeg gav mig til Søes igien, som en privat Kiøbmand, med ham paa hans Skib ad Ost-Indien. Dette skeede Aar 1694.

Paa den Reyse besøgte jeg min ny Colonie paa Øen, saae mine Efterkommere, Spanierne, og fornam, hvorledes det var gaaet dem med de tre liderlige Skielmer, som jeg lod blive der; hvordan disse Afskum havde i Førstningen handlet med de arme Spanier; hvorledes der havde været snart Fred snart Ufred imellem dem; hvorledes Spanierne maatte omsider bruge Vold og tvinge dem til Lydighed, og hvor ærlig de endda havde handlet med dem. Hvilket om jeg skulde fortælle det altsammen omstændeligen, torde maaskee besatte i sig næsten ligesaa mange selsomme Hændelser, som min egen Historie; i sær om deres Skærmydseler med Cariberne, som havde nogle gange været der paa Øen; om Landets vidre Dyrkning, og hvorledes fem af dem havde vovet sig over til det faste Land, og havde ført elleve Mænd og fem Qvinder bort, af hvilke der fandtes allerede hen mod 20 Børn, da jeg kom til Øen. ꝛc.

Jeg tøvede her hen mod 3 Uger, og efterlod dem en Udsætning af alle fornødne Ting, besynderlig Gevær, Krud, Bly, Klæder, Haandverkstøy, og to Haandverksmænd, som jeg havde ført med fra Engelland, nemlig en Tømmermand og en Smid.

Saa deelte jeg da Landet imellem dem, gav hver af dem et Stykke, som han havde meest Lyst til, men forbeholdt mig selv Eyendom og Herredom over heele Øen, og foer saa bort igien, efterat jeg havde beskikket alting, og formanet dem, at de skulde ikke forlade Steden.

Derfra Seylede jeg ogsaa til Brasilien, hvor jeg kiøbte en Barqve eller stor Baad, og sendte den med endnu fleere Folk og andre fornødne Ting hen til Øen. Iblant Folket vare der syv

Qvin-

Qvindes Personer, som syntes mig at være duelige til Arbeyde, eller ogsaa bequemme til Ægte-Stand for dem, som vilde gifte sig med dem. Men Engellænderne lovede jeg at ville sende nogle Qvinder med en god Ladning fra Engelland, om de vilde legge Flid paa at dyrke og bebygge Landet. Jeg holdt ogsaa det. Efterat man først fik dem tvungne, saa levede de siden skikkeligen, og havde deres Eyendomme for sig især. Jeg sendte dem derforuden fra Brasilien fem Kør, hvoriblant de tre vare med Kalve, og nogle Faar og Svin, hvilke siden, da jeg atter kom derhen, havde merkelig ynglet.

Men alt dette, samt den Efterretning, hvorledes 300 Cariber (Menneske-Ædere) vare komne der til Øen, havde overfaldet dem, forstyrret deres Plantager; hvorledes de havde to gange holdt Felt-Slag med all denne Hob, i førstningen slaget dem, og hvorledes omsider en Storm havde splidt ad og kuldkastet deres Fienders Canoer, og de fleeste af de Overblevne døde af hunger eller omkomme paa anden Maade, og hvorledes Plantagerne bleve igien forbedrede og tagne i Besiddelse som tilforn, samt hvorledes de endnu leve der.

Alt dette, siger jeg, samt nogle andre forunderlige og selsomme Hændelser, som ere vederfarne mig selv i de paafølgende ti Aar, agter jeg maaske i fremtiden at meddeele alle lystHavende Læsere i en anden Bog.

ENDE.

N.B. Den anden Deel, som allereede er under Pressen, og bliver lige saa stor som den første, skal overlades Liebhaberne, saa snart den bliver ferdig, for 1 Mk. 8 ß.

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS